

Vilniaus universitetas
Filosofijos fakultetas
Sociologijos ir socialinio darbo institutas

Margarita Kaučikaitė

Sociologijos magistrantūros studijų programa

Magistro darbas

**Vietos gyventojų įtraukimas į aplinkos kūrimą
kaip vietos bendruomenės suaktyvinimo
priemonė. Instaliacijos „Markučių stotelė“
atvejis**

Darbo vadovė: Dalia Čiupailaitė-Višnevskā

Vilnius
2025

SANTRAUKA

Tyrimo objektas yra gyventojų įtraukimo į aplinkos kūrimą intenciją turinčios Instaliacijos sukūrimo procesas ir jos kuriamas socialumas. Tyrimu klausiama, kaip gyvenamojoje aplinkoje atsiradusi Instaliacija gali kurti socialumą, ką galima pasiekti įtraukiant vietos gyventojus į jų aplinkos kūrimą, ir ką per įtraukimą ir interakcijas galima sužinoti apie vietos gyventojus ir jų aplinką. Tyrimas atskleidžia, kad pirminė strategija Instaliaciją sukurti su vietos gyventojais nesuveikė, tačiau juos pavyko pasiekti pasitelkus ryšius kuriantį kuriantį fizinį objektą. Tyrime paliečiamos gyvenamosios aplinkos, meno viešosiose erdvėse, į aplinkos kūrimą įtraukiančių veiklų ir gentrifikuotos miesto aplinkos temos. Tyrimas remiasi veikėjo tinklo teorija, kuri tiriamą aplinką aiškina per tinkliškumo perspektyvą. Tyrimui pasirinktas kontraversijų žemėlapiavimo metodas, kaip praktinis VTT pritaikymas, kurio pagrindu gyvenamojoje aplinkoje sukurta Instaliacija traktuojama kaip vienas iš socialumą kuriančių veikėjų. Tyrime nagrinėjama **kontraversija** - iš išorės inicijuotų socialumo intenciją turinčių vietokūros veiksmų ir vietos gyventojų susidūrimo procesas, turintis iš anksto nenumatomus rezultatus.

SUMMARY

The subject of study is the process of creating an Installation with the intention of involving locals in the establishment of their environment, and the sociality this process can foster. What can be accomplished by involving local residents in the creation of their environment, how can an Installation that has appeared in a residential setting foster sociality, and what can be discovered about the local population and their surroundings through involvement and interactions are the questions that the research seeks to answer. According to the research, the first plan to establish an installation with the locals was unsuccessful; however, connection with locals was created by using a physical object. The study addresses the following subjects: residential environments, public art, strategies of residents involvement, and gentrified urban context. The Actor Network Theory, which studies the environment from the perspective of networkability, serves as the foundation for this study. Controversy Mapping, considered as the practical application of ANT, was selected for the study, on the basis of which the Installation is treated as one of the actors creating social bonds. The study looks at controversy of an unpredictable process of involving locals into externally initiated place-making action.

TURINYS

SANTRAUKA

SUMMARY

ĮVADAS	1
1. Socialumą kuriančios gyvenamosios aplinkos vystymo intencijos	3
2. Vietos gyventojus į jų gyvenamosios aplinkos kūrimą įtraukiančių veiklų intencijos	5
3. „Keliaujančios architektūros dirbtuvės“ kaip fizinės aplinkos kūrimo metodas	7
4. Miestų gyvenamoji aplinka ir bendruomenės	9
5. Kontraversijų žemėlapiavimas kaip praktinis ANT pritaikymas	12
6. Erdvinių gyvenamosios aplinkos pokyčių proceso tyrimo metodika	15
7. Erdvinių gyvenamosios aplinkos pokyčių proceso tyrimas	18
7.1 Gentrifikacijos iššūkius patirianti miesto aplinka ir jos traktavimas	18
7.2 Instaliacijos inicijavimas	22
7.3 Instaliacijos idėjos sukūrimas	26
7.4 Instaliacijos idėjos derinimas	29
7.5 Instaliacijos statybos	30
7.6 Instaliacijos įveiklinimas	34
7.7 Instaliacijos išsaugojimas	36
7.8 Instaliacijos naudojimas	41
7.9 Asmeninės refleksijos	45
IŠVADOS	47
LITERATŪROS SĄRAŠAS	57

ĮVADAS

Žmonių įtraukimas į jų gyvenamosios aplinkos kūrimą nėra lengvas veiksmas. Vietos gyventojus įtraukiantys architektai, miesto planuotojai, vietokūros fasilitatoriai ir kiti proaktyviai dialogą inicijuojantys asmenys ar institucijos turi būti viskam pasiruošę (pavyzdžiui priėmimui, pasipiktinimui, protestui ar abejingumui), mokėti dirbti su erdvinių miesto planavimo žinių galinčia neturėti auditorija (pavyzdžiui adaptuoti savo kalbą taip, kad auditorija juos suprastų), būti lankstūs pakeisti įtraukimo strategiją pagal sunkiai prognozuojamas aplinkybes. Žmonių įtraukimas į aplinkos kūrimą gali turėti įvairias formas: įtraukiant į visą aplinkos elementų sukūrimo procesą (nuo idėjos sukūrimo iki jos įgyvendinimo), įtraukiant tik į užduoties apibrėžimą arba sprendimo priėmimą, įtraukiant į nuomonių pasidalinimą arba išreiškimą, pakviečiant įvertinti įgyvendintą rezultatą. Žmonių įtraukimo į jų gyvenamosios aplinkos kūrimą veiksmas apeliuoja į asmeninę atsakomybę ir iniciatyvumą, taip pat remiasi daugumai priimtina pozicija, kad aplinka turi būti sutvarkyta, prižiūrima ir apsaugota. Žmonių įtraukimas į jų gyvenamosios aplinkos kūrimą gali tapti lengvai suprantama priemone, nes leidžia pasinaudoti universaliais vietos arba asmenine išmintimi, pavyzdžiui aplinkos tvarkos ir priežiūros įgūdžiais. Laisvai prieinamos poilsio ir laisvalaikio infrastruktūros plėtra gali padėti gyvenamąją aplinką paversti ne tik patogesne, bet ir saugesne vieta gyventi, ir tuo pačiu gali tapti įrankiu ją „patikrinti“: išryškinti šalia gyvenančių žmonių aktualijas, išsiskiriančias nuomones, gyventojų ir savivaldos santykius. Būdamas fizinės aplinkos kūrimo įrankiu, architektūra gali realizuoti siekius arba paryškinti problemas (pavyzdžiui skatinti susitikimus arba juos slopinti), tačiau nedisponuoja galia problemas išspręsti. Nors žmonių įtraukimas į jų gyvenamosios aplinkos kūrimą laikomas demokratišku veiksmu ir suponuoja sąmoningą ir savanorišką įsitraukimą, realios įtraukimo ir įsitraukimo pastangos kelia klausimų ir atveria galimybę sociologiniam tyrimui. Tyrimui pasirinkta Latour, Callon ir Law sukurta veikėjo tinklo teorija (VTT) teigia, kad socialumas neegzistuoja iš anksto - jis nėra prognozuojamas ir kuriamas veiksmis, kurie nebūtinai atitinka darnaus gyvenamosios aplinkos planavimo arba savo poreikius žinančios vietos bendruomenės įvaizdžius.

Tyrimo tikslas yra atskleisti architektūros objektų (statinių ir erdvių) galimybes tapti socialumą kuriančiais veiksniais. Tyrimu siekiama atsakyti, kaip vietos gyventojų gyvenamojoje aplinkoje atsiradęs nedidelės apimties architektūros objektas gali kurti socialumą? Ką galima pasiekti įtraukiant vietos gyventojus į jų gyvenamosios aplinkos kūrimą? Ką per įtraukimą ir interakcijas su įtraukimo intenciją turinčiu fiziniu objektu galima sužinoti apie vietos gyventojus ir jų aplinką? Tyrimo objektas yra vietos gyventojų įtraukimo į jų gyvenamosios aplinkos kūrimą intencija paremtos Instaliacijos (poilsio paskirties, nedidelės apimties architektūros kūrinio)

sukūrimo procesas ir jo pagalba kuriamas socialumas. Instaliacija „Markučių stotelė“¹ 2023 m. buvo sukurta ir įgyvendinta šio tyrimo autorės Vilniaus mieste, Markučių rajone kaip 18-oje Europos šalių įgyvendinto kultūros srities projekto „Ulisas. Europos Odisėja“ dalis.

1 iliustracija. Instaliacijos fotofiksacija

Nuotraukų autorius Pijus Girdziušas

Tyrimas remiasi prielaida, kad gyvenamojoje miesto aplinkoje atsiradusi Instaliacija gali tapti lokalų socialumą kuriančiu veiksmu. Instaliacijos sukūrimo procesas atskleidžia, kad pirminė strategija Instaliaciją sukurti su Markučių rajono gyventojais nesuveikė, tačiau juos pavyko pasiekti pasitelkus ryšius tarp vietos gyventojų ir vietos gyventojų ryšius su fizine aplinka kuriantį fizinį objektą.

Tyrimo tikslui įgyvendinti buvo pasirinkta išnagrinėti:

1. Markučių rajono gyventojų įtraukimo į poilsio ir paskirtį turinčios instaliacijos jų gyvenamojoje aplinkoje sukūrimą pastangas;
2. Markučių rajono gyventojų ir iš išorės inicijuotos laisvai prieinamos vietos jų gyvenamojoje aplinkoje kaitos interakcijas;
3. Išryškėjusias Markučių rajono gyventojų nuostatas jų gyvenamosios aplinkos kaitos pokyčiams.

Tyrimo tikslui įgyvendinti buvo iškelti šie uždaviniai:

1. Atlikti Instaliacijos proceso analizę, kuri padėtų atskleisti proaktyvias gyventojų įtraukimo pastangas, į procesą įsitraukusių asmenų ir institucijų vaidmenį, jų interesus ir tarpusavio ryšius;
2. Atlikti etnografinį Instaliacijos stebėjimą, kuris padėtų atskleisti iš išorės inicijuotos aplinkos kaitos traktavimo ir naudojimosi patirtis;

¹ Instaliacijos vizualinė informacija [žiūrėta 2025 03 04]. Prieiga per internetą: <https://www.kelaujanciosdirbtuves.lt/projektas/markuciu-stotele/>

3. Surinkti vietos gyventojų reakcijas į Instaliaciją viso proceso metu, kurios padėtų atskleisti jų su Instaliacija ir aplinkos kaita susijusias nuostatas.

Tyrime nagrinėjamą Instaliaciją galima tipologizuoti kaip į vietos gyventojų poilsį, laisvalaikį, susibūrimą ir lokalius socialinius ryšius orientuotą nedidelės apimties architektūros kūrinį, todėl pirmoje tyrimo dalyje pristatomos socialumą kuriančios gyvenamosios aplinkos vystymo intencijos: aptariamoms socialinės infrastruktūros, lokalumo ir kaimyniškumo sąvokos. Antroje tyrimo dalyje pristatomos vietos gyventojus į jų gyvenamosios aplinkos kūrimą įtraukiančios praktikos: intencijos, pavyzdžiai, praktikų įvairovė (architektūrinės ir meninės prieigos). Trečioje tyrimo dalyje išsamiai pristatomas „Keliojančių architektūros dirbtuvių“ metodas, tapęs Instaliacijos sukūrimo strategija. Ketvirtoje bei 6.1 tyrimo dalyse pristatoma tyrimo kontekstu pasirinkta miesto gyvenamosios aplinkos specifika bei šiuo metu stiprią gentifikaciją patiriantis Markučių rajonas.

Tyrimas remiasi veikėjo tinklo teorija² (VTT), kuri tiriamą aplinką aiškina per tinkliškumo perspektyvą. Tyrimui pasirinktas kontraversijų žemėlapiavimo metodas, sukurtas Bruno Latour kaip praktinis VTT pritaikymas, dėl jo galimybių suvaldyti keliamo tyrimo klausimo kompleksiskumą, kylantį iš į architektūros objekto procesą įsitraukusių dalyvių įvairovės, kontrastingų duomenų ir persidengiančių kontekstų gausos. Remiantis tinkliškumo perspektyva, vietos gyventojų aplinkoje sukurta Instaliacija traktuojama kaip vienas iš tiriamo proceso veikėjų, kartu su kitais įsitraukusiais objektais ir subjektais veikiančių ir kuriančių tarpusavio ryšius. Tyrime nagrinėjama **kontraversija** - iš išorės inicijuotų socialumo intencijų turinčių vietokūros veiksmų ir vietos gyventojų susidūrimo procesas, turintis iš anksto nenumatomus rezultatus.

1. Socialumą kuriančios gyvenamosios aplinkos vystymo intencijos

Tyrime nagrinėjama Instaliacija yra laisvai prieinamoje vietoje sukurta poilsio, laisvalaikio ir subūrimo paskirtį turintis nedidelės apimties architektūros kūrinys, turintis socialinės infrastruktūros ir viešosios erdvės bruožų. Sukurta Markučių rajono gyventojų kasdienėje aplinkoje, ši Instaliacija paliečia gyvenamosios aplinkos kontekstą, nes turi į lokalius socialinius ryšius orientuotą intenciją. Šia Instaliacija siekiama pabrėžti, kad gyvenamosios aplinkos fizinis pobūdis lemia, kokį socialumą ji kuria: aplinka gali skatinti susitikimus ir susibūrimus, arba atvirkščiai - sustiprinti atskirtį ir izoliaciją. **Socialinės infrastruktūros** sąvoka, kaip ją apibrėžia Klinenberg (2018) pabrėžia gyvenamosios aplinkos fizinių ypatybių svarbą. Tai apima tiek fizines erdves, tiek žmonių organizacijas, kurios gali nulemti skirtingą tarpusavio sąveikų pobūdį net ir tose pačiose demografinėse sąlygose. Socialinė infrastruktūra nėra tapati tarpasmeninių ryšių ir tinkų stiprumą

² Angl. Actor-Network Theory (ANT)

nusakančiam socialiniam kapitalui, tai socialinio kapitalo plėtotę galinčios nulemti fizinės gyvenamosios aplinkos savybės. Išplėtota socialinė infrastruktūra gali paskatinti arba sustiprinti asmeninius ryšius bei palaikymu ir bendradarbiavimu paremtas nuostatas tarp kaimynų ar vietos gyventojų, nes turėdama galimybę įgalinti pasikartojančius susitikimus, susidūrimus, dalyvavimą bendruose reikaluose ar veiklose, gali padėti burti skirtingas vertybes ir įsitikinimus turinčius žmones. Skurdi socialinė infrastruktūra asmeninių ryšių neskatina ir gali juos net slopinti, nes neturėdami vietų susitikti arba susiburti, kaimynai ar vietos gyventojai gali būti linkę kasdienius reikalus spręsti individualiai (Klinenberg, 2018). Taip formuojama prielaida, kad fizinė aplinka yra tokia pat stipri bendrumo kūrimo priemonė. Socialinė infrastruktūra veikia visus, o ypač svarbi yra ribota autonomija ir mobilumu pasižyminčioms grupėms (pavyzdžiui vaikams arba senjorams, kurie daugiausia laiko praleidžia savo gyvenamojoje aplinkoje). Socialine infrastruktūros pavyzdžiai - viešos paskirties pastatai ir erdvės (bibliotekos, mokyklos, baseinai, žaidimų ir sporto aikštelės, pėsčiųjų takai, parkai, atviri kiemai, sodai ir skverai), fizinės patalpos arba reguliarias susitikimo vietas turinčios organizacijos (bažnyčios, klubai, draugijos, turgūs), taip pat pelno siekiančios vietos, jeigu jose galima leisti laiką be prievolės kažką nusipirkti (kavinės, valgyklos, kirpyklos ar knygynai). Mokyklose arba bibliotekose formuojasi stipresni ryšiai, pavyzdžiui draugystės arba partnerystės, nes dėl čia vykstančios veiklos pobūdžio (mokymosi kartu), žmonės dažniau susitinka arba kartu praleidžia daugiau laiko. Žaidimų aikštelėse ar turguose formuojasi silpnesni ryšiai, nes čia susitinkama, prasilenkiama ar pasisveikinama trumpai, ryšiai stiprėja jeigu susitikimai tampa dažnesni, užsimezga pokalbiai ar atsiranda bendrų reikalų. Socialine infrastruktūra nėra laikomi privatūs klubai, buriantys tik tam tikrus bendrus bruožus jau turinčius žmones (pavyzdžiui tik verslininkus, tik vyrus, tik vyrus verslininkus). Nors tokie klubai ir pasižymi išskirtiniu socialinių ryšių ir tinklų stiprumu, tačiau yra stipriai segreguojantys. Socialinei infrastruktūrai nėra priskiriamos ir tranzitinės erdvės (stotys, oro uostai, greito maisto restoranai) dėl jų socialinius ryšius atomizuojančio efektyvaus srautų ir resursų perskirstymo. Tranzitinės erdvės nebūtinai kuria izoliaciją, atvirkščiai - gali formuoti savitas, kartu autobusais ar traukiniais judančias bendruomenes. Kasdienės kelionės kartu viešajame transporte gal ir neformuoja artimų ryšių, tačiau gali prisidėti prie tolerancijos žmonių ir jų poreikių įvairovei, didesnės kooperacijos ir pasitikėjimo.

Šiame tyrime nagrinėjamos Instaliacijos gretimybė tapusią autobusų stotelę „Markučiai“ dėl Markučių rajono erdvinio charakterio galima būtų traktuoti kaip tranzitinę erdvę, turinčią savitos bendruomenės bruožų. Taip pat Instaliacijos pagalba perkurta autobusų stotelės aplinka kartu su esamomis ir naujai sukurtomis paskirtimis šią erdvei suteikia socialinės infrastruktūros gyvenamojoje aplinkoje bruožų. Gyvenamoji aplinka yra glaudžiai susijusi su **lokalumu**, kuris paliečia šalia gyvenančias mažąsias socialines grupes - šalia gyvenančius vietos gyventojus ir kaimynus, ir tuo pačiu - vietinių ir nevietinių, senbūvių ir naujakurių apibrėžimą, dalinimosi juos

jungiančia (arba atskiriančia) gyvenamąją aplinką aplinkybės. Kaimynystės galima traktuoti kaip mažiausias gyvenamosios aplinkos socialines grupes. Kotus et al (2019) kaimynystės įvardija kaip didelėje erdvėje veikiančius lokalius „mikropasauius“, kurie yra socialinio pokyčio galią turinčios jungtys tarp asmens ir bendruomenės. Ruonavaara (2023) buvimą kaimynu (-e) vadina socialinė role, kuriai yra priskiriamos konkrečios elgesio normos, pavyzdžiui malonus ir draugiškas elgesys su šalia gyvenančiais žmonėmis. Dabarties kaimyninius ryšius Ruonavaara (2023) apibūdina kaip silpnus socialinius ryšius, kurie nors ir yra itin svarbūs kai kurioms socialinėms grupėms, pavyzdžiui senjorams, daugumai nėra itin svarbūs, tačiau ir nėra visiškai nereikšmingi. Pavyzdžiui, mes nebūtinai norime su kaimynais būti draugais, tačiau tuo pačiu nenorime, kad jie būtų visiškai nepažįstami. Gyvenamosios aplinkos planavimas gali įtakoti kaimyniškų ryšių kūrimąsi, pavyzdžiui gyvendami tankoje aplinkoje, kaimynai negali išvengti kasdienių susidūrimų. Taip fizinė aplinka gali nulemti, kaip dažnai šalia gyvenantys žmonės susitinka, padėti kurti draugiškus kaimyniškus arba nedraugiškus kaimyniškus ryšius.

Ruonavaara (2023) įvardija etnografiniuose stebėjimuose pasikartojančias išvadas, kad gyvenamosios aplinkos pokyčiai veikia nusistovėjusias vietos gyventojų praktikas taip pat kaip, pavyzdžiui, gentifikacija: aplinkos pokyčiai, kaip ir ženklus naujakurių įsikūrimas, gali sukelti neigiamus jausmus (esamos bendruomenės byrėjimą arba kaimyniškumo nykimą). Kotus et al (2019) tai pagrindžia kaimynystėms būdingu **teritoriškumu**, dėl kurio vietos gyventojai gali natūraliai pasižymėti ekspresyvia reakcija į išorę ir išorės siekius, pavyzdžiui jausti natūralų priešišumą jų gyvenamojoje aplinkoje vykdomiems pokyčiams, nepaisant to ar šie pokyčiai su jais yra suderinti ar ne. Vietos gyventojams taip pat būdingas **uždarumas** yra paremtas siekiu apsaugoti nuo nepageidaujamų socialinių grupių. Įtampos gali kilti ir dėl išorės veiksnių (pavyzdžiui miesto savivaldybių, svečių ar vystytojų interesų), ir dėl vidinių veiksnių (pavyzdžiui etninių, socialinių ar ekonominių vietos gyventojų skirtumų). Dėl skirtumų ir išorės poveikių kylanti įtampa gali būti ir destruktivi, ir padedanti kurti socialinius ryšius, nes socialinių konfliktų sukeltas pasipriešinimas ar nepaklusnumas yra natūrali reakcija, galinti tapti terpe socialinei ir ekonominei raidai (Miessen, 2011, Ploger 2004).

2. Vietos gyventojus į jų gyvenamosios aplinkos kūrimą įtraukiančių veiklų intencijos

Tyrime nagrinėjama Instaliacija yra nedidelės apimties, poilsio, laisvalaikio ir susibūrimo paskirtį turintis architektūros objektas viešojoje erdvėje, kuris buvo sukurtas turint intenciją į procesą įtraukti Instaliacijos aplinkos gyventojus. Dabarties laike miesto, rajono ar kvartalo gyventojų, pastatų ar viešųjų erdvių kaimynų **įtraukimas** į urbanistikos, miestų planavimo ir architektūros projektavimo procesą yra tapęs teigiamai vertinama ir plačiai naudojama praktika

(Barelkowski, 2021). Pradinė vietos gyventojų įtraukimo į fizinės aplinkos kūrimą idėja buvo sugalvota kaip priemonė pagerinti žmonių gyvenimo sąlygas, vadovaujantis prielaida, kad kokybiška aplinka gali prisidėti prie skurdo sumažinimo, vietos žmonių ryšių sustiprinimo ar vietos socialinio ir ekonominio suaktyvinimo. Barelkowski (2021) akcentuoja vietos žmonių įtraukimo praktikos kilmę ir ryšį su politiniais atstovavimo judėjimais: nors įtraukimo prieiga yra dažniausiai siejama su bendradarbiavimu, harmoningų bendrų tikslų siekimu, jos pradžia turi sąsajų su marksistinėmis konflikto ir kovos tarp paprastų miestiečių ir vietos administracijos, neturtingųjų ir pasiturinčiųjų, galia disponuojančių ir nugalintųjų idėjomis, kovojančiomis už teisę į galios dalį ir sprendimų priėmimą. Kotus et al (2019) atkreipia dėmesį, kad daugumoje įsitraukimą ir dalyvavimą tyrinėjančių darbų yra bandoma atrasti priemones išvengti, numatyti ir neutralizuoti kylančius socialinius konfliktus. Castells (1977) vietos žmonių įtraukimą įvardija kaip nesibaigiančias klasių, rasių arba lyčių pastangas politinėmis priemonėmis pasiekti pokytį ir sugrąžinti galią žmonėms. Vietos gyventojų įtraukimas į su jų gyvenamąja aplinka susijusių sprendimų priėmimą tam tikrais atvejais gali būti ir privalomas - pavyzdžiui nustatytas konkurso sąlygose ar miesto savivaldos gairėse. Architektūros (statinių, pastatų) kūrimo procese ši praktika yra taikoma rečiau, čia vietos gyventojų įtraukimą gali padiktuoti projektavimo užduotis arba siekis atkurti, sukurti arba pakeisti santykį tarp suinteresuotų, bet galios neturinčių vietos grupių ir sprendimo galią turinčių institucijų. Vietos gyventojų įtraukimas reiškia jų poreikių pripažinimą ir jų nuomonės įgarsinimą, o šių poreikių ir nuomonės pažinimas pastatų ir erdvių projektuotojams gali suteikti galimybę geriau suprasti vietos aplinką. Barelkowski (2021) kviečia atidžiai įsivertinti, ar pasirinkta vietos gyventojų įtraukimo strategija tikrai prisidės prie racionalaus planavimo ir turės siektiną pozityvią įtaką, nes vietos gyventojų įtraukimo praktikose dažnai jie yra įtraukiami selektyviai, pavyzdžiui dalyvaujantieji neatstovauja visos vietos gyventojų įvairovės, arba tam tikrų suinteresuotų grupių balsas yra klaidingai priimamas kaip atstovaujantis.

Tyrimė nagrinėjama Instaliacija taip pat gali būti laikoma viešojo meno objektu. Meną viešojoje erdvėje tyrinėjantys autoriai Sharp et al (2005) pabrėžia išskirtinį tokio meno vizualumą: tapdamas neišvengiamu jis virsta viešosios nuomonės objektu ir sukelia reakcijas - priėmimą, pasipiktinimą, abejingumą, taip pat gali patirti jų kaitą (netinkama laikyta intervencija ilgainiui gali būti priimta ir tapti integralia miestovaizdžio dalimi). Būdamas visų matomas, menas viešojoje erdvėje gali būti pasitelkiamas kurti įvairias prasmes, nes dabarties laike nebeapsiriboja istorinės atminties ar politinės galios įprasminimu. Jis gali tapti socialinės įtraukties įrankiu, nes gali kurti dialogą su žiūrovu per meninę raišką ir erdvę, kurioje ir kuriai jis buvo sukurtas: sukurti naujas arba pabrėžti esamas prasmes, kurti ryšius tarp vietos gyventojų ir jų gyvenamosios aplinkos, asmeninį ryšį su erdve, priklausymą jai ir atsakomybę už ją. Siekiant meną viešojoje erdvėje panaudoti kaip įtraukties įrankį, esminiu elementu tampa jo sukūrimo procesas: paremtas demokratiškomis

nuostatomis, jis gali tapti už galutinį rezultatą svarbesniu įtraukties įrankiu. Tam, kad sukūrimo procesas taptų įtraukties įrankiu, vietos gyventojai turėtų būti nuosekliai įtraukti į visą procesą - užduoties apibrėžimą, idėjos vertinimą ir jos įgyvendinimą. Sharp et al (2005) taip pat pabrėžia, kad socialumą kuriantis menas viešojoje erdvėje turėtų būti matomas plačiau nei bendruomenių stiprinimas, kurio pirminis siekis buvo išvengti konfliktų. Konfliktai yra natūrali heterogeniškos bendruomenės savybė, o menas viešojoje erdvėje gali padėti juos atpažinti, pavyzdžiui išryškinti konfliktus per viešojoje erdvėje atsirandantį meną lydinčias kontraversijas. Menas gali padėti įgarsinti skirtingų erdvės naudotojų įvairovę atspindinčias nuomones, taip pat turi galimybę būti atveriančiai kritišku. Kita vertus, kadangi menai viešojoje erdvėje turi būti gautas leidimas, jo idėja turi praeiti tiek nustatytų suderinimo procedūrų (įstatymų, saugumo ir įtraukties įvertinimą), kad eigoje gali prarasti bet kokią kritiškumo intenciją tam, kad taptų tinkamu - nuosaikiu, visus įtraukiančiu, priimtiniu ir neįžeidžiančiu kūrinium.

3. „Keliaujančios architektūros dirbtuvės“ kaip fizinės aplinkos kūrimo metodas

Tyrime nagrinėjamos Instaliacijos sukūrimui buvo pritaikytas architektų sukurtas fizinės aplinkos kūrimo metodas „Keliaujančios architektūros dirbtuvės“³ (toliau - KAD). KAD metodą galima apibūdinti kaip *nekonvencinį* fizinės aplinkos (nedidelės apimties architektūros objektų ir viešųjų erdvių) kūrimo būdą, kuris vietos gyventojus, t.y. ne architektus (dažniausiai vaikus ir jaunimą) pasitelkia kaip lygiaverčius idėjos bendraautorius (kūrėjus) ir sukurto projekto įgyvendintojus (statytojus). Metodas remiasi prielaida, kad per tiesioginius įtraukimo veiksmus vietos gyventojai gali sukurti stiprų ryšį su bendrai naudojama aplinka, pradėti ją rūpintis asmeniškai, pasijusti vietos dalimi ir kurti tolimesnius ryšius su kitais. Į aplinkos kūrimą arba aplinkos klausimą įtraukti žmonės vėliau gali turėti juos siejantį bendrumą, pavyzdžiui kartu išdiskutuotą arba kartu sukurtą aplinką. Nuo 2013 m. KAD vykdomas išskirtinai kaimiškose aplinkose - Lietuvos regionų miesteliuose ir kaimuose iki 500 gyventojų, nuo 2022 m. yra išbandomas miesto aplinkose. 2013 m. Lietuvos kontekste vietos gyventojų įtraukimas dar buvo inovacija, kurią architektai priėmė atsargiai, pavyzdžiui architektūros žurnalas „Pilotas“ su architektų bendruomene pasidalino *mysu* su antrašte „*architektūros daraktoriai keliauja šviesti provincijos*“. 2019 m. šiuolaikinės architektūros apdovanojimams „Žvilgsnis į save 2019-2020“⁴ pateikti trys KAD projektai buvo apdovanoti garbingo paminėjimo diplomu, o vienas iš komisijos

³ <https://www.keliaujanciosdirbtuves.lt/> [žiūrėta 2025 05 18].

⁴ Šiuolaikinės architektūros apdovanojimų „Žvilgsnis į save 2019-2020 laureatų sąrašas [žiūrėta 2025 03 03]. Prieiga per internetą: <https://www.lietuvosarchitektura.lt/2020/indexe90e.html?lang=lt&pid=4>

narių, architektas Xander Vermeulen Windsant⁵ komisijos pasirinkimą apibūdino taip: „*Mes norime atkreipti dėmesį ne į kažkurį vieną iš trijų projektų, bet į juos vienijančią idėją bei į tai, ką architektai bendradarbiaudami su vietos gyventojais pasiekė. [...] Mes nenorime pasakyti, kad visi projektai turėtų būti tokie, kad visi architektūros kūriniai turėtų būti įgyvendinami tokiu būdu, bet šią prieigą laikome labai vertinga ir prasminga, kuri galėtų papildyti architektų darbo repertuarą*“.

KAD autoriai yra neformaliai susibūrusi architektų grupė, kurie nesirėmė konkrečiomis panašiomis veiklomis, veikiau KAD metodą sukūrė remdamiesi savo vaizduote ir patirtimis. KAD yra pagrįstas **veikimo laisve**, kylančia iš metodo artimos DIY (angl. *Do It Yourself*) pasaulėžiūros, sąmoningo pasirinkimo veikti mažai apribotame kultūros lauke bei pasinaudojant negriežtu šalies teisiniu reguliavimu. KAD deklaruojamas siekis yra „architektūrinis“ - kurti **kokybišką aplinką**. KAD galima priskirti „**pasidaryk pats**“ (angl. *Do It Yourself* arba DIY) prieigai, kuri kviečia norimą aplinką susikurti patiems nelaukiant, kol ji bus sukurta kitų. DIY yra negriežtai organizuotas veiklų derinys, paremtas savarankišku daiktų gaminimu sau, dažnai perdarant turimus daiktus arba pasitelkiant turimas medžiagas, kas leidžia pasijausti nepriklausomu ir savarankišku. DIY prieiga, kaip dėmesingumo daiktams forma (akcentuojant jų išlaikymą ir taisymą), pasitelktas viešosiose erdvėse gali tapti priemone puoselėti veiklumo jausmą, t.y. tikėjimą, kad turime galios keisti aplinką, kurioje gyvename daug paprastesniais, greitesniais ir prieinamais būdais. Kevin Wehr (2012) DIY sieja su asmenine laisve nuo rinkų arba valstybės įtakos. Ratto & Boler (2013) siūlo DIY akronimą keisti į „**pasidarykime drauge su kitais**“ (angl. *Do It With Others* arba DIWO), taip pabrėžiant šių praktikų galimybes kurti bendruomeninius ryšius. DIY ir DIWO projektai viešosiose erdvėse gali padėti kurti nuosavybės jausmą, kylantį iš artimo ryšio su turimu objektu patirties. Į projekto kūrimo procesą įdėtų pastangų ir kontrolės intensyvumas gali vesti prie tvirtesnių asmeninių ir bendruomeninių įsipareigojimų rūpintis tomis vietomis (Eizenberg, 2013). Pasak Douglas (2018), toks taktinis arba DIY urbanizmas gali turėti ir trūkumų, pavyzdžiui jeigu jį vykdo miesto planavimą ir bendrų taisyklių susitarimą ignoruojantys privilegijuotieji, todėl teisė keisti savo aplinką neturi būti pasitelkiama kaip individualių savo norų arba estetikos išpildymas, bet plėtojama pasitelkiant dalyvavimo procesus, kurie skatina veiklumą, derybas ir įsitraukimą į sprendimų priėmimą. KAD kūrybinėmis ir statybinėmis veiklomis siekia **suaktyvinti vietos bendruomenę** ir kaip priemonę pasitelkia viešųjų erdvių kūrimą. KAD yra grindžiamas socialiai teisingesnių viešųjų erdvių kūrimo principais (Low & Iveson, 2016): išteklių perskirstymu, skirtumų pripažinimu, susitikimų skatinimu, rūpinimosi etika bei procesų sąžiningumu:

1. KAD ištekliais laikoma su vaikais, jaunimu arba vietos gyventojais dirbančių architektų, menininkų ir kitų savanorių profesinė, meninė ir edukacinė patirtis, kuri yra perskirstoma kuriant

⁵ Šiuolaikinės architektūros apdovanojimų “Žvilgsnis į save 2019-2020 komisijos nario Xander Vermeulen Windsant komentaras [žiūrėta 2025 03 03]. Prieiga per internetą: https://www.youtube.com/watch?v=CMTRse3p_44

viešąsias erdves kartu ten, kur jos yra rečiau kuriamos. KAD ištekliai yra ir greitai ir nebrangiai randamos arba gaunamos vietos žaliavos, kurias lengva pasiekti imantis iniciatyvių veiksmų.

2. KAD grindžiamas pripažinimu, kad skirtingos amžiaus grupės **aplinką patiria skirtingai**, taip pat gali skirtis jų poreikiai. KAD bando atpažinti, patenkinti arba prisiderinti prie grupių su kuriomis dirba poreikių.

3. KAD susitinka didžiuosiuose Lietuvos miestuose gyvenantys kūrėjai ir mažuose miesteliuose bei kaimuose gyvenantys vaikai, jaunimas arba vietos gyventojai. Taip yra bandoma kurti **bendros veiklos modelį**, kuriame būtų galima susitikti ir veikti kartu, nepaisant amžiaus, lyties ir kitų socialinių skirtumų, kurie kitu atveju galėtų išskirti.

4. KAD bando sukurti galimybę **rūpintis vienas kitu** pasitelkiant viešosios erdvės kūrimą. Bendrai sukurta viešoji erdvė gali paskatinti vietos gyventojus siekti bendro tikslo - išlaikyti ir prižiūrėti vertingą sąveikos erdvę, sudaryti galimybę atsirasti kolektyvinei tapatybei, kuri kiltų iš bendros veiklos įpročių, o ne priklausymo tai pačiai grupei.

5. KAD bando pasitelkti **procesų sąžiningumu** pagrįstus sprendimų būdus, atsižvelgiant į tai, *kokie žmonės ir kaip* yra įtraukiami į dialogą. KAD skiria laiko atidžiai tyrinėti vietą, įsiklausyti į vietos žmonių norus, kuria pasitikėjimo bei įtraukties atmosferą pasitelkiant kūrybines, statybines užduotis ir inicijuojant kuo daugiau bendrų veiksmų.

KAD metodas buvo sukurtas ir išplėtotas kaimiškoje aplinkoje - dirbant su Lietuvos regionų kaimų ir mažų miestelių gyventojais (daugiausia vaikais ir jaunimu) ir jų bendrai naudojamomis erdvėmis. Vienas iš svarbiausių Instaliacijos proceso vertinimo atradimų yra tai, kad kaip Instaliacijos sukūrimo strategija pasirinktas įprastas KAD metodas Markučiuose (miesto gyvenamojoje aplinkoje) nesuveikė. Markučių gyventojai ir vietos žmonės buriančios organizacijos į KAD kvietimą sureagavo savaip - kitaip nei ankstesnė KAD patirtis. Lietuvos regionų kaimuose ir mažuose miesteliuose veikiančios „iš išorės“ inicijuoti kūrybiniai veiksmai Markučių rajone nepasiteisino, todėl nekeičiant tikslo įtraukti vietos gyventojus, buvo pakeista KAD veikimo strategija. Siekiant geriau suprasti Instaliacijos procesą ir KAD metodo pokytį atsižvelgiant į metodui neįprastos aplinkos pobūdį, pasirinkta tyrimą praplėsti miesto gyvenamosios aplinkos ir bendruomenių specifika.

4. Miesto gyvenamoji aplinka ir bendruomenės

Vietos gyventojų ryšių tyrinėjimas yra glaudžiai susijęs su užstatytos gyvenamosios aplinkos kaitos stebėjimu (Lupi & Mustard, 2006). Dalis gyvenamosios aplinkos (miestų rajonų, kvartalų, kaimynysčių) pokyčius stebinčių mokslininkų kalba apie nykstančių arba silpnėjančių bendruomeninių ryšių požymius, kurie ateityje gali neigiamai paveikti (arba jau yra paveikę)

socialinę sanglaudą⁶. Nors daugiausia gyvenamosios aplinkos tyrimų yra įgyvendinta pokario masinės statybos gyvenamuosiuose rajonuose, nepakankama arba prastėjanti socialinė sanglauda yra matoma ir naujos statybos, o ypač priemiesčių, rajonuose. Wellman (1979) gyvenamosios aplinkos pokyčius pavadino „Bendruomenių klausimu“⁷ ir išskyrė tris požiūrius į pokyčių priežastis: Prarastos⁸, Išsaugotos⁹ ir Transformuotos¹⁰ bendruomenės traktavimus. **Prarastos bendruomenės** idėja remiasi požiūriu, kad dėl nusistovėjusio racionalumu ir efektyvumu paremto individų bendravimo, yra įvykę neigiami ir negrįžtami socialinių ryšių pokyčiai, kurių pasekmė: anoniminė ir tarpusavyje ne(be)bendruojanti visuomenė. Šį požiūrį atstovauja Putnam socialinio kapitalo tyrimai ir Tonnies *Gemeinschaft (bendruomenės)* ir *Gesellschaft (visuomenės)* dichotomija. Tačiau iš naujo įvertinti gyvenamosios aplinkos tyrimai atskleidžia, kad šis požiūris yra paremtas mitu. Pavyzdžiui Berger (1960) šį požiūrį vadino „priemiesčių mitu“ dėl jo kilmės iš pilnos tikrovės neatspindinčios aukštesnės vidurinės klasės gyvenimo tyrimų. Šis tyrėjas alternatyvų požiūrį suformulavo stebėdamas darbininkų klasės priemiesčių gyvenimą ir taip padėjo pagrindus **Išsaugotos bendruomenės** idėjai, kuri remiasi prielaida, kad dabarties visuomenė pasižymi bendruomeniniu solidarumu¹¹. Dalis priemiesčių bendruomenių tyrimų pabrėžia, kad priemiesčių aplinka originaliai buvo traktuojama kaip idealus žemesnės vidurinės klasės gyvenimo modelis, galintis pagerinti tiek miestiškos, tiek kaimiškos gyvenamosios aplinkos kokybę. Šį požiūrį atstovauja Bell (1958), kuris priemiesčius apibūdina kaip turinčius *šeimyniškumo*, o miestus - *karjeriškumo* prioritetą, ir būtent *šeimyniškumą* sieja su priklausymo bendruomenei jausmu. Prarastos ir Išsaugotos bendruomenės idėjos atspindi kontrastingus požiūrius į modernizacijos pasekmes, tačiau abu bendruomenių klausimą sieja su mažomis socialinėmis grupėmis, lokalumu ir normatyviniu socialinės sanglaudos traktavimu (Lupi & Mustard, 2006). Abi idėjos ilgainiui pradėtos kritikuoti kaip besiremiančios idealizuoto priemiesčių gyvenimo mitais, todėl susiformavo **Išlaisvintos**¹² arba **Transformuotos bendruomenės** idėja. Ši kritiškesnė bendruomenių klausimo prieiga priemiesčių gyvenimui priskiria privatumo, socialinės kontrolės ir socialinio mobilumo charakteristikas. Tad nors priemiesčiai yra idealizuojami kaip jauki, kolektyvinė, beveik kaimiška gyvenamoji aplinka, jų gyventojų gyvenamosios vietos ir gyvenimo būdo pasirinkimai nelabai skiriasi nuo miestiečių, t.y. yra individualistiniai ir pragmatiški, prioretizuojantys privatumą ir paremti noru gerai gyventi kartu su šeima, o ne kaimynais. Geri kaimynai pagal miestų priemiesčių gyventojus yra tie, kurie yra pasiruošę padėti, tačiau tuo pačiu išlaiko atstumą (Richards

⁶ Angl. Social Cohesion.

⁷ Angl. The Community Question.

⁸ Angl. Lost.

⁹ Angl. Saved.

¹⁰ Angl. Transformed.

¹¹ Angl. Communal Solidarity.

¹² Angl. Liberated.

(1990, cituota pagal Lupi & Mustard, 2006). Ši prieiga teigia, kad miestietiska aplinka iš tikro yra ribotos atsakomybės bendruomenės (Suttles, 1973, cituota pagal Lupi & Mustard, 2006). Ankstyvųjų Amerikos priemiesčių ir naujų Europos miestų rajonų studijos rodo, kad pradžioje tokios naujos gyvenamosios aplinkos pasižymi aukštu kaimyniškų ir formalių socialinių ryšių lygiu, kuris per laiką natūraliai silpnėja. Pasak tyrėjų, naujoje aplinkoje įsikūrusius naujus gyventojus vienija tie patys reikalai ir problemos, kurios natūraliai skatina kontaktą ir bendrumą. Per laiką šių kontaktų gali ir nebelikti, tačiau jų prisiminimai gali tapti įsivaizduojamos bendruomenės iliuzija (Anderson, 1983; Miller, 1981; Baxandall and Ewen, 2000). Nors gyvenamosios aplinkos pokyčius tiksliausiai paaiškina Transformuotos bendruomenės idėja, kitos dvi yra vis dar yra palaikomos viešosios nuomonės ir dalies akademikų (Lupi & Mustard, 2006). Miestietiškos aplinkos kaimynystės nėra (ir galimai niekada nebuvo) stipriais ryšiais susietos bendruomenės. Tęstinės lokalių kontekstų studijos rodo, kad šalia gyvenantys žmonės išlaiko kontaktus, tačiau jie ilgainiui virsta silpnaisiais ryšiais (Mann, 1954, cituota pagal Lupi & Mustard, 2006). Todėl lokalumas neturėtų būti laikomas vienintele socialinės sanglaudos arba bendruomenės kūrimosi aplinka, nes žmonės gali jungti ir skirtingo mastelio diferencijuoti silpnų ryšių tinklai (Fisher, 1982, cituota pagal Lupi & Mustard, 2006). Kita vertus, kaimynystės yra ne tik ten gyvenančius žmones jungiantys socialiniai ryšiai, bet ir juos jungianti fizinė erdvė, kurios poveikis esamos bendruomenės jausmui gali būti įvairus ir priklausyti ir nuo fizinės aplinkos būklės, ir nuo įsivaizduojamo arba sąmoningai kuriamo gyvenamosios aplinkos naratyvo, ir nuo vietos savivaldos strategijų (Lupi & Mustard, 2006). Taip pat fizinės aplinkos poveikį gali riboti ir asmeniniai vietos gyventojų gyvenimo būdo prioritetai, pavyzdžiui anksčiau minėtas privatumo preferencija, formuojanti ribotos atsakomybės bendruomenes.

Bauman (2007) dabarties (t.y. globalizuotos aplinkos) miestų situaciją traktuoja dar radikaliau ir jiems priskiria vis didėjančią erdvinę segregaciją - erdvinį atskirtumą ir išskirtumą, dėl kurios jie tampa kovos dėl erdvės lauku. Mieste sėkmingas veikimas yra eksteritorinis, o lokalumas yra socialinio atskirtumo ir nuosmukio ženklas. Eksteritoriškumas yra poliarizaciją kurianti judėjimo laisvė - technologinis laiko ir erdvės atstumų panaikinimas, kuris vieniems suteikia laisvę be atsakomybės už savo veiksmus, o kitiems atima galimybę savo gyvenamąją aplinką paversti sava, arba kada nors iš jos ištrūkti. Eksteritoriškumas yra privilegija, įgyjama tik tapus investuojančiu (turinčiu kapitalo arba pinigų), ir galimybė izoliuotis nuo vietos bendruomenės, kuri dėl kapitalo ir pinigų trūkumo negali tapti mobilia ir lieka įkalinta lokalume. Dėl investuojančių eksteritoriškumo ir priverstinio kitų gyventojų teritoriškumo miesto erdvės fragmentuojasi, viešosios erdvės traukiasi, miesto bendruomenės segmentuojasi ir patiria segregaciją. Bauman (2007) pasitelkia nematomų, bet numanomų miestą kertančių sienų vaizdinį, kurios skiria susisluoksniavusią postmodernią vartotojų visuomenę. Dėl šio erdvinio atskirtumo dalis žmonių

pasilieka anapus nematomos sienos, tai nulemia labai skirtingas ir sunkiai palyginamas gyvenimo patirtis, dėl kurių kurti dialogą yra labai sunku. Bauman (2007) esminėmis asmeninės atsakomybės susiformavimo sąlygomis įvardija susidūrimą su skirtingumu ir įvairove: asmeninę atsakomybę ugdanti aplinka pasižymi prieštaravimu ir netikėtumu, tokia aplinka išmoko mėgti žmonių kitoniškumą, o homogeniška aplinka skatina prisitaikėliškumą ir netoleranciją, joje lengva išsigąsti kito tik dėl to, kad jis yra kitas.

5. Kontraversijų žemėlapiavimas kaip praktinis ANT pritaikymas

Tyrimas remiasi veikėjo tinklo teorija¹³ (toliau - VTT), kuri tiriamą aplinką aiškina per tinkliškumo perspektyvą - žmonių ir nežmonių kuriamų savitų ryšių tinklą, kuriame veikėjai veikia susietai ir taip keičia vienas kitą. VTT pasiūlė Callon (1999, 1986), Latour (2010, 1987, 1983) ir Law (2007, 1987). Latour (2004) į VTT interesų lauką patenkančias, paprastai su mokslo arba technologijų sritimis susijusias tematikas ir problematikas vadina keistomis situacijomis, kurias dėl jų kompleksiskumo ir tarpdiscipliniškumo nėra aišku, kam priskirti: tiksliesiems mokslams ar valdymui, gamtai ar kultūrai, gamtai, politikai ar diskursui. VTT taip pat įvardijama kaip asociacijų sociologija¹⁴, kuriai yra būdingas simetriškumas, padedantis į tyrinėjamą klausimą pažvelgti per ryšius ir veikėjus, kurie gali būti tiek fiziniai, tiek metafiziniai, ir veikiantys tinkluose, kuriuose dėl vienas kito įtakos pasikeičia arba gimsta naujos tapatybes (Beck & Kropp, 2011). VTT prieigą iliustruojančiame šukučių, žvejų ir mokslininkų tyrime Callon (1986) siekia parodyti, kaip galima tyrinėti situacijas, kurių dalyviai yra priimami kaip neapsisprendę, nežinomi ir neprognozuojami, galintys reprezentuoti ir išvystyti priešingas pozicijas, požiūrius arba alternatyvias socialaus ir materialaus pasaulio traktavimo versijas. VTT, traktuojama labiau kaip metodologija, o ne teorija, kviečia atsisakyti gamtos ir kultūros, priežasties ir pasekmės dualumų. Arba, kaip išsireiškia Yaneva (2012), architektūros, traktuojamos kaip formos, lokalumas ir materialumas, bei visuomenės, traktuojamos kaip architektūrą įveiklinančios, dualumo. VTT architektūrą traktuoja ne tik kaip objektyvų inžinerinį faktą, bet žvelgia į ją per subjektyvių suvokimų įvairovę, besiskiriančias patirtis ir interpretacijas. Architektūros lauko tyrimuose VTT taikomas architektūros kūrimo procesams analizuoti. Pavyzdžiui Houdart (2008), Loukissas (2012) ir Yaneva (2009) analizuoja architektūros kūrimo proceso metu gimstančias ideologijas: kaip architektūrą veikia užduotis, pastato arba erdvės paskirtis, numatomas naudojimo scenarijus, taip pat - su architektūra susiję veikėjai. Tokiuose tyrimuose retai išeinama iš projektavimo proceso ribų ir retai vertinama realių naudotojų patirtis: kaip realizuoto pastato intencijos yra *išverčiamos* realių naudotojų (Sharif, 2020).

¹³ Angl. Actor-Network Theory (ANT)

¹⁴ Angl. Sociology of Associations.

Tyrinédama muziejų kontekstus, Yaneva (2003) į savo tyrimo lauką įtraukė ne tik parodų menininkus, bet ir kitus su paroda susijusius, kartu veikiančius veikėjus: parodų kuratorius, technikus, lankytojus. Tačiau Sharif (2020) pastebi, kad Yaneva tinklo veikėjus tinkle grupuoja pagal funkcinę charakteristiką ir nevertina atskirų grupės narių kaip individualių veikėjų. Guggenheim (2009) tyrinėja pastatus kaip funkcines grupes ir į tyrimo lauką įtraukia projektuotojui lygiavertį veikėją - pastato naudotoją, tačiau jam priskiria vienaplanį specifinio naudojimosi tipo vaidmenį ir vertina naudotojo paklusimą arba nepaklusimą užduotam naudojimosi scenarijui. Sharif (2020) teigia, kad naudotojų patirtis per ANT analizuojantys tyrėjai nevertina galimos naudotojų įvairovės ir individualumo įtakos. Viena iš architektūros lauko tyrimų kryptių taip pat yra projektuotojų intencijų ir realių naudotojų patirčių prieštaravimas (Cuff, 1992; Schon, 1987, 1982; Yaneva, 2009, cituota pagal Sharif, 2020). Kadangi žmonių elgesys ir patirtys skiriasi, dalis architektūros tyrėjų akcentuoja architektūros naudotojų elgesį, susijusį su fizinės aplinkos patyrimu (De Certeau, 1984; Hill, 2003, 2001; Lefebvre, 1991, cituota pagal Sharif, 2020). Tokiems tyrimams pasitelkiama scenarijaus¹⁵ prieiga: pradžioje identifikuojamos projektuotojų intencijos, kurias jie „įrašo“ į kūrinių, tada stebimi ryšiai, kuriuos architektūros kūrinys pradeda kurti su kitais veikėjais (pavyzdžiui pastato naudotojais), iš pradžių jiems užduodamas projektuotojų nustatyta scenarijų. Identifikavus realią naudotojų patirtį, galima stebėti, kaip naudotojai kuria ryšius pastatu patys: keičia iš anksto nustatyta naudojimo būdą arba ir patį pastatą. Siekdami atliepti naudotojų poreikius, projektuotojai pasitelkia vaizduotę ir sukauptą patirtį. Nepaisant projektuotojų apgalvoto naudotojų poreikių supratimo, naudotojai projektuotojų intencijas *išverčia* savaip, kartais kitaip nei buvo siekta. Naudotojų patirtis gali sutapti ir nesutapti su projektuotojų intencijomis, todėl scenarijaus prieiga fokusuojasi į realų pastato naudojimą, o ne pastato projektą, ir aiškinasi, kaip realus naudojimas gali keisti projektą priklausomai nuo realių naudotojų poreikių. Scenarijaus prieiga kritikuojama dėl ribotumo atskleisti daugialypes naudotojų patirtis, nes naudotojai yra traktuojami kaip vienas iš tinklo veikėjų (kaip grupė) ir nėra vertinami kaip atskiri individai. Naudotojai gali būti labai skirtingi ir vienu metu gali būti skirtingų arba priešingų tinklų dalimi. Dėl to scenarijaus prieiga padeda atskleisti tinklą, bet ne veikėjų heterogeniškumą.

Tyrimui pasirinktas **kontraversijų žemėlapiavimo metodas** dėl jo galimybių suvaldyti keliamo klausimo kompleksiskumą, kylantį iš į architektūros objekto procesą įsitraukusių dalyvių įvairovės, kontrastingų duomenų ir persidengiančių kontekstų gausos. Remiantis tinkliškumo perspektyva, vietos gyventojų aplinkoje sukurta Instaliacija traktuojama kaip vienas iš tiriamo proceso veikėjų, kartu su kitais įsitraukusiais objektais ir subjektais veikiančių ir kuriančių tarpusavio ryšius. Tyrime nagrinėjama **kontraversija** - iš išorės inicijuotų socialumo intencijų turinčių vietokūros veiksmų ir vietos gyventojų susidūrimo procesas, įgalinantis iš anksto

¹⁵ Angl. Script.

nenumatomus rezultatus. Kontraversijų žemėlapiavimą¹⁶ sugalvojo Bruno Latour kaip didaktinį VTT pritaikymą, originaliai skirtą studentams, besimokantiems tyrinėti su technologijomis ir mokslu susijusius klausimus. Pasak Venturini (2009), kontraversijų žemėlapiavimas jau yra tapęs daugiau nei edukacinis pratimas, taip pat yra peržengęs technologijų ir mokslo sritį, ir laikomas pilnaverčiu, nors ir mažai dokumentuotu, tyrimo metodu, taikomu įvairiuose laukuose, pavyzdžiui architektūros tyrimai. Venturini (2009) kontraversijų žemėlapiavimą apibūdina kaip metodą kompleksiskai ištirti ir vizualiai paaikškinti aktualius ir nevienareikšmiškai traktuojamus klausimus, ypač tokius, dėl kurių kyla daug skirtingų nuomonių ir požiūrių išryškinančios diskusijos. Venturini (2009) pabrėžia, kad kontraversijų žemėlapiavimo pasirinkimas, kaip ir ANT, reiškia tyrinėjamų aplinkybių kompleksiskumo priėmimo poziciją, tačiau, kitaip nei VTT, leidžia *apeiti* teorijos ir konceptualumo būtinumą. Venturini (2009) tai vadina teoriniu ir metodologiniu minimalizmu, kuris suteikia laisvę nesilaikyti gairių ar procedūrų. Tačiau tai nėra supaprastinta VTT versija, atvirkščiai - lieka tokia pati sudėtinga. *Latour'iška* nuoroda „**tiesiog stebėti¹⁷ ir pabandyti apibūdinti¹⁸**“ tai, ką pamatei, gali pasirodyti labai sunki, rėmų ir ribų neturinti užduotis, kuri ne tik nepadedą tyrimą *įgalinti*, bet atvirkščiai - jį sulėtina ir apsunkina. Venturini (2009) taip įvardija tris esmines kontraversijų žemėlapiavimą pasirinkusio tyrėjo laikysenas: (1) neapriboti savo tyrimo viena konkrečia teorija arba metodologija (atvirkščiai - būti atviram ir pasitelkti visus galimus stebėjimo įrankius, ir nebijoti juos kūrybiškai derinti); (2) pasirinktą klausimą išnagrinėti per kuo daugiau požiūrio taškų, kurių visuma gali padėti sustiprinti objektyvumą ir nešališkumą; (3) atidžiai klausyti veikėjų balsų, labiau nei savo prielaidų, priimant kad veikėjai gali nagrinėjamą klausimą išmanyti geriau nei tyrėjas.

Kontraversijomis mokslo ir technologijų kontekste galima apibūdinti tai, kas yra dar ne iki galo išaiškinta ir apibrėžta (Macospol, 2007:6). Venturini (2009) kontraversijas apibrėžia kaip situacijas, kuriose veikiantys aktoriai nesutaria, arba sutaria dėl nesutarimo. Venturini (2009) pateikia platų kontraversijų apibrėžimą: jomis gali tapti viskas kas prasideda, kai veikėjai nebegali vienas kito ignoruoti ir kas baigiasi, kai veikėjai suranda kompromisinį būdą sugyventi. Kontraversijų veikėjais gali būti ne tik asmenys arba jų grupės, bet ir gamtiniai elementai, užstatyta aplinka ir sukurti produktai, institucijos, mokslo ar technologijų objektai, kurių vaidmuo ne visada yra lygiavertis, bet gali būti svarbus skirtinguose masteliuose. Kontraversijas galima apibendrinti kaip konfliktus ir derybas *facilituojančias* aplinkas, kuriose atsidūrę veikėjai kitose aplinkybėse vienas kitą ignoruotų. Kontraversijos padeda atskleisti socialumo dinamiškumą, nes jų liečiami klausimai sunkiai pasiduoda supaprastinimui ir retai yra lengvai (arba iš viso) išsprendžiami.

¹⁶ Angl. Cartography of Controversies

¹⁷ Angl. Just Observe.

¹⁸ Angl. Describe.

Venturini (2009) kontraversijas apibūdina kaip geriausias aplinkas stebėti socialumo formavimąsi. taip pat teigia, kad kontraversijų žemėlapiavimas vadovaujasi konstruktyvistine prieiga, kad socialumas yra formuojamas, t.y. nėra nuspręstas iš anksto. Venturini (2009) siūlomą kontraversijų žemėlapiavimo dizainą, padedantį suvaldyti tyrinėjamo klausimo kompleksiskumą, sudaro skirtingų mastelių eiliškumas¹⁹: (1) konteksto identifikavimas - nuo teiginių²⁰ iki teorinių aiškinimų²¹ įvairovės; (2) dalyvių identifikavimas - nuo teorinių aiškinimų iki įsitraukusių veikėjų²²; (3) ryšių identifikavimas - nuo veikėjų iki tinklų²³; (4) nuostatų identifikavimas - nuo tinklų iki ideologijų²⁴; (5) idealių siekių identifikavimas - nuo ideologijų iki bendrų tikslų²⁵. ANT ir kontraversijų žemėlapiavimo prieiga neapsiriboja tik teiginių arba teorijų aiškinimu ir į tyrinėjamą klausimą įsitraukia žmones, fizinius objektus, gamtinius organizmus ar institucinius darinius, įvardijamus kaip veikėjai. Pasak Venturini (2009), veikėjai apibrėžiami labai plačiai, nes veikėjas yra tyrinėjamo tinklo dalis tada, kai jo buvimas (arba nebebuvimas) sukuria skirtumą. Veikėjai niekada neveikia izoliuotai, nes veikia tinkle: yra veikiami su kitais sukurtų arba kitų sukurtų ryšių, ir patys ryšius veikia. Kontraversijų stebėjimas neturėtų apsiriboti tik aiškinimų arba veikiančių veikėjų elgesio ir ryšių identifikavimu, bet turėtų apimti nuostatas ir prasmes, kuriomis veikėjai vadovaujasi ir savo bei kitų veikėjų elgesiui ir ryšiams priskiria. Pilnam tyrinėjamos kontraversijos supratimui taip pat reiktų pabandyti atpažinti bendruosius idealius tikslus, kurių kontraversiją supantis disputas arba dialogas siekia.

6. Erdvinių gyvenamosios aplinkos pokyčių proceso tyrimo metodika

Kontraversijai atskleisti pasirinktas Markučių rajone, Vilniuje viešai prieinamos vietos pokytį sukūrusios **Instaliacijos „Markučių stotelė“ procesas**. Tyrimo strategija - nuoseklus Instaliacijos sukūrimo proceso veiksmų, juose dalyvavusių veikėjų, jų ryšių, veikėjų interakcijų, reakcijų, išryškėjusių nuostatų jų gyvenamosios aplinkos ir jos kaitos atžvilgiu fiksavimas. Tyrimo dizainas sudėliotas savaip interpretuojant Venturini (2009) pasiūlytus kontraversijų žemėlapiavimo sluoksnius²⁶: (1) kontekstui atskleisti parengta gentifikacijos iššūkius patiriančios miesto aplinkos ir jos traktavimo apžvalga; (2) vietos gyventojų įtraukimo eigai, veikėjams, jų ryšiams ir interakcijoms atskleisti parengti dalyvaujamojo stebėjimo užrašai ir juos papildanti dokumentacija;

¹⁹ Venturini (2009) vadina tyrimo sluoksniais (angl. Layers)

²⁰ Angl. *Statements*.

²¹ Angl. *Literature*.

²² Angl. *Actors*.

²³ Angl. *Networks*.

²⁴ Venturini (2009) veikėjų ideologijas (arba veikimo motyvus, vertybes) apibūdina kaip kosmosus (angl. *Cosmoses*).

²⁵ Venturini (2009) vartoja sąvoką *Cosmopolitics*.

²⁶ Venturini (2009): (1) konteksto identifikavimas - nuo teiginių iki teorinių aiškinimų įvairovės; (2) dalyvių identifikavimas - nuo teorinių aiškinimų iki įsitraukusių veikėjų; (3) ryšių identifikavimas - nuo veikėjų iki tinklų; (4) nuostatų identifikavimas - nuo tinklų iki ideologijų; (5) siekių identifikavimas - nuo ideologijų iki bendrų tikslų.

(3) veikėjų nuostatomis atskleisti surinkti jų balsą „įgarsinantys“ duomenys. Formuojant Instaliacijos proceso tyrimo dizainą, buvo siekta kompleksiskai reprezentuoti atskleisti visų įsitraukusių grupių (iniciatorių, kūrėjų, derintojų ir naudotojų) balsą, vaidmenį, interesus ir nuostatas. Su Instaliacijos procesu tiesiogiai susijusius ir skirtingus interesus turinčius asmenis, jų grupes, institucijas bei fizinius objektus sudaro (1) Instaliacijos Iniciatoriai, (2) Instaliacijos Autoriai, (3) vietos savivalda, (4) Instaliacijos naudotojai (vietos gyventojai, praeinantys arba pravažiuojantys ne vietiniai), (5) Instaliacija.

Tyrimo duomenų programą sudaro:

1. Etnografiniai Instaliacijos proceso stebėjimo užrašai (viso 74 psl.). Užrašai buvo ruošiami tyrimo Autoriui tiesiogiai dalyvaujant Instaliacijos procese. Užrašuose fiksuotos (1) Instaliacijos sukūrimo pastangos, (2) veikėjų ir Instaliacijos interakcijos, (3) Instaliacijos ir ją supančios erdvės naudotojų elgesys: išsami proceso chronologija, veiksmų ir sprendimų aprašas, Instaliacijos vietoje sutiktų, kalbintų žmonių charakteristika ir pokalbio turinys, Instaliacijos vietoje stebėtų žmonių elgesio ir charakteristikos aprašas. Stebėjimo užrašus taip pat sudaro tyrimo Autorės refleksijos, kurios dalinai persipina su „objektyviu“ veiksmų fiksavimu.

2. Etnografinius stebėjimo užrašus praplečiantys duomenys. Siekiant (1) išsamiai užfiksuoti visus Instaliacijos sukūrimo veiksmų, sprendimų priėmimo, veikėjų vaidmenų ir ryšių pobūdį, (2) taip pat kompleksiskai reprezentuoti visus į instaliacijos procesą įsitraukusius veikėjus, jų elgesį ir nuostatas, pasirinkta įtraukti:

2.1 Autorių ir į Instaliaciją įsitraukusių institucijų susirašinėjimo el. paštu turinį, apimančią 2022+2025 m. laikotarpį. Turinys naudotas gavus raštiškus sutikimus, tyrime turinys necituotas ir naudotas fiksuoti proceso eigą bei sprendžiamus klausimus, tyrime ivardinamos tik institucijų atstovų pareigybės);

2.2 4-iose Markučių gyventojų naudojamose Facebook grupėse parašytus komentarus, tiesiogiai susijusius su Instaliacijos procesu, apimančius 2023 m. laikotarpį. Komentarai į užrašus įtraukti ir tyrime cituojami be jų autorių vardų arba lyties žymų).

2.3 Instaliacijos projektinių pasiūlymų bylos aiškinamasis raštas.

Siekiant suvaldyti duomenų įvairovės iššūkius, Instaliacijos proceso tyrimas buvo sudalintas į 7 dalis, susijusias su aiškiai identifikuojamais Instaliacijos sukūrimo etapais: inicijavimas, idėjos sukūrimas, idėjos derinimas, statybos, įveiklinimas, išsaugojimas ir naudojimas. Tyrimo duomenys (etnografiniai užrašai, el. laišakai, Facebook komentarai) buvo analizuojami kartu (neatsietai vienas nuo kito) kaip tekstinis turinys, kokybinės turinio analizės principu. Duomenys analizuoti naudojant MAXQDA 2024 ir Google Sheets programas, duomenų turinį skirstant prasminiais kodais, apjungiant juos į kategorijas.

Erdvinių gyvenamosios aplinkos pokyčių proceso tyrimas gali padėti geriau suprasti gyvenamosios aplinkos pokyčių reikšmę ir pokyčiuose dalyvaujančių vietos gyventojų nuostatas. Kotus et al (2019) vietokūros prieigas, pasitelkiančias erdvinis pokyčius vietos gyventojų socialiniams ryšiams kurti, tyrinėjo per viename Poznanės miesto (Lenkija) rajone vykusios aikštės atnaujinimo procesą. Tyrėjai kėlė klausimą, ar vietos gyventojų nuostatos pertvarkomos vietos atžvilgiu priklauso nuo: (1) vietos gyventojų santykio su pertvarkoma vieta ar (2) galimybės tiesiogiai įsitraukti į pertvarkomos vietos diskusiją? Tyrėjai kaip tyrimo metodą pasirinko atvejo analizę, kaip priemonę išsamiai ištirti su erdve susijusį ir erdvės įtakotą žmonių elgesį. Tyrime panaudoti etnografiniai metodai padėjo giliau atskleisti vietos gyventojų nuostatas (nuomonę ir veiksmų motyvus): pavyzdžiui aikštės transformacijos proceso įvykių, priimtų sprendimų ir kilusių diskusijų chronologijos sudarymas padėjo atskleisti komunikacijos etapus ir mechanizmus bei panašumus ir skirtumus su kitais atvejais, kiekybinė šalia aikštės gyvenančių žmonių apklausa padėjo atskleisti kolektyvines nuostatas, 2 giluminiai interviu padėjo atskleisti asmenines nuostatas. Aikštės atnaujinimo chronologija buvo papildyta tyrėjų komentarais ir individualaus elgesio aprašais, kurie padėjo išskirti su aikštės transformacija susijusius veikėjus, jų nuostatas, tarpusavio komunikacijos mechanizmą. Kotus et al (2019) tyrime veikėjai ir jų nuostatos buvo apibrėžtos panaudojant piliečių dalyvavimo miesto kūrime modelį (Kotus & Sowada, 2017), kuris praplečia piliečių dalyvavimo kopėčių modelį (Arnstein, 1969).

Etnografija yra kokybinis empirinių duomenų tyrimo metodas, kuris, pasitelkdamas „tirštą pasakojimą“ (angl. thick descriptions) padeda suvaldyti skirtingų realybių iššūkius (Cranz et al., 2014; Mol, 2002), pavyzdžiui kylančius tyrinėjant fizines erdves ir jų naudotojus (Geertz, 1983). Etnografinės prieigos stiprybė yra tyrimo gilumas, kuris yra pasiekiamas (1) skiriant daug laiko tyrimo vietai ir joje veikiančių žmonių stebėjimui, (2) pasirenkant imlaus ir sąmoningo stebėtojo poziciją. Toks ilgai trunkantis ir atidus stebėjimas gali padėti atskleisti ir pačius sudėtingiausius procesus (Yaneva, 2003). Etnografiniai stebėjimo užrašai buvo atlikti Autorei tiesiogiai dalyvaujant Instaliacijos sukūrimo procese, su Instaliacijos iniciatyva, projektu ir statybomis įžengiant į „nežinomą žemę“, t.y. Markučių gyventojų kasdienę aplinką. Komplicuotos Instaliacijos sukūrimo ir žmonių įtraukimo patirtys turi nedidelių sąsajų su William Foote Whyte knygoje „Street Corner Society“ (1943) aprašytomis patirtimis. Ši etnografinė studija sukūrė savitą urbanistinės aplinkos tyrimo prieigą: asmenišką, betarpišką ir reflektyvų dalyvavimą tiriamoje aplinkoje, 1936-1940 m. fiksuojant Corneville'io rajone (Bostone, JAV) gyvenusius italų kilmės jaunuolius, jų kasdienį gyvenimą, kasdienybės detales bei neformalius, šeimos ratą peržengiančius socialinius ryšius (Andersson, 2014). Antrą knygos leidimą (1955) papildžiusiame Priede A, Whyte aprašė savo pasirinkimų motyvus, mąstymo ir studijų eigą, bei iššūkius suprasti kontekstą ir pasiekti vietos gyventojus („mandagų“ palydėjimą laiptais, pastangas rasti „sąjungininkų“, susipažinimą su duris į

vietos gyvenimą atvėrusį vietos autoritetu). Vietos jaunuolių gatvių gaujų gyvenimą (formavimąsi, vidinę organizaciją, mobilumą), vietos politinį lauką, reketo kultūrą ir visų šių aspektų kaitą per stebėjimo laiką fiksavusi knyga yra vis dar stebinančiai aktuali ir nepavaldi laikui dėl nepralenkiamo autoriaus sugebėjimo aprašyti žmonių socialinį pasaulį jų savitos kasdienybės kontekste (Andersson, 2014).

7. Erdvinių gyvenamosios aplinkos pokyčių proceso tyrimas

7.1 Gentrifikacijos iššūkius patirianti miesto aplinka ir jos traktavimas²⁷

Markučiai yra stiprius erdvinis pokyčius patiriantis Vilniaus miesto rajonas, kuris kartu su Rasomis ir Naujininkais ilgą laiką buvę miesto centrą supančia *de-integracijos* zona, kuriose gyvena neturtingiausiasieji, yra tapę sparčiai vykdomos pietinės miesto plėtros dalimi. Markučių rajono ribos yra suvokiamos plačiau nei administracinės Markučių seniūnaitijos ribos. Administracinė seniūnaitijos teritorija driekiasi abipus geležinkelio, neįtraukia Markučių parko bei buv. Audėjo teritorijos, baigiasi ties Subačiaus gatve ir nepasiekia Vilnelės. Tuo tarpu *identifikacinės-mentalinės* Markučių rajono ribos pietuose baigiasi ties geležinkelio bėgiais, šiaurėje pasiekia abu Vilnelės upės krantus, rytuose apima Markučių dvaro parką, o vakaruose, kaip ir administracinė riba, sustoja ties Drujos greitkelio. Nors Markučių rajonas apima nedidelę teritoriją, jį sudaro trys erdviškai išsiskiriančios dalys, kurioms šio tyrimo kontekste buvo priskirti simboliniai pavadinimai - *Senieji Markučiai*, *Subačiovkė* ir *Naujieji Markučiai*. ***Senieji Markučiai*** apima kalvotą teritoriją tarp Subačiaus g. ir geležinkelio. Tai kaimiškoji rajono dalis, apstatyta nuosavais gyvenamaisiais namais, kurie varijuoja nuo senų apleistų medinių namelių iki labai prabangių vilų. ***Subačiovkė*** - tai rajoną kertančios tranzitinės Subačiaus gatvės prieigos, palei kurią yra susitelkę bendrabučiai, lopšelis-darželis, maisto prekių parduotuvė, kelios įstaigos ir autobusų stotelės. ***Naujieji Markučiai*** apima Manufaktūrų gatvę, naujais daugiabučiais užstatinėjama buv. Audėjo fabriko teritoriją, atnaujintą Kaukysos stadioną ir Vilnelės krantinę. Tyrime analizuojama Instaliacija sukurta Subačiovkės ir Senųjų Markučių kontekste, kuris savo fizine aplinka ir gyventojų charakteristika labai smarkiai skiriasi nuo Naujųjų Markučių. Šios trys rajono dalys kartu reprezentuoja kontrastingą, gentrifikaciją patiriančio miesto rajono aplinką. Šiuo metu Markučiuose vyksta didelės buvusio baldinių ir dekoratyvinių audinių fabriko „Audėjas“ teritorijos konversija į gyvenamuosius kvartalus, skirtus apgyvendinti didelį kiekį naujakurių ir šią rajono dalį paversti tankiai apgyvendintu rajonu šalia miesto centro. Markučiuose vykstantys erdviniai pokyčiai stipriai

²⁷Ši tyrimo dalis iš dalies remiasi tyrimo autorės rašto darbu „Gentrifikacijos pasekmių erdvinė raiška Markučių rajone“, atliktu M. P. Šaulausko kursui „Šiuolaikinės Lietuvos socialinė kaita“ 2023 m. magistro studijų rudens semestrą. Tyrimo duomenys - internetinės naujienų svetainės www.lrt.lt 2017-2023 m. įrašų turinys, surinktas su paieškos žodžiu „Markučiai“.

keičia rajono socialinę sudėtį. Tai, kad šiuo metu vyksta rajone, turi ryškių gentrifikacijos, t.y. erdviškai išreikštos socialinės nelygybės (Sutton, 2018) požymių. Gentrifikacija yra procesas, kai asmenys arba vystytojai investuoja į apleistas teritorijas (atnaujina apleistus pastatus, gyvenimui pritaiko nebenaudojamus pramoninius ar administracinius pastatus, apleistoje teritorijoje stato naujus būsto kvartalus), taip į teritoriją atkeliauja didelis skaičius aukštesnio išsilavinimo ir pajamų naujakurių, ir ilgainiui teritorija patiria ženklų demografinę ir ekonominę kaitą. Naujakurių investicijos sukuria patrauklią aplinką, kuri pakelia teritorijos vertę ir paklausą (Godsil, 2013, cituota pagal Williams & Needham, 2016), pakilusios nekilnojamo turto įsigijimo ir nuomos kainos ilgainiui tampa priverstinės vietos gyventojų migracijos priežastimi ir teritoriją paverčia homogeniška, tik pasiturinčių gyventojų apgyvendinta vieta. Į teritoriją atsikėlusiu naujakurių gyvenimo būdas, pažiūros ir vartojimo preferencijos gali ženkliai pakeisti ne tik teritorijos charakterį, bet ir miesto investicijų strategiją: dalis miestų susiduria su dilema, kai turi rinktis, kur investuoti savo turimą ribotą biudžetą - į pasiturinčių naujakurių prioritetus (dviračių takus ar šunų vedžiojimo parkus), ar į mažiau pasiturinčių vietinių poreikius (prieinamą būstą ar darbo galimybes). Miestai gentrifikacijos sukeltus pokyčius traktuoja skirtingai - ir kaip pozityvų, ir kaip iššūkius keliantį reiškinį, nepaisant to, kad šie pokyčiai visada turi laiminčias ir pralaiminčias miesto gyventojų grupes (Sutton, 2018). Gentrifikacijos sukeltus pokyčius miestai valdo prieinamo būsto pasiūla, būstų kainų reguliavimu bei socialinės ir ekonominės įvairovės skatinimo priemonėmis (Sutton, 2018). Pozityviai gentrifikaciją vertinantys miestai pokyčius įvardija kaip at(si)naujinimą ir jį pateikia kaip sėkmingai vystomo miesto įrodymą: aktyviai viešina naujus projektus, atnaujinamas gatves, viešąsias erdves ir jose atsirandančius meno kūrinius. Paprastai gentrifikacijos taikiniu tampa vyresnio amžiaus, vidutinės ir žemos ekonominės klasės žmonių apgyvendinti arti miesto centro esantys rajonai, kurių at(si)naujinimo metu yra aktyviai palaikomas pozityvus pokyčių įvaizdis, pabrėžiamas teritorijos centriškumas ir unikalumas, o esama socialinė ir fizinė aplinka (nepasiturinys, „problemiški“ vietos gyventojai, skurdi pastatų, viešųjų erdvių ir infrastruktūros būklė) pradedama demonizuoti (Lee et al, cituota pagal Williams & Needham, 2016). Miestų perkūrimas visada yra politinis veiksmas, nes jį paprastai lydi socialinės nelygybės ir kultūrinės nelygybės apraiškos, maskuojamos estetikos ir naujumo iliuzija. Miesto perkūrimo procese gyventojų interesų ir kultūrų įvairovė yra retai atliepiama, ir jeigu prioritetu tampa tam tikros dalies žmonių kultūros interesai, jie tampa primesti likusiems ir sukelti natūralų priešišumą. Miesto perkūrimą gali lydėti gentrifikacija, sukelianti priverstinį vietos gyventojų iš(si)keldinimą arba jų marginalizaciją, kai naujo įvaizdžio neatitinkantys vietos gyventojai yra į jį neįtraukiami ir tampa ne(be)matomais ir ne(be)girdimais (Deutsche²⁸, 1996, cituota pagal Sharp et al, 2005). Tam tikros grupės gali būti išbraukiamos iš kultūros reprezentacijos, arba joms yra priskiriami

²⁸ Deutsche, R. (1996) *Evictions: Art and Spatial Politics*. Cambridge, MA: MIT Press.

menkinantys įvaizdžiai (Fraser, 1995, cituota pagal Sharp et al, 2005). Pavyzdžiui nepasiturintys gyventojai ir jų gyvenamosios vietos gali būti pradėti stigmatizuoti, priskiriant jiems ir jų aplinkai neigiamo pobūdžio stereotipus. Vienas iš Sharp et al (2005) pateiktų pavyzdžių yra Londono Docklands teritorijos atnaujinimo XX. a. 9 dešimtmetyje atvejis, kai teritorijos atnaujinimas vietos gyventojams tapo kovos lauku dėl teisių į jų gyvenamąją aplinką ir vietos *naratyvą*. Renkantis teritorijos atnaujinimo viziją, čia gyvenusių darbininkų klasės sociokultūrinė istorija buvo eliminuota, nes naujos vizijos pagrindu tapo vidurinioji klasė ir jai būdingas vartotojiškumas. Taip naujoji vizija vietos gyventojus pavertė nematomais ir nepriimtinais ir iš naujo teritorijos urbanistinio kraštovaizdžio bei pasakojimo pašalino.

Siekiant geriau suprasti šio sparčią gentifikaciją patiriančio Vilniaus miesto rajono aplinką, buvo pasirinkta į rajoną pažvelgti per viešą jo traktavimą - Markučių *naratyvus* žiniasklaidoje. Tam buvo pasirinktas internetinių naujienų svetainės lrt.lt turinys, kuriame yra pavartotas žodis „Markučiai“. 2017-2023 m. lrt.lt apie Markučius buvo rašoma trimis *naratyvais*: (1) kaip apie neatrastą vietą mieste, (2) kaip apie narkotikų prekybos ir vartojimo vietą mieste, (3) kaip apie naują gyvenamąją vietą mieste.

Markučiams neatrastos vietos mieste *naratyvą* priskiria apie rajoną kultūros srities tekstinius ir vizualinius pasakojimus kuriantys žurnalistai bei kino kūrėjai. Šis *naratyvas* pasikartoja ir Vilniaus miesto savivaldybės vystomų miesto tyrinėjimo veiklų ir renginių kvietimuose, apie rajoną kuriamoje dokumentikoje. Šie šaltiniai akcentuoja Markučių gamtinės ir užstatytos aplinkos išskirtinumą (išraiškingą reljefą, rajono žalumą ir istorijos savitumą). „Neakivaizdinis Vilnius“²⁹ rajoną apibūdina kaip romantišką, renginys „Ne-miegantys rajonai“ kaip mažai laiko paliestą Vilniaus dalį. Žurnalistai rajoną apibūdina kaip *neišblizgintą* miesto vietą, kuriame verta pasivaikščioti, pasigrožėti vaizdais, išlikusia medine architektūra, akmenimis grįstomis gatvėmis ir atsiveriančiomis panoramomis. Šiose įrašuose vietos gyventojų nėra: jie nėra minimi, aprašomi arba kalbinami, čia savo įžvalgomis dalijasi išorės ekspertai (gidai, kultūrinių veiklų rengėjai). Vietos gyventojai atsiranda tik simpoziumo „Vilnelės Odisėja“ kvietimuose kalbėtis apie skirtingus aplinkos kaitos scenarijus, bei dokumentinių laidų ciklo „Vilniaus rajonų veidai: Markučiai“³⁰ aprašuose kaip atidžiai savo aplinką stebintys ir vienas kitą pažįstantys vietiniai.

Markučiams narkotikų prekybos ir vartojimo vietos mieste *naratyvą* priskiria Vilniaus miesto problemas tyrinėjantys žurnalistai, pasitelkiantys vietos gyventojų liudijimus bei vietos institucijų atstovų ir srities eksperto komentarus. Čia Markučių gyventojai pristatomi kaip realią situaciją liudijantys veikėjai: gyvai kalbinti žmonės dalijasi rajono saugumo situacijos pokyčiais,

²⁹ Vilniaus miesto savivaldybės iniciatyva: <https://neakivaizdinisvilnius.lt/apie/>

³⁰ Laidų ciklas „Vilniaus rajonų veidai: Markučiai“ (2022):

<https://www.lrt.lt/mediateka/video/vilniaus-rajonu-veidai-markuciai>

kasdieniais susidūrimais su narkotikų vartojimu ir prekyba, išsako nesaugumo ir susirūpinimo jausmus, reiškia nuomonę apie problemos kilmę (priskiria į Markučiuose esančią Pakraščio g. atsikėlusią romų veiklai). Pabrėžiant situacijos rimtumą ir faktų tikrumą, kalbintų asmenų vardai pakeisti, tyrimai iliustruoti Markučiuose rastų švirkštų, narkotinių medžiagų, policijos veiksmų ir apsvaigusią asmenų nuotraukomis. Šiame kontekste policija yra pristatoma kaip situaciją žinantis ir ją spręsti suinteresuotas veikėjas, kurio veiksmai yra prevenciniai. Vilniaus miesto savivaldybė ir Rasų seniūnija yra pristatomos kaip situaciją žinantys veikėjai, dalyvaujantys dialoge su vietos gyventojais ir užsiimantys „žemo slenksčio“ prevencija (mobilių pagalbos paslaugų narkotikus vartojantiems asmenims teikimas). Savivaldos institucijų atstovai akcentuoja vietos gyventojų veiksmų svarbą kaip papildančią kovos priemonę, ir Markučių gyventojus įvardija kaip suinteresuotus bei iniciatyvius. Kriminologas pristatomas kaip ekspertines žinias turintis veikėjas, kuris suintensyvėjusią narkotikų prekybą ir vartojimą Markučiuose sieja su romų taboro panaikinimu, nepakeitusiu narkotikų rinkos Vilniuje, bet lėmusiu romų ir narkotikų pasklidimą po miestą. Ekspertas romus apibūdina kaip sunkiai integruojamus, prastesniu išsilavinimu ir uždabriu pasižyminčius asmenis, kurių padėtis visuomenėje gali nulemti nelegalius veikimo būdus. Ekspertas narkotikų prekybą ir vartojimą lokalizuoja ir priskiria Subačiaus ir Paribio g., taip pat įvardija, kad teisėsaugai yra sunkiau kontroliuoti situaciją bendrabučių tipologijos gyvenamojoje aplinkoje, kuriai yra būdinga dažna gyventojų kaita. Eksperto nuomone, saugumą iš dalies gali užtikrinti ir patys vietos gyventojai - rakinti laiptinių duris, atidžiai stebėti aplinką, žinoti šalia gyvenančius žmones.

Markučiams naujos vietos gyventi mieste *naratyvą* priskiria apie Vilniaus miesto plėtrą pietų kryptimi rašantys žurnalistai ir Vilniaus miesto savivaldybės atstovai. Čia pasitelkiami tik investuotojančiųjų ir sprendimų priėmėjų balsai, vietos gyventojai minimi apibendrintai ir nekalbinami. Architektų balsas įvardija sovietmečiu padarytas miesto planavimo klaidas ir galimus jų sprendimo būdus, pavyzdžiui magistralių ir pramonės kompleksų sugadintų ryšių su centru atkūrimą tam, kad būtų plėtojamas lengvai pasiekiamas miesto centras. Buv. „Audėjo“ fabriko teritorijos konversija įvardijama kaip geras kaimyninių rajonų sugražinimo į centrą pavyzdys, nes čia sparčiai kuriasi nauji gyventojai ir infrastruktūra. Investuotojų balsas įvardija Markučių rajono potencialą ir jau vykstančių pokyčių natūralumą. Miesto savivaldos balsą atstovauja vyriausieji miesto architektai, Markučius įvardijantys kaip vieną iš potencialių, bet dar „neaktyvių“ miesto kvartalų. Rajonas įvardijamas kaip sparčiai augantis ir padedantis spręsti gyvenamojo būsto šalia miesto centro trūkumą. Buv. Audėjo fabriko teritorijos statybos įvardijamos kaip didžiausio prie tvaraus miesto prisidedančio konversijos projekto dalis. Nors bendra sprendimų priėmėjų laikysena suponuoja investuotojams artimą mąstymą, miesto architektai įvardija ir siekį kurti aktyvią daugiasluoksnę bendruomenę. Visi šiame kontekste kalbinti pašnekovai Markučių rajoną dėl jo

padėties miesto centro atžvilgiu įvardija kaip aukštesnes pajamas turinčių miestiečių apgyvendintą zoną ir miesto dalių diferenciaciją laiko natūraliu procesu, o kaip atsvarą šiai diferenciacijai siūlo vystyti patogius susisiekimo ryšius, kurie sukurtų galimybę lengvai pasiekti ir laisvai naudotis miesto lauko erdvėmis.

Šie apie rajoną kuriami *naratyvai* yra glaudžiai susiję su specifinėmis Markučių dalimis: aprašomos erdvinės charakteristikos yra lokaliai ir atpažįstamos. Skirtingoms rajono dalims priskiriamos temos tarpusavyje nesisieja ir į kitas rajono dalis nepereina: pavyzdžiui narkotikų vartojimas ir prekyba lieka tik *Subačiovkės* erdvėje, patogus ir prieinamas miestas yra puoselėjimas tik *Naujuosiuose Markučiuose*, o *Senieji Markučiai* yra traktuojami kaip unikali sustojusio laiko ir istorijos vieta. Nors bendrabučius ir naujus daugiabučius skiria tik nedidelė gatvelė, iš apie rajoną kuriamų *naratyvų* atrodo, kad *Naujieji Markučiai* neturi *Subačiovkės* problemų, *Subačiovkė* neturi *Naujųjų Markučių* potencialo, o abi jos neturi *Senųjų Markučių* autentikos.

7.2 Instaliacijos inicijavimas

Instaliacija „Markučių stotelė“ įgyvendinta Europos Sąjungos programos „Kūrybiška Europa“³¹ finansuoto projekto „ULISAS Europos Odisėja“³² (toliau - UEO) apimtyje. UEO 2022-2024 m. vykdytas 18-oje Europos didžiųjų miestų, vienu iš jų tapo Vilnius. „Kūrybiška Europa“ remia Europos kultūros ir kūrybos sektorių, jos poprogramė „Kultūra“ orientuota į meninį ir kultūrinį bendradarbiavimą Europos lygmeniu. Dėl šių programos ypatybių, UEO pristatomas kaip ambicingas europinio bendradarbiavimo projektas, sujungiantis skirtingas kultūros sritis, mastelius ir patirtis, įtraukiantis Europos miestus į dialogą aktualiomis dabarties socialinėmis ir kultūros temomis. UEO organizacinė struktūra yra tinklinė: projektą inicijavo 2 organizacijos, tačiau miestuose vieną aštuonioliktąją projekto dalį įgyvendina vietos kultūros lauko partneriai (Vilniuje - Vilniaus muziejus³³ bei tyrimų ir dizaino agentūra „The Critical“³⁴). UEO veiklų įgyvendinimas yra silpnai centralizuotas: UEO iniciavusios organizacijos apibrėžė miestus jungiančius veiklų tipus, meninio pasakojimo ir aktualumo rėmus, tačiau vietos partneriams paliko daug erdvės temų interpretacijai bei meno sričių, kūrėjų ir kūrinių formatų pasirinkimui. Bendrus UEO veiklų rėmus sudarė kiekviename mieste įgyvendinami (1) simpoziumai, (2) vizualiųjų ir scenos menų kūriniai, (3) rašytojų kūriniai ir (4) kūrėjų stažuotės, taip pat sąlyga pasirinkti jaunuosius kūrėjus³⁵ ir inovatyvius rašytojus³⁶. Bendru UEO miestus jungiančiu meninio

³¹ Kūrybiška Europa, prieiga per internetą: <https://kurybiskaeuropa.eu/> [žiūrėta 2025-03-19]

³² UEO, prieiga per internetą: <https://ulysseseurope.eu/> [žiūrėta 2025-03-19]

³³ Vilniaus muziejus, prieiga per internetą: <https://vilniausmuziejus.lt/> [žiūrėta 2025-03-19]

³⁴ The Critical, prieiga per internetą: <https://thecritical.lt/> [žiūrėta 2025-03-19]

³⁵ Angl. *Emerging artists*

³⁶ Angl. *Innovative writers*

pasakojimo rėmu tapo 2022 m. pirmojo leidimo šimtmetį švenčiantis airių rašytojo James Joyce romanas „Ulisas“: kiekvienam miestui buvo priskirta vieną iš 18-ikos romano dalių kartu su ją papildančia knyga įkvėpusio Homero epo „Odiseja“ siužeto linija. UEO keliamas aktualumas remiasi airių rašytojo J. Joyce tikėjimu viešosios erdvės galia įtakoti civilizotumą ir demokratiją, numatomi rezultatai siejami su europietiškomis vertybėmis, didelių Europos miestų aplinka bei europinį kontekstą vienijančių grėsmių aktualizavimu.

2 iliustracija. UEO miestų temų ir veiklų formatų sąvadas³⁷

UEO KONTEKSTAS	18 Cities	18 Themes	Viešų renginių tipai
	Athens Trieste Vilnius Budapest Marseille Paris Berlin Lugo Copenhagen Istanbul Cluj Zurich Leeuwarden Eleusis Oulu Lisbon Dublin Derry-Donegal	Youth, Citizenship & Democracy Weight of History Urban Renewal and the Reinvention of the City The Role of Neighbourhood Communities in Post-Covid Europe Migration, Porosity and Integration Our Creative Dialogue with the Dead Commodity Fetish, Warehouse Logistics, and Torn Dreams of the 21st Century Our Modern Day Relationship with Food - Production, Distribution & Consumption Education Reform Coexistence in Modern Day Europe What Are the Dangers that a Future Europe Must Navigate? Is Being a European Citizen More Important than Being a Citizen of an Individual Nation? Gender Freedom in Modern Day Europe Socio-Ecological Challenges: Safeguarding Our Seas and Shores Highlighting Mental Well-Being in Europe Today Intergenerational Matters. Europe's Ageing Population: a Crisis or an Opportunity? What is Home? The Future: a Female Vision	Workshop, Performance, Sound Installation/Radio Broadcast, Film Screening Publication, Discussion Site-Specific Installations Storytelling, Performance, Book Launch, Workshop Multidisciplinary, Immersive Performance, Installation Discussion Theatre, Dance, Circus Talks, Walks, Eating & Drinking Audio Walk Street Art Installation, Exhibition and Film Festival Participation Promenade Theatre Workshop Public Art, Image & Photography, Short Video Screenings, Film Screenings Site-Specific Theatre Performance and Community Outreach Programme Public Art, Illumination and Performance Show Personal Narrative Theatre Performance, Public Reading/Installation Congress, Discussion Festival
		Pasikartojamys žodžiai: 7 - ERDYĖ: Europe, European 7 - AKTUALIZAVIMAS: Torn Dreams, Dangers, Challenges, Crisis, Opportunity, Weight, Matters, Role, Reform, Freedom, Highlighting 6 - APLINKA: Citizen, Citizenship, City, Neighbourhood Communities, Home 7 - LAIKAS: Modern Day, 21st Century, Today, Future, Post-Covid 6 - KAITA: Renewal, Reinvention, Vision, Migration 4 - TAPATYBĖ: Gender, Female, Youth, Ageing Population 4 - SANTYKIAI: Coexistence, Dialogue, Integration, Porosity, Relationship, Safeguarding 4 - PROCESAI: Education, Production, Distribution, Consumption, Democracy, History	Renginio tipas: 6 - Performansas 5 - Instaliacija 5 - Diskusija, skaitymai 4 - Peržiūra, pristatymas 3 - Dirbtuvės 3 - Pasirodymas, koncertas 2 - Pasivaikščiavimas 2 - Festivalis 2 - Paroda 1 - Publikacija
			Meno sritis: 4 - Menas viešojoje erdvėje 4 - Teatras 4 - Kinas 3 - Muzika 3 - Literatūra 1 - Fotografija 1 - Šokis 1 - Circus 1 - Fotografija

Sudaryta Autorės

Vilniui priskirtas 3-ias „Uliso“ skyrius apima dramatiškų permainų, pavidalo keitimo, nuolatinio atsinaujinimo, mirties ir gyvenimo temas, bei „Odisejos“ siužeto liniją apie jūros dievą Protėją. Interpretuodamas šį literatūrinį kontekstą, Vilnius pasirinko miesto kaitos ir bendruomenių bei gyventojų vaidmens miestui transformuojantis temas. Šioms temoms atskleisti 2022 m. spalio 07-09 d. Vilniuje buvo surengtas simpoziumas „Vilnelės Odiseja“³⁸ (toliau - Simpoziumas). Simpoziumo fokusą pasirinkti trys Vilniaus miesto rajonai prie Vilnelės upės: kaip post-industrinė erdvė pristatoma Naujoji Vilnia, kaip kaimiška erdvė pristatomi Markučiai ir kaip senosios Paplaujos likučius menantis Paupys. Į Simpoziumą buvo kviečiami šių rajonų gyventojai ir rajonais suinteresuoti asmenys, rengtos kūrybinės dirbtuvės ir ekskursijos. 2023 m. vasarą šiuose rajonuose realizuotos 3 meninės instaliacijos (viena iš jų - „Markučių stotelė“) tapo Simpoziumo temą pratęsiančiu materialiu rezultatu.

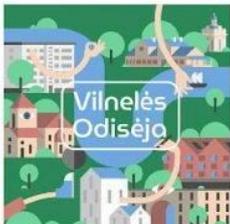
Simpoziumas „Vilnelės Odiseja“ tapo instaliacijos „Markučių stotelė“ (toliau - Instaliacija) sukūrimo pretekstu: vieta ir laiku, kai į UEO procesą įsijungė Instaliacijos autorės (toliau - Autorės), architektės Evelina Vasiliauskaitė ir Margarita Kaučikaitė. Autorės į Simpoziumą buvo

³⁷ Iliustracijos kokybiška versija yra pateikiama prieduose.

³⁸ Simpoziumas „Vilnelės Odiseja“, prieiga per internetą: <https://vilniausmuziejus.lt/vilnelės-odiseja/> [žiūrėta 2025-03-20]

pakviestos kaip diskusijos dalyvės todėl, kad (1) veikia kultūros srityje, (2) jų veikla gali būti priskiriama kūrybiškos vietokūros³⁹ iniciatyvoms, (3) buvo žinomos renginio organizatoriams. Simpoziumas surengtas kaip nedidelis, neformalus renginys, kaip pranešėjai kviesti kultūros, meno arba bendruomenių stiprinimo specialistai, kaip klausytojai - vietos gyventojai ir kultūra, menu arba bendruomenių stiprinimu besidomintys žmonės. Simpoziumo dalyviais ir Autorių pranešimo kontekstu tapo (1) Simpoziumo rajonų gyventojai arba organizacijos (*bendruomenės pirmininkas-architektas, menininkas-visuomenės veikėjas, kultūrinės erdvės bendraįkūrėjas*), (2) kūrybinės vietokūros projektų Vilniuje ir Kaune kūrėjai (*bendruomenę buriančios kavinės ir renginių vietos bendraįkūrėja, kultūros srities renginio bendruomenių programos kuratorė*), (3) Vilniaus bendruomenių kontekste veikiantys menininkai ir tyrėjai (*urbanistas, kultūrinės antropologijos doktorantė ir bendruomenės narė, režisierius*), (4) diskusijos moderatorės (*komunikacijos specialistė ir vietokūros praktikė bei tyrėja, visuomenės įtraukimo specialistė*).

3 iliustracija. Simpoziumo pranešėjų charakteristika⁴⁰

SIMPOZIUMO PRANEŠĖJŲ KONTEKSTAS	Meno arba kultūros sritis	Kitos sritys	Sąsaja su Simpoziumo rajonų bendruomene	Pranešėjų charakteristika
	Architektūra Scenos menai Kultūra	Savivalda Visuomenė Verslas	Vietos gyventojų atstovas Vietos gyventojas Vietos verslininkas	VIETINIAI Bendruomenės pirmininkas-architektas Menininkas-visuomenės veikėjas Kultūrinės erdvės bendraįkūrėjas
	Architektūra Kultūra Kultūra Architektūra Kultūra Teatras	Vaikų ir jaunimo edukacija Verslas Bendruomenių programos kuratorius	Buriančio metodo pavyzdys Buriančio verslo pavyzdys Buriančios programos pavyzdys	SVEČIAI IŠ VILNIAUS IR KAUNO Architektūros edukacijos projekto vaikams ir jaunimui vadovė Bendruomenę buriančios kavinės ir renginių vietos bendraįkūrėja Kultūros srities renginio bendruomenių programos kuratorė Urbanistas Kultūrinės antropologijos doktorantė ir bendruomenės narė Režisierius

Sudaryta Autorės

Simpoziumo pranešėjus ir Autorės vienijo veikimas (1) kultūros lauke, (2) užstatytoje gyvenamojoje aplinkoje, (3) vietos bendruomenių stiprinime. Simpoziumo pranešėjus skyrė tai, kad Autorių veiklos įgyvendinamos Lietuvos regionuose (mažesniuose miestuose, miesteliuose ir kaimuose), visų kitų dalyvių - didžiuosiuose Lietuvos miestuose (Kaune ir Vilniuje). Autorės buvo pakviestos trumpo pranešimo formatu pasidalinti vaikams ir jaunimui skirto architektūros edukacijos metodo „Keliaujančios architektūros dirbtuvės“ (toliau - KAD) patirtimi ir sudalyvauti diskusijoje. Autorių pranešimą sudarė (1) trumpas KAD tikslų ir formato pristatymas, (2) išsamus dirbtuvių sėkmės ir nesėkmės istorijų apibendrinimas. Autorės KAD pristatė kaip daug patirties sukaupusį, veikiantį ir vietos bendruomenės pasiekiantį metodą. Kiti pranešėjai dalinosi įvairiomis patirtimis: (1) kaip nepavyko arba (2) pradžioje sunkiai sekėsi įtraukti vietos žmones (rajonų gyventojus) į inicijuotas veiklas ir veiksmus, (3) kaip per laiką pavyko suburti žmones į didelius

³⁹ Angl. Creative Placemaking.

⁴⁰ Iliustracijos kokybiška versija yra pateikiama prieduose.

renginius (koncertus ir pasirodymus) kaip žiūrovus. Autorės iš kitų pranešėjų išskyres geografinis kontekstas (Lietuvos regionai *versus* didieji Lietuvos miestai) tapo svarbiu elementu šio tyrimo kontekste: klausydamos kitų pranešėjų, Autorės (1) **vertino** kitų pranešėjų veikimo miestuose patirtis KAD patirčių regionuose kontekste, (2) susidarė **Išankstinės nuostatos** apie kitų pranešėjų metodų (ne)efektyvumą, KAD metodo universalumą ir renginio klausytojų (ne)lokalumą, (3) **nesusitapatino** su kitų pranešėjų ir moderatorių vartota kūrybinės vietokūros ir bendruomenės fasilitatorių terminologija. Autorių vertinimas ir išankstinės nuostatos: (1) pranešėjai bendruomenėms burti pasirinko netinkamus, iš viršaus nuleistus formatus, pavyzdžiui koncertus arba pasirodymus, kuriuose vietos žmonės dalyvauja pasyviai kaip žiūrovai, (2) mažos apimties architektūros objektai, į kurių kūrimą buvo kviečiami daugiabučių kiemų gyventojai, neoficialiai yra KAD metodo adaptacija, (3) dauguma Simpoziumo klausytojų buvo ne vietos gyventojai, (4) KAD padarytų geriau arba kitaip, nes žino kaip įtraukti žmones.

Tai, kad Autorės buvo pasirinktos kaip vienos ir trijų instaliacijų kūrėjų, tapo neformalaus vienos iš Autorių ir Vilniaus muziejaus (toliau - Muziejaus) vadovės susipažinimo ir neilgo pokalbio po Simpoziumo diskusijos rezultatu: Muziejaus vadovė paklausė kūrėjo (-ų) rekomendacijų vienai iš instaliacijų, į tai Autorė sureagavo pasiūlydama Instaliaciją sukurti su KAD komanda. Bendravimas toliau persikėlė į susirašinėjimą el. laiškais, kuriame Autorės patvirtino, kad būtų įdomu Instaliaciją sukurti kartu su vietos bendruomene KAD metodu, galėtų kuriuoti procesą ir metodą išbandyti miesto kontekste. Susirašinėjant įvyko pokalbis apie Instaliacijos sukūrimo lūkesčius: Muziejaus vadovė pabrėžė, kad Instaliaciją turėtų sukurti ir pastatyti menininkas, o ne vaikai. Autorės atsakė, kad jos irgi yra menininkės (nes yra architektės), o vaikai irgi yra bendruomenės dalis. Pasitarusi su UEO vadovais, Muziejaus vadovė patvirtino, kad Autorės galės Instaliaciją sukurti KAD metodu. Autorės inicijavo gyvą susitikimą su Muziejaus vadove, pristatė Instaliacijos idėją, KAD metodą, aptarė Instaliacijos biudžetą ir terminus (iki 2023 m. vasario mėn. parengti projekto bylą, iki 2023 m. birželio mėn. pastatyti Instaliaciją). Instaliacijos inicijavimo dalis baigėsi Autorių inicijuotu gyvu susitikimu su kitų dviejų instaliacijų kūrėjais. Autorių susitikimo lūkesčiai buvo su kitais autoriais (1) susiderinti instaliacijų kūrimo strategiją, (2) paieškoti bendrų taškų procese ir vertybėse. Vilniaus muziejaus lūkesčiai buvo (3) supažindinti kūrėjus tarpusavyje, (4) pasidalinti rajonais, (5) aptarti biudžetą ir terminus. Susitikimo metu 3 Instaliacijų kūrėjai pristatė savo Instaliacijos sukūrimo idėjas, kurios išsiskyrė savo vietos gyventojų įtraukimo priegomis: Autorės pasiūlė vietos gyventojus įtraukti į visą Instaliacijos sukūrimo procesą, 3 kūrėjų komanda pasiūlė vietos gyventojus įtraukti į vietos pasirinkimą ir projektavimo užduoties formulavimą, trečios Instaliacijos kūrėjas pasirinko tinkamiausią Instaliacijos vietą ir idėją surasti ir pasiūlyti pats. Vilniaus muziejaus vadovė sutiko su skirtingomis priegomis, autoriai pasidalino Instaliacijų rajonais ir toliau Instaliacijų procesą įgyvendino savo nuožiūra.

7.3 Instaliacijos idėjos sukūrimas

Instaliacijos idėjos sukūrimas apima 2023 m. sausį (pasiruošimą) ir vasarį (sukūrimą). Instaliacija tapo pirmuoju Autorių kūriniu Vilniuje ir 2-uoju KAD metodo pritaikymu viename iš didžiųjų Lietuvos miestų (2022 m. KAD išbandytas Šiaulių „Santarvės“ gimnazijos teritorijoje⁴¹). Autorių pasirinkta strategija buvo Instaliaciją sukurti KAD metodu: (1) dirbti su teritorinės bendruomenės vaikais ir jaunimu, (2) juos įtraukti į visą Instaliacijos sukūrimo procesą, t.y. vietos pasirinkimą, idėjos kūrimą ir statybas tam, kad jie taptų tiesioginiais idėjos autoriais ir savininkais, (3) veiklą įgyvendinti kūrybinių dirbtuvių (aiškiai apibrėžtų susitikimų) formatu, (4) surasti vietos partnerius (savivaldos, kultūros arba bendruomenių stiprinimo organizacijas) ir juos pakviesti padėti suburti dalyvius, suteikti patalpas ir prisidėti prie sklaidos. Simpoziumo organizatorės su Autorėmis pasidalino joms žinomų vietos partnerių sąrašą: Markučių dvaro muziejaus darbuotojai, Rasų seniūnijos seniūnė, Markučių bendruomenės Pirmininkė ir keli Simpoziume dalyvavę ir savo kontaktus palikę Markučių gyventojai.

Šį negausų galimų vietos partnerių (organizacijų arba autoritetų) sąrašą galima pavadinti Markučių rajono **socialinės infrastruktūros** atspindžiu. Nors Markučių rajonas yra Vilniaus miesto centre, **senoji rajono dalis** savo užstatyta aplinka primena kaimą: dominuoja vienbučiai gyvenamieji namai, senosios dalies centre vis dar išlikę bendrabučiai, dalis gatvių negrįstos, mažai viešų erdvių. Iš viešų paslaugų senoji rajono dalis turi dvi maisto prekių parduotuves (vietinę ir „Maximą“), lopšelių-darželį ir žmonių su negalia dienos centrą. Senojoje dalyje nėra mokyklos (vietos vaikai ir jaunimas keliauja į kitus rajonus), bibliotekos, bažnyčios, kavinės ar gydytojo kabineto. Markučių dvaro muziejus yra vienintelė rajono kultūros įstaiga. Prie galinės 10-to autobuso stotelės sovietmečiu stovėjęs baras „Žydrasis Dunojus“ yra likęs kaip vyresnio amžiaus vietos gyventojų prisiminimas: ne visada teigiamas dėl ten vykdavusių išgertuvių ir muštynių, tačiau reikšmingas dėl sąsajų su vietos žmonių laisvalaikiu. Senoji rajono dalis turi tik vietiniams žinomą paplūdimį. Markučių dvaro muziejaus papėdėje esanti automobilių aikštelė yra svarbi susitikimų vieta: čia dėl jai būdingo nuošalumo ir senų medžių priedangos vyksta nelegalūs sandoriai ir perdavimai. Senojoje Markučių dalyje nėra rajono centrą žyminčių viešųjų erdvių: aikštės arba skvero. Pagrindinės senosios dalies viešosios erdvės yra gamtinės: Markučių dvaro parkas su tvenkiniu, paplūdimys, Markučių ažuolo kalnelis. Naujausia viešoji erdvė Markučiuose yra Kaukysos stadionas naujai užstatomoje rajono dalyje ir šalia jo tekančios Vilnelės pakrantė. Instaliacijos sukūrimo procese Autorės atrado, kad Markučių gyventojai aktyviai veikia 4-iose Facebook grupėse: „Vieninga Markučių bendruomenė“, „Aktyvi Markučių bendruomenė“,

⁴¹ 2022 m. KAD sukurtas multifunkcinis lauko baldas, prieiga per internetą: <https://www.keliaujanciosdirbtuves.lt/projektas/siauliai/> [žiūrėta 2025-04-01]

„Paplaujos bendruomenė“ ir „Paupio skelbimai“ (iš grupių turinio matosi, kad šiomis grupėmis naudojasi skirtingi, skirtingose rajono vietose gyvenantys žmonės).

Prioritetiniais vietos partneriais Autorės pasirinko Markučių dvaro muziejų ir Markučių bendruomenės pirmininkę, t.y. vietos žmones buriančią kultūros įstaigą bei žmones buriantį vietos autoritetą, darydamos prielaidą kad vietos muziejus ir bendruomenę atstovaujantis asmuo padės pasiekti norimą auditoriją. Autorės nusprendė į vietos savivaldos atstovę kreiptis vėliau, kai bus sukurta Instaliacijos idėja. 2023 m. sausį Vilniaus muziejus padėjo suderinti partnerystę su Markučių dvaro muziejumi, Autorės pasikreipė į Markučių bendruomenės pirmininkę. Markučių dvaro muziejus sutiko priimti veiklas savo patalpose ir prisidėti prie sklaidos, taip pat Autorės paskatino kreiptis į vietos renginius vaikams, šeimoms ir gyventojams organizuojančią Markučių bendruomenės pirmininkę. Markučių bendruomenės pirmininkė sutiko pasidalinti vaikams ir jaunimui skirtu kvietimu bendruomenės Facebook paskyroje, Autorės su Markučių dvaro muziejumi suderino dirbtuvių datas (2023 m. vasario-gegužės mėn.), paruošė dalyvių kvietimo aprašą ir plakatą ir 2023 m. sausio gale jį kartu su Vilniaus muziejumi ir vietos partneriais išplatino Facebook paskyroje, internetiniuose puslapiuose, taip pat pakabino plakatus bendrabučių laiptinėse ir parduotuvėje „Maxima“ esančioje bendruomenės lentoje. Kabindamos plakatus bendrabučių laiptinėse, Autorės trumpai pakalbino praeinančius žmones. Žmonės sureagavo vienodai: kažin ar paauglius ši veikla sudomins. Ilgesnis pokalbis užsimezgė su vienu pencininku: Autorių veikla vyrą sudomino, todėl jis Autorės palydėjo iš laiptinės ir pasakojo apie save: kad dirbo staliumi, kad gerai išmano medžio darbus ir žino visas medžių kritulių vietas aplink Markučius. „Keliaujančios architektūros dirbtuvės, „Vilniaus muziejus“, „Markučių bendruomenė“ ir „Markučių dvaro muziejus“ Facebook paskyroje išplatinti kvietimai sulaukė 42-jų pritarimų. Autorių ir partnerių sklaida rezultatų nedavė: 2023 m. vasario 4 d. į pirmąjį susitikimą niekas neatėjo: įvyko „*Feilų feilas Nr. 1*“. Po nepavykusio susitikimo Autorės bandė rasti būdą pasiekti paauglius: dar kartą kreipėsi į Markučių bendruomenės pirmininkę, bei į Liepkalnio ir Filaretų mokyklas. Filaretų mokykla neatsiliepė, Liepkalnio mokyklos direktorės pasiūlymas nesudomino (išsakė, kad mokiniai turi daug veiklų, mokykloje mažai jaunimo iš Markučių). Autorės Markučių bendruomenės pirmininkei išsakė idėją pakeisti auditoriją: į dirbtuves pakviesti šeimos su mažais vaikais, arba surengti susitikimą su Markučių bendruomenei priklausančiais žmonėmis. Markučių bendruomenės pirmininkė pasiūlymus priėmė santūriai (išsakė nuomonę, kad bendruomenės narių ši veikla nesudomins, pakvietė kreiptis į mokyklas) ir šioje vietoje tolimesnis Autorių ir Pirmininkės bendravimas baigėsi. Stebėjimo užrašuose fiksuojama samoninga vertybinė Autorių pozicija surasti būdą dirbti su žmonėmis „iš gatvės“, ne per selektyviai buriančias institucijas arba įtraukiant žmones formaliai. Autorės atidėjo kreipimąsi į Rasų seniūnijos seniūnę ir nusprendė **radikalčiai pakeisti** Instaliacijos sukūrimo strategiją: pasirinkti vietą ir Instaliacijos idėją pačios, o Instaliacijos

statybų procesą panaudoti ryšio su vietos žmonėmis sukūrimui. 2023 m. vasario 13-19 d. Autorės padarė Markučių erdvių apžvalgą, išrinko vietą ir sukūrė Instaliacijos projektą.

Pasirinkdamos vietą, Autorės vadovavosi Vilniaus muziejaus ir The Critical lūkesčiais: įgyvendinti instaliaciją Markučių rajone ir rasti vietą šalia Vilnelės. Autorės išskyrė 3 vietas: paplūdimį prie Drujos gatvės, paplūdimį šalia Kaukysos stadiono ir erdvę šalia stotelės „Markučiai“. Instaliacijos vieta pasirinkta atvira ir visiems prieinama erdvė prie autobusų stotelės.

4 iliustracija. Instaliacijos vietos ir projekto vizualizacija⁴²

Šaltinis: Google Street View ir Autorių vizualizacija

Pagrindiniai vietos pasirinkimo motyvai: (1) atvira, gerai apžvelgiama vieta šalia viešojo susisiekimo mazgo, pro kurią pravažiuoja daug aplinkiniuose rajonuose gyvenančių žmonių, praeina Markučių dvaro muziejaus ir parko lankytojai; (2) apleista ir aktyviai nenaudojama vieta, turinti fizinių elementų, kuriuos galima išnaudoti - betono aikštelę, elektros stulpus, stotelės paviljoną; (3) Instaliacijos prieigos yra vienintelė vieta, kur iš Subačiaus g. pusės galima fiziškai prieiti prie Vilnelės; (4) netoliese yra Markučių gyventojų paplūdimys ir patogi vieta nusileisti iki Vilnelės; (5) Instaliacijos vieta turi apžvalgos aikštelės požymių. 2023 m. vasario gale projektinių pasiūlymų bylą išsiunčiama Vilniaus muziejui ir The Critical, taip pat Autorės Instaliacijos strategiją, idėją ir vietą gyvai pristato Vilniuje besilankantiems UEO atstovams. Autorės Instaliacijos strategiją pristato kaip pirmą kartą išbadomą būdą „iš viršaus“: tokia praktika KAD metodui nebūdinga. Projektiniai pasiūlymai priimami pozityviai ir patvirtinami. Galima apibendrinti, kad Autorėms buvo suteikta laisvė pasirinkti Instaliacijos sukūrimo strategiją ir sureaguoti į pasikeitusias aplinkybes savo nuožiūra, o susiderinimas su projekto organizatoriais ir iniciatoriais buvo simbolinis veiksmas. Pasirinktai vietai Autorės pasiūlė laikiną, poilsio funkciją turinčią Instaliaciją, kuri projektinių pasiūlymų byloje pristyta kaip skirta burti teritorinę bendruomenę, inicijuoti santykį su Vilnele ir kviesti Vilniaus gyventojus patirti Markučių rajoną. Byloje pažymima, kad Autorės siekė meninės vertės ir kokybiškos viešųjų erdvių infrastruktūros

⁴² Iliustracijos kokybiška versija yra pateikiama prieduose.

tašos, kuri didintų prieinamumą ir atlieptų teritorinės bendruomenės poreikius. Autorės pasiūlė atnaujinti esamus elementus ir sukurti naujus, taip pat įgyvendinti renginių ciklą. Autorės pasiūlė sukurti ryškų piešinį ant esamos betoninės aikštelės ir šaligatvio bortelio, apipavidalinti ant aikštelės stovintį lauko tualetą, medine terasos danga papildyti stotelės paviljoną, naujai įrengti medinę terasą, medinį ženklą (apskritimą) su atsisėdimo vieta ir naujai įrengti augalais apželdintas kraštovaizdžio elementus (kalveles). Autorės pasiūlė panaudoti ryškiai mėlynas piešinio spalvas ir sukurti vietos ženkliškumą bei ryšį su Vilnele, taip pat natūralias, aplinką atliepiančias medžiagas: medžio lentas ir augalus. Byloje Instaliacija pristatyta kaip laikina, medžiagos pasirinktos siekiant paprasto bet tvirto įrengimo ir nesudėtingo išmontavimo. Autorė pasiūlė Instaliaciją įrengti etapais ir per laiką vietą susieti su vietos gyventojų kasdieniu gyvenimu: (1) reljefo suformavimo ir augalų sodinimo darbai, (2) piešinio sukūrimas, (3) medinių dalių įrengimas, (4) renginių ciklas, (5) Instaliacijos elementų išmontavimas. Instaliacijos architektūra sukurta taip, kad atlieptų pasirinktos vietos mastelį: atvirai ir gerai apžvelgiamai vietai pasiūlyti dideli objektai, ryškumas ir aiškus, praeivius pritraukiantis funkcionalumas.

7.4 Instaliacijos idėjos derinimas

Instaliacijos idėjos derinimo etapas apėmė laikotarpį 2023 m. kovo - gegužės mėnesius. Vasario gale projektinių pasiūlymų bylą Vilniaus muziejaus vadovė išsiuntė Vilniaus miesto savivaldybės Miestotvarkos skyriui. Kovo pradžioje gautos pirminės pastabos raštu, Autorių iniciatyva surengtas nuotolinis susitikimas su Vilniaus savivaldybe, Vilniaus muziejumi, Rasų seniūnija bei Pavilnių ir Verkių parku. Šiame etape Autorės ir Vilniaus muziejus inicijavo daug su derinimu susijusių veiksnių tam, kad pritarimas būtų gautas greičiau ir būtų galima pradėti Instaliacijos statybas. Gautos pastabos apėmė: (1) abejones dėl medinės dangos stotelės paviljone, kuri dėl sukuriama peraukštėjimo galėtų trukdyti į ją patogiai patekti ir tvarkyti, (2) abejones dėl siūlomų kalvelių, kurias būtų sunku prižiūrėti ir demontuoti, (3) augalų potencialą išlikti ilgalaikiu sprendiniu, nes šioje vietoje yra planų įrengti želdinius, (4) dažų nuvalymo ir kitų elementų demontavimo užtikrinimą, (5) institucijų leidimų surinkimą, (5) lauko tualetu klausimą: dėl priežiūros tvarkos jis negali būti dengiamas pasiūlytu mediniu apkalimu. Instaliacijos idėja iš dalies atitiko Savivaldybės planus (želdinių numatymas), buvo priimta pozityviai ir nesulaukė idėjų keičiančių pastabų. Po susitikimo Autorės patikslino Instaliacijos projektinius pasiūlymus: (1) panaikino kalveles ir augalus numatė sodinti lygioje žemėje, (2) iš stotelės paviljono išėmė medinę dangą, (3) pateikė pasiūlymą perkelti lauko tualetą. Po susitikimo Rasų seniūnijos seniūnė pasiūlė surengti viešą projekto pristatymą Markučių gyventojams: su Autorėmis suderino datą, susitikimo vietai pasirinko Markučių dvaro muziejų, inicijavo susitikimo sklaidą: sukūrė kvietimą Seniūnijos

Facebook paskyroje, kuriuo pasidalino pasidalino Markučių dvaro muziejus, „Markučių bendruomenė“ ir „Aktyvi Markučių bendruomenė“. Kvietimas iš viso sulaukė 52-jų pritarimų, 7 pasidalinimų ir 3 komentarų. Komentarų parašė 2 asmenys, juose projektas pavadintas „nesamone“, referuota į apsnigtų Markučių gatvių būklę ir aplinkos tvarkybos darbų kokybę⁴³. Šie komentarai tapo pirmomis vietos žmonių interakcijomis su Instaliacija (projekto vizualizacija), o komentavę žmonės savo neigiamą nuomonę aktyviai išreiškė ir vėliau. Iš kvietimo konteksto galima daryti prielaidą, kad šie komentarai Instaliacijos nuosavybę arba atsakomybę už siūlomą intervenciją (arba pakeitimą) gyventojų aplinkoje priskyrė Rasų seniūnijai: arčiausiai žmonių esančiai vietos savivaldos institucijai. Į 2023 m. kovo 13 d. susitikimą niekas neatėjo: įvyko „**Feilų feilas Nr. 2**“. Balandžio viduryje visų trijų Instaliacijų projektai buvo atiduoti Savivaldybės suderinimui (Autorių projektas atiduotas be pataisymų), gautos tokios pačios pastabos. Gegužės viduryje Autorės atidavė pagal Savivaldybės pastabas pataisytą projektą, kartu su Vilniaus muziejaus vadove surinko reikiamus sutikimus, sukūrė Instaliacijos pavadinimą „Markučių stotelė“. Gegužės gale Autorės atliko paskutinį pakeitimą (atsisakė intervencijų į stotelės paviljoną, sukūrė suoliuką tarp paviljono ir terasos) ir atidavė galutinį projektą derinimui. Po ilgo Savivaldybės skyrių susirašinėjimo iš betoninės aikštelės iškeltas lauko tualetas, visi projekto pakeitimai priimti. Autorės Vilniaus muziejaus vadovę patikino, kad Instaliaciją pabaigs laiku.

7.5 Instaliacijos statybos

Instaliacijos statybos įgyvendintos per 2023 m. birželį ir liepą. Instaliacijos įgyvendinimo komanda pradėta rinkti gegužės antroje pusėje: surandama piešinio autorė, žemės ir augalų sodinimo darbus atliksianti mergina. Piešinio autorė sukūrė eskizą ir suderino darbų atlikimo datas. Realūs statybos darbai Instaliacijos vietoje prasidėjo birželio 8 d. (dieną prieš numatytus atidarymo renginius). Nuo birželio 8 d. Autorės pradėjo daug laiko leisti Instaliacijos vietoje (rūpintis statybomis, atlikti reikiamus darbus, dalyvauti renginiuose) ir inicijuoti gyvus pokalbius su praeinančiais arba stotelėje laukiančiais asmenimis: pasakoti apie Instaliacijos idėją ir įrengimo planus, kviesti ateiti į atidarymo renginius. Birželio 2-13 d. Vilniaus muziejus, The Critical ir Rasų seniūnija inicijavo atidarymo renginių ir prasidėjusių darbų viešinimą: Facebook platformose dalinosi kvietimais, statybos darbų ir renginių nuotraukomis. Piešinio autorė laikėsi susitarimo ir sutartą piešinio dalį ant betoninės aikštelės įgyvendino laiku (iki pirmojo atidarymo renginio). Žemės darbus ir augalų sodinimą atlikusi mergina sutartų darbų neužbaigė laiku, todėl dalį jos darbų perėmė Autorės: valė betono aikštelę, prisidėjo prie žemės plotų nužymėjimo, vejos šalinimo,

⁴³ „Graziai paišote nesamones! Kovo 10 diena, kelias nevalomas autobusai 10/13 tuoj nevaziuos! Fantastika!“, „<...> Juk Stebule dirba gerai“.

žemių kasimo, sodino augalus, rūpinosi jų laistymu. Birželio 9 d. Instaliacijos vietoje Autorės pastatė informacinį stendą su Instaliacijos vizualizacija, kuris tapo gyvų Autorių ir praeivių pokalbių pretekstu.

5 iliustracija. Instaliacijos proceso fotofiksacija

Nuotraukų autorius Pijus Girdziušas

Birželio 9 d. žuvelių piešimo renginyje dalyvavo 9 asmenys: 4 vietos gyventojai (vyras su sūnumi ir 2 stotelėje laukiantys paaugliai), Instaliacijos Autorės, piešinio autorė ir 2 iniciatorės. Birželio 10 d. piknike dalyvo 16 asmenų: 10 vietos gyventojų, Instaliacijos Autorės, iniciatorė su drauge, fotografė, žemės kasimo darbus atlikęs vyras iš Naujininkų. Kadangi augalų nespėta pasodinti iki renginių, iki pikniko tęsti žemės darbai, pikniko metu sodinti pirmieji augalai. Į pikniką atėjo 3 Autorių gyvai kalbinti žmonės su draugais, ankstesniame renginyje dalyvavęs vyras su sūnumi, neatėjo kviesti ir sutikę ateiti Markučių lopšelio-darželio vaikai. Statybų metu Autorės susipažino su arčiausiai gyvenančiais žmonėmis: pažinties pretekstu tapo augalų laistymui reikalingas vanduo - vienas gyventojas pasiūlė vandens pats, į kitą gyventoją dėl vandens pasikreipė Autorės. Statybų metu iškilę nesklandumai (sunkiai vykstantys augalų įrengimo darbai dėl karščio ir kompetencijų trūkumo) tapo pretekstu kurti ryšius su vietos gyventojais: kreiptis pagalbos, užmegzti pokalbį, pasinaudoti resursais. Nesklandus ir užtrukęs augalų įrengimo procesas sulaukė vietos gyventojų reakcijų: birželio 13 d. Facebook grupėje „Aktyvi Markučių bendruomenė“ įkeltos statybų aikštelės nuotraukos ir komentaras atkreipė dėmesį į netvarkingai paliktą žemės darbų aikštelę⁴⁴. Birželio 20 d. Autorės vietos gyventojus pakvietė į augalų sodinimo renginį, kuriame dalyvavo 6 vietos gyventojai (3 suaugę ir 3 vaikai) bei Autorės. Renginio metu sodinti Autorių nupirkti ir vietos gyventojų atnešti augalai, viena renginio dalyvė pakvietė į svečius ir padovanojo

⁴⁴ Gyventojos komentaras Facebook grupėje „Aktyvi Markučių bendruomenė“ : *Idėja tikrai super! Daug maloniau laukti autobuso... Būtų, jei ne paliktą netvarką . Iškasta žolė, šaknys, maišai su šiukšlėmis.. po jais žolė neaugs ir, kai surinks (o gal - jei), bus ne pievutė su gėlynais, o apdžiūvę gėlynai (o gal ir laistys) ir plėmai aplink. Stebulės darbuotojai ryte atvažiavo, aprinko kas antrą šiukšlę palei šaligatvį ir viskas. Skaitosi, ne jie turi sutvarkyti. O kas?... P.S. Parke iškarto už galutinės stotelės ant žolės guli virš mėnesio sudžiūvusi šaka.. nors žolė jau buvo šienauta. Irgi įdomiai.*

augalų iš savo sodo, taip pat leido įsipilti vandens laistymui. Birželį Autorės augalus laistė kas kelias dienas, nes dėl karščio augalai sunkiai prigijo, birželio antroje pusėje prasidėjęs lietus padėjo augalams atsigauti ir suželti. Šiuo laikotarpiu Autorės veikė neformaliai ir tik savo iniciatyva, pavyzdžiui prašė kitoje gatvės pusėje sutiktų augalus laistančių darbininkų palaistyti ir Instaliacijos augalus (darbininkai sutiko). Daugiau renginių vietos gyventojams Autorės neinicijavo ir augalų sodinimą užbaigė su augalų specialiste, kuri liepos 8 d. „ištaisė“ Autorių ir vietos gyventojų pastangas: sutvarkė pasodintus ir parinko papildomus daugiamečius saulės ir sausros nebijančius augalus. Medžio elementai (terasa, apskritimas ir suoliukas) įgyvendinti liepos 17-31 d., taip pat liepos gale piešinio autorė užbaigė stotelės grindinio piešinį, ant terasos buvo prisunkta informacinė lentelė, išvežtas stendas, Rasų seniūnija Facebook paskyroje paskelbė apie statybos darbų pabaigą.

6 iliustracija. Instaliacijos proceso fotofiksacija⁴⁵

Nuotraukų autorius Pijus Girdziušas

Instaliacijos statybos metu Autorės aktyviai inicijavo gyvus pokalbius su praeiviais ir stotelėje laukiančias žmonėmis, taip pat žmonės aktyviai kalbino Autorės. Pokalbio priežastimi tapdavo stendas su Instaliacijos vizualizacija: sutikti žmonės teiravosi, kas čia vyksta ir planuojama, Autorės savo iniciatyva pasakojo apie Instaliacijos idėją ir planus. Daug pokalbių išsiplėtė ir palietė (1) bendrus pašnekovų ir Autorių interesus, (2) Markučių rajono ir Instaliacijos aplinkos aktualijas ir problematikas, (3) Markučių ir Instaliacijos vietos istorijas, (4) nuomones apie Markučių vietos bendruomenę, (5) Instaliacijos veiksmų vertinimą. Bendrais pašnekovų ir Autorių interesais tapo kuriamas orientacinis žaidimas Markučių dvaro parkui, domėjimasis Instaliacijos elementus gaminančiais meistras, lauko baldų gamyba iš palečių, pomėgiai piešti ant sienų arba grindų. Pokalbius apie Markučių aktualijas ir problematikas inicijavo sutikti žmonės: pasakojo apie sustiprėjusią narkotikų prekybą ir vartojimą⁴⁶, apie tik vietiniams žinomą paplūdimį, kuriame trūksta atsisėdimo ir daiktų pasidėjimo galimybių. Vyresnio amžiaus pašnekovai dalijosi Markučių istorijomis: pasakojo apie Instaliacijos vietoje stovėjusį barą „Goluboj Dunaj“, kuri įvardijo kaip

⁴⁵ Iliustracijos kokybiška versija yra pateikiama prieduose.

⁴⁶ „Savo girtuoklius mes tai žinome, o va narkomanai atsirado neseniai, kai į žalią namą atkraustė soc.būstą ir romus“.

susirinkimo vietą (aludę ir restoraną su dešrelėmis ir ledais), pasakojo, kad 90-ųjų pradžioje aludėje pasidarė pavojinga, klientai pradėjo laužyti baldus, muštis, aludė buvo padegta, aludę uždarė ir apie 30 metų čia nieko nebuvo. Anksčiau Markučiuose gyvenusi mokytoja pasakojo, kad Markučių vaikai vietomis nebeidavo į pamokas, nes eidavo rinkti sraigių, po to į mokyklą grįždavo su naujais sportiniais batais. Pašnekovai dalinosi vietos bendruomenės vertinimu: įvardijo, kad kaimynai kontaktuoja mažai (suaktyvėja tik dėl ne vietoje statomų mašinų arba lojančių šunų), bendruomenę įvardijo kaip susiskaldžiusią. Dauguma pašnekovų Instaliaciją vertino pozityviai, dėkojo už iniciatyvą, dalis komentavo inicijuojamus veiksmus: teigiamai įvertino atvirai stovėjusio autobuso vairuotojų lauko tualetų perkėlimą, svarstė apie Instaliacijos potencialą tapti patogią gyventojų susirinkimo vieta. Autorių Instaliacijos vietoje sutikti žmonės laukė autobuso (keliavo iš Markučių arba persėdavo Markučiuose), keliavo pro šalį, praėjo po arba prieš renginį Markučių dvaro muziejuje, praėjo su šunimis, atėjo susipažinti ir pasidomėti, kas čia vyksta (Instaliacijos kaimynai), praėjo pakeliui į paplūdimį, nedidelė dalis - atėjo tiksliai į renginius. Didesnė kalbintų žmonių dalis buvo senjorai, daugiau nei pusė kalbintų žmonių buvo moterys.

Instaliacijos statybų laikotarpiu buvo paskelbta daugiausia su Instaliacija susijusių Facebook pranešimų: viso 16 kvietimų į renginius, renginių nuotraukų, gyventojų pastebėjimų, pranešimų apie pradėtus ir pasibaigusius statybos darbus. 9 pranešimus paskelbė asmenys arba institucijos „iš išorės“ (Autorės, Vilniaus muziejus, The Critical), 7 - asmenys arba institucijos iš Markučių (gyventojas, Rasų seniūnija, Markučių dvaro muziejus). Daugiausia komentarų sulaukė Rasų seniūnijos ir Autorių Facebook pranešimai (Rasų seniūnijos - 9, Autorių - 10 komentarų). Pranešimai iš viso sulaukė 28 komentarų, kuriuose buvo klausiama apie Instaliacijos paskirtį, teikiama kritika, pagyrimai, pasiūlymai ir patarimai, reklamuojamos ekskursijos, reaguojama į kitų komentarus. Facebook komentarus rašę vietos gyventojai palietė ne tik Instaliacijos vertinimą, bet ir platesnes, jiems aktualias temas: (1) nepageidaujamas asmenis, (2) bendrai naudojamas erdves, (3) rajono infrastruktūros ir viešos aplinkos priežiūros būklę, (4) viešų pinigų naudojimo tikslumą, (5) Markučiuose vykstančias statybas. Nepageidaujamais asmenimis (ne tikraisiais Markučių gyventojais) įvardinti romai, į rajoną atsikėlę po Taboro panaikinimo. Tiek gyvų pokalbių metu, tiek Facebook komentaruose romai sieti su naujai atsiradusia (Markučiams nebūdinga) narkotikų prekyba ir vartojimu. Ši tema kelta Rasų seniūnijos pranešime apie atidarymo renginių anonsus kaip tiesioginis kreipimasis į savivaldos atskaitomybę⁴⁷. Bendrai naudojamos erdvės klausimas palieštas komentatoriui išreiškus pasiūlymą, kad vietoj Instaliacijos būtų geriau įrengti sporto aikštelę: komentaruose dalintasi nuomonėmis, kam priklauso atnaujintos Kaukysos sporto aikštelės (visiems

⁴⁷ „Kodel Jus prestižiniame rajone apgyvendinat čigonus iš taboro? Narkotikai, vagystės praktiškai kasdien. Kodel juos nesukūšat už miesto ribų? Neklausinėjote nei vietos gyventojų nei prestižinio Šanhajaus gyventojų nuomones ar nori po šonu taboro gyventojus“.

rajono gyventojams, ar tik naujų daugiabučių naujakuriams?), išryškėjo asmeninės sąsajos su skirtingomis Markučių dalimis⁴⁸. Rašydami komentarus, vietos gyventojai pasinaudojo proga atkreipti dėmesį į rajono infrastruktūros ir viešos aplinkos priežiūros būklę: akcentavo netvarkingus šaligatvius ir prastą jų priežiūrą, atsakomybę už bendros aplinkos tvarkybą priskyrė savivaldai⁴⁹. Markučių gyventojai viešos infrastruktūros kokybę ir tinkamą priežiūrą įvardijo kaip pirminį poreikį ir Instaliaciją laikė nebūtina investicija⁵⁰. Daugiausia vietos gyventojų pastabų ir pasiūlymų sulaukė Instaliacijos augalai ir jų įrengimas: jie tapo aplinkos tvarkos, tinkamos aplinkos priežiūros ir atsakomybės už viešą aplinką klausimu⁵¹. Reaguodami į su Instaliacija susijusius Facebook pranešimus, Markučių gyventojai pasirodė kaip atidūs, bet pasyvūs savo aplinkos stebėtojai: žino ir vertina jų gyvenamosios aplinkos pokyčius, išsako nuomonę apie aplinkos būklę, priskiria aplinkos priežiūros atsakomybę savivaldai, vertina aplinkos pokyčių (pavyzdžiui naujai pasodintų augalų) tikslingumą praktiškai, t.y. per būsimos priežiūros aspektą. Aplinkos pokyčių vertinimo kontekste keltas klausimas, kas turėtų atsakyti už naujai sukurtos Instaliacijos priežiūrą ir tvarką, suponuojant kad priežiūra ir tvarka yra būtina. Iš komentarų konteksto galima daryti prielaidą, kad vietos gyventojai bendrai naudojamos aplinkos priežiūrą priskiria vietos savivaldai ir nemano, kad patys turėtų būti už bendros aplinkos priežiūrą atsakingi. Markučių gyvenamosios aplinkos pokytis ir jo elementai vertinti atsargiai, suponuojant, kad naujai įrengtos erdvės priežiūros našta teks patiems Markučiams, o ne šiuo pokyčius inicijavusioms Autorėms ir institucijoms.

7.6 Instaliacijos įveiklinimas

Instaliacijos įveiklinimo etapas apėmė 2023 m. rugpjūtį - spalį. Šį etapą sudarė du paraleliai vykę veiksmai: Autorių pastangos pavišinti baigtą Instaliaciją bei Vilniaus muziejaus Koordinatorės (toliau - koordinatorės) pastangos Instaliacijos vietoje surengti vietos gyventojams skirtą renginį. Nors pirminis numatytas Instaliacijos įveiklinimas buvo įvardintas kaip naujai sukurtos vietos daugiafunkciškumą atskleidžiančių renginių ciklas, šio plano Autorės neįgyvendino, nes Instaliacijos statybų pabaiga vėlavo 2 mėnesius. Autorės pasirūpino tik Instaliacijos sklaida: užsakė Instaliacijos fotosesiją, ją pavišino savo ir Vilniaus muziejaus sklaidos kanalais (Facebook

⁴⁸ „O kas čia per instaliacija bus? Geriau krepšinio aikštelę padarytų“; „<...> netoli yra naujas stadionas-ten ką nėra vietos žaisti krepšinio?“; „<...> ten tų naujų namų gyventojams skirta“; „<...> ten ne uždaro tipo stadionas , nėra abonementų , pakvietimų ar bilietų taip kad juo gali naudotis visi norintys o ne tik naujų namų gyventojai“.

⁴⁹ „O taip atrodo instaliaciją “Subačiaus g., po gatvės valymo”. Taip atrodo po ka tik praėjusios valymo mašinos, taip pat kaip ir prieš valymą!!!“

⁵⁰ „O neremontuotus nuo sovietų laikų, duobėtus Markučių šaligatvius, sutvarkyti nėra prioritetas??? Visus mokėtojų pinigų instaliacijom? Ką tą skylę simbolizuoja, kryptį kur dingsta Vilniaus gyventojų pinigai? <...> Čia todėl kad tie šaligatviai ne jūsų, viena karta sulaužytumėt koją, greit nuomuone pasikeistu“.

⁵¹ „O Stebule tures laistyti. prisodinat tai patys ir priziurekit savo augalus“; „Ne tik atsineškite savo sodinukų, bet nepamirškite ir vandens. Nes tie sodinukai, kurie buvo pasodinti praėjusį kartą, nuvyto ir išdžiūvo. Esant tokiam orui, daigų reikia laistyti du kartus per dieną, o ne kartą per mėnesį“.

paskyrose, internetiniuose puslapiuose, parodoje). Šiame etape Autorės toliau rūpinosi Instaliacijos augalais (prižiūrėjo ir laistė), sudalyvavo Autorių, Vilniaus partnerių ir UEO atstovų susitikime, kuriame neformaliai aptarti vietos rezultatai (UEO atstovai visas tris instaliacijas apžiūrėjo su Vilniaus muziejumi ir vėliau susitiko su Autoriais). Šiame etape žmonių interakcijų su Instaliacija ir Autorėmis fiksuota nedaug, nes Autorės Instaliacijos vietoje lankėsi dažnai bet trumpai: pastebėtas didelį apsvaigusią asmenų skaičių šalia parduotuvės „Maxima“ (stebėta sekmadienį), pastebėti ne ant Instaliacijos suoliuko, o stotelės paviljone sėdintys žmonės (stebėta labai karštą dieną), fiksuotas vienintelis Instaliacijos vietoje Autorių susidūrimas su pavojingai besielgiančiu vyru bei prasilenkimas su Markučių bendruomenės pirmininke.

Paraleliai Autorių sklaidos veiksams į Instaliacijos procesą įsitraukė Koordinatorė: inicijavo dialogą su Autorėmis dėl Instaliacijos atidarymo renginio idėjos ir patirčių pasiekiant vietos gyventojus, ėmėsi renginio inicijavimo veiksmų: ieškojo galimybių renginį įgyvendinti kartu su Markučių bendruomenės pirmininke, pasirodyti galinčių vietos atlikėjų (abi pastangos nepavyko). 2023 m. spalio viduryje Koordinatorė Facebook grupėse „Aktyvi Markučių bendruomenė“ ir „Paplaujos rajonas“ paskelbė vietos gyventojų apklausą: pakvietė išsakyti renginio idėjas. Kvietimas sulaukė 30-ties komentarų (26 komentarus parašė moterys, 4 vyrai), visų komentarų tonas neutralus arba pozityvus. Pasiūlytos 5 *Helouvyno* idėjos (šventė arba veikla su moliūgų labirintu, moliūgų dažymu arba moliūgų žibintais), 2 kalėdinio renginio idėjos (kalėdinės dekoracijos, mugė su karštais gėrimais ir muzika, čiuožykla), kitos veiklos (tradicinių švenčių minėjimas su bendruomene, koncertas, rudens spektaklis, medžių arba gėlių sodinimas, šokiai, raidžių „Markučiai“ dažymas, daiktų mainymo-atidavimo stotelė, jodinėjimas), infrastruktūros pagerinimo pasiūlymas (Markučių dvaro parko takų apšvietimo įrengimas). Komentatoriai siūlė buriančias idėjas: kultūrinius renginius su žiūrovais, aktyviaus įsitraukimo veiklas ir tradicines šventes bendruomenei, nesudėtingas sutelktines veiklas šeimoms. Siūlomų renginių savybės: interaktyvumas, jaudumas, galimybė susiburti ir prisidėti nesudėtingu asmeniniu indėliu. Komentatoriai siūlė jiems asmeniškai aktualias vietas: įdomias veiklas šeimoms, tradicijas puoselėjančias veiklas bendruomenei. Kaip alternatyvi renginio vieta siūlytas Markučių dvaro parkas (5 pasiūlymai), serpantinas (1 pasiūlymas), kiti 5 pasiūlymai vietos nepaminėjo, bet galima daryti prielaidą, kad renginys siūlytas Instaliacijos vietoje. Koordinatorė parašė 9 tikslinamuosius komentarus ir klausimus dėl renginio vietos ir siūlomų idėjų, 1 žmogus įvertino Instaliacijos vietą (įvardino kaip per mažą suburiančiam renginiui), 1 žmogaus pasinaudojo proga paminėti vietos savivaldą (išsakė poreikį įrengti Markučių dvaro parko takų apšvietimą). Komentaruose referuota į vienas kito mintis: dekoratyvinio vieno renginio apšvietimo idėja išplėsta iki kompleksinio parko apšvietimo poreikio, siūlytos Markučių arba vilniečių tradicijomis paremtos alternatyvos *Helouvynui*. Galima apibendrinti, kad kvietimo komentatoriai renginio inicijavimą vertino

pozityviai, Markučių dvaro parką laiko svarbiausia viešąja rajono erdve, išsakė gyvenimo tarpsnio poreikiais ir vertybėmis pagrįstas idėjas (moderniais veiklas šeimoms arba tradicines šventes bendruomenei), kalbėjo apie esamą vietos bendruomenę, kurią reikia iš naujo „išjudinti“ arba buvusią bendruomenę ir jos tradicijas, kurias reikia atgaivinti. Kaip ir kitose žmonių interakcijose Facebook erdvėje, keltas vietos savivaldos atskaitomybės klausimas, prioritizuojuojant poreikį sutvarkyti elementarią rajono infrastruktūrą (pavyzdžiui įrengti parko apšvietimą), ir tik tada spręsti estetinius klausimus (pavyzdžiui laikiną dekoratyvų apšvietimą).

7.7 Instaliacijos išsaugojimas

Instaliacijos išsaugojimo etapas užtruko nuo 2023 m. rugsėjo pabaigos iki lapkričio pabaigos ir apėmė trumpai trukusius iniciatyvius Autorių veiksmus bei užsitęsusių institucinius sprendimus. Šiame etape išryškėjo (1) proaktyvios Autorių pastangos išsaugoti Instaliaciją, (pagal pradinį planą 2023 m. rudenį Instaliacijos buvo numatytos demontuoti), (2) viešai ir privačiai išreikštų vietos gyventojų nuomonių prieštaravimas. Instaliacijos išsaugojimo klausimas buvo išspręstas 3 etapais: (1) neformalia Autorių atlikta Markučių gyventojų apklausa 4-iose Facebook grupėse („Vieninga Markučių bendruomenė“, „Aktyvi Markučių bendruomenė“, „Paplaujos rajonas“ ir „Paupio skelbimai“), (2) pusiau formalia Rasų seniūnės atlikta pakartotina Markučių gyventojų apklausa seniūnijos Facebook paskyroje, ir (3) formaliu Rasų ir Naujosios Vilnios seniūnijų bei Vilniaus miesto savivaldybės administracijos sprendimu. Iš stebėjimo užrašų galima daryti prielaidą, kad 1-ojo etapo apklausos rezultatai įtakoją 2-etapu inicijuotą pakartotinę apklausą, tačiau yra sunku įvertinti, kiek įtakos abi apklausos padarė Instaliacijos išsaugojimą įtvirtinusiems vietos savivaldos institucijų sprendimui.

1-asis etapas: Autorių apklausa. 2023 m. rugsėjo 21 d. Autorės 4-iose Facebook grupėse paskelbė kvietimą išreikšti nuomonę dėl Instaliacijos išsaugojimo. Kvietimas kartu su Instaliacijos nuotrauka buvo paskelbtas per tyrimo Autorės asmeninę paskyrą⁵². Autorių atlikta Markučių gyventojų apklausa sulaukė 126 patiktukų ir 102 komentarų (90 pritarimų ir 6 nepritarimų). Apklausa nustebino respondentų aktyvumu, tapo gausiausia apklausa visų trijų instaliacijų kontekste ir sudarė įspūdį, kad visi komentavę Markučių gyventojai Instaliaciją žino, o dauguma - pritaria jos išsaugojimui. Autorių apklausoje didesnė dalis nuomonę išreiškusių asmenų buvo

⁵² Autorių kvietimo tekstas: Mielieji Markučių gyventojai! Šią vasarą su Vilniaus muziejumi sukūrėme laikiną poilsio ir laisvalaikio paskirties instaliaciją „Markučių stotelė“. Instaliacijos įrengimo metu turėjome galimybę susipažinti su nemažai draugiškų žmonių, gyvenančių Markučiuose arba keliaujančių pro šį istorinį rajoną ir matome prasmę instaliaciją palikti ilgiau, jeigu tam pritaria vietos gyventojai. Prie stotelės pasodintus augalus, sukurtą piešinį ir medinę konstrukciją norėtume palikti gyventojų ir svečių naudojimui (su savivaldybės ir seniūnijos pritarimu priimti prižiūrėti) ir išmontuoti tada, kai instaliacijos elementai nusidėvės. Kviečiame komentaruose parašyti savo nuomonę - pritariate, kad reiktų palikti ar siūlote išardyti? <...>

moterys (76 moterys ir 26 vyrai), Instaliacijos išsaugojimui iš viso nepritarė 2 asmenys (4 komentarus parašiusi moteris ir 2 komentarus parašęs vyras). Autorės vieningą komentatorių nuomonę įvertino kaip Instaliacijos išsaugojimo įrodymą, apklausos rezultatus perdavė Vilniaus muziejaus vadovei, kuri juos perdavė Rasų seniūnijos seniūnei. Autorėms buvo iškomunikuota, kad toliau Instaliacijos išsaugojimo klausimą spręs vietos savivalda. Tolimesnį Instaliacijos procesą koordinavo Vilniaus muziejaus vadovė, veikdama kaip tarpininkė tarp Instaliacijos išsaugojimu suinteresuotų Autorių ir galutinį sprendimą priėmusios vietos savivaldos.

2-asis etapas: Rasų seniūnijos apklausa. Po Autorių apklausos įvykę veiksmai išryškino Autorėms nematomas veikėjų ryšių ir Instaliacijos vertinimo linijas, kurios skyrėsi nuo jų patirties. Vilniaus muziejaus vadovė Autorėms perdavė informaciją, kad Rasų seniūnė į Seniūnijos Facebook paskyrą yra gavusi labai daug neigiamų atsiliepimų apie Instaliaciją⁵³, todėl norėtų pakartoti Markučių gyventojų apklausą Rasų seniūnijos Facebook paskyroje. 2023 m. rugsėjo 28 d. apklausai buvo panaudota ta pati Instaliacijos nuotrauka ir modifikuotas kvietimo tekstas. Seniūnijos kvietime pabrėžta, kad Instaliacijos išsaugojimo klausimą inicijuoja Autorės, o Seniūnija yra gyventojų nuomonės apklausos tarpininkas⁵⁴. Seniūnijos atlikta apklausa sulaukė 31 patiktuko, 2 pasidalinimų ir 43 komentarų (iš jų 10 *spam* komentarų, 24 pritarimų ir 5 nepritarimų). Didesnė dalis nuomonių išreiškusių asmenų buvo moterys (23 moterys, 10 vyrų), Instaliacijos išsaugojimui nepritarė tie patys 2 žmonės (4 komentarus parašiusi moteris ir 1 komentarą parašęs vyras). Šią pakartotinę apklausą Autorės priėmė kaip nepasitikėjimą jų apklausos objektyvumu, todėl asmeniškai pakvietė joms žinomus Markučių gyventojus parašyti komentarus (Rasų seniūnijos apklausoje nuomonę išreiškė 9 Autorių pakviesti žmonės). Iš stebėjimo užrašų galima daryti prielaidą, kad Rasų seniūniją pakartotinai „patikrinti“ Markučių gyventojų nuomonę paskatino į Seniūnijos Facebook paskyrą gautų neigiamų nuomonių ir viešos Autorių apklausos teigiamų nuomonių prieštaravimas, parodydamas, kad Markučių gyventojų nuomonė greičiausiai nėra vienareikšmiška, taip pat - alternatyvios nuomonės nebūtinai yra išreiškiamos viešai. Autorių apklausą pakartojusi Seniūnijos apklausa tapo pusiau formaliu viešosios nuomonės patvirtinimu: joje vietos gyventojai savo nuomonę pakartoję ir tai leido priimti, kad vietos gyventojai Instaliacijos išsaugojimui pritaria. Atsargią Seniūnijos reakciją į Autorių apklausos rezultatus ir proaktyvius veiksmus dėl privačiai gautų neigiamų atsiliepimų galima vertinti kaip skirtingai priimamą veikėjų statusą: Instaliacijos Autorės yra vertinamos kaip vietos gyventojus galinčios reprezentuoti tik neformaliai, o Seniūnija -

⁵³ Šių neigiamų atsiliepimų mastas ir turinys tyrimo Autorėi liko nežinomas.

⁵⁴ Rasų seniūnijos kvietimo tekstas: Mielie Markučių gyventojai! Šią vasarą **Vilniaus muziejus kartu su architektėmis Evelina Vasiliauskaite ir Margarita Kaučikaite sukūrė** laikiną poilsio ir laisvalaikio paskirties instaliaciją „Markučių stotelė“. Instaliacijos įrengimo metu **autorai turėjo** galimybę susipažinti su nemažai draugiškų žmonių, gyvenančių Markučiuose arba keliaujančių pro šį istorinį rajoną ir **mato** prasmę instaliaciją palikti ilgiau, jeigu tam pritaria vietos gyventojai. Prie stotelės pasodintus augalus, sukurtą piešinį ir medinę konstrukciją **norėtų palikti** gyventojų ir svečių naudojimui (su savivaldybės ir seniūnijos pritarimu priimti prižiūrėti) ir išmontuoti tada, kai instaliacijos elementai nusidėvės. Kviečiame komentaruose parašyti savo nuomonę - pritariate, kad reiktų palikti ar siūlote išardyti? <...>

formaliai. Iš Seniūnijos atstovų veiksmų ir žmonių komentarų galima vertinti, kad būdama arčiausiai gyventojų veikianti savivaldos grandis, Seniūnija yra traktuojama kaip Markučiuose priimamų su aplinka susijusių sprendimų centru, šaltiniu, iniciatoriumi arba net finansuotoju, nepaisant to, ar oficialiai sprendimų priėmimo dalyvauja. Iš Seniūnijos ir žmonių reakcijų galima vertinti, kad Seniūnija yra pirmoji vietos institucija, į kurią yra kreipiamasi dėl aplinkos kaitos klausimų, taip pat - nerandant atsakymų. Todėl nepriklausomai nuo Seniūnijos esamo arba nesamo vaidmens aplinkos kaitos veiksmuose, ji visada yra įtraukiama į aplinkos kaitos dialogą. Vietos gyventojų veiksmai parodo, kad jie Seniūnijai priskiria atsakomybę už jų aplinkos kaitą ir priežiūrą, kreipiasi į Seniūniją ieškodami tikslų atsakymų arba tvarkos užtikrinimo. Vietos gyventojų ir Seniūnijos ryšys aplinkos kaitos klausimais yra tiesioginis, todėl jų teigiama nuomonė apie vienas kitos veiksmus ir darbus tampa prioritetu, o neigiama nuomonė - problema. Kadangi Autorių sukurta Instaliacija yra aplinkos kaitos dalis ir požymis, natūraliai gyventojų akyse Seniūnija tampa už Instaliaciją atsakinga: kaip žmonės atstovaujantis aplinkos kaitos įgyvendintojas, kuris disponuoja viešais finansais ir sprendimų galia (nepaisant to, kad tai nebūtinai yra tiesa).

3-asis etapas: savivaldos institucijų sprendimas. Toliau sprendimas dėl Instaliacijos išsaugojimo persikėlė į tarpinstitucinį lygmenį ir truko 2023 m. spalį - lapkritį. Autorės periodiškai Vilniaus muziejaus vadovės teiravosi apie situaciją ir savo iniciatyva užsiėmė Instaliacijos augalų priežiūra. Proceso eigoje Vilniaus miesto savivaldybei buvo perduota esamos Instaliacijos būklės (2023 m. spalio mėn.) fotofiksacija, kurią paruošė Autorės, perdavė Vilniaus muziejaus vadovei, kuri perdavė Savivaldybei. Proceso eigoje Vilniaus muziejaus vadovė Autorėms komunikavo, kad sprendimas dar nėra priimtas ir reiškė lūkestį, kad viskas išsispręs teigiamai; kad Seniūnė dėl Išsaugojimo abejonių neturi, nes gavo stiprų pritarimą apklausoje; kad Išsaugojimas yra visų trijų Instaliacijų sprendimas, todėl Savivaldybė vertina kiek ir ką reikėtų prižiūrėti. Iš šios dalies stebėjimo užrašų susidaro įspūdis, kad 3-iajame etape tarpinstituciniu lygmeniu buvo sprendžiami ne Instaliacijų meninės vertės arba vertės aplinkai, o praktiniai jų priežiūros klausimai. Toliau Savivaldybės prašymu buvo paruošti visų trijų Instaliacijų leidimų pratęsimų prašymai, o galutinių honorarų sumokėjimas nukeltas iki kol bus gautas galutinis Savivaldybės sprendimas, neatmetant galimybės, kad Instaliacijas dar gali tekti išmontuoti. 2023 m. lapkričio 3 d. Vilniaus muziejaus vadovė patvirtino, kad Savivaldybės inicijuotame susitikime tarp Rasų ir Naujosios Vilnios seniūnijų ir Vilniaus miesto priežiūros skyriaus buvo priimtas sprendimas visas tris Instaliacijas palikti ir perduoti Vilniaus miesto savivaldybės Miesto tvarkymo ir aplinkos apsaugos skyriui. Po šių žinių Autorės paruošė Instaliacijos augalus žiemai, Vilniaus muziejus paruošė ant Instaliacijų pritvirtintas informacines lenteles, Autorės kartu su Vilniaus muziejaus vadove paruošė atsakymą

vietos gyventojams dėl Instaliacijos piešinio nusidėvėjimo⁵⁵ (Seniūnė per Vilniaus muziejaus vadovę perdavė informaciją apie gautą pretenziją (-as), kad gyventojai piktinasi ir ji prašo pagalbos) ir susiderino Instaliacijų perdavimo dokumentus, kurių pagrindu Instaliacijos tapo iniciatyvos „Dovana Vilniui“ objektais ir iki 2024 m. sausio 8 d. buvo perduotos naujam savininkui.

Rašydami Autorių ir Seniūnijos apklausų komentarus (viso - 135), Markučių gyventojai išreiškė savo nuomonę dėl Instaliacijos išsaugojimo: iš viso gauta 114 pritarimo komentarų ir 11 nepritarimo komentarų. Taip pat savo iniciatyva išplėtė šį klausimą keliomis kryptimis, atskleisdami savo požiūrį į su jų gyvenamąja aplinka susijusius pokyčius. Iš viso buvo gauti 95 komentarai su vienu žodžiu „Palikti“, 20 išplėstinių pritarimo komentarų, 11 išplėstinių nepritarimo komentarų bei 8 išplėstiniai komentarai be atsakymo į tiesioginį klausimą. Teigiamą nuomonę apie Instaliaciją parašę žmonės ją priskyrė aplinkos atnaujinimo veiksams⁵⁶, vadina geru, superiniu arba šauniu projektu⁵⁷, puikia arba labai gražia iniciatyva, aukštos kokybės meno kūriniu arba labai gražia instaliacija. Neigiamą nuomonę apie Instaliaciją parašę žmonės Instaliaciją sutartinai vadino nesamone, (1) jautėsi negavę pilnos informacijos⁵⁸, (2) nesuprato Instaliacijos paskirties⁵⁹, (3) nematė Instaliacijos vertės⁶⁰, (4) išreiškė išankstines nuostatas⁶¹, taip pat - (5) jautėsi neišgirsti⁶². Nors neigiamų komentarų autoriai yra tik 2 asmenys (kartu parašę 11 pasikartojančio turinio komentarų), galima daryti prielaidą, kad jie galėtų atspindėti platesnę ir Autorių nepasiekusią vietos gyventojų nuomonę, kurie pasirinko komentarus perduoti Rasų seniūnei asmeniškai, nedalyvauti apklausoje iš viso arba kurių „Facebook“ paskyroje vykdyta apklausa nepasiekė. Vaizdingiausias komentaras, kuriame yra panaudotas vienas svarbiausių Instaliacijos elementų - apskritimas⁶³, leidžia patikėti, kad jo autorė *perskaitė* Instaliacijos architektūrą (apskritimas buvo suprojektuotas pagauti ir nukreipti žvilgsnį), nors ir neatrado jos prasmės. Neigiamą nuomonę išsakę apklausos dalyviai taip pat siūlė Instaliacijos alternatyvas: vietoj Instaliacijos įkurti amatų turgelį⁶⁴ arba sporto aikštelę⁶⁵. Šios alternatyvos pasižymi praktiška prieiga: siūloma aiškiai apibrėžta bendravimo vieta,

⁵⁵ Rasų seniūnei perduotas Autorių ir Vilniaus muziejaus vadovės paruoštas atsakymas dėl Instaliacijos piešinio nusidėvėjimo: Piešinys ant esamos betoninės aikštelės ir šaligatvio prie stotelės buvo nudažytas ir ištaipytas siekiant atnaujinti esamą erdvę, pagyvinti esančius infrastruktūros elementus nesiekiant sukurti ilgalaikio meninio efekto. Jei jo būtų siekta, betono aikštelės paviršius pirmiausiai būtų suremontuotas. Autorės tyčia kūrė laikiną piešinį, nes šioje instaliacijoje svarbi laiko tėkmė ir kaita, o blunkantis piešinys ją labai gerai atspindi, taip galime „išbandyti“ tokios meninės priemonės efektą ir nusprendus tęsti menišką erdvės apipavidalinimą-ieškoti kitokių priemonių. Taigi, blunkantis piešinys nėra nepriežiūros ženklas. Tai autorių sumanymas, kuris turi savo prasmę.

⁵⁶ „Tegu būna. Reiktų atnaujinti ir įėjimo į parką elementus“.

⁵⁷ „Palikit, geras projektas, Markučiams reikia!“

⁵⁸ „Kiek kainavo šita nesamone?“

⁵⁹ „Kam reikalinga?“, „Kokiu tikslu įrengta?“

⁶⁰ „Betikslis pinigų švaistymas!“

⁶¹ „Naudos jokios“; „Geriau būtų krepšinio aikštelę su treniruokliais įrengę“.

⁶² „Antra karta klausiu kiek milionu eur kainavo šita nesamone!“

⁶³ „Skyle Lietuvos biudžete kur įkrenta mokesčių mokėtojų pinigai“ taip galima šią betikslę nesąmonę pavadinti“.

⁶⁴ „Geriau padarytumet maža amatu turgeli <...> Vietiniai gyventojai nors galetu ateit tarkim kas šeštadieni ir isigyti patikusia preke arba sendaikčių turgeli kur kaimynai galetu parduoti, padovanoti, iškeisti daiktus“.

⁶⁵ „Geriau būtų krepšinio aikštelę su treniruokliais įrengę, o ne tokias instaliacijas, kurios po poros sezonų pavirs į apleistą, atgrasų objektą“.

kurioje būtų galima užsiimti konkrečia veikla (prekyba, mainais ar sportu), pabrėžiama, kad siekiama bendros vietos gyventojų gerovės. Taip pat daroma prielaida, kad siūloma alternatyvi sporto arba prekybos paskirtis užtikrins, kad vieta neliks apleista. Šie alternatyvūs pasiūlymai atskleidžia *praktišką* vietos gyventojų požiūrį bei prielaidą, kad Markučiuose trūksta laisvalaikio ir bendravimui skirtų viešų vietų. Kiti (neutralios arba teigiamos nuomonės) alternatyvūs pasiūlymai apėmė Instaliacijos plėtros idėjas: pasiūlymą atnaujinti ir kitos stotelės prieigas, kvietimą inicijuoti daugiau panašaus pobūdžio kultūrinių erdvių bei Instaliacijos perkėlimą į privačią erdvę, priėmus sprendimą Instaliaciją išmontuoti⁶⁶. Apklausos komentaruose atsiskleidžia asmeninis žmonių santykis su Instaliacijos vieta: vieta yra siejama su Markučių rajonu⁶⁷, žmonės dalinasi su vieta susijusiais prisiminimais⁶⁸ arba vietos žiniomis⁶⁹, reguliariai juda pro Instaliaciją⁷⁰ bei ją išmaniai naudoja⁷¹. Instaliacijos išsaugojimo komentatoriai išsako nuomonę dėl viešosios erdvės infrastruktūros kokybės ir prioritetų, taip pat priskiria viešosios erdvės priežiūros atsakomybę Rasų seniūnijai - arčiausiai jų esančiai savivaldos institucijai⁷². Instaliacijos išsaugojimo kontekste yra keliami klausimai dėl nepakankamo elementarių viešųjų patogumų užtikrinimo⁷³ ir pasinaudojama proga išreikšti nuomonę apie Rasų seniūnijos darbų rezultatus⁷⁴.

Autorių ir Seniūnijos paskelbtų apklausų komentaruose žmonių išsakomos reakcijos į Instaliaciją ir ir jos išsaugojimą atskleidžia į viešą kvietimą pasirinkusių sureaguoti žmonių poreikius, susijusius su juos supančia viešąja erdve: (1) saugumo poreikis, (2) tvarkos poreikis, (3) aiškumo poreikis, (4) atsakomybės už viešą infrastruktūrą klausimas. Saugumo poreikis atsiskleidžia atsargiame naujai sukurtos poilsio erdvės vertinime: sukurta nauja galimybė burtis ir leisti laiką Markučių rajono viešojoje erdvėje gali kurti problemas, pavyzdžiui pritraukti nepageidaujamus asmenis⁷⁵. Iš tokių reakcijų galima daryti prielaidą, kad Markučių gyventojai susiduria su nesaugia aplinka iš socialiniais iššūkiais (pavyzdžiui apsvaigusiais asmenimis viešumoje), todėl viešųjų erdvių plėtrą gali traktuoti kaip saugumo mažinimą. Asmeninio saugumo prioritetizavimas atsiskleidžia per rūpestį viešąja erdve, kai siūloma ją apsaugoti nuo nepageidaujamų asmenų ne plečiant poilsio infrastruktūrą, bet atvirksčiai - geriau jos atsisakant.

⁶⁶ „Palikti. O jei nuspręsite ardyti, geriau priglause pas save meno kūrinį“.

⁶⁷ „Palikti, puošia rajoną“.

⁶⁸ „Kažkada buvo Vasaros kavinė, TsRs laikais. Vienais metais alus, kitais gira pilstydavo iš kitos pusės“; „ne tik mes eidavom ledu tenai valgyt. pats skaniausias plombyras budavo ten“.

⁶⁹ „Reiktų atnaujinti ir įėjimo į parką elementus. Gaila, kad jį užstoja autobusų stotelės paviljonas, beje visiškai nereikalingas, nes ten keleiviai tik išlaipinami, o autobuso laukia čia pat kitoje stotelėje prie instaliacijos“; „13 autobuso laukia. (Į Žemąjį Pavilnių)“.

⁷⁰ „Labai graži instaliacija, džiugina kaskart pamačius“.

⁷¹ „Būtinai palikite, labai smagu čia pradėti žygį Markučių kontrastai- žygekskursija“.

⁷² „Logiška būtų perduoti savivaldybei su priežiūros ir išmontavimo pareiga, bei tam numatytomis lėšomis“.

⁷³ „Idomų man ar 10 autobuso žiedė yra įrengtas tualetas vairuotojams...kur jie galėtų atsigavint“.

⁷⁴ „Butu dar gražiau jeigu Rasų seniūnija pradėtų dirbti ir sutvarkytų Subačiaus g. šaligatvius, vietoj dalyvavimo šventėse ir mokejimo po 29000eur. už pabaisas, gąsdinančias vaikus“.

⁷⁵ „Kuom jis geras? Pijokai ilsėsis?“.

Komentariai atskleidžia, kad Markučių gyventojams yra svarbi tvarkinga ir estetiška aplinka⁷⁶, kuriai yra būtina nuosekli priežiūra⁷⁷. Iš šių komentarų galima daryti prielaidą, kad tvarka yra kažkas, ką supranta ir gali įvertinti visi, taigi tvarka Instaliacijos kontekste virsta vietos gyventojų ekspertiškumu. Neigiamai į Instaliaciją žiūrintys komentatoriai daro prielaidą, kad dėl neaiškiai *perskaitomos* Instaliacijos paskirties, funkcijos ir konkrečios tikslinės naudotojų grupės, ji gali per laiką likti apleista⁷⁸. Skeptiški arba atsargesni komentatoriai taip pat suponuoja, kad jų nuomone, meninės instaliacijos nėra jų viešosios erdvės prioritetas, kol nėra užtikrinta elementari viešosios erdvės būklė (pavyzdžiui tvarkingi šaligatviai. Instaliacijos išsaugojimo komentaruose taip pat galima atpažinti konkretumo arba aiškumo poreikį⁷⁹ ir pasikartojantį atsakomybės už viešąją aplinką klausimą, šią atsakomybę priskiriant vietos gyventojus atstovaujančioms (arba *aptarnaujančioms*) savivaldos institucijoms⁸⁰, o ne, pavyzdžiui, vietos gyventojams asmeniškai.

Instaliacijos išsaugojimo strategiją sudarė 2 nelygiaverčiai sprendimo priėmimo lygiai: atviras (vieša gyventojų apklausa) ir uždaras (institucijų posėdis). Atvirame lygyje buvo klausama Markučių gyventojų nuomonės dėl Instaliacijos išsaugojimo (gyventojai vieningai išsakė pritarimą, kėlė Instaliacijos vertės ir tikslo klausimus). Uždare lygyje buvo sprendžiamas Instaliacijų priežiūros klausimas (kas prižiūrės, ir kiek reikės skirti priežiūros). Instaliacijos išsaugojimo dalyje išryškėja aiški formalių ir neformalių ryšių hierarchija (skirtingų veikėjų bendravimo linijos): (1) neformalūs ryšiai - autorės bendrauja su vietos gyventojais; (2) pusiau formalūs ryšiai - seniūnija klausia gyventojų, gyventojai bendrauja su Seniūnija privačiai; (3) formalūs ryšiai - institucijos bendrauja tarpusavyje ir priima sprendimą (patvirtina išsaugojimą ir objekto perėmimą) institucijų pasitarime.

7.8 Instaliacijos naudojimas

Ši Instaliacijos proceso dalis žymi aktyvių Autorių veiksmų pabaigą: iki 2023 m. rugsėjo pabaigos buvo baigti visi statybos darbai, įvyko renginiai, inicijuotos apklausos dėl Instaliacijos išsaugojimo. Iki 2023 m. lapkričio pradžios Autorės užbaigė gėlių priežiūros darbus ir gavo likusią atlygio dalį. Tuo laikotarpiu institucijos priėmė trijų Instaliacijų išsaugojimo sprendimą, ir svarstė jų nuosavybės ir priežiūros perdavimo klausimus. Nuo 2023 m. rugsėjo pabaigos iki 2025 m. kovo pabaigos tyrimo Autorė atliko neintensyvų Instaliacijos stebėjimą, kurio metu užrašuose žymėjosi

⁷⁶ „palikti, bet siūlyčiau reguliariai prižiūrėti, nes dažai nusilupa ir atrodo nekaip“.

⁷⁷ „Palikti, prižiūrėti, gražiai užlaikyti“.

⁷⁸ „Geriau būtų krepšinio aikštelę su treniruokliais įrengę, o ne tokias instaliacijas, kurios po poros sezonų pavirs į apleistą, atgrasų objektą“.

⁷⁹ „Labai neapibrėžta laike "kai instaliacijos elementai nusidėvės“; „Taip reaguojate į gyventojų klausimus!!!jokio atsakymo!“.

⁸⁰ „Logiška būtų perduoti savivaldybei su priežiūros ir išmontavimo pareiga, bei tam numatytomis lėšomis“.

pastabas apie (1) prie Instaliacijos sutiktus žmones (charakteristiką, amžių, skaičių, grupių pobūdį), (2) prie Instaliacijos sutiktų žmonių elgesį ir interakciją su Instaliacija, (3) prie Instaliacijos sutiktų žmonių ir Autorių tarpusavio interakcijas, (4) Autorių veiksmus Instaliacijos vietoje, (5) Instaliacijos fizinius pokyčius per stebėjimo laiką, (6) Instaliacijos kontekstą per stebėjimo laiką, (7) žmonių kiekio ir oro sąlygų sąsajas. Iš viso buvo atlikta 16 stebėjimų su užrašais (5 stebėjimai darbo dienomis ir 11 stebėjimų savaitgalio dienomis), taip pat Autorės periodiškai atvykdavo įvertinti Instaliacijos augalų, medžio terasos ir apskritimo, piešinio ir suoliuko būklę, padarydavo būklės fotofiksaciją.

(1) Prie Instaliacijos sutikti žmonės. Iš viso buvo užfiksuotas 101 su instaliaciją ryšį turėjęs žmogus ir 82 su instaliacija ryšio neturėję žmonės (viso 183 žmonės). Dauguma žmonių - pėstieji, iki 10 žmonių - bėgikai, dviratininkai, autobusų vairuotojai ar motociklininkai. Pravažiuojančių mašinų srautas nefiksuotas, tačiau buvo nedidelis (kelios mašinos periodiškai) arba labai intensyvus (kelios mašinos visada). Ryšį su Instaliacija turėję žmonės - tai Instaliacijoje arba šalia esančioje stotelėje „Markučiai“ sustoję žmonės, taip pat su - Autore (-ėmis) pasisveikinę arba pakalbėję asmenys. Čia iš viso užfiksuotos 66 moterys ir 28 vyrai (7 žmonių lytis užrašuose neužfiksuota). Iš jų - 4 kūdikiai su tėvais (3 mamos ir 1 pora), 10 vaikų su tėvais (5 mamos, 1 tėtis, 3 poros), 2 vaikai ir 7 paaugliai be suaugusiųjų, 5 šunų vedžiotojai (3 moterys, 1 vyras, 1 pora). Daugiausia moterų užfiksuotos po vieną (14 moterų), vienos su su kūdikiais, vaikais arba šunimis (11 moterų), taip pat - vyresnio (61-70 m., 7 moterys) arba paauglystės (13-18 m., 6 moterys) amžiaus. Dauguma vyrų užfiksuoti po vieną (13 vyrų) arba poroje su moterimi (11 porų), taip pat - vidutinio (iki 40 m., 4 asmenys) arba vyresnio (61-70 m., 3 vyrai) amžiaus. 78 asmenys identifikuoti kaip suaugę (20-70 m., 26-ių amžius užrašuose neužfiksuotas): daugiausia 20-40 metų amžiaus (30 asmenų - jaunuolių, tėvų su kūdikiais ir vaikais), 12 41-60 metų ir 10 61-70 metų amžiaus asmenų. Ryšio su Instaliacija neturėję žmonės - pro Instaliaciją praėję arba pravažiavę asmenys. Čia iš viso užfiksuotos 24 moterys ir 48 vyrai (iš vyrų 10 asmenų užfiksuoti kaip pravažiuojantys dviratininkai arba bėgikai ir viena praėjusi 13-os vaikinų grupė, 11 žmonių lytis užrašuose neužfiksuota). Iš jų - 1 kūdikis su tėvais, 4 vaikai su tėvais (2 mamos, 1 tėtis, 1 vaikas be suaugusiųjų, 13 šunų vedžiotojų (1 mergaitė, 1 moteris, 1 vyras, 5 poros). Daugiausia žmonių užfiksuoti poromis (18 porų), daugiausia vyrų - poroje su moterimi (9 poros).

(2) Prie Instaliacijos sutiktų žmonių elgesys. Daugiausia su Instaliacija ryšį turėjusių žmonių buvo pastebėti kaip **ateinantys iki Instaliacijos** (16 asmenų), kiti - sėdintys apskritime (3 asmenys), sėdintys ant Instaliacijos suoliuko (2 asmenys) arba apžiūrinėjantys gėles (1 asmuo). Kita dalis žmonių buvo pastebėti kaip **ateinantys iki šalia m.Instaliacijos esančios stotelės „Markučiai“** (10 asmenų), kiti - stovintys stotelėje (8 asmenys), sėdintys ant stotelės paviljono suoliuko (2 asmenys) arba išlipantys iš autobuso (1 asmuo). Nedidelė dalis žmonių buvo pastebėti

kaip stovintys prie Vilnelės skardžio (4 asmenys), praeinantys pro Instaliaciją šaligatviu (3 asmenys) arba kita puse - palei skardį (3 asmenys). Žmonės iki Instaliacijos atėjo iš parduotuvės „Maxima“ pusės (6 asmenys), iš Markučių dvaro pusės (4 asmenys), iš parkingo pusės (1 asmuo) arba išlipo iš autobuso (1 asmuo). Daugiausia žmonių užfiksuoti **išvažiuojantys autobusu** (17 asmenų), nueinantys link parduotuvės „Maxima“ (4 asmenys), Markučių dvaro parko (3 asmenys) arba parkingo (3 asmenys). Pasikartojantis žmonių ryšys su Instaliacija: **apeina ir apžiūri Instaliaciją, nueina iki apskritimo, pastovi ant terasos** (24 asmenys), atsisėda (11 asmenų) arba atsigula (4 asmenys) apskritime, nueina ir pastovi prie Vilnelės skardžio (7 asmenys), fotografuoja vienas kitą apskritime (6 asmenys), sėdi ant Instaliacijos suoliuko (4 asmenys), apžiūri Instaliacijos gėles (2 asmenys), skaito Instaliacijos informacinę lentelę. Kiti pavieniai ryšiai: stovi prie Instaliacijos suoliuko ir ant jo pasideda daiktus, nusiskina Instaliacijos gėlių, žaidžia ant piešinio arba terasos krašto. Pasikartojantis žmonių elgesys aplink Instaliaciją: stovi (5 asmenys) arba sėdi (3 asmenys) stotelės paviljone, kalbasi telefonu (2 asmenys), žiūri į autobusų tvarkaraščius (2 asmenys), rūko (2 asmenys), pavienis elgesys-skaito žurnalą, prisėda ant žolės šešėlyje, apžiūri Verkių parko stendą, nueina į autobusų vairuotojų lauko tualetą (1 asmuo). Daugiausia su Instaliacija ryšio neturėjusių žmonių buvo pastebėti kaip **praeinantys** (66 asmenys), **pravažiuojantys** (8 asmenys) **arba prabėgantys** (2 asmenys) **pro Instaliacija**, kiti - stovėjo šalia arba lipo link narkotikų vartojimo vietos skardžio apačioje (4 asmenys), užsuko į vairuotojų lauko tualetą (2 asmenys). Žmonės pro Instaliaciją praėjo iš Markučių dvaro parko pusės (6 asmenys), parkingo pusės (5 asmenys) arba užlipo iš skardžio apačios (2 asmenys). Daugiausia žmonių **nuėjo link Markučių dvaro parko** (11 asmenų), parkingo (5 asmenys), kiti - link parduotuvės „Maxima“ (3 asmenys) arba skardžiu į apačią (2 asmenys). Pasikartojantis žmonių elgesys: praeidami pro Instaliaciją pasižiūri arba nepasižiūri, eina neskubėdami, eina į parką pasivaikščioti, grįžta iš parko, stovi tarp skardžio ir stotelės, nusileidžia arba pakyla skardžiu, užsuka į autobuso vairuotojų tualetą, sustoja prie parkingo pailsėti.

(3) Autorių ir žmonių interakcijos. Iš 101-o stebėtų ir su Instaliacija ryšį turėjusių žmonių, Autorės pasisveikino ir pakalbėjo su 16, tik pasisveikino su 4 asmenimis - sutiktais pažįstamais, praeiviais arba šunų vedžiotojais. Žmonės su Autorėmis kontaktą inicijavo praeidami pro Instaliacijos gėles tvarkančias Autorės (2 asmenys). Autorės su žmonėmis kontaktą inicijavo pamačiusios žmones, kurie naudojos Instaliacija - sėdėjo apskritime ir fotografavosi (5 asmenys). Abipusis kontaktas įvyko su Autorėms pažįstama mergina (1 asmuo) arba šunų vedžiotojais - čia kontakto priežastimi tapo susitikę ir apsiuostę šunys (9 asmenys). Autorės žmonių klausė, ar gali juos nufotografuoti (2 kartai, žmonės sutiko), ar dažnai ateina į Instaliaciją (1 kartas, 3 paauglės Instaliacijoje buvo pirmą kartą), prisistato kaip Instaliacijos Autorės (1 kartas, žmonės pagiria Instaliaciją). Su Autorės pakalbinusiais praeiviais kalbėta apie Instaliaciją ir šunis, su pažįstama

mergina-apie būsimą renginį, su šunų vedžiotojais-apie šunis. Žmonės tarpusavyje bendravo su kartu esančiais žmonėmis-pavyzdžiui vaikai su tėvais (3 atvejais), sveikinosi ir pakalbėjo stotelėje sutikę pažįstamus (1 atvejis). Šių interakcijų metu Autorės be leidimo fotografavo Instaliacija besinaudojančius žmones (ant suoliuko sėdintį vyrą, apskritime sėdinčias moteris su šuniu), atkreipė atidesnį dėmesį į keisčiau besielgiančius žmones (moterį su katinu, ant žolės atsėdusį vyrą), atpažino Instaliacijos statybose dalyvavusius ir statybos metu stebėtus arba kalbintus žmones (8 asmenys).

(4) Autorių veiksmai. Stebėjimo laikotarpiu Autorės aktyviai dirbo tik su viena Instaliacijos dalimi - pasodintais augalais: ravėjo žolės, ruošė augalus žiemai arba pavasariui. Daugiausia augalų priežiūros darbų buvo atlikta 2023 m. rudenį, t.y. pirmąjį sezoną: buvo dažnai ravimos greitai tarp gėlių užaugančios žolės, atliktas išsamus augalų paruošimas žiemai-pasitarus su augalus parinkusia specialiste, buvo nuskintos tik pageltusios augalų dalys, sutvarkytas esamas ir užpiltas papildomas mulčias⁸¹. Šiam Instaliacijos kūrimo etapui Autorės nebeturėjo biudžeto, todėl pasirinko veikti „tvariai“ - mulčiui panaudojo dar labiau susmulkintas esamas ir papildomai miške surinktas medžių žievės. Pirmojo Instaliacijos sezono metu pagrindinė Autorių veiksmų motyvacija buvo užtikrinti, kad Instaliacija atrodytų tvarkinga - pagrindiniu darbu buvo pasirinkta pasirūpinti, kad pasodinti augalai vietos gyventojų ir praeivių akims atrodytų prižiūrėti. Toliau Autorės vykdė tik minimalią jų priežiūrą, t.y. nupjaukė sudžiūvusias augalų dalis pavasarį, paravėdavo žolės stebėjimo metu. Aktyvus Autorių ir Vilniaus muziejaus bendravimas baigiasi 2023 m. rudenį po augalų paruošimo žiemai, kai Autorės gauna numatytą honoraro dalį. Aktyvus tarpinstitucinis bendravimas baigiasi Instaliacijos perdavimu iš Vilniaus muziejaus į Vilniaus savivaldybės rankas.

(5) Instaliacijos fiziniai pokyčiai. Stebėjimo laikotarpiu užfiksuota gėlių būklė atspindi besikeičiančius sezonus ir gerėjančią augalų būklę: 2023 m. rudenį - dažnėjant lietui vasarą pasodinti augalai greitai apauga gėlėmis, vėstant atsiranda gelstančių lapelių, bet dauguma augalų ilgai žydi, šalant orui gėlės pradeda ruduoti; 2024 m. pavasaris - gėlės pradeda leisti žalius lapelius, vėliau paauga ir gražiai sužaliuoja, galiausiai - smarkiai suželia, pradeda žydėti ir uždengia visą augalams numatytą žemės plotą; per laiką pastebėta, kad veja aplink Instaliacijos augalus pradeda pjauti atidžiau; 2025 m. pavasaris - po žiemos likusios sudžiūvusios augalų šakelės nupjaunamos, pasimato naujai išleisti lapeliai. Stebėjimo laikotarpiu užfiksuota medžio (terasos ir apskritimo) būklė: 2023 m. rudenį - medis atrodo idealiai tvarkingas, vėliau pastebėta, kad priekyje terasa šiek tiek juda; 2024 m. pavasaris - po žiemos medis šviesiai papilkėjęs, po kurio laiko Autorės randa kelias išlaužtas lenteles apskritimo viršuje, vėliau - išlaužtą lentą terasoje, abi vietas Autorių iniciatyva sutaiso medžio dalis pagaminę meistrai (vienas jų gyvena Markučiuose),

⁸¹ Mulčias yra dirvožemio gerinimo priemonė, padedanti sulaukyti drėgmę, sudaranti sąlygas mikroorganizmų gyvimui, apsauganti žemę nuo perkaitimo, stabdanti piktžolių augimą, mažinanti eroziją.

neužilgo viena terasos lenta vėl išlaužiama; 2025 m. pavasaris - Autorės randa, kad išlaužta lenta sutvarkyta (iniciatyvos autorius - nežinomas). Stebėjimo laikotarpiu užfiksuota piešinio būklė: 2023 m. rudenį - dažai nusitrynę tik vietomis, vėliau labiausiai dėvisi mažesnė aikštelės dalis tarp terasos ir augalų; vėlesnė piešinio būklė nebefiksuota, piešinys pamažu blunka, tačiau 2025 m. pavasarį vis dar yra matomas, stebėti ant žuvelių žaidžiantys vaikai). Ryškiausiu Instaliacijos periodu galima laikyti 2023 m. vasarą, kai tik sumontuotas medis dar yra išlaikęs natūralią ir ryškią termomedienos spalvą, o piešinio spalvos dar nėra išblukusios. Vėliau medžio dalys pilkėja, piešinio spalvos blunka, ir bendras Instaliacijos vaizdas susilieja su sąlyginai monochromine aplinka - želdinių ir pievos gausa, kelio betono pilkumu. Dėl didelių Instaliacijos elementų gabaritų (didelio piešinio, medinės terasos arba apskritimo ploto), blunkantys paviršiai išliko aiškiai identifikuojami atviroje autobusų stotelės erdvėje.

(6) Instaliacijos stebėjimo kontekstas. Instaliacijos stebėjimo laikotarpio kontekstas yra (1) finalizuotas Instaliacijos išsaugojimo klausimas, kai dviejose Facebook apklausoje (pirmoji atlikta Autorių, antroji inicijuota Rasų seniūnės) Markučių gyventojai daugumos balsu pritaria išsaugojimui, bei (2) Instaliacijos nuosavybės ir priežiūros perdavimo klausimas, kurį įgyvendina Instaliaciją inicijavusios ir jai pritarusios institucijos.

(7) Žmonių kiekio ir oro sąlygų sąsajos. Instaliacijos vietoje stebėjimo metu fiksuojant oro sąlygas pastebėta, kad esant geram orui (kai saulėta ir/arba šilta) Instaliacijos prieigose padaugėja žmonių - fiksuojama daug mašinų parkinge ir daug į Markučių dvaro parką pasivaikščioti einančių žmonių. Esant blogam orui (karšta, vėjas arba lietus) žmonių matoma mažai, o bet kokių oru visada matomi žmonės yra stotelėje autobusų laukiantys keliautojai ir šunų vedžiotojai.

7.9 Asmeninės refleksijos

Instaliacijos stebėjimo metu fiksuota, kad Instaliacijos suoliuku žmonės naudojasi rečiau nei stotelės paviljono suoliuku. Pastebėta, kad žmonės dažnai sėdi apskritime ir fotografuojasi. Pastebėta, kad apskritimas yra ir priežastis nueiti iki Vilnelės skardžio - pažiūrėti žemyn upę ir į panoramą. Instaliacijos stebėjimo metu fiksuotas Autorės jausminis santykis su Instaliacijos vieta: dažnai lankantis Instaliacijos vietoje (vykdant statybos, įveiklinimo ir priežiūros darbus), Autorėms vieta pradėjo jaustis sava ir saugi, vėliau lankantis rečiau, savumo ir saugumo jausmas mažėjo. Ilgainiui Autorės pradėjo galvoti apie Instaliacijos tęsimas galimybes ir 2024 m. inicijavo kelis instaliacijos tęsinio finansavimo bandymus (viena potenciali paraiška nepateikta, kita nelaimėta). Mintis dėl Instaliacijos tęsinio paskatino Facebook komentaras su pasiūlymu sutvarkyti ir kitą Markučių dvaro parko pusėje esančią stotelę. Per visą Instaliacijos sukūrimo laiką Autorės stebėjo Vilniaus miesto savivaldybės darbuotojų vykdomus augalų priežiūros darbus (laistymą, gėlių

sutvarkymą) šalia esančios gatvės žiede. Svarbia Instaliacijos teritorijos vieta pasirodė automobilių stovėjimo aikštelė: pastebėta, kad nemaža dalis žmonių pasivaikščioti po Markučių dvaro parką atvažiuoja mašinomis, ypač - kai geras oras. Taip pat čia vyksta *įtartini* vietos ir miesto žmonių susitikimai - daiktų, prekių ir produktų perdavimai. Sutiktų šunų vedžiotojų ir Autorės pokalbių priežastimi dažnai tapdavo šunys: Autorė ir žmonės trumpai pasikalbėdavo šunimis susitikus ir apsiuosčius. Taip šuo Autorei padėjo likti neutralia ir mažai išsiskiriančia stebimos aplinkos dalyve: šuns vedžiojimas pasiteisino kaip natūralus veiksmas Instaliacijos aplinkoje. Instaliacijos aplinkoje pastebėta nedaug šiukšlių (kažkiek šiukšlių periodiškai rasta gėlėse, atviros apskritimo konstrukcijos viduje ir už apskritimo - mažiau matomoje skardžio pusėje).

Instaliacijos įveiklinimo užrašuose fiksuota santūri Autorių reakcija į pradinę Koordinatorės iniciatyvą surengti renginį ir aktyvi reakcija į jau atliktus veiksmus. Autorių reakcija į iniciatyvą „iš išorės“ turi panašumų su santūria vietos gyventojų reakcija į pirmąjį Autorių pasiūlymą kartu sukurti Instaliacijos idėją ir aktyvia reakcija į jau sukurtą pasiūlymą (vizualizacijas) ir pastatytą Instaliaciją (realizuotą objektą ir jo nuotraukas). Santūri Autorių reakcija parodė, kad Koordinatorės iniciatyvą Autorės traktavo kaip iniciatyvą „iš išorės“, nes Instaliacijos vietoje veikusios tam tikrą laikotarpį pasijuto „vietinėmis“ - t.y. į Instaliacijos vietą ir Markučius *investavusiais* ir su ryši sukūrusiais asmenimis. Stebėjimo užrašuose fiksuotas Autorių darbo su vietos gyventojais patirties vertinimas: Markučių bendruomenės pirmininkė įvardinta kaip simbolinis asmuo, kuris neatspindi vietos bendruomenės įvairovės ir juos pasiekia selektyviai, stipriausi ryšiai su vietos žmonėmis sukurti fiziškai dalyvaujant Instaliacijos statybose, statybų metu ir po baigtų statybos darbų kreipiantis į vietos gyventojus su Markučiais susijusiose Facebook grupėse. Išskirtas Rasų seniūnės vaidmuo - ji įvardinta kaip turinti didžiausią potencialą (t.y. finansinius resursus ir suinteresuotumą) perimti Instaliacijos priežiūrą. Koordinatorės pastangos pasiekti vietos bendruomeninę pakartotojo Autorių patirtis: tiek Autorėms, tiek Koordinatorėi nepavyko savo iniciatyvomis sudominti Markučių bendruomenės pirmininkės, tačiau pavyko vietos žmones pasiekti su Markučiais susijusiose Facebook grupėse po to, kai Autorės sukūrė ir paviėšino Instaliacijos projektą.

Pirmą kartą sulaužytos apskritimo ir terasos lentos buvo sutvarkytos Autorių iniciatyva, neužilgo vėl buvo sulaužyta viena terasos lenta, kurią pakeitė ne be Autorės (kas pakeitė, Autorėms nežinoma). Iki 2025 m. pradžios Autorės nepastebėjo jokių kitų Instaliacijos veikėjų (pavyzdžiui Vilniaus muziejaus arba Vilniaus miesto savivaldybės) inicijuotų priežiūros ženklų. Nuo antrą kartą sulaužytos lentos pakeitimo Instaliacija pradėjo gyventi savo gyvenimą. Iki antrą kartą sulaužytos lentos pakeitimo Autorės jautėsi vienintelėmis Instaliacijos savininkėmis ir prižiūrėjo savo nuožiūra bei iniciatyva. Iki 2025 m. pavasario Instaliacijos augalus prižiūrėjo Autorės, nuo 2025 m. balandžio Autorėms asmeniškai sutarus su Vilniaus miesto savivaldybės įstaigos „Vilniaus parkai“ darbuotoja, augalai buvo įtraukti į miesto augalų priežiūros planus.

IŠVADOS

Projekto „ULISAS Europos Odisėja“ miestų rezultatus sieja Europos žemyno, didmiesčio, literatūros kūrinio ir viešosios erdvės kontekstai. UEO miestų rezultatus skiria kiekvieno miesto pasirinktų temų, meno sričių ir sukurtų rezultatų formatų įvairovė. UEO iniciatoriai parinko veiklas vienijančią meninę prieigą, temines gaires ir veiklų struktūrą. UEO partneriai pasirinko veiklų tematiką (bendruomenių vaidmuo miestui transformuojantis), literatūrinę jungtį (ryšys su vandeniu), kūrinio formatą (Instaliacija), kūrinio vietą (3 rajonai prie Vilnelės). Autorės pasirinko Instaliacijos įgyvendinimo strategiją (KAD metodas) ir raišką (Instaliacija kaip funkcionalus objektas ir viešoji erdvė). UEO įtaka Instaliacijos raiškai yra netiesioginė (per partneriams užduotas gaires), bet Autorių kūrybinė veikla tiesiogiai sutapo su projekto intencijomis ir teminiu aktualumu. Autorėms buvo suteikta didelė neformalaus veikimo laisvė: galimybė savo nuožiūra pasirinkti Instaliacijos įgyvendinimo ir žmonių įtraukimo strategiją. Ši didelės apimties projektą sudaro kelių mastelių sistema, kurios įtakų hierarchiją galima apibendrinti taip:

UEO mastelis → Miesto mastelis → Instaliacijos mastelis = Instaliacija

Europa → Vilnius → Markučiai = Instaliacija

Iniciatoriai → Vietos partneriai → Kūrėjai = Instaliacija

Ulisas → Viešoji erdvė → Bendruomenių vaidmuo → KAD metodas

Protėjas → Permainos → Vanduo → Žuvytės

7 iliustracija. Mastelio ir įtakų schema⁸²

PROTĖJAS → ŽUVYTĖS

EUROPA → MARKUČIAI

Sudarė Autorė. Nuotraukos autorius Pijus Girdziušas

UEO mastelyje (Europoje) veikė institucijos: UEO iniciatorių ir partnerių organizacijos. UEO mastelio tinklą sudarė formalūs iniciatorių ir partnerių organizacijų vadovų ryšiai: gyvi arba nuotoliniai susitikimai, kuriuose (1) pristatyti miestų planai ir rezultatai, (2) derinti strateginiai

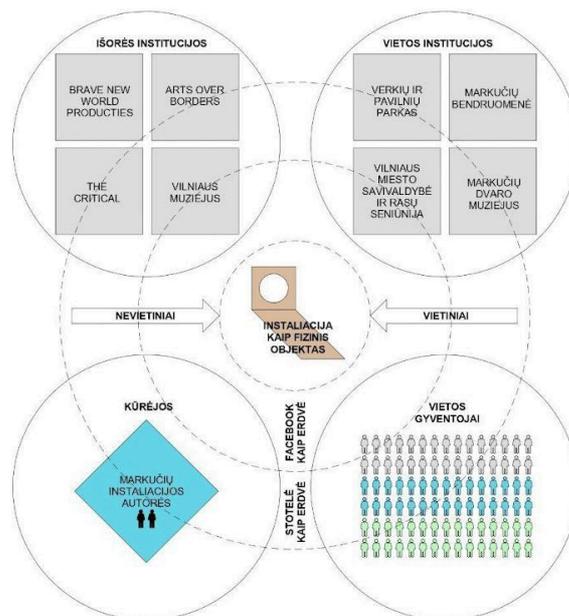
⁸² Iliustracijos kokybiška versija yra pateikiama prieduose.

klausimai (pavyzdžiui, ar Instaliacijos sukūrimas su vaikais ir jaunimu atitinka UEO formatą). UEO mastelyje daugiausia ryšių sukūrė 2 projekto vadovai, kurie lankė miestus, susitiko su kūrėjais, susipažino su idėjomis ir vietomis. UEO mastelyje taip pat vyko kūrėjų stažuotės, o pagrindiniu UEO mastelio rezultatu tapo 18-os rašytojų sukurtų tekstų leidinys, projekto pabaigoje išsiųstas visiems įsitraukusiems.

Miesto mastelyje (Vilniuje) veikė institucijos ir Simpoziumo auditorija: UEO partnerių organizacijos, Simpoziumo pranešėjai ir klausytojai. Siekiama auditorija tapo Paupio, Markučių ir Naujosios Vilnios gyventojai, realia auditorija tapo Simpoziumo tematika ir vietomis besidomintys, arba jų kontekste veikiantys žmonės). Miesto mastelio rezultatu tapo Simpoziumas bei neformaliais ryšiais suburtos 3 Instaliacijų kūrėjų komandos. Neformalius susitarimo dėl Instaliacijos sukūrimo pobūdis (pokalbis) reprezentuoja nedideliame kultūros, meno arba bendruomenių stiprinimo lauke veikiančių žmonių ryšius, paremtus vienas kito (pa)žinojimu arba rekomendacijomis. Muziejaus vadovės ir Autorių bendravimas susitarimo kontekste taip pat išryškina skirtingus kūrėjo ir KAD metodo statuso traktavimus. Nors KAD kultūros, meno ir bendruomenių stiprinimo lauke veikia nuo 2013 m., iki šiol (1) dirbtuvėse kuriantys architektai nėra laikomi „tikraisiais“ kūrėjais, o (2) dirbtuvėse sukurti kūriniai nėra laikomi architektūros kūriniais. Kadangi KAD metu yra tikslingai dirbama su ne-architektais (vaikais ir jaunimu, įvairiausiaisiais su kūryba susijusiais arba nesusijusiais žmonėmis), kūrėjų su ne-kūrėjais sukurtas ir pastatytas kūrinys KAD veikimo lauke praranda profesionalaus kūrinio statusą. Tuo pačiu su vaikais ir jaunimu kuriantys architektai KAD veikimo lauke praranda „tikro architekto“ statusą, nes yra traktuojami kaip nekuriantis „tikros architektūros“. Skirtingos Autorių komandų Instaliacijos sukūrimo strategijos atspindi meno arba architektūros kūrinio sukūrimo prieigų įvairovę (nuo intencijos vietos gyventojus įtraukti į visą procesą, tik į užduoties apibrėžimą, iki kūrėjo pasirinkimo Instaliaciją sukurti pasitelkiant savo patirtį atliepti vietos ir naudotojų poreikius).

Instaliacijos mastelyje (Markučiuose) veikė išorės (miesto) ir vidaus (rajono) institucijos bei asmenys: UEO partneriai, Instaliacijos Autorės, vietos savivaldos, kultūros ir bendruomenių įstaigos, vietos gyventojai. Instaliacija tapo iš išorės inicijuota fizine Markučių gyvenamosios aplinkos kaita, kurios iniciatoriai turėjo intenciją į procesą įtraukti vietos gyventojus. Į Instaliacijos procesą įsitraukę veikėjai buvo kategorizuoti dviem sluoksniais: lokalumo (vietiniai ir nevietiniai), ir atstovavimo (išorės ir vidaus institucijos, kūrėjai ir vietos gyventojai). Remiantis VTT prieiga, Instaliacija (kaip idėja, projektas ir statinys) traktuota kaip vienas iš proceso veikėjų, tapęs ryšius kuriančiu fiziniu objektu. Erdvės, kuriose proceso veikėjai kūrė ryšius ya (1) autobusų stotelės aplinka kaip fizinė erdvė ir (2) Facebook platforma kaip virtuali erdvė.

8 iliustracija. Tinklo schema⁸³

Sudarė Autorė

Instaliacijos įgyvendinimas tapo išorės intencijų ir vidaus nuostatų susidūrimu, sukūrusiu iš anksto nenumatytus rezultatus. Instaliacijos procese susidūrė iniciatoriai, savo nuožiūra pasirinkę Markučių rajono gyvenamąją aplinką, Autorės, savo nuožiūra pasirinkusios intenciją įtraukti vietos gyventojus, vietos įstaigos, gavusios bendradarbiavimo kvietimus iš išorės, ir vietos gyventojai, gavę kvietimą prisijungti prie iš išorės inicijuotų veiklų jų gyvenamojoje teritorijoje. Instaliacija tapo UEO iniciatorių ir partnerių gairių, Autorių strategijos bei savivaldos pastabų įtakotu kūrinium, kuriam vietos gyventojai įtakos nepadarė. Vietos gyventojai neprisijungė kaip Instaliacijos autoriai, tačiau tapo per laiką aktyvėjusiais vertintojais, vėliau - naudotojais. Instaliacija tapo fiziniu rezultatu, su kuriuo į procesą įsitraukusias išorės ir vidaus veikėjus susiejo skirtingi interesai:

UEO ir Instaliacija → permainų ir viešosios erdvės temų inicijavimas

UEO partneriai ir Instaliacija → vandens ir bendruomenių vaidmens akcentavimas

Autorės ir Instaliacija → žmonių įtraukimo strategijos (KAD metodo) išbandymas

Vietos gyventojai ir Instaliacija → Fizinis jų gyvenamosios aplinkos pokytis

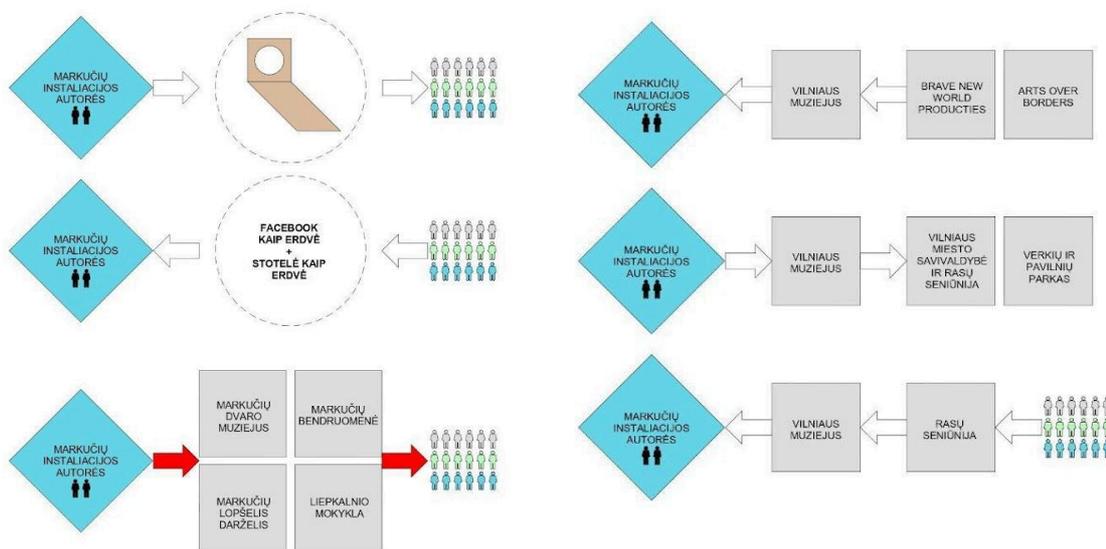
Savivalda ir Instaliacija → Fizinis pokytis jų atskaitomybės teritorijoje

Vietos gyventojų įtraukimo pastangų tyrimas parodė, kad pirminė Autorių pasirinkta vietos gyventojų įtraukimo strategija nepavyko: vietos gyventojai neatsiliepė į kvietimą kartu sukurti Instaliacijos idėją. Autorėms nepavyko užmegsti tvaraus ryšio su vietos bendruomenių stiprinimo,

⁸³ Iliustracijos kokybiška versija yra pateikiama prieduose.

švietimo ir kultūros įstaigomis ir gyventojus pasiekti įprastu KAD būdu: per vietos autoritetus ir įstaigas pakviečiant kartu sukurti nedidelės apimties architektūros objektą jų gyvenamojoje aplinkoje. Autorėms nepavyko Instaliacijos idėja sudominti Markučių bendruomeninės organizacijos, artimiausių mokyklų ir darželių (silpnas ryšys buvo sukurtas tik su Markučių dvaro muziejumi). Instaliacijos procesas parodė, kad pasiekti ir įtraukti Markučių gyventojus pavyko tik radikaliai pakeitus strategiją: ne per abstraktų kvietimą prisidėti prie Instaliacijos sukūrimo, bet per sukurto Instaliacijos projekto viešinimą ir statybas. Markučių gyventojus Instaliacija sudomino tik įgavusi fizinę formą, kai tapo suprantamu materialiu pasiūlymu ir jų gyvenamąją aplinką pakeitusiu rezultatu, kurį galima fiziškai įvertinti. Materialus ir konkrečią vietą bei raišką turintis objektas miesto kontekste tapo ryšių kūrimo priemone, kuri per savo fizinio pavidalo evoliuciją sukūrė interakcijas su vietos gyventojais ir savivalda. Tik konkrečius fizinius parametrus įgavęs, konkrečiai vietai sukurtas Instaliacijos projektas ir įgyvendintos statybos sulaukė per laiką didėjusio vietos gyventojų dėmesio (teigiamų ir neigiamų nuomonių, patarimų, pastebėjimų, skundų, pasipiktinimų). Autorės ir Instaliacija ryšius su vietos gyventojais užmezgė (1) stotelės erdvėje statybų metu gyvai kalbinant žmones, ir (2) Markučių Facebook erdvėje, viešinant Instaliacijos projektą ir įgyvendintą rezultatą.

9 iliustracija. Veikėjų ryšių schema⁸⁴

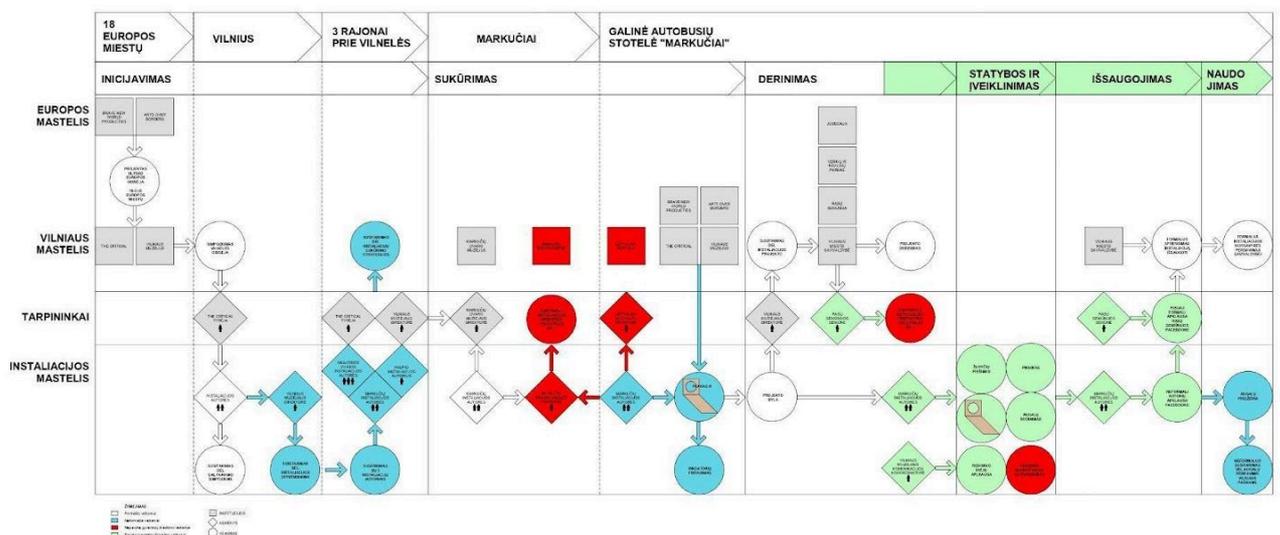
Sudarė Autorė

Instaliacijos procesas pasižymėjo formalių ir neformalių ryšių linijomis, kurios tam tikrais proceso etapais vyko paraleliai (pavyzdžiui projekto derinimo, įveiklinimo ir išsaugojimo etapuose). Pagrindinis Autorių veikimas buvo neformalus: sutarimas dėl Instaliacijos sukūrimo, sutarimas dėl

⁸⁴ Iliustracijos kokybiška versija yra pateikiama prieduose.

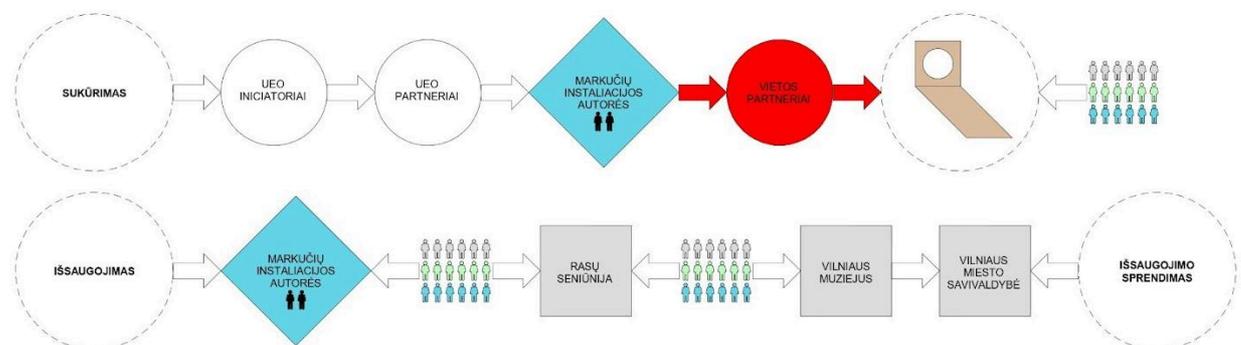
Instaliacijos strategijos, strategijos keitimas, ryšiai su vietos gyventojais per Instaliacijos statybas, išsaugojimą, priežiūrą, arba Instaliacijos priežiūros perdavimas vyko per neformalius susitarimus, susitikimus ir susidūrimus. Autorių inicijuoti kontaktai su vietos įstaigomis nepavyko arba nepadėjo pasiekti vietos gyventojų, todėl Autorių ir vietos gyventojų pokalbių vietomis tapo Instaliacijos statybų aikštelė ir Facebook erdvė. Vilniaus muziejus veikė kaip formalių veiksmų tarp Autorių ir institucijų tarpininkas, todėl Autorės tiesioginių arba ilgalaikių ryšių su institucijomis nesukūrė. Instaliacijos procese išryškėjo ypatingas Rasų seniūnijos vaidmuo: Seniūnija tapo privačių skundų ir alternatyvių nuomonių gavėju, Seniūnijos Facebook paskyra tapo svarbia viešinimo ir nuomonių išsakymo vieta, Seniūnija proceso metu inicijavo Autorių veiksmus pakartojančius veiksmus, skirtus „patikrinti“ vietos gyventojų pozicijas arba priimto sprendimo legitimumą.

10 iliustracija. Vietos gyventojų įtraukimo pastangų schema⁸⁵

Sudarė Autorė

11 iliustracija. Instaliacijos sukūrimo ir išsaugojimo schema⁸⁶

Sudarė Autorė

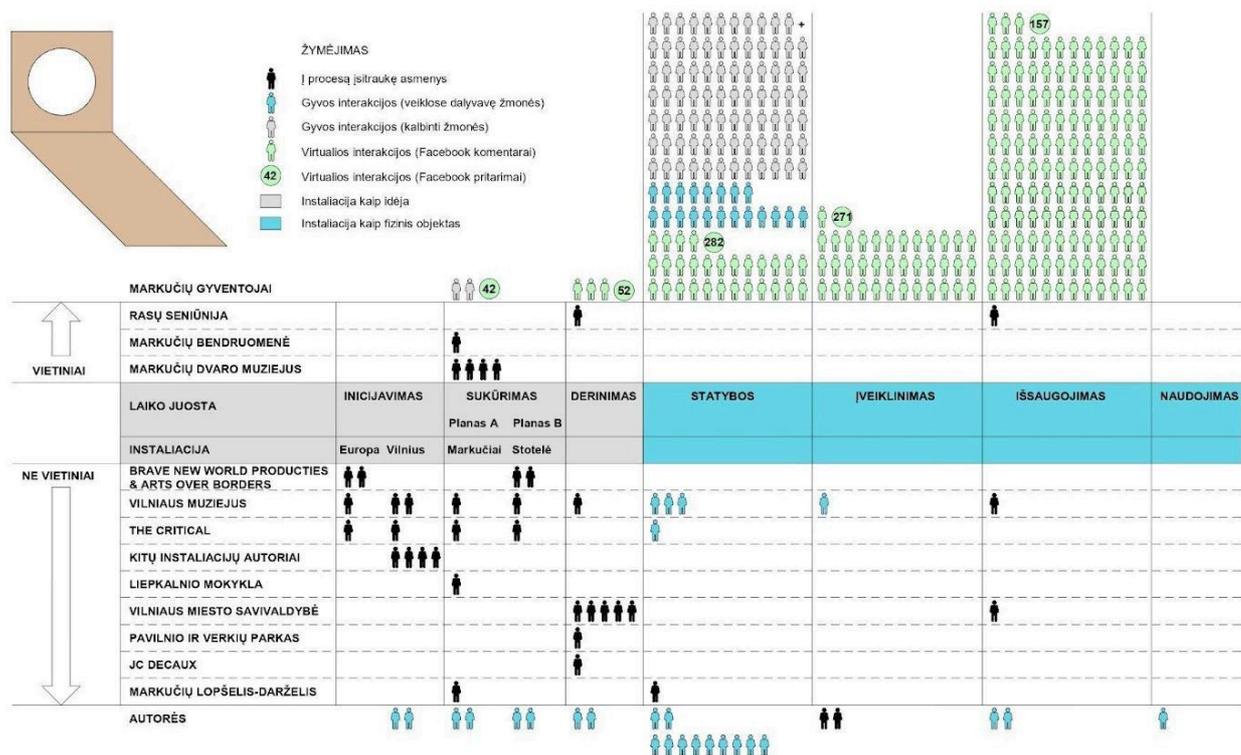
⁸⁵ Iliustracijos kokybiška versija yra pateikiama prieduose.

⁸⁶ Iliustracijos kokybiška versija yra pateikiama prieduose.

Interakcijomis su Instaliacija priskirtas (1) veikėjų įsitraukimas į procesą, (2) sukurtas ryšys su Instaliacija arba atskirais jos elementais. Išryškėjusias veikėjų pozicijas per santykį su Instaliacijos įtakota aplinkos kaita galima apibendrinti taip: Seniūnijos atidumas neigiamai žmonių nuomonei, Autorių atidumas kūrinio priežiūrai ir išsaugojimui, Savivaldybės atidumas praktiškumui, vietos gyventojų atidumas aplinkos netvarkai ir pokyčiams. Vietos gyventojai į Instaliacijos procesą įsitraukė tik per sukurtą, paviešintą ir pastatytą fizinį objektą. Vietos gyventojams kvietimas kartu sukurti idėją arba susitikti su idėjos Autorėmis nepasirodė aktualus, tačiau vėlesni kvietimai (prisijungti prie statomo objekto veiklų, išreikšti nuomonę apie projektą) pasirodė aiškūs ir svarbūs. Vietos gyventojų interakcijas su Instaliacija sudarė gyvi susitikimai ir pokalbiai su Autorėmis Instaliacijos vietoje, gausėjančios nuomonės ir komentarai Facebooke, privačios nuomonės ir skundai Seniūnijai, prisijungimas prie veiklų bei stebėtas naudojimas Instaliacija. Pokalbių ir komentarų pretekstu tapo Instaliacijos plakatas, statybų eiga ir išsaugojimo klausimas. Daugiausia vietos gyventojų dėmesio sulaukė Instaliacijos augalai ir jų priežiūra bei statybų aikštelės tvarka ir būklė: gyventojai dalinosi patarimais, pastabomis ir priekaištais. Vietos gyventojai su Instaliacija kūrė ryšį per aplinkos tvarkos ir priežiūros aspektus, kuriuos galima pavadinti vietos arba jų asmenine išmintimi. Vietos gyventojus Instaliacijos (arba jų gyvenamosios aplinkos kaitos) atžvilgiu galima apibūdinti kaip atidžiai stebinčius, pasyviai įsitraukiančius ir aktyviai nuomonę reiškiančius veikėjus, kurie pasyviai reaguoja į abstrakčius pasiūlymus, bet aktyviai reaguoja į realius jų gyvenamosios aplinkos pokyčius.

Savivaldos institucijų įsitraukimą galima apibūdinti kaip formalų - Vilniaus miesto savivaldybė tapo pritarimą statyboms suteikiančia, galutinį sprendimą dėl išsaugojimo priimančia ir vėliau priežiūrą perimančia institucija. Instaliacija buvo pasiūlyta rezervinėje nenaudojamoje miesto vietoje, todėl jos projektas sulaukė pozityvaus institucinio pritarimo ir projekto esmės nepakeitusių pastabų. Instaliacijos išsaugojimo klausimas institucijoms tapo praktiniu priežiūros įsivertinimu, o ne siekiu skatinti panašaus pobūdžio iniciatyvas. Nors Instaliacijos nuosavybė galiausiai buvo perduota savivaldybei, Instaliacija iki 2025 m. nebuvo prižiūrima savivaldos ir į miesto tvarkybos planus pateko ne per institucinius ryšius, bet per asmeninius Autorių susitarimus. Tai, kad Instaliacija galiausiai buvo įtraukta į savivaldos priežiūrą, lėmė ir tai, kad Instaliacija iš dalies sutapo su numatomais miesto planais (pavyzdžiui esamos stotelės apželdinimu). Taip pat tai, kad Instaliacija buvo sukurta nereikšmingoje miestui vietoje, jos Autorėms suteikė didelę veikimo laisvę ir sprendimų bei asmeninės iniciatyvos autonomiją.

12 iliustracija. Veikėjų interakcijų schema⁸⁷

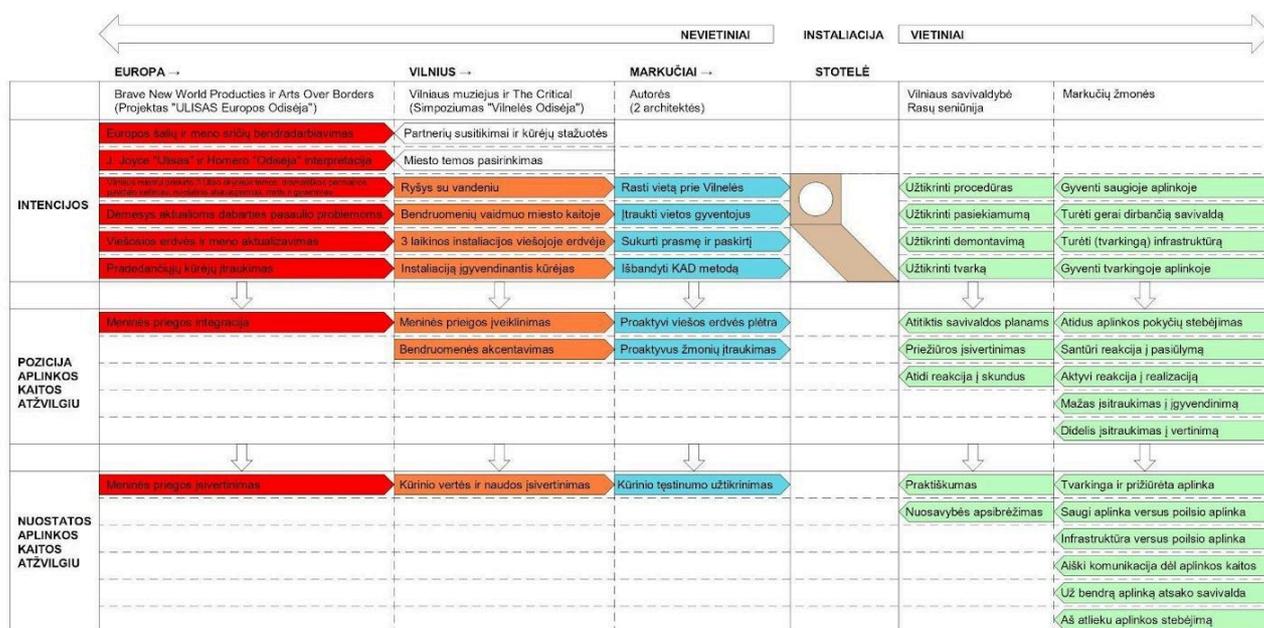
Sudarė Autorė

Ši Instalacija buvo sukurta kaip poilsio ir laisvalaikio paskirties objektas, turintis viešosios erdvės ir prasmės kuriančio meno savybių. Įtraukimo intenciją turėjęs Instaliacijos procesas tapo aplinkybėmis išryškinti vietos gyventojų aktualijas, konfliktus ir nuostatas. Vietos gyventojai į dialogą su Autorėmis ir Instaliacija įsijungė palaiapsniui ir savo iniciatyva šį dialogą išplėtė nuo naujai sukurtos viešosios erdvės link jų gyvenamosios aplinkos būklės ir prioritetų vertinimo. Didžioji dalis žmonių Instaliacijos sukūrimo procesą, su ja susijusius sprendimus ir patį fizinį objektą siejo su Seniūnija, nepaisant to, kad iniciatoriai ir autoriai buvo aiškiai komunikuojami. Instaliacijos Autorių kvietimus ir klausimus vietos gyventojai išplėtė į platesnį dialogą apie: (1) jų gyvenamosios aplinkos (Markučių rajono senosios dalies) viešosios infrastruktūros būklę ir bazinius poreikius; (2) atsakomybę ir atskaitomybę už bendrai naudojamą aplinką; (3) bendrai naudojamos erdvės prioritetus, keliant klausimą dėl meno ir poilsio objektų būtinumo, kol elementari rajono infrastruktūra nesutvarkyta; (4) Markučių rajono bendrų erdvių prieinamumą, (5) Markučių rajono saugumo situaciją. Gyvo ir virtualaus dialogo metu išryškėjo vietos gyventojų nuostatos aplinkos kaitos atžvilgiu: saugumo, tvarkos, aiškumo ir galimybės būti išgirstam prioritizavimas, siekis pirmiausia apsaugoti savo aplinką nuo grėsmių (pavyzdžiui nepageidaujamų asmenų), netvarkos ir nepriežiūros. Bendrai naudojamos aplinkos ir viešosios erdvės estetikos ir plėtros klausimai vietos

⁸⁷ Iliustracijos kokybiška versija yra pateikiama prieduose.

gyventojams pasirodė neprioritetiniai. Toliau plėtojant šį tyrimą, būtų vertinga plačiau išanalizuoti Markučių gyventojų naudojamų Facebook grupių turinį, nes ši virtuali erdvė pasirodė vieta, kurioje vyksta daugiausia rajono aplinkos kaitos diskusijų, todėl joje galima išsamiau ištirti Markučių gyventojų kasdienės problematikas ir nuostatas.

13 iliustracija. Veikėjų nuostatų schema⁸⁸

Sudarė Autorė

Proceso metu išryškėjusias vietos gyventojų nuostatas galima apibendrinti kaip siekius:

1. Apsaugoti savo gyvenamąją aplinką nuo nepageidaujimų intervencijų ir netvarkos.
2. Atsargiai vertinti iš išorės inicijuotas veiklas, ateinančias su pozityvia intencija gerinti jų gyvenamąją aplinką.
3. Atsargiai prisijungti prie veiklų ir pasirinkti daugiau stebėtojo, o ne dalyvio vaidmenį.
4. Būti informuotais apie savo gyvenamosios aplinkos pokyčius, nepaisant to, ar vietos gyventojai įtraukiami į sprendimų priėmimą.

Markučių gyventojų nuostatų apibendrinimas parodė, kad vietos gyventojai laikosi įprastos su jų aplinka susijusių sprendimų priėmimo hierarchijos: jie moka mokesčius, seniūnija prižiūri ir vysto jų gyvenamąją aplinką. Vyraujanti vietos gyventojų pozicija - visi su jų aplinka susiję pokyčiai yra savivaldos atsakomybė ir atskaitomybė. Senosios dalies Markučių gyventojai Instaliacijos kontekste aktyviai komunikavo, kad jų aplinka nėra prižiūrima tolygiai, lyginant su

⁸⁸ Iliustracijos kokybiška versija yra pateikiama prieduose.

kitomis rajono ir miesto dalimis, o kol nėra išspręsta minimali viešoji infrastruktūra, meno klausimas atrodo nesvarbus.

Instaliacijos stebėjimas parodė, kad Instaliacija netapo rajono gyventojų susitikimų vieta, bet suteikė autobusų stotelės aplinkai viešosios erdvės požymių, kurie, jeigu būtų plėtojami toliau, ilgainiui galėtų keisti vietos saugumo situaciją ir kurti tapatybę. Iš stebėto naudotojų elgesio galima spręsti, kad žmonės „perskaitė“ kūrėjų „žinutę“: suprato formas ir jų paskirtį, sekė įvestas judėjimo ir žiūrėjimo kryptis. Dauguma Instaliaciją aplankusių žmonių (A) laukė autobuso arba (B) ėjo pasivaikščioti į parką. Instaliacija **tapo ne žmonių tikslu, bet tarpiniu kelionės tašku**: sukurta šalia autobusų stotelės ir mašinų aikštelės, Instaliacija tapo neišvengiama autobuso laukiančių žmonių, Markučių dvaro parko lankytojų, praeinančių ir pravažiuojančių kelionės dalimi.

Išankstinė Autorių nuostata, kad KAD metodas yra universalus, Markučiuose nepasiteisino, todėl strategija buvo radikaliai keista, neatsisakant pirminės intencijos pasiekti vietos gyventojus. Instaliacijos proceso tyrimas parodė, kad darbas su žmonių įtraukimu ir vietos kontekstu gali būti sunkiai nuspėjamas ir pareikalauti smarkios adaptacijos, greito reagavimo, prisitaikymo prie konkretaus užstatytos aplinkos konteksto. Gyventojų įtraukimo procesas gali tapti susidūrimu su nežinomybe ir nenumatymu, kur socialumas nėra kuriamas iš anksto, o žinojimas kuriamas tik veikiant čia ir dabar. Šis susidūrimas su nežinomybe yra bendrai būdingas architektūros kūrimo kontekste: užsakovų ir projektuotojų intencijos gali savaip atsiskleisti per kūrinio naudotojų reakcijas ir elgesį. Šis atstumas tarp intencijų ir reakcijų (arba naudojimo) yra kaip atstumas tarp Protėjo ir Žuvyčių:

Užsakovų intencijos → Projektuotojų pasirinkimai → Naudotojų elgesys
Iniciatorių intencijos → Autorių pasirinkimai → Vietos gyventojų elgesys
Vietokūros intencijos → Naudotojų elgesys

14 iliustracija. Intencijų ir elgesio sąsajų schema⁸⁹

Sudarė Autorė. Nuotraukos autorius Pijus Girdziušas

⁸⁹ Iliustracijos kokybiška versija yra pateikiama prieduose.

Nors KAD prieiga ir buvo stipriai keista, esminiai metodo bruožai išliko: siekis suprasti aplinkos kontekstą, laisvai pasirinkti vietą ir idėjos raišką, prioritetizuoti vietos gyventojus, mažinti savivaldos įtaką, sukurti išliekamąją vertę turintį materialų rezultatą, siekis plėtoti viešąsias erdves. Pirminė Instaliacijos proceso intencija į gyvenamosios aplinkos kūrimą įtraukti vietos gyventojus virto fizinės aplinkos panaudojimu sukurti ryšius su vietos žmonėmis. Tai buvo esminis pokytis Instaliacijos procese, iškėlęs klausimą, ar tai buvo neišvengiamas veiksmas Markučių rajono kontekste. Į šį klausimą šiuo tyrimu nesiekta atsakyti, tačiau jį pabandyta paliesti išsamiau apžvelgiant Instaliacijos kontekstą: KAD metodą, Markučių rajoną ir miesto aplinką. Priežastys, dėl kurių originalus KAD metodas nepasiteisino, galėtų būti tai, kad (1) Autorės pasirinko Instaliacijos kontekste neveikiančias priemones, (2) įdėjo per mažai pastangų pakviesti vietos gyventojus, (3) neatsižvelgė į demografiškai kontrastingo, gentrifikaciją patiriančio Markučių rajono specifiką, (4) neįvertino miesto vietos bendruomenėms būdingos ribotos atsakomybės, privatumo, silpnų ryšių įtakos.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Andersson, O. (2014). William Foot Whyte. Street Corner Society and Social Organization. *Journal of the History of the Behavioral Sciences* (Vol. 50(1), p. 79–103).
2. Ataov, A., Kahraman, Z. E., Osmay, S (2022). Empowering the community through participation and action in historic neighbourhood conservation planning. *Frontiers of Architectural Research* (11, p. 492-508)
3. Barelkowski, R.K. (2021). Tearing the Space Apart. Responsible Participation or Self-Serving participation. *Space & Form / Przestrzeń i FORMA* (Issue 45, p. 77)
4. Bauman, Z. (2007). *Globalizacija: pasekmės žmogui*. Vilnius: Apostrofa
5. Beck, G., Kropp, K. (2011). Infrastructures of Risk: A Mapping Approach towards Controversies on Risks. *Journal of Risk Research* (14(1), 1–16).
6. Callon, M. (1986). Some elements of a sociology of translation: domestication of the scallops and the fishermen of St Brieuc Bay. First published in *J. Law, Power, action and belief: a new sociology of knowledge?* London, Routledge (p.196-223)
7. Yaneva, A. (2012). *Mapping Controversies in Architecture*. Ashgate Publishing Limited.
8. Yaneva, A., Heaphy, L. (2012). Urban Controversies and The Making of the Social. *Architectural Research Quarterly* (16(1), p. 29-36)
9. Latour, B. (2004). *Mes niekada nebuvo modernūs*. Vilnius: Homo liber.
10. Low, S., Iveson, K., 2016. Propositions For More Just Urban Public Spaces. *Analysis of Urban Change, Theory, Action* (Volume 20, 2016, p. 10-31)
11. Lupi, T. & Mustard, S. (2006). The Suburban ‘Community Question’. *Urban Studies* (Vol. 43, No. 4, 801– 817)

12. Klinenberg, E. (2018). *Palaces For The People. How Social Infrastructure Can Help Fight Inequality, Polarization, And The Decline Of Civic Life*. New York: Crown Publishing Group
13. Kotus J., Sowada T., Rzeszewski M., Mańkowska P. (2019). Anatomy of Place-Making in the Context of the Communication Processes: a Story on One Community and One Square in a Post-Socialist City. *Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań: Quaestiones Geographicae* (38(2), p. 51–66).
14. Ruonavaara, H (2022). Neighbours around the world: An international look at the people next door, edited by Linda Chesahire. *Journal of Urban Affairs* (47(1), p. 334-335)
15. Sharif, A. A. (2020). Users as co-designers: Visual-spatial experiences at Whitworth Art Gallery. *Frontiers of Architectural Research* (9, p. 106-118)
16. Sharp, J., Pollock, V., & Paddison, R. (2005). Just Art for a Just City: Public Art and Social Inclusion in Urban Regeneration. *Urban Studies* (Vol. 42, Nos 5/6, p. 1001– 1023)
17. Sutton, S. (2018). Gentrification and the Increasing Significance of Racial Transition in New York City 1970–2010. *Urban Affairs Review* (Volume 56, Issue 1, pp. 65-95)
18. Venturini T. (2009). Diving in Magma: How to Explore Controversies with Actor-Network Theory. *Public Understanding of Science* (19(3), p. 258-273)
19. Venturini T., Ricci D., Mauri M., Kimbell L., Meunier A. (2015). Designing Controversies and Their Publics. *Design Issues* (31(3), p.74-87)
20. Williams T.L. & Needham C.R. (2016). Transformation of a City: Gentrification’s Influence on the Small Business Owners of Harlem, New York. *SAGE Open* (Volume 6, Issue 4)

2 iliustracija. UEO miestų temų ir veiklų formatų sąvadas

UEO KONTEKSTAS

18 Cities

Athens
Trieste
Vilnius
Budapest
Marseille
Paris
Berlin
Lugo
Copenhagen
Istanbul
Cluj
Zurich
Leeuwarden
Eleusis
Oulu
Lisbon
Dublin
Derry-Donegal

18 Themes

Youth, Citizenship & Democracy
Weight of History
Urban Renewal and the Reinvention of the City
The Role of Neighbourhood Communities in Post-Covid Europe
Migration, Porosity and Integration
Our Creative Dialogue with the Dead
Commodity Fetish, Warehouse Logistics, and Torn Dreams of the 21st Century
Our Modern Day Relationship with Food - Production, Distribution & Consumption
Education Reform
Coexistence in Modern Day Europe
What Are the Dangers that a Future Europe Must Navigate?
Is Being a European Citizen More Important than Being a Citizen of an Individual Nation?
Gender Freedom in Modern Day Europe
Socio-Ecological Challenges: Safeguarding Our Seas and Shores
Highlighting Mental Well-Being in Europe Today
Intergenerational Matters. Europe's Ageing Population: a Crisis or an Opportunity?
What Is Home?
The Future: a Female Vision

Viešų renginių tipai

Workshop, Performance, Sound Installation/Radio Broadcast, Film Screening
Publication, Discussion
Site-Specific Installations
Storysharing, Performance, Book Launch, Workshop
Multidisciplinary, Immersive Performance, Installation
Discussion
Theatre, Dance, Circus
Talks, Walks, Eating & Drinking
Audio Walk
Street Art Installation, Exhibition and Film Festival
Participation Promenade Theatre
Workshop
Public Art, Image & Photography, Short Video Screenings, Film Screenings
Site-Specific Theatre Performance and Community Outreach Programme
Public Art, Illumination and Performance Show
Personal Narrative Theatre Performance, Public Reading/Installation
Congress, Discussion
Festival

Pasikartojantys žodžiai:

7 - ERDVĖ: Europe, European
7 - AKTUALIZAVIMAS: Torn Dreams, Dangers, Challenges, Crisis, Opportunity, Weight, Matters, Role, Reform, Freedom, Highlighting
6 - APLINKA: Citizen, Citizenship, City, Neighbourhood Communities, Home
7 - LAIKAS: Modern Day, 21st Century, Today, Future, Post-Covid
6 - KAITA: Renewal, Reinvention, Vision, Migration
4 - TAPATYBĖ: Gender, Female, Youth, Ageing Population
4 - SANTYKIAI: Coexistence, Dialogue, Integration, Porosity, Relationship, Safeguarding
4 - PROCESAI: Education, Production, Distribution, Consumption, Democracy, History

Renginio tipas:

6 - Performansas
5 - Instaliacija
5 - Diskusija, skaitymai
4 - Peržiūra, pristatymas
3 - Dirbtuvės
3 - Pasirodymas, koncertas
2 - Pasivaikščiavimas
2 - Festivalis
2 - Paroda
1 - Publikacija

Meno sritis:

4 - Menas viešojoje erdvėje
4 - Teatras
4 - Kinas
3 - Muzika
3 - Literatūra
1 - Fotografija
1 - Šokis
1 - Cirkas
1 - Fotografija

Sudaryta Autorės

3 iliustracija. Simpoziumo pranešėjų charakteristika

SIMPOZIUMO PRANEŠĖJŲ KONTEKSTAS

Meno arba kultūros sritis

Kitos sritys

Sąsaja su Simpoziumo rajonų bendruomene

Pranešėjų charakteristika

Architektūra
Scenos menai
Kultūra

Savivalda
Visuomenė
Verslas

Vietos gyventojų atstovas
Vietos gyventojas
Vietos verslininkas

VIETINIAI
Bendruomenės pirmininkas-architektas
Menininkas-visuomenės veikėjas
Kultūrinės erdvės bendrąkūrėjas

Architektūra
Kultūra
Kultūra
Architektūra
Kultūra
Teatras

Vaikų ir jaunimo edukacija
Verslas
Bendruomenių programos kuratorius

Buriančio metodo pavyzdys
Buriančio verslo pavyzdys
Buriančios programos pavyzdys

SVEČIAI IŠ VILNIAUS IR KAUNO
Architektūros edukacijos projekto vaikams ir jaunimui vadovė
Bendruomenę buriančios kavinės ir renginių vietos bendrąkūrėja
Kultūros srities renginio bendruomenių programos kuratorė
Urbanistas
Kultūrinės antropologijos doktorantė ir bendruomenės narė
Režisierius

Antropologija

Buriančio projekto pavyzdys

Sudaryta Autorės

4 iliustracija. Instaliacijos vietos ir projekto vizualizacija

2023 04

2023 05

Šaltinis: Google Street View ir Autorių vizualizacija

6 iliustracija. Instaliacijos proceso fotofiksacija

2023 06 12

2023 07 21

2023 08 01

Nuotraukų autorius Pijus Girdziušas

7 iliustracija. Mastelio ir įtakų schema

Sudarė Autorė. Nuotraukos autorius Pijus Girdziušas

PROTĖJAS → ŽUVYTĖS

EUROPA → MARKUČIAI

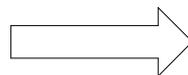

14 iliustracija. Intencijų ir elgesio sąsajų schema

Sudarė Autorė. Nuotraukos autorius Pijus Girdziušas

PROTĖJAS → ŽUVYTĖS

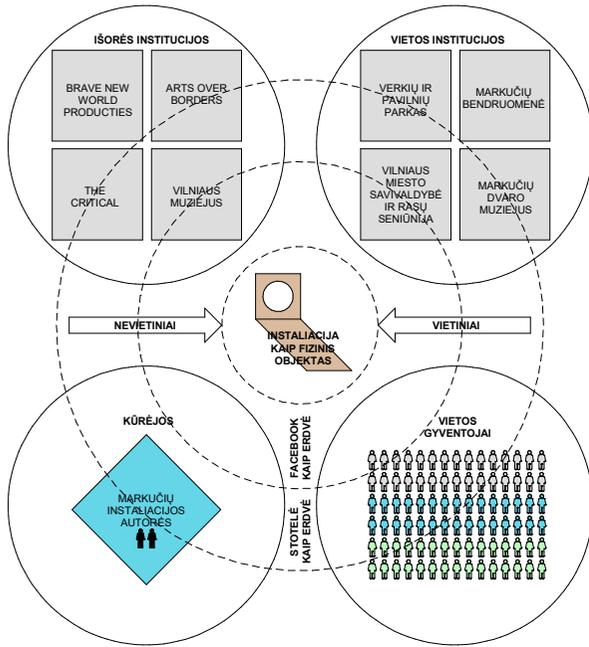
UŽSAKOVAI → PROJEKTUOTOJAI

PROJEKTUOTOJAI → NAUDOTOJAI

INTENCIJOS → ELGESYS

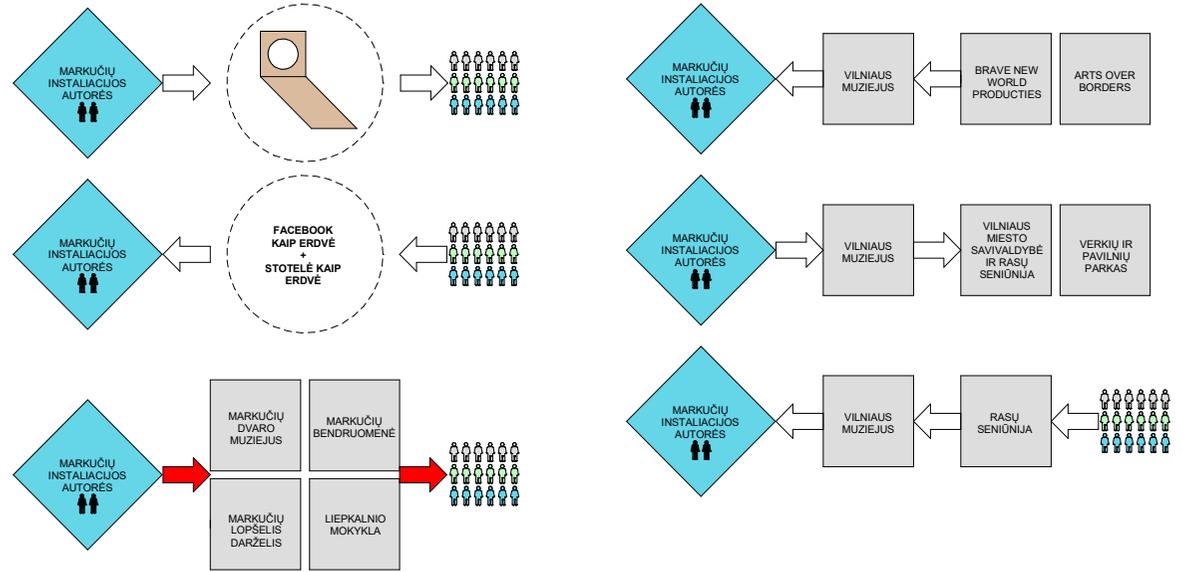

8 Ilustracija. Tinklo schema

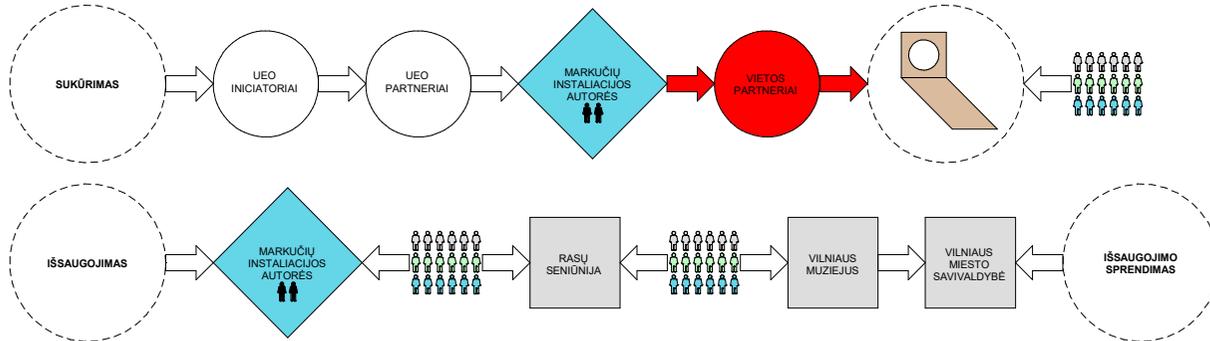
Sudarė Autorė

9 Ilustracija. Veikėjų ryšių schema

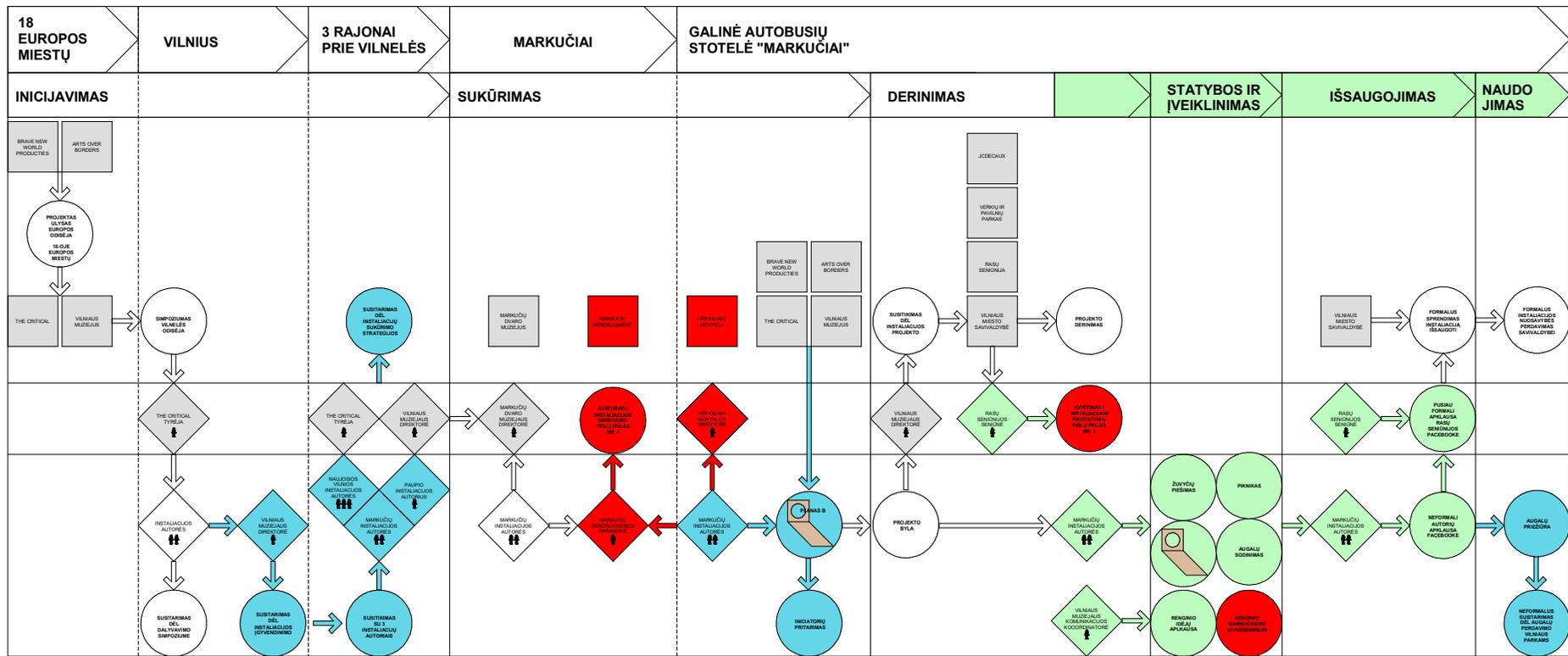
Sudarė Autorė

11 Ilustracija. Instaliacijos sukūrimo ir išsaugojimo schema

Sudarė Autorė

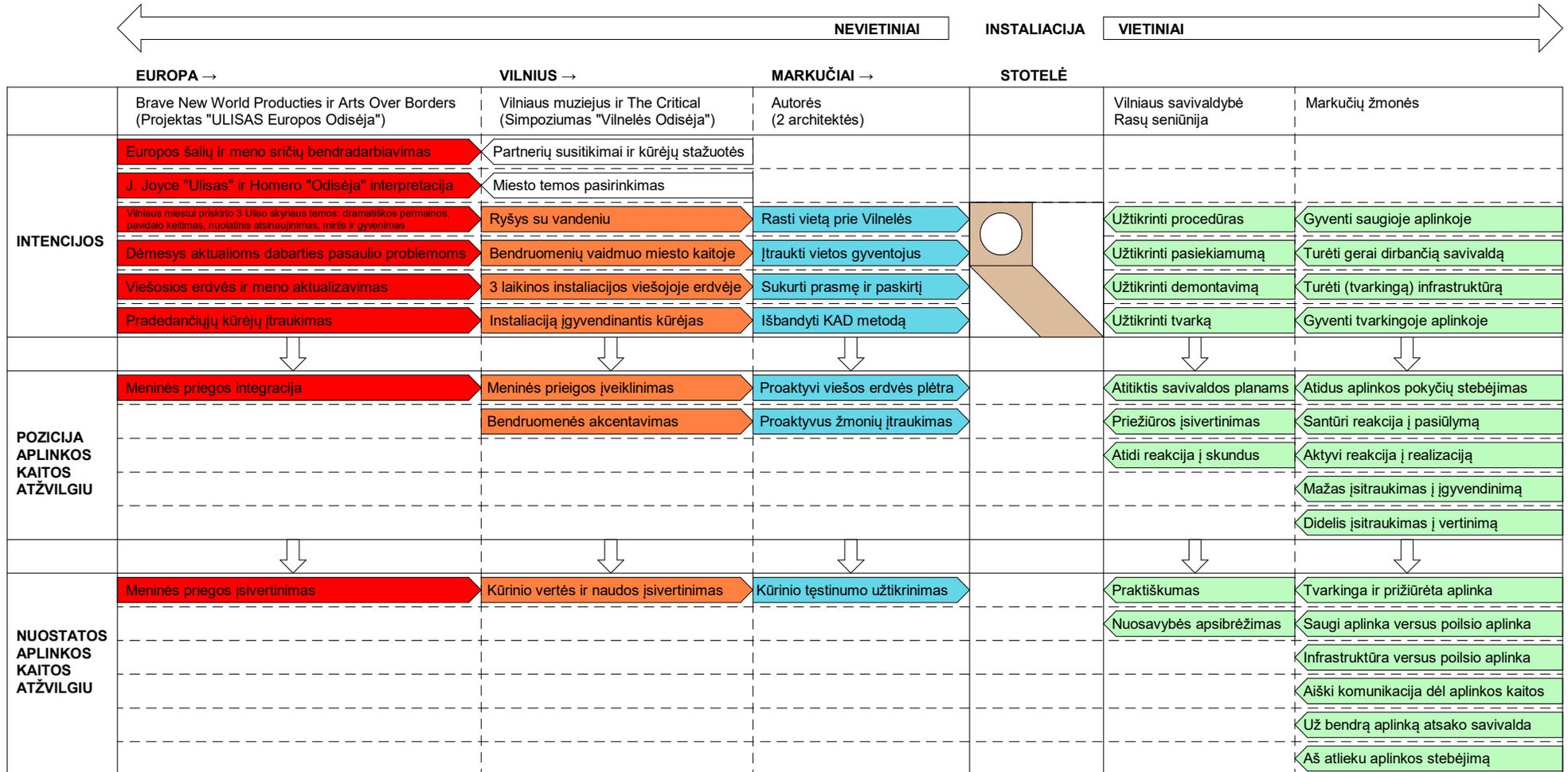
10 iliustracija. Vietos gyventojų įtraukimo pastangų schema

- ŽYMĖJIMAS**
- Formali veiksmas
 - Informali veiksmas
 - Nepasiekta gyventojų įtraukimo veiksmas
 - Pasiekta gyventojų įtraukimo veiksmas
 - INSTITUCIJA
 - ASMENYS
 - VEIKSMAS

Sudarė Autorė

13 iliustracija. Veikėjų nuostatų schema

Sudarė Autorė

VILNIAUS UNIVERSITETAS

Filosofijos fakultetas, Sociologijos ir socialinio darbo institutas

Tyrėjo vardas, pavardė: Margarita Kaučikaitė

Tyrėjo statusas: Sociologijos magistrantūros studijų programa, Magistro darbas

Tyrėjo tel. nr.: +37065414135

Tyrėjo el. paštas: margarita.kaucikaite@gmail.com

INFORMUOTO ASMENS SUTIKIMO FORMA

Magistro darbas „Vietos gyventojų įtraukimas į aplinkos kūrimą kaip vietos bendruomenės suaktyvinimo priemonė. Instaliacijos „Markučių stotelė“ atvejis“

1. Aš patvirtinu, kad perskaičiau ir suprantu minėto Magistro darbo aprašą, turėjau galimybę susipažinti su informacija, užduoti klausimus ir į juos gauti atsakymus.

2. Aš patvirtinu, kad minėtame Magistro darbe kaip tyrimo duomenys gali būti panaudotas mano ir tyrėjos susirašinėjimo el. laiškais turinys, kuris yra tiesiogiai susijęs su instaliacijos „Markučių stotelė“ (toliau-Instaliacija) įgyvendinimu. Aš esu informuotas, kad minėtame Magistro darbe mano el. laiškų turinys nebus cituojamas ir naudojamas tik Instaliacijos įgyvendinimo procesui apibendrinti.

3. Aš sutinku, kad apibendrinant Magistro darbo rezultatus būtų naudojamas mano užimamų pareigų apibūdinimas.

4. Aš esu informuotas, kad tyrimo metu surinktus duomenis gali peržiūrėti įgalioti asmenys, nepriklausantys tyrėjų grupei (pvz. Magistro darbo vadovas, Magistro darbo recenzentas, Magistro gynimo komisijos nariai).

Sutinku:

Vardas, pavardė

Rasa Antanavičiūtė

Data

2025 05 07

Parašas

VILNIAUS UNIVERSITETAS

Filosofijos fakultetas, Sociologijos ir socialinio darbo institutas

Tyrėjo vardas, pavardė: Margarita Kaučikaitė

Tyrėjo statusas: Sociologijos magistrantūros studijų programa, Magistro darbas

Tyrėjo tel. nr.: +37065414135

Tyrėjo el. paštas: margarita.kaucikaite@gmail.com

INFORMUOTO ASMENS SUTIKIMO FORMA

Magistro darbas „Vietos gyventojų įtraukimas į aplinkos kūrimą kaip vietos bendruomenės suaktyvinimo priemonė. Instaliacijos „Markučių stotelė“ atvejis“

1. Aš patvirtinu, kad perskaičiau ir suprantu minėto Magistro darbo aprašą, turėjau galimybę susipažinti su informacija, užduoti klausimus ir į juos gauti atsakymus.

2. Aš patvirtinu, kad minėtame Magistro darbe kaip tyrimo duomenys gali būti panaudotas mano ir tyrėjos susirašinėjimo el. laiškais turinys, kuris yra tiesiogiai susijęs su instaliacijos „Markučių stotelė“ (toliau-Instaliacija) įgyvendinimu. Aš esu informuotas, kad minėtame Magistro darbe mano el. laiškų turinys nebus cituojamas ir naudojamas tik Instaliacijos įgyvendinimo procesui apibendrinti.

3. Aš sutinku, kad apibendrinant Magistro darbo rezultatus būtų naudojamas mano užimamų pareigų apibūdinimas.

4. Aš esu informuotas, kad tyrimo metu surinktus duomenis gali peržiūrėti įgalioti asmenys, nepriklausantys tyrėjų grupei (pvz. Magistro darbo vadovas, Magistro darbo recenzentas, Magistro gynimo komisijos nariai).

Sutinku:

Vardas, pavardė: Evelina Vasiliauskaitė

Data: 2025-05-16

Parašas:

VILNIAUS UNIVERSITETAS

Filosofijos fakultetas, Sociologijos ir socialinio darbo institutas

Tyrėjo vardas, pavardė: Margarita Kaučikaitė

Tyrėjo statusas: Sociologijos magistrantūros studijų programa, Magistro darbas

Tyrėjo tel. nr.: +37065414135

Tyrėjo el. paštas: margarita.kaucikaite@gmail.com

INFORMUOTO ASMENS SUTIKIMO FORMA

Magistro darbas „Vietos gyventojų įtraukimas į aplinkos kūrimą kaip vietos bendruomenės suaktyvinimo priemonė. Instaliacijos „Markučių stotelė“ atvejis“

1. Aš patvirtinu, kad perskaičiau ir suprantu minėto Magistro darbo aprašą, turėjau galimybę susipažinti su informacija, užduoti klausimus ir į juos gauti atsakymus.

2. Aš patvirtinu, kad minėtame Magistro darbe kaip tyrimo duomenys gali būti panaudotas mano ir tyrėjos susirašinėjimo el. laiškais turinys, kuris yra tiesiogiai susijęs su instaliacijos „Markučių stotelė“ (toliau-Instaliacija) įgyvendinimu. Aš esu informuotas, kad minėtame Magistro darbe mano el. laiškų turinys nebus cituojamas ir naudojamas tik Instaliacijos įgyvendinimo procesui apibendrinti.

3. Aš sutinku, kad apibendrinant Magistro darbo rezultatus būtų naudojamas mano užimamų pareigų apibūdinimas.

4. Aš esu informuotas, kad tyrimo metu surinktus duomenis gali peržiūrėti įgalioti asmenys, nepriklausantys tyrėjų grupei (pvz. Magistro darbo vadovas, Magistro darbo recenzentas, Magistro gynimo komisijos nariai).

Sutinku:

Vardas, pavardė

Gabrielė Janilionytė

Data

2025-05-16

Parašas

**Instaliacijos „Markučių stotelė” proceso aprašas. Atliko Margarita Kaučikaitė
Tekstai internete apie instaliaciją ir projektą**

1. Projekto „ULISAS Europos Odisėja” aprašymas. Šaltinis - Vilniaus muziejaus internetinis puslapis

<https://vilniausmuziejus.lt/jameso-joyceo-romano-ulisas-simtmečiui-visos-europos-miestu-odiseja/>

ULISAS Europos Odisėja. Vilnelės Odisėja Naujoje Vilnioje, Markučiuose ir Paupyje
2022-2024

Jamesas Joyce'as savo žymųjį romaną „Ulisas“ rašyti pradėjo Pirmojo pasaulinio karo sukrėtimų ir ispaniškojo gripo epidemijos fone, gyvendamas Trieste bei Ciuriche, o baigė 1922-aisiais Paryžiuje. Tais pačiais metais romaną buvo išleistas. „Uliso“ veiksmas vyksta Joyce'o gimtajame Dubline, tačiau paskutiniai trys romano žodžiai yra miestų, kuriuose jis pastarąjį rašė ir kuriuose gyveno jau būdamas suaugęs, pavadinimai – Triestas, Ciurichas, Paryžius.

Būtent tai įkvėpė projekto „ULISAS Europos Odisėja“ formatą – veiksmą, besivystantį skirtinguose Europos miestuose. Savo ruožtu Joyce'o „Ulisą“ įkvėpė Homero „Odisėja“ – epas, taip pat gimęs dramatiško europietiškos civilizacijos sukrėtimo, dešimtmetį trukusio Trojos karo laikotarpiu. Odisėjo epochos Viduržemio jūros salos dvidešimt pirmajame amžiuje tampa visame žemyne išsibarsčiusiais miestais.

Vilniaus muziejaus ir Critical + Xwhy agentūros vedinas Vilnius drauge su 17 kitų Europos miestų leidžiasi į ambicingą trejų metų trukmės projektą, skirtą Joyce'o „Uliso“ šimtmečiui paminėti.

Projektas kiekviename iš 18 miestų pagal 18 romano epizodų skleidžiasi chronologine tvarka. 2022-ųjų rugsėjo pabaigoje viskas prasidėjo Atėnuose, o vėliau persikėlė į Budapeštą, Marselį ir Triestą, trumpam sustojo Vilniuje. 2023 metais renginiai vyks Paryžiuje, Berlyne, Kopenhagoje, San Sebastiane, Vilniuje, Kluže, Stambule, Ciuriche, Groningene, Eleusine ir Oulu. Kelionę projektas užbaigs 2024-aisiais Lisabonoje, Dubline ir Londone.

Vilniui atiteko trečiasis romano „Ulisas“ skyrius, o tuo pačiu Homero „Odisėjos“ dalis, kurioje pasakojama apie jūros dievą Protėją. Šiose abiejų kūrinių dalyse rašoma apie mirtį ir gyvenimą, nuolatinį atsinaujinimą, pavidalo keitimą ir dramatiškas permainas. Vilniaus muziejus projekto metu pasirinko gilintis į miesto kaitos temą ir bendruomenių, gyventojų vaidmenį miestui transformuojantis.

Veiksmas vyksta trijuose prie Vilnelės esančiuose rajonuose – Naujoje Vilnioje, Markučiuose ir Paupyje. Vilnelės Odisėjos simpoziume 2022 metų spalį ir 2023 m. birželį atsirasiančiose laikinosiose viešosiose erdvėse prie upės, šių rajonų gyventojai buvo ir bus kviečiami kalbėtis apie skirtingus jų

gyvenamosios aplinkos kaitos scenarijus: kaip gali keistis post-industrinės Naujosios Vilnios ir kaimiškos Markučių erdvės, kiek senosios Paplaujos turi likti Paupyje, ar gyventojai yra tik pokyčių stebėtojai, ar aktyvūs dalyviai, kaip išsakyti savo nuomonę, kad ji būtų išgirsta? Funkcionalias instaliacijas prie upės kurs menininkas Vladas Suncovas, ir Architektūros fondo projektas Keliaujančios architektūros dirbtuvės (Evelina Vasiliauskaitė ir Margarita Kaučikaitė) bei architektės Aurelija Kniukškaitė, Jonė Virbickaitė ir Kotryna Bajorinaitė.

2. Projekto “ULYSSES European Odyssey (UEO)” aprašymas. Šaltinis - projekto puslapis

<https://ulysseseurope.eu/about/>

About

I am now writing a book based on the wanderings of Ulysses. The (Homer) Odyssey, that is to say, serves me as a ground plan... It is an epic of two races and at the same time the cycle of the human body as well as a little story of a day... It is also a sort of encyclopedia.

JAMES JOYCE on Ulysses

ULYSSES European Odyssey (UEO) is an epic project from 2022-2024 across 18 cities in 16 countries, producing artistic responses in public spaces to social and cultural themes identified in the 18 episodes of James Joyce's Ulysses. At the same time, a cycle of 18 public symposia will be held in each city to produce 309 questions (Ulysses, Episode 17) towards creating a new arts and society charter for Europe. The project also has 30 artist residencies which will contribute to a new book, Europe-Ulysses (working title), alongside 18 new writing commissions, one writer from each city.

Our story - a chronology

The original model for the artistic vision of ULYSSES European Odyssey 2020-2024 was first seeded and nourished in Enniskillen through AOB's bio-festival work viscerally interweaving aspects of the works of literary giants Samuel Beckett and Oscar Wilde (and Brian Friel in Donegal, Ireland) with the physical and metaphorical landscape of their childhood connections with place. In 2019, AOB Ireland was founded in preparation for a new J M Synge bio-festival on the Aran Islands for Galway European Capital of Culture 2020.

In December 2020, Dublin (with the Museum of Literature Ireland, MOLI) joined as the first city followed by Trieste, Budapest, Vilnius, Marseille, Berlin, San Sebastian (now replaced with the Galician city Lugo), Copenhagen, Istanbul, Cluj, Leeuwarden, Eleusis, Oulu, Lisbon and Derry/Donegal.

In 2021 BNWP became the project's overall Lead Partner and AOB became the project's Artistic Lead Partner. In mid-2021, it was decided that the cities where the book was written – Trieste, Zurich, Paris – along with Dublin would provide four milestone meeting points across the 2 year project for the 18 partner consortium to gather and review the project's progress. In early 2022, the European Commission's Creative Europe Fund awarded the project €1.72m.

From 2022-2024, UEO unfolds across 18 cities in 16 countries, with each city partner producing responses under the following four programme strands:

1. artistic responses in public spaces to social and cultural themes identified in the 18 episodes of James Joyce's Ulysses.
2. 15 city mini-symposia to collate 309 Questions and Answers in each partners' city on the social urgency themes derived from the 18 episodes of James Joyce's Ulysses.
3. A new book comprising 18 new writing commissions by European writers from each city.
4. 30 artists' exchanges between all the city partners.

About the project

ULYSSES European Odyssey (UEO) is inspired by a European literary masterpiece, James Joyce's Ulysses (published in 1922), which in turn was inspired by Homer's Odyssey. Together the three are connected as projects that respond to seismic moments in human history: the Trojan War (c.1200 BC), The Great War and Spanish Flu (1914-20) and our own time of pandemic crisis and the current existential climate catastrophe threatening our planet.

UEO consists of a new European network of 18 partners co-producing a single public project comprising 3 Acts of 18 scenes from 2022-24 across public spaces in 18 European cities of 16 different countries – Athens, Trieste, Vilnius, Budapest, Marseille, Paris, Berlin, Lugo, Copenhagen, Istanbul, Cluj, Zurich, Leeuwarden, Eleusis, Oulu, Lisbon, Dublin & Derry/Donegal.

The project is a multi-disciplinary response, each city engaging with one of the novel's episodes and with contemporary European social themes identified in that episode. There is a focus on each event engaging with a public space, inspired by Joyce's belief in public space as a civilising influence. The project is shaped into three Acts and 18 scenes:

Act I 2022 – Cities I – VI

Act II 2023 – Cities VII – XV

Act III 2024 – Cities XVI – XVIII

Each city partner across its 16 European countries will also host a cross-sectoral symposium exploring the relationship between the city and its Ulysses inspired ARTS & SOCIETY theme – migration, democracy, mental health, environmental pollution, social co-existence, sexual equality and freedom of speech, amongst others.

An exchange between cities of 30 emerging artists will also occur. The project will culminate in the publication of a book, Europe-Ulysses (working title), in which 18 innovative writers (one from each city/region) will be commissioned to write a response to their city and theme.

The project design of pan-European collaboration inspired by a single work of art brings together different sectors – museums, a cultural tourism body, festivals, theatre venues, filmmakers and civic government – across different art-forms – photography, gastronomy, social arts therapy, public art, environmental arts, digital art and the dramatic monologue – with different levels of scale and experience.

UEO PROJECT LAUNCH

SING TO US O MUSE – An Artists' Blessing

We decided on a different approach, rather than the standard press release and public event, as the launch of our project and to that end we invited two singers, one from Athens, Chrysoula Kechiagioglou, and one from Dublin, Liam Ó Maonlaí – representing the Homer and Joyce cities and the opening and closing countries of the project – to come together on Strefi Hill in Athens on 22-9-22 to jointly sing a ballad, in Gaelic and Greek, to 'artistically bless' the project for our two year journey to 18 cities. This took place two days before the first event was held at the Odyssea Centre in Athens. The title SING TO US O MUSE echoes the opening lines of Homer's Odyssey. The film, directed by Alan Gilsenan, blends images of the environs on a rose-tinted dawn around Joyce's Sandymount Martello tower in Dublin.

Our schemas & themes

ULYSSES European Odyssey was inspired not only by Joyce's European masterpiece, but also by his own schema to his book that he initially circulated among close friends. Joyce wrote two schemas; his Linati schema in 1920 to assist Carlo Linati understand the fundamental structure of the book and his Gilbert schema in November 1921 to help his friend, Valery Larbaud, prepare a public lecture on the novel.

In both schemas Joyce identified city settings, times of the day, colours, bodily organs, scientific and artistic disciplines and symbols for each episode. He also identified the chapter his episodes linked to in Homer's Odyssey. In the Gilbert schema he also gave each episode a 'technique', ranging from narrative to monologue, narcissism to hallucination.

ARTS OVER BORDERS took both schemas as inspiration to create its own 21ST century schema as a blueprint for the ULYSSES European Odyssey (UEO) project, replacing Joyce's scenes with European cities, times of the day with months of the year, science & arts with contemporary art forms. Crucially, and assisted by Brave New World Producties, we added a social issues column which explored the themes in each episode of the novel and developed them into modern day European (global) urgencies. This helped shape the eventual structure of the overall project, particularly in identifying the best cities to match the issues.

Thereby, Ulysses, a 100-year-old novel started to reveal itself in a new, compelling way, offering a rich and provocative modern day relevance. Subsequently, a broad range of organisations were sought to reflect and best realise this new UEO schema. Out of a number of meetings led by the Lead Partner BNWP, recommendations, new contacts, etc. for new cities and partners were brought together.

The contemporary European urgencies to be explored during UEO are:

ACT I 2022

1. Youth, citizenship & democracy – ATHENS
2. Weight of history – TRIESTE
3. Urban renewal and the reinvention of the city – VILNIUS
4. The role of neighbourhood communities in post-Covid Europe – BUDAPEST

5. Migration, porosity and integration – MARSEILLE

6. Our creative dialogue with the dead – PARIS

ACT II 2023

7. Commodity fetish, warehouse logistics and torn dreams of the 21st century – BERLIN

8. Our modern day relationship with food – production, distribution, consumption – LUGO

9. Education reform – COPENHAGEN

10. Co-existence – ISTANBUL

11. What are the dangers that a future Europe must navigate? – CLUJ

12. Is being a European citizen more important than being a citizen of an individual nation? – ZURICH

13. Gender & Sexual identity – LEEUWARDEN

14. The ecological challenges facing our sacred seas and shores – ELEUSIS

15. Mental well-being in Europe today – OULU

ACT III 2024

16. Europe's ageing population: a crisis or an opportunity? – LISBON

17. What is home? – DUBLIN

18. The future: A female vision – DERRY/DONEGAL

19.

These Arts & Society contemporary European themes – which are the focus of each city's mini-symposium – will result in a published creative statement, structured in the form of 309 questions and responses (as inspired by Episode 17 of Ulysses) regarding the role the Arts could play in society for a better future Europe. The creative statement, chARTer 309, will be published on the UEO website in the Autumn of 2024.

Ištrauka iš schemos:

UEO schema inspired by Joyce:

Proteus / Vilnius / Starting 07 October 2022 / Architecture, design, space and spectacle / River Blue // death/life, renewal, shape-changing, guilt, sea-change.

3. Simpoziumo “Vilnelės Odiseja” aprašymas. Šaltinis - Vilniaus muziejaus internetinis puslapis

<https://vilniausmuziejus.lt/vilnelės-odiseja/>

2022 10 07-09

Vilnelės Odiseja. Simpoziumas. Kaip bendruomenės ir kultūra gali kurti miestą?

Tau rūpi Vilnius ir jame vykstantys pokyčiai? Norėtum prisidėti prie savo gyvenamosios aplinkos kūrimo ir gerinimo, tačiau neįsivaizduoji nuo ko pradėti? Nori geriau pažinti miestą? Kviečiame dalyvauti Naujoje Vilnioje, Markučiuose ir Paupyje vykstančiame simpoziume, kurio metu menininkai ir miestų bendruomenių atstovai dalinsis nuotykiomis, kuriuos patyrė ieškodami būdų keisti ir gerinti savo aplinką, vyks praktinės dirbtuvės, kuriose padedant ekspertams mėginsime rasti simpoziumo dalyviams aktualių problemų sprendimus, o minėtus Vilniaus rajonus tyrinėsime trijų ekskursijų metu. Visi savaitgalio renginiai nemokami, tačiau į kai kuriuos reikalinga registracija – nepražiopsok!

Renginio programa

PENKTADIENIS, SPALIO 7 D.

17 val. 30 min. Ekskursija po Markučius su Albertu Kazlausku. Registruotis galima čia, dalyvių skaičius ribotas. Ekskursijos pradžios vieta – prie Markučių stotelės, Subačiaus ir Pavilnio g. sankirtoje.

ŠEŠTADIENIS, SPALIO 8 D.

10 val. Ekskursija po Naująją Vilnią su Rasa Aleksaite. Registruotis galima čia, dalyvių skaičius ribotas. Ekskursijos pradžios vieta – prie Naujosios Vilnios tremtinių memorialo

13 val. Forumas „Bendruomenių dalyvavimas miesto pokyčiuose. Kaip bendruomenės gali įsitraukti į savo gyvenamosios aplinkos kūrimą?“ Vieta – „Dūmų fabrikas“. Forumo dalyviai: Maksimas Zacharovas, Naujosios Vilnios bendruomenės pirmininkas, Agnė Gaisrė, „Miesto laboratorijos“ bendraįkūrėja, Denisas Kolomyckis, menininkas, visuomenės veikėjas, Markučių rajono gyventojas, Martynas Marozas, urbanistas. Forumą moderuoja: Beatričė Umbrasaitė, komunikacijos specialistė ir vietokūros praktikė.

15 val. 10 min. Pertrauka

15 val. 30 min. Diskusija „Kultūros ir meno vaidmuo vietokūroje. Kaip kultūra ir menas gali padėti kurti gyvenamąją aplinką ir stiprinti bendruomenes?“ Vieta – „Dūmų fabrikas“. Diskusijos dalyviai: Gintaras Bingelis, kultūrinės erdvės „Dūmų fabrikas“ bendraįkūrėjas, Aistė Ptašinskaitė – „Kaunas – Europos kultūros sostinė 2022“ bendruomenių programos „Fluxus Labas!“ kuratorė, Evelina Vasiliauskaitė, iniciatyvos „Keliaujančios architektūros dirbtuvės“ kuratorė, Naubertas Jasinskas, spektaklio „Kaip visur, kaip visi“ režisierius, Vaiva Aglinskas, kultūrinės antropologijos doktorantė, Naujininkų bendruomenės atstovė. Diskusiją moderuoja: Eglė Vitkutė, tyrėja ir visuomenės įtraukimo specialistė, „Critical+Xwhy“ agentūra.

SEKMADIENIS, SPALIO 9 D.

10 val. Ekskursija po Paupį su Asta Cicėniene. Registruotis galima čia, dalyvių skaičius ribotas. Susitikimo vieta – Paupio ir Aukštaičių g. Sankryža prie Paplaujos/Paupio tilto

14 val. Praktinės dirbtuvės „Kuriu savo rajoną: nuo idėjos iki rezultato“. Vieta – Vilniaus muziejus. Dirbtuves moderuoja: Eglė Vitkutė, Eugenijus Kaminskis, „Critical+Xwhy“ agentūra

Registruotis galima čia, dalyvių skaičius ribotas

Apie projektą ULYSSES European Odyssey

„ULYSSES European Odyssey“ yra išskirtinis, 2022–2024 m. vykstantis projektas, kuriame dalyvauja 18 miestų iš 16 šalių. Projekto dalyviai kurs menines intervencijas, reflektuojančias vietiniame ir Europos kontekste svarbias socialines ir kultūrinės temas, įkvėptas James Joyce'o kūrinio „Ulisas“. Projekto kontekste bus surengta 18 viešų simpoziumų, kurių metu bus generuojami 309 klausimai („Ulisas“, XVII skyrius) – naujojo Europos visuomenės ir meno manifestas. Taip pat vyks 30 įvairių sričių meno bei 18 rašytojų rezidencijų, kurių vienas iš rezultatų – projekto partnerių ir rezidencijų dalyvių sukurta knyga „Europa-Ulisas“. Projektą finansuoja programa „Kūrybiška Europa“. [Daugiau informacijos apie projektą galite rasti čia.](#)

4. Instaliacijos „Markučių stotelė“ aprašymas. Šaltinis - Vilniaus muziejaus internetinis puslapis

<https://vilniausmuziejus.lt/vilniaus-muziejaus-projektas-vilnelės-odiseja-vasara-kvies-prie-upes/>

2023 vasara

Vilnelės Odisėja: Naujoji Vilnia, Markučiai ir Paupys

Menininkų sukurtos ir Vilniaus muziejaus įgyvendintos trys laikinos instaliacijos kviečia Naujosios Vilnios, Markučių ir Paupio gyventojus susitikti, susipažinti ir drauge planuoti savo rajono ateitį.

Gyventojai puikiai žino, kaip veikia viena ar kita jų rajono viešoji erdvė, ko jai trūksta, ką būtinai reiktų išsaugoti, ko verta atsisakyti. Rajono bendruomenė gali lemti savo rajono tvarkymo sprendimus. Rašykite kolektyvinį laišką, siųskite jį savo seniūnei/ui ir priminkite apie savo siūlymą, jei negaunate atsakymo :) Seniūnai pastovės už Jus savivaldybėje.

Markučiai ir Paupys: rasu.seniunija@vilnius.lt (seniūnė Lina Rimkevičienė).

Naujoji Vilnia: naujosiosvilnios.seniunija@vilnius.lt (seniūnas Jurijus Gridiuško)

Vilnelės Odisėja yra projekto „ULISAS Europos Odisėja“ dalis. Šiuo projektu Vilniaus muziejus kartu su 15 partnerių kitose Europos šalyse, pažymi Jameso Joyce'o romano „Ulisas“ (parašyto interpretuojant Homero epo „Odisėja“) šimtmetį. 1922 m. publikuotame romane viešoji erdvė švenčiama kaip civilizacijos sąlyga ir demokratijos garantas.

Vilnelės Odisėja taip pat yra Vilnius700 programos dalis.

Naujoji Vilnia

Nauja viešoji erdvė sukurta teritorijoje, kurioje ypač jaučiami Naujosios Vilnios kontrastai. Iš sutvarkytos ir lankomos parko dalies, perėjus Vėžių pirties* tiltą, patenkame į vieną iš didelių Naujosios Vilnios centre esančių industrinių teritorijų, kurioje gausu apleistų pastatų. Nuo Vilnelės

pakrantės ją skiria tvoros ir inžineriniai statiniai. Instaliacija kviečia gyventojus kalbėtis apie tai, kaip galėtų būti atvertos uždaros gamyklų teritorijos ir kokias naujas funkcijas jos galėtų atlikti.

*Šitaip tiltas buvo pavadintas šių metų birželio 10 d. vykusių kūrybinių dirbtuvių metu.

Instaliacijos „Mazgas“ autorės yra trys architektės – Aurelija Kniukškaitė, Kotryna Bajorinaitė ir Jonė Virbickaitė.

Markučiai

Kadaise čia stovėjusio restorano „Mėlynasis Dunojus“ vietoje kuriama nauja viešoji erdvė simboliškai priartina žemai šniokščiančią upę prie Markučių. Iki birželio pabaigos kviečiame rajono gyventojus siūlyti, kokia turėtų būti laikinoji instaliacija. Autorės (pagal galimybes) atsižvelgs į Jūsų pasiūlymus. Markučiuose kol kas nėra rajono „centro“, kuriame būtų malonu kartu leisti laiką. Galbūt naujoji instaliacija paskatins sukurti tokią vietą. Projekto „Markučių stotelė“ autorės yra architektės Evelina Vasiliauskaitė ir Margarita Kaučikaitė.

Paupys

Pernai aplinkinių kvartalų gyventojai įgyvendino savo sumanymą drėgname Paupio paplūdimyje įrengti medines platformas poilisiaujantiems. Netrukus paaiškėjo, kad karštą vasaros dieną čia labai trūksta šešėlio. Šitaip atsirado nauja pavėsinė, kuri ne tik mažina saulės kaitrą (tikimės, kad vijokliai greitai užaugs), bet ir primena rajono praeitį: anksčiau Paplauja vadintas rajonas yra bene pirmasis Vilniaus pramonės centras. XIX amžiuje ir XX amžiaus pradžioje čia sukosi vandens malūnų ratai, kaukšėjo audėjų staklės, dirbo kailiadirbiai ir aludariai, o įvairūs fabrikai čia veikė ir XX amžiaus antroje pusėje. Instaliacijos „Pramonės lizdelis“ autorius yra menininkas Vladas Suncovas.

5. Informacija apie Europos sąjungos programą “Kūrybiška Europa”. Šaltinis - programos internetinis puslapis

<https://kurybiskaeuropa.eu/apie-kurybiska-europa/>

Apie programą „Kūrybiška Europa 2021-2027“

„Kūrybiška Europa 2021-2027“ yra Europos Sąjungos programa, skirta remti Europos kiną, televiziją, žiniasklaidą, architektūrą, muziką, vizualiuosius menus, literatūrą, scenos menus, paveldą ir kitas kultūros sritis. 2021-2027 m. iš viso bus suteikta 2,44 milijardo eurų parama Europos kultūros ir kūrybinių industrijų sektoriui.

„Kūrybiškos Europos“ pagrindiniai tikslai

Pagrindiniai programos tikslai yra:

- saugoti, plėtoti ir skatinti Europos kultūros bei kalbų įvairovę ir paveldą;
- didinti kultūros ir kūrybos sektorių, visų pirma audiovizualinio sektoriaus, konkurencingumą ir ekonominį potencialą.

Programa siekia sustiprinti šiuos sektorius skatindama jų įtraukumą, tvarumą ir skaitmenizaciją.

„Kūrybiškos Europos“ paprogramės

Programa „Kūrybiška Europa 2021-2027“ yra skirstoma į tris paprogrames:

Paprogramė KULTŪRA yra skirta remti meninį ir kultūrinį bendradarbiavimą europiniu lygmeniu kone visuose kultūros ir kūrybinių industrijų sektoriuose išskyrus audiovizualinį ir žiniasklaidos sektorių. Paprogramė KULTŪRA finansuoja šiuos kvietimus ir iniciatyvas:

- Bendradarbiavimo projektai
- Grožinės literatūros vertimų sklaida
- Platformos kylantiems talentams
- Kūrėjų ir kultūros profesionalų mobilumo schema CULTURE MOVES EUROPE
- Europos tinklai

Paprogramė MEDIA yra skirta remti audiovizualinį sektorių, t.y. kino, vaizdo žaidimų, virtualios ir papildytos realybės sektorius, jų tarpusavio bendradarbiavimą ir naujų talentų kūrybos vystymą bei sklaidą. Paprogramės MEDIA kvietimai, atsižvelgiant į jų pagrindinius tikslus, yra skirstomi į 3 klasterius: turinio, auditorijos ir verslo.

TARPSEKTORINĖ paprogramė yra skirta finansuoti naujienu žiniasklaidos sektorių ir inovatyvius tarpsektorinius projektus, kurie yra nukreipti ne į kultūrinio turinio kūrimą, o į inovatyvių kultūros ir audiovizualinių sektorių egzistavimo metodų ir principų paiešką. TARPSEKTORINĖ paprogramė finansuoja šiuos kvietimus ir veiklas:

- Kūrybinių inovacijų laboratorija
- Medijų raštingumas
- Žiniasklaidos laisvės ir pliuralizmo gynimas
- Žurnalistų partnerystės
- ES programos „Kūrybiška Europa 2021-2027“ nacionalinių biurų tinklas

6. Informacija apie Vilniaus muziejų. Šaltinis - Vilniaus muziejaus internetinis puslapis

<https://vilniausmuziejus.lt/vm/apie/>

Apie Vilniaus muziejų

Vilniaus muziejus – sostinės pažinimo erdvė miesto gyventojams ir svečiams. 2021 m. pavasarį duris lankytojams atvėrusiame muziejuje pristatomi unikalūs ir dar nežinomi, tačiau aktualūs pasakojimai bei miesto istorijos. [Vilniaus muziejaus istoriją galite rasti čia.](#)

Dinamiškas ir nuolat besikeičiantis, kaip ir pats miestas, muziejus kasmet pristato po 2–3 parodas, grįstas autentiškais miesto gyvenimo tyrimais. Išskirtinai Vilniui skirtas muziejus kviečia įdėmiau įsižiūrėti į mus nuolat supančią aplinką ir joje išvysti ką nors netikėto.

Vilniaus muziejaus misija – ugdyti rūpestingus ir nusimanančius miesto šeimininkus.

Vilniaus muziejaus tikslas – tyrinėti ir šiuolaikiškai pristatyti gyvenimo Vilniuje aspektus bei rinkti miesto istorijos artefaktus.

Vilniaus muziejaus vertybės – atvirumas, bendradarbiavimas, profesionalumas, nuolatinis tobulėjimas, pagarba, budrumas, kūrybiškumas.

Vilniaus muziejui miestas yra jį supanti gamta – nuo augalų bei gyvūnų iki čia tvyrančio oro ar srūvančių vandenų, miestas yra žmonių sukurtas kūnas – pastatai, viešos erdvės, visi architektūriniai, urbanistiniai ir inžineriniai sprendimai, miestas yra kultūra – čia girdimos ir vartojamos kalbos, išpažįstamos religijos, miesto gyventojų tautybės, kasdienybės fragmentai.

Vilniaus muziejus:

- Tyrinėja miestą ir kalba apie jį kaip apie visumą, t. y. taiko tarpdalykines tyrimų prieigas ir vienija urbanistikos, architektūros, sociologijos, antropologijos istorijos, paveldosaugos, vizualiojo meno, literatūros, muzikos, mokslo bei technikos istorijos ir kitų sričių specialistus.
- Šiuolaikiškai ir patraukliai pristato naujas Vilniaus istorijos ir kultūros interpretacijas, aktualina pamirštus ir „nepatogius“ miesto istorijos ir kultūros tarpsnius, kuria erdvę kultūrų dialogui, padeda suprasti šiandienos miestą, ne tik jo praeitį.
- Reaguoja į nūdienos aktualijas, skatina dialogą tarp miesto vystytojų, kūrėjų ir visuomenės, kelia klausimus, ne tik teikia atsakymus.
- Yra patikimas vilniečio ir turistų partneris pažįstant miestą, teikia miestiečiams informaciją ir perima jų sukauptas žinias, suteikia žodį lankytojui, ne tik transliuoja savo žinią.

Vilniaus muziejus renka artefaktus, susijusius su miesto aplinka, istorija ir kt. [Informaciją apie muziejaus rinkinį galite rasti čia.](#)

Instaliacijos “Markučių stotelė” proceso aprašas. Atliko Margarita Kaučikaitė
1 dalis. Instaliacijos iniciavimas

Žymėjimas (tekstų spalvos): Tyrėjos dienoraštis, [El. laiškai](#), [Facebook postai ir komentarai](#)

TYRĖJOS DIENORAŠTIS	DOKUMENTAI, DATOS, FAKTAI Susirašinėjimai el. paštu ir messenger, facebook įrašai ir komentarai
KAIP GAVOME PROJEKTĄ	
<p>2022 09 13 Su Evelina esame kviečiamos į simpoziumą Naujoje Vilnioje “Vilnelės odisėja”. Jeigu gerai pamenu, kaip visada “mustomės”, nes nelabai norim dalyvauti - mažai laiko pasiruošti ir panašios priežastys. Bet dėl organizatorės Eglės atkaklumo sutinkame sudalyvauti. Pasiruošiamo pranešimą apie KAD sėkmės ir nesėkmės istorijas, sutariame, kad kalbėsime abi po pusę pristatymo, o Evelina papildomai sudalyvaus diskusijoje po pranešimų.</p>	<p>2022 09 13 Pirmas emailas nuo Eglės su kvietimu sudalyvauti simpoziume “Vilnelės Odisėja” su pranešimu apie KAD patirtis. 2022 09 15 Eglė pakartoja emailą. Mes atsakome, kad norėtume dalyvauti dviese - Eglė sutinka. 2022 09 21 Sutariame, kad diskusijoje dalyvaus Evelina.</p>
<p>2022 10 07-09 Vilnelės Odisėja. Simpoziumas. Kaip bendruomenės ir kultūra gali kurti miestą? Mūsų dalis nuo 15:30, ateinu jau prasidėjus Forumui, po 13:00. Iki mūsų su Evelina pranešimo nelabai klausau, nes sutinku Algį, prisėdu prie jo ant laiptų ir kartu tiesiog praplepam visokius juokus pusiau klausydami ir komentuodami ką pranešėjai šneka ant scenos. Mūsų pranešimas vyksta šeštadienį, žmonių nedaug, link pabaigos dar sumažėja. Nuo 15:30 prisijungiu prie auditorijos ir klausau visų pranešėjų - prieš diskusiją kiekvienas padaro trumpą pranešimą. Klausiantis kitų pranešimų su Evelina pasikomentuojame, nes pralinksmina tai, kad simpoziume sužinome kaip mūsų veikla vadinasi - tai kultūrinė vietokūra. Klausau kitų pristatymų, ir sau galvoju apie tai, kad pasakojantys, kurie su bendruomenėmis dirbo mieste, pasakoja apie tai, kaip jiems sunkiai sekėsi bendruomenę suburti ar žmones iš principo pritraukti. Labai gerai prisimenu pasikalbėjimą su Evelina, kad gal jie netinkamą metodą bus pasirinkę, nes atrodo, kad viskas vietos gyventojams yra nuleidinėjama iš viršaus. Pakikenam iš Fluxus Labo atstovės vartojamo termino “fasilitatoriai”. Daug minčių sukelia Fluxus Labo pristatymas, nes koncertus, pasirodymus kauno daugiabučių kiemuose vertinu visai skeptiškai - tai atrodo nelabai tinkama priemonė burti vietos žmones. Galvoju apie tai, kad taip žmonės nėra įtraukiami į veiksmą - lieka tik žiūrovais, ateina-pažiūri-išeina. Po renginio susipažįstu su Rasa Antanavičiūte iš Vilniaus muziejaus. Tiksliau prisistatau jai, nes ji yra Archfondo (kuriam dirbu) valdyboje. Rasa ne itin žino, kas yra ir kaip veikia Keliaujančios architektūros dirbtuvės - tai suprantu iš jos klausimų ir pastabų. Pokalbio eigoje Rasa užsimena, kad ieško kūrėjų, kurie galėtų sukurti 3 instaliacijas kaip simpoziumo tęsinį. Pamenu, kad tą momentą galvojau: na Margarita, tai proga imtis iniciatyvos.</p>	

Sakau - tai mes su Evelina galime padaryti projektą KAD metodu. Rasa sako - nu gal gal, sakau pasitarsiu su Evelina ir parašysim tau emailą su pasiūlymu. Principe imuosi iniciatyvos save pristatyti Rasai, po pokalbio papasakoju Evelinai, ką su Rasa kalbėjome. Jaučiu, kad yra reali galimybė čia sudalyvauti.

2022 10 12

Parašome Rasai laišką su pasiūlymu, kad galėtume padaryti projektą su Markučių paaugliais. Įvyksta fainas susirašinėjimas, kur Rasa sako “bet mums nelabai tinka, kad dirbtume su vaikais, nes reikia kad projektas būtų daromas su bendruomene”, taigi Rasa turi pasitarti su organizatoriais. Su Evelina pavartom akis, pasitariam ir atsakome, kad vaikai ir paaugliai irgi yra visuomenės dalis. Su Evelina dar kartą prisimename, kad darbas su vaikais toliau nėra vertinamas kaip rimta veikla. Rasa pasitaria ir sutinka mus paimti kaip vienas iš 3 kūrėjų komandų.

2022 11 03

Susitinkame gyvai pasikalbėti, Rasa papasakoja apie biudžetą ir terminus. Suplanuojame susitikti su visomis 3 komandomis, siūlome pasikalbėti kartu ir, galbūt, atrasti bendrų taškų procese ir vertybėse, pasiderinti strategiją.

2022 11 17 12:00

2022 10 12

Laiškas Rasai:

“Labas, Rasa, pasitarėme su Evelina, kad mums būtų įdomu sudalyvauti projekto sukūrimu su bendruomene iš Markučių, Naujosios Vilnios arba Paupio. Galėtume su Evelina tai kuriuoti, būtų įdomu savo KAD metodologiją išplėtoti miesto kontekste. Mus labiausiai domina Naujoji Vilnia, jeigu dar galime pareikšti savo norus :) Gal būtų gerai susitikti pasikalbėti apie detales ir lūkesčius? Galim kada užsukti į muziejų, jeigu patogiu. Sakei, kad neužilgo būtų noras jau pradėti veikti”

Rasos atsakymas:

“Labas, Margarita. Ačiū už laišką. Mes planavom dirbti su vienu menininku/architektu, kuris įgyvendintų prie Vilnelės savo sumanymą, bet galvoju, kad gal ir jūsų pasiūlytas variantas veiktų. Jūsų atveju turėtumėm du sluoksnius kuratorių - jus ir mus :) Ir statyti dalyką turėtų ne vaikai, o "emerging artist", čia toks projekto reikalavimas. Nors užsispyrus gal priimtų ir vaikus, paklausiu, kaip tik važiuoju į projekto dalyvių susitikimą :) <...>”

2022 10 13

Atsakymas Rasai:

“Labas, Rasa, ok susitikime po spalio 23 d., mes galime būti su Evelina idėjos autorės, nes esam menininkės :) Kuratoriaus sąvoką naudoju iš įpročio KAD kontekste. Tai tiesiog procesą galima būtų aptarti, nes supratau, kad statybos ir idėja turėtų būti su bendruomene. Vaikai irgi yra bendruomenė, bet manau galime prisitaikyti prie aplinkybių”

Rasos atsakymas:

“Labas. Panašu, kad viskas pavyks :) Galėsime pritaikyti KAD metodologiją Vilnelės Odisejoj. <...>”

2022 11 17

Živilės iš Vilniaus muziejaus laiškas:

Susitinkame su 3 kūrėjų komandomis: mes, menininkas Vladas ir 3 architektų komanda. Susipažįstame, kalbame kas ką galvoja daryti. Projektai turėtų atsirasti trijose vietose - Paupyje, Markučiuose ir Naujojoje Vilnioje šalia Vilnelės upės. Bandome padiskutuoti, kas kurios vietos nori, bet realiai suprantu, kad Rasa jau buvo nusprendusi: 3 architektės labai nori Naujosios Vilnios, Vladas nori Paupio, tai mums lieka Markučiai. Evelina Naujosios Vilnios irgi labai norėjo, aš buvau labiau už Markučius, bet abi supratome, kad susitikimo metu nelabai buvo prasmės ginčytis. Realiai būtume galėjusios perkalbėti keistis, bet supratome, kad neverta diskutuoti - Rasa diskusijos nemoderuos. Buvo įdomus momentas, kai pasiūlėme kartu įsivardinti principus, kurie mus sujungtų: pavyzdžiui kad projektas turėtų būti kuriamas kartu su bendruomene. Vladas pasisakė, kad jo manymu yra skirtingi būdai sukurti tokio tipo projektą, tad jis norėtų imti savo procesą, kuris yra priešingas mano su Evelina požiūriui - norėtų pats sukurti projektą pagal vietos bendruomenės poreikį, o realiai tai norėtų pats sukurti projektą pasitaręs su ten gyvenančiais draugais. Prisimenu, kad galvojau: tai bent nesąmonė, šis principas visiškai neatitinka Vilnelės Odisėjos idėjos. Rasa išsakė nuomonę, kad jai tinka abu keliai, jokių problemų. 3 architektės pristatė, kad darys dirbtuvių su bendruomene procesą, anksčiau jau yra dirbusios su Naujosios Vilnios bendruomene. Evelina pasidalino pastebėjimu iš ankstesnių 3 architektų dirbtuvių iš Dalios Čiupailaitės: tose dirbtuvėse dalyvavo ne vietos bendruomenė, o "atvykėliai" iš Vilniaus arba svečiai.

Sveiki dar kartą! Kaip jau aptarėm, susitinkame lapkričio 17 d. 12val. muziejaus kavinėje, prie didžiojo stalo. Susitikimo metu būtų gerai aptarti darbo su vietiniais gyventojais strategijas, pasidalinti idėjomis - gal tai, kas jums akivaizdu, kitiems bus nauja ir naudinga. Mes galėsime atsakyti į jūsų klausimus (tikiuosi). Rasa paruoš sutartis pasirašymui. Dar truputį bendros informacijos: Primenu, kad viešas projekto rezultatų pristatymas (atidarymas) numatytas 2023 birželio 10-11 d. / Kadangi reikės gauti savivaldybės leidimus įgyvendinti jūsų sumanymus, galutinius instaliacijų projektus įteikti savivaldybei turime kitų metų vasario 20 d. / Primenu, kad instaliacijos turi būti prie upės. <...>

Instaliacijos “Markučių stotelė” proceso aprašas. Atliko Margarita Kaučikaitė
2 dalis. Instaliacijos idėjos sukūrimas

Žymėjimas (tekstų spalvos): Tyrėjos dienoraštis, [El. laiškai](#), [Facebook postai ir komentarai](#), [nauja informacija](#), panaudota kitose dalyse

TYRĖJOS DIENORAŠTIS	DOKUMENTAI, DATOS, FAKTAI Susirašinėjimai el. paštu ir messenger, facebook įrašai ir komentarai
KAIP KŪRĖME PROJEKTĄ	
<p>2022 lapkritis-sausis Su Evelina susirašome projekto įgyvendinimo planą, dirbtuvių su paaugliais planą ir visus darbus atidedame iki 2023 m. sausio.</p> <p>Numatomas dirbtuvių planas ir idėja (iš mūsų su Evelina darbų failo): <i>DALYVIAI: Markučiuose gyvenantis jaunimas (14-18 metų)</i> <i>DIRBTUVIŲ IDĖJA: Sukurti ir pastatyti mažosios architektūros objektą Markučiuose, šalia Vilnelės pakrantės kartu su vietos vaikais ir jaunimu.</i> <i>Dirbtuvių eiga remiasi Keliaujančių architektūros dirbtuvių metodu.</i></p> <p><i>DIRBTUVIŲ PLANAS</i> <i>Dirbtuvių kvietimas: Sausio 29 d. - vasario 3 d.</i></p> <p><i>Intro ir vietos paieška: Vasario 4 d., šeštadienis 11:00-15:00 (dirbame salėje muziejuje)</i> <i>11:00 -11:30 // Intro moderuoja - Margarita</i> <i>1) Susipažinimas: M+E prisistato, pristatymas “ką mes veikiame” vardas + faktas apie save 2) Pakviečiame vaikus pasakyti savo vardą ir faktą apie save</i> <i>11.30-12:00 // Intro apie dirbtuves - rodome ppt apie KAD ir kaip dirbsime - pabaigiame su pirma užduotimi - ekskursija // moderuoja - Evelina</i> <i>12:00-13:00 // apsirengiam ir einam į ekskursiją palei Vilnelę // moderuoja - Evelina</i> <i>13:00-13.15 grįžtam, arbatos/tualetu pertrauka</i> <i>13.15 - 14:30 susiburiame į grupes arba 1 grupę įvardiname kurios vietos svarbios, ką pastebėjome per ekskursiją, ką kur kas veikia. // moderuoja - Evelina ir Margarita</i> <i>14:30 - 15.00 // Pabaiga apibendriname grupių idėjas; pristato namų darbą // moderuoja - Margarita</i> <i>Namų darbas: - pagalvoti plusus ir minusus apie vietas, funkciją, ką būtų galima ten veikti, gal sugalvos kitą vietą, kurios neįvardiname per ekskursiją. - paimti parašus tėvų.</i></p>	

Idėjų dirbtuvės: Vasario 11 d., 11:00 - 15:00 (dirbame salėje muziejuje)

Idėjų apibendrinimas. Pristatome projektą - apibendriname, pradedame ruošti projekto bylą: Vasario 18 d., 11:00 - 15:00 (dirbame salėje muziejuje)

Dirbtuvių apibendrinimas - paruošta byla: Vasario 20 d.

Objekto detalizavimas (susitikimai kas dvi savaites): Vasario 27 - kovo 5 d. (1 darbo dieną po pamokų, dirbame salėje muziejuje) / Kovo 13 - 19 d. (1 darbo dieną po pamokų, dirbame salėje muziejuje) / Balandžio 1 d., šeštadienis 11:00-15:00 (dirbame salėje muziejuje)

Objekto statyba: Balandžio 15 d., šeštadienis 11:00-15:00 (dirbame lauke, muziejaus teritorijoje) / Balandžio 29 d., šeštadienis 11:00-15:00 (dirbame lauke, muziejaus teritorijoje) / Gegužės 13 d., šeštadienis 11:00-15:00 (dirbame lauke, muziejaus teritorijoje)

Atidarymas: Gegužės 27 d., šeštadienis 11:00-15:00

2023 01 11

Prieš planuojamas dirbtuves pasikreipiame į Markučių dvarą dėl bendradarbiavimo - Rasa tarpininkauja. Muziejus mielai sutinka priimti mūsų dirbtuves, suderiname datas, susitariame dėl viešinimo. Bendravimas malonus ir greitas. Džiaugiamės, kad taip lengvai sutiko, iš anksto susideriname planuojamų dirbtuvių datas - norime turėti keletą susitikimų tam, kad kartu sukurtume projektą.

2023 01 12

Rasai išsiunčiame dirbtuvių planą, esame sudėliojusios datas ir bendrą idėją. Iš Vilniaus muziejaus gauname dizaino failus - reikia, kad pasiruoštume savo plakata. Plakatą paruošiamo pačios, nes muziejus arba Xwhy greitai to padaryti negali.

Gerai pamenu, kaip kalbame su Vilniaus muziejumi, Markučių dvaro muziejumi, Egle iš Xwhy - per Markučių dvarą tikrai pasieksime žmones, Markučių dvaras tikina, kad Božena tikrai prikvies žmonių - į jos renginius susirenka vaikai, jaunos šeimos ir bendrai Markučių gyventojai.

2023 01 11

Rasos laiškas Markučių dvaro muziejaus vadovei:

“Labas vakaras. Tikiuosi, kad metai prasidėjo sklandžiai ir darbai nedusina :) Rodos, minėjau, kad turime projektą, pagal kurį šių metų pavasarį ir vasarą su menininkais ir vietiniais gyventojais kursime naujas laikinas viešas erdves prie Vilnelės - Paupyje, Markučiuose ir Naujoje Vilnioje? Markučių dalį kuruoja Architektūros fondo [Keliaujančios architektūros dirbtuvės](#) - architektės Margarita Kaučikaitė ir Evelina Vasiliauskaitė (joms siunčiu šio laiško kopiją). Margarita ir Evelina norėtų jau pradėti darbus su Markučių vaikais ir jaunimu (7-18 metų) ir sausio 28, vasario 4, 11 ir 18 (keturis šeštadienius) nuo 11 iki 15 val. rengti kūrybines dirbtuves. Dirbtuvių metu visi dalyviai aiškintųsi, kokio objekto Markučiams trūksta ir kaip jį pastatyti. Ar būtų galima šias kūrybines dirbtuves rengti pas Jus muziejuje? Tikimės, kad galėtumėt priimti mus nemokamai? Koks ateis vaikų skaičius sunku pasakyti, o kokios įrangos reikėtų parašys Margarita ir Evelina. Jei gerai suprantu, tai nieko gudraus :) <...>

2023 11 12

Markučių dvaro muziejaus atsakymas:

<p>2023 01 23 Rasai siunčiame susiderinti plakato dizainą ir patikslintas dirbtuvių datas.</p>	<p>“Labas rytas, taip, pamenu Trakuose kalbėjome. Labai įdomus projektas. Prisiminiau VU Filologijos 3 kurso Užsienio literatūros egzaminą ir šį kūrinį))) Būtinai priimsime ir padėsime organizuoti dirbtuvės muziejuje. Prijungiu prie susirašinėjimo mūsų muziejininkė-renginių organizatorė <...>”</p>
<p>2023 01 20 Parašau laišką Markučių bendruomenės pirmininkei su prašymu pasidalinti informacija apie dirbtuves, taip pat - su pasiūlymu susitikti kavos ir pasikalbėti dėl bendradarbiavimo.</p> <p>Praleidžiu Boženos skambutį, tada po kurio laiko atrašo emailu, kad atsiųstume informaciją - pasidalins. Į kvietimą susitikti kavos nsureagoja.</p>	<p>2023 01 20 Laiškas Markučių bendruomenės pirmininkei: “Laba diena, <...>, Jums rašo architektė Margarita Kaučikaitė, kartu su kolege architektė Evelina Vasiliauskaite dalyvaujame Vilniaus muziejaus inicijuotame projekte Vilnelės odisėja ir planuojame 2023 m. pavasarį Markučių teritorijoje prie Vilnelės upės sukurti mažosios architektūros objektą. Projektą norime sukurti ir pastatyti kartu su Markučiuose gyvenančiu jaunimu (14-18 m.) ir ieškome būdų, kaip galėtume jaunimą į dirbtuves pakviesti. Jūsų kontaktą davė ir Vilniaus muziejus, ir A. Puškino literatūrinis muziejus - norime paklausti, ar galėtumėte padėti suburti 15-20 jaunuolių į šias dirbtuves? Kitai savaitei paruošime dirbtuvių plakatą-kvietimą, kurį galėtume išplatinti per muziejų, savo ir jūsų kontaktus. <...>”</p> <p>2023 01 26 Pirmininkės atsakymas” “Sveiki. Gal Jūs turite kokį plakatą, nuotrauka ar pan., kad patalpinti į skelbimą? (Nepasisekė su Jumis susisiekti telefonu.)”</p> <p>2023 01 28 Laiškas Pirmininkei: “Sveiki, <...>, siunčiu dirbtuvių plakatą kaip png paveiksluką, kurį galima naudoti kaip iliustraciją ir socialinėse medijose, el. laiškuose ar puslapiuose internete. Gal galime su kolege Evelina Vasiliauskaite Jus pakviesti kavos? Norėtume plačiau Jums pristatyti dirbtuves ir būsimą rezultatą. Norime dirbti su vietos jaunimu, tačiau mus domina ir ryšys su rajono bendruomene, nes sukursime išliekamos vertės objektą, kuris galėtų burti vietos gyventojus.”</p>

<p>2023 01 30</p> <p>Paruošiamo medžiagą komunikacijai (aprašą ir plakatą), Keliaujančių architektūros dirbtuvių paskyroje padarome facebook postą. Paprašome kad Vilniaus muziejus, Markučių dvaro muziejus ir Markučių bendruomenė padarytų facebook postus.</p> <p>Reakcijos: KAD facebook - 17 like, 1 share. Vilniaus muziejaus facebook - 10 like, 1 share. Markučių dvaro facebook - 13 like.</p>	<p>2023 01 30</p> <p>KAD facebook postas: “Metus pradėdame nuo bendradarbiavimo. Vilniaus muziejus kvietimu prisijungiame prie “Vilnelės odiseja” projekto , kurio metu iki birželio mėn. sukursime ir įgyvendinsime mažosios architektūros objektą Markučiuose, šalia Vilnelės upės. Šiame projekte išbandysime “Keliaujančių architektūros dirbtuvių” metodą sostinės kontekste! Kviečiame visą Markučiuose gyvenantį jaunimą (14 - 18 m.) į architektūros dirbtuves, kurių tikslas - pasiūlyti, sukurti ir kartu pastatyti mažosios architektūros objektą šalia Vilnelės. Įvadinės dirbtuvės vyks 2023 m. vasario 4, 11 d. ir 18 dienomis, šeštadieniais 11.00-15.00. Dirbtuvių vieta - Literatūrinis Aleksandro Puškino muziejus (Subačiaus g. 124). Visus susidomėjusius kviečiame registruotis labas@keliaujanciosdirbtuves.lt ir ateiti į pirmą susitikimą vasario 4 d. 11 val. <...>”</p>
<p>2023 01 31</p> <p>Pirmininkė sukuria facebook event'ą paskyroje “Markučių bendruomenė”. Susirašome dėl smulkmenų, kurias ten reikia pataisyti.</p> <p>Reakcijos: 2 like'ų, 15 žmonių responded.</p>	<p>2023 01 31</p> <p>Facebook grupė “Markučių bendruomenė” sukuria eventą “Vilnelės Odiseja”, skirtą kvietimui į dirbtuves: “Kviečiame Markučiuose gyvenantį jaunimą (14 - 18 m.) į architektūros dirbtuves! Dirbtuvių tikslas - pasiūlyti, sukurti ir kartu pastatyti mažosios architektūros objektą šalia Vilnelės. Šios kūrybinės dirbtuvės yra projekto “Vilnelės odiseja” dalis. Daugiau apie projektą: https://vilniausmuziejus.lt/jameso-joyceo-romano-ulisas.../ Įvadinės dirbtuvės vyks vasario 4 d, vasario 11 d. ir vasario 18 dienomis, šeštadieniais 11.00-15.00. Dirbtuvių vieta - Literatūrinis Aleksandro Puškino muziejus (Subačiaus g. 124). Projektą rengia Vilniaus muziejus, bendradarbiaudamas su projektu “Keliaujančios architektūros dirbtuvės” ir Literatūriniu Aleksandro Puškino muziejumi. Visus susidomėjusius kviečiame registruotis labas@keliaujanciosdirbtuves.lt ir ateiti į pirmą susitikimą vasario 4 d. 11 val.”</p>

Atsispausdiname A4 formato kvietimus į dirbtuves ir einame jų iškabinti Subačiaus g. daugiabučiuose ir skelbimų lentose, jeigu tokias rasime. Kai kurios laiptinės užrakintos, bet pavyksta patekti - įleidžia įeinantys arba išeinantys žmonės. Laiptinėse sutinkame žmonių, juos trumpai pakalbinaime. Dauguma sako, kažin ar tie paaugliai susidomės.

Daugiau pakalbėjome su laiptinėje sutiktu vyru staliumi: amžius -apie 65 metus, apsirengęs prastai, išvažda nekviečianti bendrauti. Pakalbame, pasirodo malonus, palydi mus iš laiptinės į lauką. Vyras pasakoja apie save: kad dirbo su medžiu, kad žino, kur aplink galima rasti gerų krituolių. Matosi, kad dėdė geriantis. Matosi kad patiko su mumis pabendrauti.

Po plakatą pakabiname lauke stenduose, užeiname į Maksimą ir atrandame, kad joje bendruomenė turi savo stendą skelbimams - gali informaciją kabinti kas nori. Stendas tuščias, jame pakabiname savo plakatą.

2023 02 04

Dirbtuvių su paaugliais diena: feilų feilas nr. 1 - niekas neatėjo.

Su Evelina ateiname anksčiau su daiktais dirbtuvėms, iš vakaro nuperku saldinių, arbatos. Pasiruošiame patalpą - sustumdome kėdes, pasiruošiame projektorių, ir turime šiek tiek laiko iki 11:00. Pasikalbame su muziejaus darbuotoja Marija - ji labai maloni, mums pristato paauglę savanorę, kuri prastai kalba lietuviškai. Muziejus tuo pačiu metu ruošiasi parodos atidarymui kitoje patalpoje. Kaip visada šiek tiek neramu prieš kiekvieną pradžią, tačiau labai gerai pamenu jausmą, kai po 11:00 niekas taip ir neatėjo - toks atodūsis, tarsi niekam tavęs nereikia, tik pačioms mums reikia tos instaliacijos. Prieš vienuoliką pro langą pamatome link muziejaus ateinantį žmogų, panašų į paauglį, mintys - o gal pas mus? Bet ne pas mus. Supratusios, kad niekas neateis, prisėdam, nusprendžiam išgerti arbatos, Marija prisijungia ir maloniai pasikalbame, išsamiai papasakojame jai apie dirbtuves ir tai padeda kiek nuraminti nusivylimą.

2023 02 06-09

Po šeštadienio paskambinu Pirmininkei pasikalbėti telefonu. Pasakoju, kad paaugliai neatėjo, kalbame, kad galbūt reiktų kreiptis į mokyklas - Liepkalnio ir Filaretų, į kurias eina Markučių vaikai ir jaunimas. Šis pokalbis telefonu įsimintinas, net liko paskutinis mūsų kontaktas su Pirmininke.

Rasa dar siūlo kreiptis į Liną - Rasų seniūnę. Su Evelina pasitariame, kad

2023 02 04

Laiškas Pirmininkei:

“Miela, <...>, šiandieną į dirbtuves neatėjo nei vienas paauglys. Pakalbėjome su Muziejumi, kad pasikreipsime papildomai į Liepkalnio mokyklą, kurią Markučių vaikai lanko. Gal dar galite kažkokiu būdu mums padėti prisibelsti pas paauglius? Gal turite savų būdų, kurie patikrinti ir veikia :) Taip pat svarstome variantą į dirbtuves kviesti jaunesnius vaikus (iki 11 metų). Galbūt tokių vaikų grupę būtų lengviau surinkti? Dar matytume variantą dirbtuves praveisti suaugusiems, pavyzdžiui jūsų Markučių bendruomenės aktyvui. Galbūt jums ir jūsų bendruomenei tai būtų įdomu.”

2023 02 06

Rasos laiškas:

“Labas. Kaip praėjo pirmosios dirbtuvės? Dalyvavo kas nors? Labai smalsu :)”

2023 02 08

Mūsų atsakymas:

<p>į Liną kreipsimės vėliau, kai jau turėsime konkretų projektą. Su Evelina diskutuojame, norime dirbti su žmonėmis “iš gatvės” - tikra vietos bendruomene, o ne institucijomis. Daug kartų aptariame panašaus pobūdžio projektus su bendruomene Naujojoje Vilnioje - kai inicijuojami susitikimai ir dirbtuvės, bet jie nepasiekia vietos gyventojų. Susitikimus organizuoja institucijos arba jos yra partnerės, į susitikimus susirenka ne vietiniai, labiau svečiai, institucijų atstovai. Strateguojam, kad “taip nedarysim”.</p> <p>Pokalbio metu klausiu Pirmininkės, galbūt mes galėtume Markučių tėvams su vaikais padaryti dirbtuves? Aiškinu projekto idėją, kad norime su vietos žmonėmis sukurti projektą. Pirmininkė sako, kad geriau kreiptis į mokyklą (ryškiai nenori mums padėti). Tada galvoju, na eisiu iki galo ir klausiu, ar galėtume ateiti į Markučių bendruomenės susitikimą ir pasidaryti diskusiją? Pirmininkė mykia ir sako, kad niekas nesusirinks. Pasiduodu, nes suprantu, kad Pirmininkės mūsų projektas nedomina. Atsisveikinu, pokalbį perpasakoju Evelinai.</p> <p>Evelina pasikreipia į Liepkalnio ir Filaretų mokyklų direktores. Evelina telefonu pasikalba su Liepkalnio direktore - ji nei kiek nesusidomi, nes “ir taip turi daug veiklų mokiniai”. Taip pat sako, kad jų mokykloje tai tik keli Markučių rajono vaikai mokosi.</p>	<p>“Labas, Rasa, žinios tokios, kad nesusirinko jaunuolių grupė į dirbtuves, nepadėjo mūsų bendra komunikacija. Mačiau padarėte antrą postą apie dirbtuves, bet jeigu galima, ištrinkite jį kol kas - strateguojame alternatyvų planą, kaip kitaip galėtume pasiekti dirbtuvių rezultata. Panašu, kad su Markučių bendruomene ryšio greit susikurti nesigauna, nes čia miestas. Tai pabandydysime padaryti paprasčiau.”</p> <p>Rasos atsakymas: “Aišku, gaila. Gal per aplinkines mokyklas reikia prasieiti? Susipažinau su Rasų seniūnijos seniūne. Ji sako, kad turi ryšį su gyventojais. Gal norit su ja pasikalbėti?”</p> <p>2023 02 09 Mūsų atsakymas Rasai: “Labas, Rasa, išsikalbėjome su pirmininke <...> ir Liepkalnio mokykla, tai situacija tokia, kad nei vieni nei kiti mūsų priimti nenori/negali/dūsauja - bendruomenė nesusirenka ir į kitus renginius, su paaugliais ryšio mažai, o mokykla labai užimta ir mūsų dirbtuvės jų nedomina. Su Evelina kuriame alternatyvų planą, parašysiu neužilgo. Pasitelksime apklausas ir gyvą improvizuotą pokalbį Markučiuose. Dėl Rasų seniūnės pagalvosime, gal gali tada duoti jos kontaktą? Bendrai kol kas geriausią kontaktą pasiekėme kabindamos plakatus ant daugiabučių ir pakalbindamos sutiktus žmones tiesiog laiptinėse :) <...>”</p> <p>Rasos atsakymas: “Taip, bėda su tais renginiais gyventojams. Visada yra rizika, kad niekas neateis arba ateis vienas ar du, kurie nesudaro kritinės masės... Reikia kokio nors tarpininko, kuriuo jie pasitiki ir kurį išgirsta. <...>”</p>
<p>2023 02 13-19 Po nesėkmingo šeštadienio ir nesėkmingo pokalbio su Pirmininke ir mokyklomis jaučiamės atstumtos visų - ir bendruomenės, ir mokyklų, ir paauglių. Atrodo tikrai, kad mūsų niekam nereikia. Pasitariame ir greitai pergavojame planą - atšaukiame dirbtuves su paaugliais ir nusprendžiame, kad darysime eksperimentą - atvirą KAD metoda: sukursime projektą pačios ir statybos procesą panaudosime ryšio su</p>	<p>Iš mano su Evelina darbų plano: PLANAS B 02 20 d. turime objektą // Byla Namų darbas: Peržiūrėti žemėlapius, suprasti kaip keitėsi pakrantė 02 13 d. Pirmadienis. Vietos išsirinkimas: 1) paplūdimys (iš paupio atėjus) Kas naudoja? Kokio tipo erdvė? Atvira, sunkiai pasiekiamą</p>

<p>vietos žmonėmis sukūrimui.</p> <p>Pirmadienį pasivaikštome nuo Paupio iki Markučių stotelės - pereiname visą pakrantę su tikslu susižymėti vietas, kurios galėtų tikti projektui. Išskiriame tris - paplūdimį netoli tilto, paplūdimį šalia sporto aikštyno ir Markučių stotelę. Kalbamės, nutariame, kad Markučių stotelė mums įdomiausia - atvira, visiems matoma vieta, yra senesniuose Markučiuose ant transporto mazgo.</p> <p>Trečiadienį susėdame sukurti idėjas - projektas gimsta per pusdienį. Pasidaliname kas ką sumodeliuos, nubraižys arba aprašys. Liekame labai patenkintos rezultatu, nes į vieną visumą pavyko sujungti abiejų idėjas ir sureaguoti į aplinkos mastelį. Ruošiamo bylą ir bandome spėti iki sutarto dedlino.</p>	<p>Kokie galimi iššūkiai? Kuo patraukli?</p> <p>2) Paplūdimys prie sporto aikštelės Kas naudoja? Kokio tipo erdvė? Kokie galimi iššūkiai? Kuo patraukli?</p> <p>3) Stotelė iš viršaus nuo Puškino muziejaus Kas naudoja? Kokio tipo erdvė? Kokie galimi iššūkiai? Kuo patraukli?</p> <p>02 15 d. Trečiadienis. Brainstormas 02 16-17 d. Sukūrus objektą pasikonsultuoti su bendruomene "ką manote"</p>
<p>2023 02 22</p> <p>Su Rasa esame sutarusios, kad projekto bylą turime atiduoti iki vasario 20 d. Tai spėjame, kad ir su visais feilų feilais. Rasai projekto bylą persiunčiame apie vasario 22-24 d., iš karto po susitikimo su vizituojančiais Ulysses Odyssey vadovais. Tiksliai 20 dienai nespėjame, nes laukiu, kol Evelina ras laiko pabaigti savo dalį - schemas. Dėl to ant jos pykstu, nes vakarienėje su UO vadovais Evelinos nebuvo (kažkur išvažiavo) ir "teisintis" jiems ir Rasai tenka man vienai. Rasa išsako mintis, kad dar nėra mačiusi mūsų galutinio projekto ir jai neramu. Sakau, kad viskas yra gerai, nes mes projektą turime ir jai persiūsim rytoj. Rasai ir Eglei pasakoju apie procesą iki šiol - kad į dirbtuves ir Rasų seniūnės organizuotą susitikimą niekas neatėjo ir mes nusprendėme pakeisti taktiką radikaliai, .t.y. Nusprendėme sukurti projektą pačios, ir jo statybas panaudoti kaip dialogo sukūrimą su vietos žmonėmis. Pasakoju, kad mums tai būtų pirmas kartas, kai projektą "nuleidžiame iš viršaus" - tai nėra KAD praktika. Reakcijos pozityvios, niekas neprieštarauja dėl metodo pasirinkimo.</p>	<p>2023 02 23</p> <p>Mūsų laiškas Rasai: "Labas, Rasa, siunčiu mūsų Markučių instaliacijos idėjos bylą - pasistengėme parodyti kuo detaliau mintis ir patį sprendinį. Vakar jau šiek tiek papasakojau apie idėją ir "partizaninį" projekto įgyvendinimą. Rytoj galėsiu dar kartą parodyti ir papasakoti ką sugalvojome objekto vietoje - mūsų svečių ir jūsų įžvalgos labai padėtų. Egle, manau mums būtų labai naudinga kitą savaitę susitikus padiskutuoti apie tokios mūsų "partizaninės" prieigos įgyvendinimą, pastrateguoti kaip pritraukti kuo daugiau žmonių, koks procesas būtų efektyviausias. <...></p>
<p>2023 02 23</p>	<p>2023 02 23</p>

Pagaliau išsiunčiame projekto bylą Rasai ir Eglei. Atsiliepiamas geras, abi išreiškia nuogastavimą, kad projektas yra toli nuo Vilnelės - upė yra 20 metrų žemiau nei Markučių stotelė. Susirašome emailais, mes pažadame pagalvoti apie garsą ir dar kažką, bet realiai nieko nekeičiame. Su Evelina esam labai patenkintos projektu, laukiame, kol Rasa bylą perduos Vilniaus savivaldybei suderinti, turime pauzę procese iki kol bus žinių.

Rasa: "Ačiū! Labai fainas projektas :) Pasikalbėkim dar ryt."
Eglė: "Ačiū, labai įdomu. Pasigilinsiu iki mūsų susitikimo."

2023 02 24

Su Ulysses Odyssey vadovais lankome 3 projektų vietas, pasakojame ką planuojame sukurti, rodome eskizus, aš atsispausdinu projekto bylą. Lauke labai šalta ir sninga, tai lauke trunkame kiek galima trumpiau. Mūsų lokacija paskutinė, atsinešu bylą, papasakoju apie projekto idėją ir kūrimo eigą (feilų feilą, dėl kurio pakeitėme taktiką), taip pat rodau A4 formato vizualizaciją - sninga ir ji šlampa, tai ne itin padeda. Pasakoju angliškai, bet įdomu, kad kalbėti lengva - man rodos todėl, kad labai didžiuojusi rezultatu, tiesiog labai gražiai gavosi ir visos dalys turi aiškią vietą ir pagrindimą projekte. Sulaukiu labai pozityvios reakcijos: atrodo, kad UO vadovai sužavėti idėja, prieiga ir pagrindimu. Prieš vakarienę jaučiau įtampą, nes iki jos projekto Rasai nesugebėjome atiduoti, po šio susitikimo apsiraminu - dėl pozityvaus priėmimo vėl pradėdau džiaugtis tuo, ką sukūrėme, turėtų būti labai įdomu tai statyti!

Instalacijos „Markučių stotelė” informacija. Sudarė - Margarita Kaučikaitė

Instalacijos biudžetas - 8 000 eurų:

2 000 eu Atlygis autorėms
1 000 eu Piešinio sukūrimas ir dažai
1 000 eu Augalų sodinimo darbai
3 800 eu Medžio darbai ir medžiagos (lentos ir tašai)
200 eu Atlygis fotografui

Autoriai:

Projekto autorės: architektės Evelina Vasiliauskaitė ir Margarita Kaučikaitė
Piešinio autorė: Eglė Narbutaitė
Medžio darbai: Vilniaus Meistarnė
Mediena: Brolis Timber
Augalai: Evelina Persijanova ir vietos gyventojai
Nuotraukos: Pijus Girdziušas

Instalacija yra projekto „ULISAS Europos Odisėja“ dalis. Projektą įgyvendina Vilniaus muziejus, Critical+Xwhy ir 15 partnerių Europoje. Projektą finansuoja ES programa Kūrybiška Europa ir Lietuvos kultūros taryba. Projektas yra Vilnius 700 dalis.

PROJEKTO BYLA. AIŠKINAMASIS RAŠTAS 2023 02 23

MIESTO PUOŠYBOS OBJEKTO ĮRENGIMO PROJEKTO AIŠKINAMASIS RAŠTAS

Kuriama interaktyvi instalacija yra Vilniaus muziejaus 3 metų „Ulisas. Europos Odisėja” bendradarbiavimo projekto su 17 Europos miestų dalis. Vilniaus muziejus projekto metu pasirinko gilintis į miesto kaitos temą ir bendruomenių, gyventojų vaidmenį miestui transformuojantis. Projekto veiksmas vyksta trijuose prie Vilnelės esančiuose rajonuose – Naujoje Vilnioje, Markučiuose ir Paupyje. Daugiau apie vykdomą Vilniaus muziejaus projektą: <https://vilniausmuziejus.lt/jameso-joyceo-romano-ulisas-simtmeciuiivisos-europos-miestu-odiseja/> 2023 m. birželio mėn. Markučiuose planuojama pastatyti laikiną funkcionalią (interaktyvią) instalaciją, kuri buria teritorinę bendruomenę ir kalbina atrasti savo santykį su Vilnele ir kartu kviečia sostinės gyventojus naujai pažirti Markučių rajoną.

1. PASKIRTIS

KONTEKSTAS. Markučių gyvenamojo rajono riba suvokiama plačiau nei esanti administracinė Markučių seniūnaitijos riba. Todėl, kad suprastume kokios yra teritorinės bendruomenės prieigos prie Vilnelės upės, nagrinėjama situaciją išplėtėme.

Šiaurės, šiaurės rytų Markučių gyvenvietės išsklotinė turi tiesioginę prieigą prie Vilnelės, ten yra naujai suformuotos ir viešosios Markučių erdvės – sporto aikštynai, ramaus poilsio zonos, prieina prie vandens – „pliažas“. Ši naujai išvystyta teritorija daugiausiai naudojama Naujakurių, gyvenančių naujai statomuose daugiabučiuose, tačiau ne „senųjų“ Markučių gyventojų, kurių dauguma gyvena individualiuose namuose bei sovietiniuose bendrabučiuose, kurie ir yra dalis vietinių įvardijamo „Markučių centro“ teritorijoje.

Markučių rytų ir pietryčių išsklotinės jau neturi tiesioginės prieigos prie Vilnelės ir jos atšakos, ten krantinės statėja ir drastiškai kinta reljefas. Analizuojant Markučius, galime drąsiai sakyti, kad šioje teritorijoje kokybiškos viešosios erdvės neatliepia teritorinės bendruomenės poreikių, neužtikrina tolygaus pasiekiamumo, todėl kurdami interaktyviąją instaliaciją ne tik siekiame meniškos – kultūrinės vertės, tačiau ir norime jos dėka kurti kokybiškos viešųjų erdvių infrastruktūros tąsą, didinti prieinamumą ir atliepti teritorinės bendruomenės poreikius.

INTERAKTYVIOS INSTALIACIJOS PASKIRTIS. Įvietinti laikinąją kokybišką viešąją erdvę šalia Vilnelės upės Markučių rajone.

2. ĮRENGIMO VIETA IR TIKSLAS

Projekto, kurio apimtyje įgyvendinama ši instaliacija, tikslas yra inicijuoti teritorinės bendruomenės santykį su Vilnele, kuri teka jų gyvenamojoje teritorijoje, todėl visi sprendiniai siūlomi šioje byloje yra siūlomi atlikus egzistuojančių Markučių viešųjų erdvių analizę (žemėlapiavimas, stebėjimas), esančių prieigų prie Vilnelės upės vertinimą (žemėlapiavimas, stebėjimas, interviu) ir atsižvelgiant į vietos gyventojų išsakytas mintis ir išgirdus jų poziciją (interviu).

VIETA. Egzistuojanti Markučių rajono viešoji erdvė šalia autobusų stotelės „Markučiai“ (koordinatės: 54.674412, 25.322108) esančios Literatūrinio A. Puškino muziejaus (Subačiaus g. 124) papėdėje.

TIKSLAS. Instaliacija sukurti, kuri kvietų tęsti pokalbį su vietiniais, gerinti esantį ryšį su Vilnelės upe, pagerinti esančią viešųjų erdvių situaciją ir sukurti „aikštę“. Šiuos išsikeltus tikslus planuojame pasiekti ne tik fizinių naujų ir atnaujintų esamų vietos objektų sukūrimu, bet ir kartu etapiškai įrengiant instaliaciją bei vėliau įgyvendinant renginių ciklą susietą su skirtingais instaliacijos objektais (tr. 4. Erdvinis planinis sprendimas).

3. ARCHITEKTŪRINIS-MENINIS SPRENDIMAS

INSTALIACIJOS OBJEKTAI. Interaktyvi instaliacija sudaryta iš kelių esamų ir naujai kuriamų viešosios erdvės objektų:

1. Esama. Atnaujinta autobusų stotelė (įrengiama medinė danga)
2. Esama. Ženkliškumas nuo mikrorajono centro - mėlyna linija nudažomas bortelis
3. Esama. Atnaujinta betono aikštelė (dažoma)
4. Esama. Laikinas tualetas - apkalta
5. Kuriama. Medinis takelis
6. Kuriama. Kalvelės su augalais
7. Kuriama. Vietos ženklas - atsisėdimo vieta (įrengiama laikina medinė konstrukcija)

MEDŽIAGOS. Pagrindinės interaktyvioje instaliacijoje naudojamos medžiagos yra:

1. Medinės terasinės lentos.
2. Ryškios spalvos lauko dažnai (spalvos tikslinamos instaliacijos įrengimo metu),
3. Žemė bei augalai formuojantys laikinus kraštovaizdžio elementus.

Medžiagos pasirinktos siekiant paprasto, mobilaus, bet tvirto instaliacijos įrengimo, bei nesudėtingo išmontavimo. Siūloma įvesti ryškia spalvą (mėlyną ar melsvai žalsvą, spalva tikslinama instaliacijos įrengimo metu) dažomiems paviršiams ir taip kurti vietos ženkliškumą rajono ir miesto masteliu, atkreipti dėmesį į Vilnelės upės ir vietos santykį.

Iš medinių terasinių lentų kuriamų panašių objektų, paviršių pavyzdžiai:

Ryškiai dažomų paviršių, ženkliškumo perteikto spalva, pavyzdžiai:

Iš žemės ir augalų formuojamų kalvelių pavyzdžiai:

4. ERDVINIS PLANINIS SPRENDIMAS

KURIAMOS ERDVĖS. Paprastomis priemonėmis, kaip dideli spalviniai plotai, į aplinką reaguojantis medžiagiškumas (prisitaikome prie esamos betono aikštelės ir trinkelio paviršių, vejos ir žalumoms dominavimui) yra kuriamos kitokia miesto viešoji erdvė jau pažįstamame viešųjų erdvių tinkle. Kalvelėmis atribojama ramaus poilsio erdvė nuo pagrindinio judėjimo gatvės, tačiau visur išlaikomas vizualinis ryšys, kuris kuria saugumą. Su medine instaliacijos dalimi atveriami nauji rakursai, erdvės vietos pažinimui, patyrimui bei esančios vietos kaip susibūrimo aikštės potencialo panaudojimui. Ryškios spalvos spalviniai plotai – veikia kaip vietos ženkliškumas, pakvietimas ir „nuoroda“ į naujas galimas socialines intervencijas.

ETAPIŠKUMAS. Interaktyvios instaliacijos įrengimas pradedamas vėlyvą pavasarį, nuo žemės darbų - formuojamos kalvelės, pradedamas apželdinimas, pakviečiama vietinė bendruomenė prisidėti sodinant augalus darbu ar prisidedant savo augalais. Vėliau tęsiamas darbas su esamais paviršiais juos nudažant. Bendruomenė pakviečiama prisijungti kuriant piešinį ant esamos betoninės aikštelės. Trečiasis etapas – medinių įrenginių, paviršių, takų įrengimas. Taip pabaigiamas instaliacijos įrengimas, po truputį savo etapais susietas su vietinio bendruomenės nario kasdieniu gyvenimu, po truputį “Vilnelės upės” tema įvedama į Markučių tolimesnę išklotinę.

Vasaros metu numatomi renginiai sukurtoje erdvėje su Literatūrinis A.Puškino muziejumi, vyksta bendruomenės susitikimai, vietą lanko kiti miestiečiai ar miesto svečiai.

Rudenį vėl susiburia vietinė bendruomenė ir kartu išmontuojame visų pirma medinius objektus, vėliau – nuvalome nudažytus paviršius ir galiausiai išlyginame žemes, išdaliname bendruomenei augalus.

5. KONSTRUKCINIS SPRENDIMAS

Aprašoma atsižvelgiant į aukščiau pateiktą instaliacijos įgyvendinimo etapiškumą (žr. 4. Erdvinis planinis sprendimas). Kalvelių formavimas (žemės darbai) numatomi ant esamos vejos, paruošiant projekte numatytą plotą ir suformuojant norimą kraštovaizdį supilant žemes (kalvelė ties stotele ~ 60 cm, kalvelė toliau nuo stotelės ~ 45 cm). Suformuotas kraštovaizdis yra apsėjamas arba apsodinamas pasirinktais želdiniais, gėlėmis. Dažomi paviršiai yra nuvalomi, paruošiami pagal pasirinktų lauko dažų specifinius parametrus, kad būtų pasiektas geriausias rezultatas. Įrengiami mediniai takai, plokštumos suformuojamos naudojant medžio tašelius, ant kurių sukamos terasinės lentos. Naujai formuojamas medinis vietos ženklas yra konstruojamas iš medinių konstrukcinių brūsų, tašelių ir užbaigiamas prisukamomis medinėmis terasos lentomis. Priklausomai nuo pasirinktų medinių terasinių lentų – paviršiai impregnuojami. Konkrečios medžiagos, spalvos parenkamos interaktyvios instaliacijos įrengimo metu.

Instaliacijos “Markučių stotelė” proceso aprašas. Atliko Margarita Kaučikaitė
3 dalis. Instaliacijos idėjos derinimas

Žymėjimas (tekstų spalvos): Tyrėjos dienoraštis, [El. laiškai](#), [Facebook postai ir komentarai](#), [nauja informacija](#), panaudota kitose dalyse

TYRĖJOS DIENORAŠTIS	DOKUMENTAI, DATOS, FAKTAI Susirašinėjimai el. paštu ir messenger, facebook įrašai ir komentarai
KAIP VYKO PROJEKTO DERINIMAS	
<p>2023 02 ?? Projekto derinimas su Vilniaus savivaldybe: Rasai išsakome, kad jau galėtume ir norėtume susitikti su savivaldybe - norime planuoti įgyvendinimo darbus ir pradėti žemės darbus jau pavasarį. Norime projektą pradėti anksčiau, tai to suderinimo reikia jau dabar.</p>	<p>2023 02 28 Rasa išsiunčia projekto bylą Vilniaus savivaldybei: “Labas vakaras. Vilnelės Odisėjos naujienos: - Segu trečiosios, paskutinės instaliacijos preliminarų projektą. Ji turėtų atsirasti Markučių žiede. Labai laikiu komentarų ir pastabų arba geriausiai - pritarimo :) <...>”</p>
<p>2023 02 29 09:00 Kiti baiginėja ir taiso savo projektus, sutariam su Egle gyvą visų susitikimą pasikalbėti apie įgyvendinimą ir kitas aktualias detales. Su Evelina vis pasikalbame, kad mūsų idėja ir pagrindimas geriausi: nuo vasario 11 d. projektas iš esmės nesikeičia, tik tikslinasi kelios detalės. Eglė komentuoja, kad sugalvojome idomiai: norėtume projektą įgyvendinti per kelis mėnesius, įrengti dalimis - pirmiausia augalus, tada piešinį, tada galiausiai medinę konstrukciją. Taip pat norėtume padaryti tikrą viešinimo procedūrą - su plakatu sklype, byla internete ir viešinimo posėdžiu. Pakomentuojame vienas kito projektą, mes su Evelina kaip ir neturime ko taisyti toliau, nes laukiame žinių iš savivaldybės.</p>	<p>2023 02 21 Eglės laiškas: “Sveiki, kūrėjai. Su kai kuriais iš jūsų dar neturėjome galimybės susipažinti, tad prisistatysiu: esu Eglė, tyrėja ir fasilitatorė iš Critical+Xwhy agentūros. Kartu su Vilniaus muziejumi esame Vilnelės Odisėjos projekto partneriai, padedantys planuoti ir įgyvendinti su bendruomenių įtraukimu susijusias veiklas. Jūsų projektams įgyjant pagreitį nusprendėme, kad būtų svarbu susitikti ir detaliau aptarti kiekvieno iš jų naujienas, prisiminti tikslus bei galimas bendruomenių įtraukimo strategijas, kurios padėtų juos įgyvendinti. <...>”</p>
<p>2023 03 01 Gauname Vilniaus savivaldybės preliminaras pastabas raštu. Rasos prašome surengti online susitikimą, kad galėtume atsakyti į pastabas greitai, nes turime lūkestį kuo greičiau sutikimą gauti ir pradėti statybos darbus.</p>	<p>2023 03 01 Savivaldybės pastabos raštu: “Labas, Rasa. Ačiū už informacijos atnaujinimą, džiugu kad dirbat su seniūne ir bendruomene sklandžiai. Projektas smagus, kuria vietos charakterį. Čia mano pastabos projekto sprendiniams ir procesui, gal <...> dar papildys. Kai pateiksit derinimui projektą perduosim Eismo</p>

	<p>organizavimo skyriui suderinti, jie irgi pasakys savo nuomonę dėl tualetų (jis kiek supranta aptarnauja viešojo transporto vairuotojus) ir dėl kitų projekto sprendinių (pavyzdžiui želdinimo, nes planuojam želdinti patys kai kurių stotelių aplinką bet ši kol kas pasirinkta kaip rezervinė). Galima jų nuomonę sužinoti iš anksto, pristatant idėją detaliau. Dėl sprendinių:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. lentų danga transporto laukimo paviljone bus iškilusi virš šaligatvio lygio, susidarys laiptas, bus apsunkintas patekimas į paviljoną ratukais, aplinkos tvarkymas – nesu tikra ar tai pats tinkamiausias sprendimas? 2. projektas apima ne savivaldybės, o JCDecaux eksploatuojamą transporto laukimo paviljoną, todėl bus būtinas jų pritarimas projektui, jei įrengiamos medinės „grindys“ paviljone 3. Projektas terminuotas, todėl jei dažytų paviršių nuvalymas pasiteisintų, tai želdinimą galima būtų planuoti kaip ilgalaikį sprendimą, juolab šio paviljono aplinką savivaldybė planavo želdinti. Gal būt dirbtinio reljefo formavimas būtų komplikuoatas sprendimas ir pasitarus su VŠĮ Vilniaus miesto parkais galim suplanuoti išliekanti apželdinimą ateičiai sutaupant ant kalvelių pylimo? Tai tiek, jei reiks pagalbos – sakykit, jei ne- laukiam projekto derinimui įsivertinus mano ir Ramunės komentarus. <...>”
<p>2023 03 07</p> <p>Online susitikimas su savivaldybe. Rasa ir savivaldybės atstovė sukviečia visai daug žmonių - susirenka Vilniaus savivaldybės, Vilniaus muziejaus, Pavilnių parko ir Rasų seniūnijos atstovai. Pati Rasa nedalyvauja - deleguoja Živilei.</p> <p>Su Evelina projektą pristatome ir sulaukiame preliminarių pastabų, kurios yra beveik tos pačios, kurios buvo surašytos laišku. Dauguma abejoja supiltais kalniukais ir siūlo jų nedaryti - tiesiog pasodinti gėles lygioje žemėje. Taip pat gauname pastabą dėl medžio dangos stotelėje - sukuriame 5 ar daugiau centimetrų slenkstį, taip pat ši danga gali būti slidi. Toliau kalbamės, kad dažus prireikus nuvalysime, medžio konstrukciją išrinksime, o gėles iškelsime ir žemę išlyginsime. Patikiname, kad viską bus galima išrinkti, tačiau mintyse galvojame, kad norėsime viską palikti.</p>	
<p>Po online susitikimo gauname pastabas raštu, jos daugmaž kartojasi. Nusprendžiame atsisakyti kalniukų, taip pat eigoje išimame medžio dangą stotelėje, šiek tiek tiksliname medžio terasą aplink stotelę, pakeičiame suoliuko vietą, įdedame į projekto bylą lauko tualetų perkėlimo pasiūlymą.</p>	
<p>Autobusų vairuotojams skirto lauko tualetų perkėlimas. Gauname pastabą dėl lauko tualetų - jo negalima dengti medžiu, nes yra plaunamas iš visų pusių. Sugalvojame, kad jį reiktų perkelti, taigi pateikiame tokį prašymą. Prašymas išsiunčiamas į atsakingus skyrius ir kurį laiką derinamas -</p>	

susirašinėja daug žmonių, aiškindamiesi, kieno atsakomybė pritarti perkėlimui. Įdomu stebėti susirašinėjamą ir atsirašinėjamą, galiausiai visi suinteresuoti asmenys pritaria laikinam tualetu perkėlimui į mūsų pasiūlytą pusę. Tualetas perkeliamas greitai.

2023 03 09

Po pristatymo savivaldybei Rasų seniūnė Lina labai siūlo padaryti pristatymą bendruomenei: per Rasą susiskambina, sako - tikrai prikvies žmonių. Pakalbu su Rasa telefonu, išsakau nuomonę, kad greičiausiai niekas neateis, bet galime padaryti. Suderiname artimiausią galimą datą.

Facebook poste randu, kad Rasų seniūnė įkėlė nuorodą į mūsų projekto pdf failą - duodu pastabą Rasai, kad be mūsų žinios projektu dalintis negalima, Rasa atsiprašo ir nuorodą su mūsų projektu byla panaikina. Rasai duodame pastabą, kad seniūnė su mumis nesuderino susitikimo valandos, bet laikas mums tinkamas.

2023 03 09

Rasų seniūnijos facebook postas, kviečiantis į projekto pristatymą Markučių gyventojams:

“2023 m. kovo 13 d. 17 val. Markučių dvaro muziejuje bus pristatomas projektas „Ulisas. Europos Odisėja“ . Architektės – Evelina Vasiliauskaitė ir Margarita Kaučikaitė pristatys laikiną meninę instaliaciją - aikštelę prie Markučių žiedo Subačiaus g., kuri apims autobusų stotelę ir erdvę ant dabar tuščios betoninės platformos. Architektės ketina pagyvinti autobusų stotelę ir jos prieigas medinėmis detalėmis ir spalvomis, įveisti du naujus želdynus, ant platformos pastatyti objektą, kuris kvies atsistoti ir nusifotografuoti, atkreips dėmesį į žemai apačioje tekančią Vilnelę <...>”

Reakcijos - 11 like'ų, 7 share, 3 komentarai:

ALICJA “Graziai paišote nesamones! Kovo 10 diena, kelias nevalomas autobusai 10/13 tuoj nevaziuos! Fantastika!” (įkelia nuotrauką) /

Atsakymas: “<...> Juk Stebule dirba gerai”

ALICJA įkelia apsnigto kelio nuotrauką

Postu pasidalina Markučių dvaro muziejus (6 like'ai), facebook grupė “Markučių bendruomenė” (18 like'ų), moteris pasidalina postu facebook grupėje “Aktyvi Markučių bendruomenė (17 like'ų).

Rasos laiškas Autorėms:

“Tai seniūnė pasidalino su ta pačia Pirmininke :) Gal ir dar su kažkuo, bet nesimato... Gali būt laiko gaišimas, bet būtų gerai, kad nueitumėt :)”

Autorių atsakymas:

“Labas, aha ka tik pamačiau ir postus fb. Tai mes su Evelina pristatysime projektą tiems, kas ateis, čia viskas ok. Manau irgi kad šis susitikimas bus nereikšmingas. O taip pat, techniškai, prieš skelbdama informaciją su mumis iki galo nesuderino valandos ir nesuderino, kad viešins bylą -

	<p>tokio sutikimo nedavėme. Negalima šiaip imti ir viešinti mūsų projekto medžiagos, ji savivaldybei neatiduota, taigi yra neoficiali. Pasitikslinu, čia tu, Rasa, perdavei seniūnei mūsų bylutę? Ateity būtų gerai, kad taip nedarytume, nes mes su Evelina nebekontroliuojame, kur mūsų projektas "vaikšto". Bet bendrai viskas ok, kad vaikšto tie skelbimai, patikrinsime seniūnės ryšį su bendruomene. Pirmininę jau patikrinome.”</p> <p>Rasos atsakymas: “Laba. Taip, aš pasidalinau projektu. Atleiskit, nesumasčiau, kad negerai dalintis... na ir nemaniau, kad ji į FB dės, maniau, kad el. paštais siuntinės. Kitą kartą būsiu atsargesnė. Seniūnei aš pasakiau, kad jums tinka pirmadienio 17 val., tai ji ir nebederino daugiau... Tikiuosi, kad kas nors ateis į tą susitikimą, o jeigu neateis, tai būsim visiškai laisvos daryt ką norim :) Parašykite paskui, gerai? <...>”</p>
<p>2023 03 13 17:00 Susitikimas su Markučių gyventojais - projekto pristatymas Įvyksta Feilų feilas nr. 2: į susitikimą niekas neateina. Seniūnės susitikime Rasa nedalyvauja, dalyviai - aš, Evelina, seniūnė ir kelios Markučių dvaro darbuotojos - labai malonios moterys. Apie projektą papasakojame seniūnei ir darbuotojoms, išgeriame arbatos ir išeiname. Prisimenu savo mintis po šio susitikimo: suprantu, kad seniūnė neplanuoja ir nenori prie mūsų projekto prisidėti - nesiūlo pagalbos ir prisidėjimo, nesiima iniciatyvos, nieko nepažada. Prisimenu, kad po susitikimo Evelinai sakau: seniūnė prie mūsų projekto neprisidės. Markučių dvaro darbuotojos malonios, pakalbame kad galėtų mūsų projekte pasidaryti renginį vasarą, pažada pagalvoti, nes būtų įdomu.</p>	<p>2023 03 13 Rasos laiškas: “<...> - KAD projektas buvo aptartas gyvai su savivaldybės Miestovaizdžio skyriumi. Gauta šiek tiek neesminių pastabų. Aptarime dalyvavo Rasų seniūnė, kuri primygtinai pasiūlė dar sykį pabandyti pristatyti projektą Markučių gyventojams. Seniūnės iniciatyva dar vienas ir paskutinis bandymas susitikti su Markutiškiais vyksta dabar arba jau įvyko :) Šiandien nuo 17 val. Markučių dvaro muziejuje buvo laukiami gyventojai. Seniūnė ryte sakė, kad internete susidomėjimas didelis, o kaip bus realybėje, pažiūrėsime. Evelina ir Margarita žadėjo po renginio parašyti. <...>”</p> <p>2023 03 15 Mūsų atsakymas: “Sveiki, taip, pirmadienį vyko susitikimas Markučių dvaro muziejuje, kurį organizavo seniūnė. Deja ir šį kartą niekas neatėjo, buvome mes, seniūnė ir viena muziejaus darbuotoja. Pasitarėme užtat su dvaru dėl vasaros renginių ir vietos įveiklinimo galimybių, atrodo nusimato įvairiausių renginių, kuriuos bus galima įtraukti į programą. Mūsų</p>

	grįžtamojo ryšio tiek; kad niekas neatėjo - nenustebino, bus labai įdomu pamėginti vietinius paprovokuoti su šia instaliacija ir susipažint.”
2023 04 03 Pasiteiraujame Vilniaus muziejaus, kaip reikalai su projektų derinimu - nors pastabų gavome nedaug, su Evelina delsiame kažką taisyti ir pradėti statybas, kol neturime oficialaus patvirtinimo.	2023 04 03 Mūsų laiškas komandai: “Sveiki, visi, noriu pasiteirauti apie mūsų projekto stadiją - ar jau galima projektus atiduoti savivaldybei derinti? Galbūt laukiame, kada visi baigsime projektinius pasiūlymus? Mes su Evelina galvojame, kad mūsų projektą, tokį koks jis yra, galima atiduoti savivaldybės institucijoms peržiūrėti oficialiai. Taisysime po pastabų oficialių”
2023 04 13 Visi trys projektai pagaliau yra oficialiai pateikiami derinti Vilniaus miesto savivaldybei.	
2023 04 27 Rasa informuoja, kad gavo pastabas iš Vilniaus miesto savivaldybės. Prašoma dviejų suderinimų.	2023 04 26 Vilniaus savivaldybės laiškas: “Laba diena Rasa, kaip kalbėjome pastabos dėl projektų būtų tokios:<...> 2. Dėl Markučių projekto pastabos tos pačios (kaip ir <...> buvo rašiusi ir kaip buvo išsakyta projekto rengėjoms pasitarimo metu) – reikia susitikimų: - stotelės (transporto paviljono) savininko UAB JCDecaux Lietuva susitikimo (dėl stotelės atnaujinimo sprendinių). Pasitarimo metu prašėme nenumatyti lentų dangos stotelėje, kad nesusidarytų laiptas apsunkinantis patekimą į stotelę ir dėl to, kad ji šlapia slidi. - BĮ Pavilnių ir Verkių regioninių parkų direkcijos susitikimo <...> – projektuojamas objektas yra jų valdomoje teritorijoje (saugomos teritorijos ribose), be to planuojamas reljefo pakeitimas <...>”
2023 05 02 Išsiunčiame Rasai bylą su keliais projekto pataisymais. Rasa teiraujasi, ar nedarysime garso vamzdžio - idėjos, kurią bandė mums pristumti Rasa ir Eglė. Jeigu gerai pamenu, mintį apie garsą Eglė ir Rasa man išsakė tik man gyvai, ar Evelinai persakiau - nepamenu. Po šito užklauso pasitariame, kad garso nenorime daryti, tai mandagiai atsakome, kad kol	2023 05 02 Mūsų laiškas: “Sveiki, siunčiame atnaujintą Markučių bylą: - Patiksliname augalų reljefą - jo nebėra, bus tik augalai (reiktų savivaldybės žadėtos schemos kaip jie planuoja gėlių salas prie stotelių, kad galėtumėme parengti ilgalaikį sprendimą);

<p>kas atidedame šitą sprendimą iki projekto patvirtinimo. Realiai galvojam, kad tikrai nedarysim, nes mūsų jau panaudotos priemonės pakankamai susieja projektą su Vilnele (mėlyna spalva ir apskritimas).</p> <p>Kelias dienas įdomiai susirašinėjame dėl sąsajos su Vilnele.</p>	<p>- Atsisakėme medinių lentų dangą ties autobusų stotele Kokios informacijos dar reikėtų iš mūsų?”</p> <p>Rasos atsakymas: “Labas rytas. O to garso vamzdžio nebus? Nenorit pabandyti?”</p> <p>Mūsų atsakymas: “Dėl garso instaliacijos ir kitų elementų - mes dar neatsisakom, bet eigoje su vietiniais pagalvosim kaip dar galime įprasminti sukurta viešąją erdvę ir tada žiūrėsime. Dabar derinimui nedaro įtakos šitas elementas, tai kad nestabdytumėm proceso, gal judam su tuo ką turime ir laukiame pritarimų ir tada eigoje žiūrime.”</p> <p>Rasos atsakymas: “Nu ok. Mums, matai, viešinimui reikia kažkaip visas instaliacijas su Vilnele susiet. Padėkit tuomet kaip nors kitaip, ne garsu sujungti stotelę ir Vilnelę...”</p> <p>Mūsų atsakymas: “Vilnelę ir šią vietą sujungiame vizualiniu ryšiu - “įrėmindamos” upės ir regioninio parko miško vaizdą, kur praeivis nukreipiamas tiesiai į gamtą, į esantį peizažą. Taip pat projekte naudojama mėlyna spalva kurianti užuominas apie vandenį esantį šalia, bet sunkiai pasiekiamą dėl esančių skardžių.”</p> <p>Rasos atsakymas: “hmm, upės įrėmintame vaizde tikrai nesimatys... tik miškas... čia ir įžiūriu problemą :)”</p>
<p>2023 05 04 Evelina nuvažiuoja į vietą ir nufotografuoja properšą tarp medžių, į kurią nukreipėme savo apskritimą.</p>	<p>2023 05 04 Evelinos laiškas su nuotrauka: “1. Vakar buvau vietoje, tai vienintelė, kur numatėme vertikalų arch elementą - "rėmą" ir yra nukreipta į tą proskyną, prisegu foto. Vanduo matosi simboliškai, bet toks ir tikslas, atkreipti dėmesį, kad jis ten yra.</p>

	<p>2. Rasa, ar dar kažkokios informacijos iš mūsų trūksta, kad gautumėte visus pritarimus? Ar jūs išsiųsite pritarimus JCDecaux ir Pavilnių regioniniui parkui? Mums svarbu pasiplanuoti, kada galima pradėti įtraukinėti bendruomenę.”</p> <p>Eglės atsakymas: “Sveika, Evelina. Sutinku su Rasos nuogastavimais dėl nuorodų į upę. Dėl įreminimo - puiku. Bet ar miestiečiai turės papildomų nuorodų, kad žvilgsnis kreipiamas į upę, jei jos nesimatys? Kalbėjime anksčiau apie įvairius būdus: garsinį, tekstinį ar erdvinį, kuriais būtų padėti instaliaciją susieti su upe. Gal vis dėlto būtų verta paieškoti nesudėtingo sprendimo, kuris papildytų jūsų dabartinę idėją?”</p> <p>Evelinos atsakymas: “vizualinis ryšys yra ir dar papildomai įvedamas spalviškumas; kitos priemonės dabar nėra įtrauktos, šiam etapui jau reiktų derinti kas yra, nes nespėsime išpildyti visko jei dar delsime kažką keisti.”</p>
<p>2023 05 04 Rasa pasikreipia į JCDecaux ir Verkių parką dėl mūsų projekto derinimo. Paraleliai Rasa bando susisiekti su Brolis Timber, kuriuos esu Rasai rekomendavusi - norime mes naudoti jų termomedieną. Rasai perduodu vadovės kontaktą, ji susisieks ir suderina medieną Vlado projektui. Mes kol kas medienos kiekių neduodame - vis dar laukiame žinių iš JCDecaux.</p>	<p>2023 05 04 Rasos laiškas: “Labą diena. Prašome pritarti Vilniaus muziejaus ir Keliaujančių architektūros dirbtuvių (Architektūros fondas) laikinos instaliacijos projektui Markučiuose, ties 10 ir 13 autobusų stotele. Tikimės, kad projektas Jums patiks. Būtume labai dėkingos už greitą atsakymą, nes norėtumėm instaliacijos įrengimą pradėti netrukus, kol dar galima sodinti augalus. Ačiū! <...>”</p>
<p>2023 05 16 Paskambina JCDecaux, išsako nuomonę, kad nesupranta ką turi patvirtinti - grindinys po stotele priklauso Vilniaus savivaldybei, o kadangi jų suoliuko mes neliečiame, jų derinimo nelabai reikia. Sutariame, kad vis tiek parašys sutikimą.</p>	<p>2023 05 16 Laiškas Rasai: “Labas, Rasa, skambino Saulius iš JCDecaux, pakalbėjome ir sutarėme, kad jie parašys raštą kad sutinka vienu projekto elementu - su suoliuko idėja stotelėje su sąlyga, kad pateiksime suoliuko detalizaciją. Pačio projekto jie tvirtinti neturi ir negali, nes jis stovi savivaldybės teritorijoje.</p>

	<p>Manau mums tinka toks sutikimas, raštą tau, Rasa, jis persiūs artimiausiu metu.”</p>
<p>2023 05 19 Rasa pasiteirauja dėl instaliacijų pavadinimų - reikia sugalvoti. Sugalvoju instaliacijos pavadinimą - Markučių stotelė. Jis visiems labai patinka.</p>	<p>2023 05 19 Mano laiškas: “Sveiki, dar kartą, pagalvojome apie pavadinimą :) Norime pavadinimą susieti su vieta, kurioje projektas stovės, na kad jis literaliai duotų nuorodą į vietą, tai siūlome pavadinti "Markučių stotelė". Šalia yra Markučių dvaras, Markučių parkas, taigi galvojom, kad Stotelė yra mus labiausiai įvietinantis elementas. Pažiūrėjau, kad pati stotelė vadinasi "Markučiai", viena prieš šitą - "Vilnelės stotelė". Keistas pasirinkimas, atrodo, kad turėtų būti atvirkščiai :)”</p> <p>Evelinos laiškas: “Sveiki. Sugalvojom vis tik iškelti suoliuką iš po pačios stotelės ir taip daugiau sudaryti atsisėdimo vietų - tuokart šitos vietos su JCDecaux pritarimo nereikia. Vienintelis klausimas jiems lieka - ar galėsime projekto metu kažkoku laikotarpiu pakabinti plakatą skirtą projektui ir Markučiams. Rasa, ar pasidalintumet kontaktais su JCDecaux ar nuo muziejaus parašysite jiems laišką? Kadangi Margarita jau kalbėjo su Saulium, galim ir mes brūkštelt. Prisegu kur nukeliam suoliuką. Taip pat manom, kad tai nėra esminis pasikeitimas, bet pasakykit, ar reikia atnaujinti bylą savivaldybei dėl šito suoliuko, ar galima tiesiog prisegti papildomus vizualus?”</p>
<p>2023 05 21 Rasos laiškas: “Labas, Evelina, Margarita. Po Ramunės Vitkauskienės laiško apie Toi Toi tuliko reikalus, panašu, teks tikslinti projektą. Tuo pačiu galima ir suoliuką patraukti. Manau, kad be savivaldybės palaiminimo geriau jo prie stotelės nestatyti. Tik labai prašau patikslinimą padaryti kuo greičiau... Būtų šaunu, jei plakato reikalą su JCDecaux Saulium suderintumėt jūs pačios :) <...> Šiaip tai skandalas, kad šitiek laiko čia viskas trunka. Koks jūsų planas dabar, kaip turėtų vykti instaliavimo darbai, jei savivaldybė sugeba duoti leidimą, sakykim, iki birželio 1?”</p> <p>2023 05 22 Evelinos laiškas”</p>	

“Labas, Rasa, paklausėme dėl tualetų tiesiog perkėlimo ant greta esančios aikštelės. Laukiame atsakymo, nes kitu atveju biškį reikia pagalvoti ką daryti, nes tikrai negerai palikti atvirą tualetą ten kur norime, kad žmonės burtųsi. Nesusidūrėme su tokiu klausimu prieš tai. Planuojame aikštelę dažyti su piešiniu birželio pirmą savaitę, matyt medinė dalis bus irgi tuo metu susukama, tiesiog dėl pačios jau įgyvendinimo logistikos, bet taip, užsitęsė procesas, mėginsim spėti su visom dalim.”

2023 05 24
Siunčiame Rasai kelis projekto pataisymus - iškeliam suoliuką ir biotualetą.

2023 05 24
Evelinos laiškas Rasai:
“Sveiki, siunčiame atnaujintą bylą. Joje atnaujinome suoliuko vietą - jis dabar iškeltas iš po stotelės, o dėl biotualetų - siūlome jį tiesiog iškelti ant šalia esančios aikštelės; savivaldybei šiuo atveju neturėtų reikėti JCDecaux pritarimo. Lauksime žinių, ar šitas variantas bus patvirtintas.”

2023 kovas-gegužė
Projekto derinimas užtrunka nuo kovo iki gegužės. O realiai - iki pat statybų pradžios. O realiai, tai niekada oficialiai ir nesužinome, ar leidimas-sutikimas yra gautas. Derinimo su savivaldybe reikalus kuruoja Rasa. Su Evelina darome pauzę, kol vyksta derinimas - darbų pradėti negalime, kol neturime patvirtinimo, kad visi suprojektuoti elementai tinka.

Instaliacijos “Markučių stotelė” proceso aprašas. Atliko Margarita Kaučikaitė
4 dalis. Instaliacijos statybos

Žymėjimas (tekstų spalvos): Tyrėjos dienoraštis, [El. laiškai](#), [Facebook postai ir komentarai](#)

TYRĖJOS DIENORAŠTIS	DOKUMENTAI, DATOS, FAKTAI Susirašinėjimai el. paštu ir messenger, facebook įrašai ir komentarai
KAIP RUOŠĖMĖS STATYBOMS	
<p>2023 Gegužė</p> <p>Kelios savaitės iki atidarymo dienų. Ieškome, kas įgyvendintų piešinį, augalus ir medį. Evelina augalams pasiūlo pažįstamą Gustiną, susirašo su ja. Sutaria, kad savaitės pradžioje iki atidarymo pradės valyti aikštelę ir ruošti augalams žemę.</p> <p>Aš prisimenu menininkę Eglę Narbutaitę, kuri piešia ant sienų, daro grafiką ir iliustracijas. Pasikreipiu, Eglė iškart sutinka. Su Egle sutariame darbus, susideriname kada bus daromas piešinys, prieš dažymą atsiunčia piešinio eskizą - atrodo gražiai.</p> <p>Su medžio darbais nesiseka - nerandame, kas padarytų greitai ir už mažą kainą. Todėl delsiame parašyti Brolis Timber medienos kiekius.</p> <p>Eglė tuo tarpu pradeda ruošti atidarymo renginiams - ieško partnerių visų instaliacijų vietose. Markučiuose kreipiasi į Markučių dvaro muziejų, Markučių lopšelių-darželį.</p>	
KAIP STATĖME PROJEKTĄ	
<p>2023 06 02</p> <p>Eglės Vitkutės Facebook postas Facebook grupėje “Aktyvi Markučių bendruomenė” su nuoroda į Vilniaus muziejaus internetinį puslapį: „Vilnelės Odiseja“ sugrįžta! Kviečiame visus Markučių gyventojus – tiek mažus, tiek didelius, į medinės architektūros kūrinio „Markučių stotelė“ atidarymo šventę! Jos metu vaikų ir suaugusių piešiniais bei augalais gražinsime „Markučių stotelę“, o atidarymą paminėsime kaimynu pikniku! 06 09 16 val. Žuvyčių piešimo dirbtuvės. 06 10 15 val. Augalų sodinimo popietė ir kaimynų piknikas. Vieta: Autobusų stotelė „Markučiai“ (Pavilnio g.). Kūrinio ir šventės autorės - architektės Evelina Vasiliauskaitė ir Margarita Kaučikaitė. Renginį organizuoja Vilniaus muziejus ir „Critical + Xwhy“ agentūra.</p> <p>Reakcijos: 13 like'ų, 2 share.</p>	
<p>2023 06 02</p> <p>Rasų seniūnijos facebook postas su atidarymo iliustracija:</p> <p>“Vilniaus muziejus ir „Critical + Xwhy“ agentūra kviečiame visus Markučių gyventojus – tiek mažus, tiek didelius, į medinės architektūros kūrinio „Markučių stotelė“ atidarymo šventę! Jos metu vaikų ir suaugusių piešiniais bei augalais gražinsime „Markučių stotelę“, o atidarymą paminėsime</p>	

kaimynu pikniku! Turėsime vaišių, tačiau rekomenduojame atsinešti užkandžių ir iškylų patiesalą piknikui. 06 09 16 val. Žuvyčių piešimo dirbtuvės. 06 10 15 val. Augalų sodinimo popietė ir kaimynų piknikas. Vieta: Autobusų stotelė „Markučiai“ (Pavilnio g.) <...>”

Reakcijos: 7 like'ai, 4 share, 3 komentarai -

“o kas nespės, visus gražius dalykus bus galima pamatyti birželio 17 d. žygyje-ekskursijoje po Markučius Markučių kontrastai- žygekskursija” /

Atsakymas: ALICJA “<...> čigonu "sodybas" aplankysime irgi? Pabendrausime su gerb.tautine mažuma?”

“Kodel Jus prestižiniame rajone apgyvendinat čigonus iš taboro? Narkotikai, vagystes praktiškai kasdien. Kodel juos nesukišat už miesto ribų? Neklausinėjote nei vietos gyventojų nei prestižinio Šanhajaus gyventojų nuomones ar nori po šonu taboro gyventojus”

Postu pasidalina facebook grupė “Markučių bendruomenė” (11 like'ai, 3 share).

Markučių dvaro muziejus padaro facebook postą su kvietimu (6 like'ai).

2023 06 06 (antr.)

Sutariame, kad Gustina pradės betoninės aikštelės valymo darbus. Evelina paprašo Rasos pasirašyti sutartį su Gustina ir pervesti visą sutartą sumą.

Su Rasa ir Egle susirašome dėl penktadienio ir šeštadienio atidarymo renginių, pasitariame apie reikalingus daiktus, ir kas už ką atsakingas. Eglė su Rasa nelabai sklandžiai bendrauja - nėra aiškiai susitarusios, kuri kuo pasirūpins.

2023 06 06

Vilniaus muziejaus facebook postas apie atidarymo renginius: “Vasariška Vilnelės Odiseja – jau šį savaitgalį! Antrąjį birželio savaitgalį Naujosios Vilnios, Markučių ir Paupio gyventojus kviesime į Vilnelės Odisėjos renginius, skirtus būtent jiems. Trijų naujų viešųjų erdvių palei Vilnelę išsidėsčiusiuose skirtinguose rajonuose atidarymo proga piknikausime, bendrausime ir užsiimsime pačiomis įvairiausiomis veiklomis!” Reakcijos: 35 like'ai, 6 share.

Markučių dvaro muziejus pasidalina atidarymo renginio facebook eventu: “Jau šį penktadienį! Kviečiame!”

Reakcijos - 5 like'ai.

2023 06 08 (ketv)

Prasideda mūsų instaliacijos įrengimo darbai ir mūsų buvimas instaliacijos vietoje. Pradedame betoninės aikštelės valymą (Gustina), augalų vietos paruošimą (Gustina), piešinio piešimą (Eglė). Anksti ryte sutariame su Egle susitikti dažų parduotuvėje, atkeliavusi randu, kad Eglė su pardavėju dažus ir spalvas išsirinko, susikaičiavo kiekius, patvirtinau kainą, sulaukėme dažų ir išsikvietusios Bolt nuvažiavome į vietą. Evelina tuo tarpu Senukuose perka dažymo įrankius.

Atvykusios su Egle į vietą randame Gustiną, sėdinčią šešėlyje - betoninė aikštelė tik pusiau nuvalyta, darbo likę labai daug. Susitarimas su

2023 06 08

Rasų seniūnijos facebook postas su nuotrauka:

“Prasidėjo instaliacijos “Markučių stotelės” įrengimo paruošiamieji darbai. Primename, kad Vilniaus muziejus ir „Critical + Xwhy“ kviečia visus Markučių gyventojus į medinės architektūros kūrinių „Markučių stotelė“ atidarymo šventę-06 09 16 val. Žuvyčių piešimo dirbtuvės. 06 10 15 val. Augalų sodinimo popietė ir kaimynų piknikas. Daugiau informacijos:

<https://vilniausmuziejus.lt/augalu-sodinimo-popiete.../>

<https://fb.me/e/TSNOxfwi>

<p>Gustina buvo, kad iki šiandienos ryto valymas bus baigtas. Evelinos dar nėra, parašau jai situaciją, susinervinu. Su Egle pasitariam, kad imamės ir mes aikštelę valyti, nes negalime laukti. Su Gustina susikalbėti sunku, nieko iš įrankių normaliai neturi, nepasiruošusi, žodžiu - labai blogas įspūdis. Su Egle pradėdame valyti ir viską dviese (Gustina beveik nepadeda) užbaigiame per valandą. Atvažiuoja Evelina, Eglė pradeda piešini, aš su Gustina ruošiamės gėlių sodinimui - žymimės gėlyno ribas. Turiu Gustinai sakyti visus darbus, aš sakau - ji tik daro.</p> <p>PABAIGTI</p> <p>Tą vakarą susipažįstame su žmonėmis, kurie gyvena prieš stotelę - vyras (apie 45 metus) siūlo ateiti įsipilti vandens, jeigu reikia, paskambina įspėti žmoną kad ateisim. Tą vakarą vandens įsipilti jau nebespėjame.</p>	<p>https://fb.me/e/13zuqI81Z Vieta: Autobusų stotelė „Markučiai“ (Pavilnio g.1). Labai jūsų laukiame!” Reakcijos: 9 like'ai, 1 share.</p>
<p>2023 06 08 (ketv)</p> <p>Kadangi viskas vyksta vienu metu (intensyviai užsiimame statybomis, sekame reakcijas facebook'e), pamačiusi postą nei tai apsidžiaugiu, nei tai nustembu. Šią facebook grupę “valdo” Božena, tą jau esu supratusi, tad postą apie piešinius mieste padarė ji - tuo metu atrodo, kad gal ims ir atsiras dialogas su Božena, nes mūsų piešinys jau padarytas - ryškus mėlynas piešinys, labai panašus į facebook posto piešinius spalviškai.</p>	<p>2023 06 08 Facebook grupės “Markučių bendruomenės postas apie piešinius gatvėse su 80 nuotraukų: “Dalinamės su Jumis Vilniaus gatvių meno nuotraukomis. Kai kurių jau nebeliko...” Reakcijos - 65 like'ai, 1 share, 8 komentarai.</p>
<p><i>POKALBIAI SU ŽMONĖMIS</i></p> <p><i>Bedirbant vietoje žmonės iš stotelės kalbina ir klausia, kas čia bus. Jeigu matome, kad žmogus žiūri į mus arba stendą - pakalbiname pačios. BEndrai stengiamės pakalbinti visus sutiktus žmones. Dienos eigoje pakalbame su daugeliu, kurie laukia autobuso (susidaro apie 20 žmonių).</i></p> <p><i>1. Stasys (apie 25 metus). Prieina prie manęs, klausia, kas čia vyksta - trumpai papasakoju. Stasys prisistato, kas yra Markučių dvaro muziejaus orientacinio žaidimo autorius ir galėtų mūsų stotelę įtraukti į žaidimą. Apsikeičiame kontaktais, pakalbame apie mūsų stendą - Stasys klausia, kas tokius objektus gamina, nes niekaip neranda, kad jam pagamintų orientacinio žaidimo elementus.</i></p> <p><i>2. Moteris (apie 50 metų). Papasakojame, ką čia kuriame. Moteris iš karto sako, kad toliau galėtume sutvarkyti Markučių paplūdimį. Pasiteriauju, kur jis tiksliai yra - moteris nusiveda mane parodyti nusileidimą, pasakoja apie paplūdimį, kad juo naudojasi vietiniai - labai graži vieta, tačiau visai nėra jokių įrenginių, nėra kur prisėsti ar pasidėti daiktų.</i></p> <p><i>3. Moteris (apie 40 metų). Prieina ir sako, galvojau čia vėl narkomanai kažką daro, bet matau čia merginos. Papasakoju apie instaliaciją, moteris sako - būkite atsargios, čia krūmuose būna narkomanų. Papasakoja, kad “savo girtuoklius mes tai žinome, o va narkomanai atsirado neseniai, kai į žalią namą atkraustė soc.būstą ir romus”. Išskuba į autobusą. Pagal gyventojus, narkotikus parduvinėja iš to žalio namo romai.</i></p>	

2023 06 09 (penkt)

Iš anksčiau sutariame, kad projekto vietoje labai reikia pastatyti stendą su projekto vizualizacija, kad žmonėms būtų aiškiau, ką čia darome. Kažkur užmatau gražaus stendo pavyzdį ir greitai užsakau tokį pagaminti mums.

12:00 Pagaminamas stendas, Evelina nuvažiuoja jį pasiimti. Pastatome stendą instaliacijos vietoje. Stendas gražus, bet sunkus. Labai karšta, pasiimame po kastuvą, pasižymime stendo kojų vietas ir imame kasti. Žemė labai sausa ir pilna statybinių atliekų. Duobes išsikasame pačios, nors ir labai sunku. Vėliau pastatytas stendas pradeda tarnauti kaip pokalbio priemonė - žmonės prieina pažiūrėti, pakalbiname juos ir pakomentuojame vizualizacijoje matomą vaizdą.

Prيرهikia vandens, nes Gustina juo nepasirūpina (neturi talpų). Siūlau tiesiog nueiti pas kaimynus - žmonių, kurie kalbino vakar dėl vandens namie nėra, tai einam į šalia jų esantį namą. Skambiname, išeina moteris (apie 60 metų), paprašome vandens - sutinka duoti vandens iš lauko čiaupo. Pilamės nemažai, moteris palieka atidarytus vartelius mums. Vėliau pamatau moters komentarą facebook'e ir sužinau jos vardą - Ana.

16:00 žuvelyčių piešimo dirbtuvės. Iš viso žuvelyčių piešime sudalyvauja 9 žmonės: vietinis Vytautas (apie 40 metų) su sūnumi Devidu (apie 7 metai), 2 stotelėje laukę paaugliai (pakviečiu aš prisijungti ir nupurkšti kelias žuveles - sutinka ir pabūna apie 20 minučių), Rasa ir Eglė (Vilniaus muziejus), piešinio autorė Eglė. Markučių lopšelio-darželio vaikai neateina, nors ir buvo pažadėję Eglei.

Pasikalbame su Vytautu - gyvena netoli Markučių stotelės, mūsų renginį pamatė facebook grupėje, planuoja apsilankyti ir kituose Odisėjos renginiuose šį savaitgalį. Labai kviečiame abu ateiti rytoj į gėlių sodinimą ir atidarymą, pažada atsinešti laistytuvą. Vytautu ir Devidu labai džiaugiamės - į piešinimą labai įsitraukia, nupiešia daug žuvelyčių.

Dieną vyksta augalų vietos ruošimas, o vėlai vakare - augalų sodinimas. Gustinai sekasi lėtai, vėluoja atvažiuoti ryte, mes su Evelina pradedame kasti žemes, nes jau neapsikenčiame. Atvykus Gustinai, ji perima žemių kasimą. Gustina sukasa dalį ploto, vakare po žuvelyčių piešimo

2023 06 09 (penkt)

Eglės Vitkutės postas Facebook grupėje "Aktyvi Markučių bendruomenė" su nuotrauka iš žuvelyčių piešimo:

"Jau laukiame mažų ir didelių piešėjų Markučių stotelėje"

Reakcijos: 69 like, 4 komentarai, 2 pasidalinimai (share)

"Šauni idėja"

Piešime dalyvavęs Vytautas įkelia sūnaus nuotrauką su žuvelyčiais
2 gif piešiniai (saulė ir thank you)

pasodiname dalį augalų, kuriuos ativeža Gustina. Darbus baigiame labai vėlai.

POKALBIAI SU ŽMONĖMIS

Kalbiname visus šalia mūsų ir stotelės esančius žmones, visus kviečiame ateiti rytoj. Daugiausia žmonių sutinkame važiuojančių autobusu ryte ir į darbo dienos pabaigą. Vakarop nemažai žmonių vedžioja šunis. Dauguma žmonių reaguoja pozityviai, dėkoja už iniciatyvą.

- 1. Auksė (apie 30 metų). Gyvena Markučiuose, grįžta iš paplūdimio, pakalbinu. Papasakoju apie instaliaciją, pakviečiu ateiti rytoj į atidarymą - susidomi.*
- 2. Aurelija (apie 30 metų). Gyvena Markučiuose, ją pakalbina Evelina ir kviečia prisijungti rytoj prie atidarymo. Pasakoja, kad kaip tik dabar namie daro lauko baldus iš palečių.*
- 3. Moteris (apie 45 metus). Labai susidomi projektu, pasakoja kad pati labai mėgsta kurti - piešti ant grindinio arba sienų. Pažada ateiti rytoj.*
- 4. Vyras (apie 60 metų) su dideliu juodu šunimi. Praeina kelis kartus per dieną su šuniu, vienodu maršrutu pro mūsų instaliaciją, pradžioje nieko nesako, kitus kartus jau pasisveikina, vėliau kažkurį kartą sako kad būtume atsargios - rytoj laukia labai karšta diena.*
- 5. Vyras (apie 40 metų). Klausia ką čia darome, papasakoju rusiškai. Bene vienintelis, kuris klausia "o kas to reikia? Koks čia tikslas".*
- 6. Moteris (apie 60 metų). Pasikalbame, pasakoja kad yra vietinė ir rytoj iškeliauja atostogų į Tunisą.*
- 7. Saulius Stoma (apie 60 metų). Prieina kaip tik tada, kai kasame duobes stendui. Pasikalbame, sako: o reiktų čia, projekto vietoje, padaryti kaimynų susirinkimą.*
- 8. Vyras su kuprine (apie 40 metų): atėjo į stotelę laukti autobuso, keliauja į retreat'ą. Pasirodė prabangiai apsirengęs - panašu, kad yra naujasis kaimiškosios Markučių dalies gyventojas. Trumpai papasakoju ką čia darome, linksmai pakalbame apie grybus, alkoholį ir svaiginimąsi. Sako, kad jau nelabai padeda, aš sakau kad gal ne tuo gydos.*
- 9. Su daugeliu senjorų (virš 65 metų) ir vyresnių žmonių (virš 50 metų) kalbame apie čia buvusį restoraną "Goluboj Dunaj". Visi pasakoja, kad buvo susirinkimo vieta - aludė ir restoranas su dešrelėmis, taip pat ledų pirkimo vieta. Kažkuris iš žmonių pasakoja, kad 90-ųjų pradžioje aludėje pasidarė pavojinga, klientai pradėjo elgtis blogai (laužė baldus ir mušėsi), aludė buvo padegta. Aludę uždarė ir apie 30 metų čia nieko nebuvo.*
- 10. Moteris (virš 60 metų). Maloniai pakalbame apie instaliaciją, miniu perkeltą tualetą. Moteris pasakoja apie vairuotojų wc: ji dažnai iš stotelės važiuoja ir mano, kad tualetas tikrai buvo per atviroje vietoje. Pasakoja mačiusi, kad perkėlus vienas vairuotojas vienas wc - turbūt pagalvojo kad dingo. Moteris siūlė išvis perkelti į kitą pusę prie medžių, link Markučių dvaro.*
- 11. Prieš stotelę gyvenanti Ana (apie 60 metų), iš kurios kurį laiką skolinomės vandenį. Buvo atėjusi į atidarymo renginį (06 10) pasiimti anūkės, tačiau su mumis nekalbėjo, neklausinėjo ir bendrai neatrodė susidomėjusi. Nustojome skolintis po jos komentary apie gėlių laistymą facebooke - nes ji nustojo su mumis sveikintis.*
- 12. Rasa (apie 40 metų): keista moteris, eidavo maudytis pro šalį ir vis pasakydavo kažką keisto, bet draugiško. Prisiminiau, kad ji dirbo Ikiuke prie žalio tilto. Kažkurią dieną, kai buvo tik Eglė, Rasa nurinkinėjo velėną nuo aikštelės pakraščiu. Daug žmonių pasakojo apie narkomanus, kurie atsirado žaliame name. Dauguma stotelėje stovėjusių paklausdavo kas čia vyksta, arba mes priedavome pakalbinti.*

2023 06 10 (šešt)

Nuo 10:00 - pasiruošimas piknikui ir projekto darbai

Gustina susitaria su močiutės kaimynu Jonu, kad ateis padėti iškarti velėną ir paruošti žemes augalų sodinimui. Jonas atkeliauja ryte, užtrunkam, kol suprantam kas čia toks. Jonas atsinešė įrankius, pietus (dešrelių, alaus ir likerio “Belyj Aist”). Gustina sutarė, kad Jonas padarys darbus už 20 eurų. Jonas dirbo gerai, sukasė per dieną ką reikia, gėrė alų ir kalbino mus bei kitus atėjusius į atidarymą. Bedirbant pas Joną atėjo du draugai: kalbėjosi, draugai kažką bandė pakasti, po valandėlės išėjo. Gustina Joną paliko ir kažkur išvažiavo. Kai Jonas baigė darbus, mes jam pasakėm “jūs važiuokit namo, nes nežinom, kada Gustina grįš”.

15:00 atidarymo piknikas

Atidarymo metu vyksta augalų sodinimas, piknikas, taip pat toliau piešiamos žuvytės. Iš viso atidaryme sudalyvauja 10 žmonių: Neda (apie 35 metus) su dukra (apie 8 metus), Auksė su drauge (abi apie 30 metų), Aurelija (apie 30 metų) su šuniu, Stasys ir Aleksandras (abu apie 25 metus), Vytautas su sūnumi Deividu, Anos anūkė.

Stasys ir Aleksandras ateina po šaltibarščių festivalio renginio Markučių dvare. Įdarbiname - paprašome nešioti vandenį iš Anos - abu prineša pilną talpą. Jonas dirba visą dieną, per atidarymo renginį sumaitina Aurelijos šuniui dešrelę (šeimininkė nemato). Prie Jono prisijungia Vytautas - abu kasa velėną. Ateina Ana išsivesti anūkės, klausia ar nereikia daugiau vandens - kol kas atsisakome. Vytautas su sūnumi išeina į šaltibarščių festivalį. Anai pasakojame apie Vytautą - sulaukiame komentaro “aha žinom jį, jis tas aktyvistas” (nuskamba neigiamai).

2023 06 10 (šešt)

Vilniaus muziejaus facebook postas apie atidarymo renginius:

“Vasariškos Vilnelės Odisėjos veiklos jau prasidėjo. Vakar nudažėme Markučių pavėsinę žuvelėmis, o šiandien ir rytoj laukia net trys piknikai ir dirbtuvės Naujojoje Vilnioje, Markučiuose ir Paupyje. Dirbtuvių ir piknikų metu atidarysime tris funkcionalias naujas viešąsias erdves, kurios šią vasarą gražins Vilnelės pakrantes minėtuose rajonuose <...>”
Reakcijos: 17 like'ų.

Informacija apie atidarymo renginius Vilniaus muziejaus internetiniame puslapyje-<https://vilniausmuziejus.lt/zuvyciu-piesimo-dirbtuves-markuciuose/>

2023 06 12

Vilniaus muziejus pasakoja apie projektą radijo laidai “Pakeliui su klasika” (<https://rb.gy/zrb0x>)

2023 06 13

Vilniaus muziejaus facebook postas apie visų trijų projektų atidarymą su nuotraukomis:

“Savaitgalio susibūrimai prie Vilnelės. Birželio 9–11 dienomis kartu su upe nuvilnijo ir Vilnelės Odisėjos renginiai, skirti Naujosios Vilnios,

Markučių ir Paupio bendruomenėms. Piešėme žuvelės, sodinome augalus ir vijoklius, šnekučiavomės ir pažindinomės, valgėme braškes ir gėrėme sultis, o bevardį tiltą Naujojoje Vilnioje pavadinome Vėžių pirties tiltu. Ačiū visiems dalyvavusiems, o dar nespėjusius apsilankyti kviečiame užsukti prie trijų laikinų instaliacijų ir prisėsti, pailsėti ar tiesiog išgirsti Vilnelę”
Reakcijos: 35 like'ai, 2 share.

2023 06 13

Facebook sulaukiame posto iš mūsų vietos: moteris nufotografuoja mūsų nebaigtas sodinti gėles ir paliktas iškastas žemes. Rašo, kad atrodo netvarkingai, reikia sutvarkyti. Dauguma komentarų - apie augalus arba apie tai, kad dailė yra viskas gerai, bet pirmiausia reiktų sutvarkyti kelius arba narkomanų problemą.

2023 06 13

Moters postas Facebook grupėje “Aktyvi Markučių bendruomenė” su 3 mūsų projekto vietos nuotraukomis:

“Idėja tikrai super! Daug maloniau laukti autobuso... Būtų, jei ne paliktą netvarką . Iškasta žolė, šaknys, maišai su šiukšlėmis.. po jais žolė neaugs ir, kai surinks (o gal - jei), bus ne pievutė su gėlynais, o apdžiūvę gėlynai (o gal ir laistys) ir plėmai aplink. Stebulės darbuotojai ryte atvažiavo, aprinko kas antrą šiukšlę palei šaligatvį ir viskas. Skaitosi, ne jie turi sutvarkyti. O kas?...”

P.S. Parke iškarto už galutinės stotelės ant žolės guli virš mėnesio sudžiūvusi šaka.. nors žolė jau buvo šienauta. Irgi įdomiai.”

Reakcijos: 15 like'ai, 6 komentarai, 1 share:

Komentuoja Evelina: “Sveiki, instaliacija yra įrenginėjimo procese.

Sekmadienį buvo pabaigtas piešinys, nebuvo galima judinti vėlėnos, nes dažoma aikštelė apsineša dulkėmis ir tada dažai nebekimba. Vakar buvo pradėtas pabaiginti tvarkyti gėlynas, per porą dienų bus pabaigtas, tuomet pradėsime dirbti su medine šios instaliacijos dalimi ir iki mėnesio pabaigos pabaigsime numatytus darbus. Iš kur nudžiūvusi šaka-nežinome, žemėje labai daug stiklo, todėl perkasinėjant kiek galima jį išrenkame, kaip ir kitas šiukšles.”

SIMONAS “O kas čia per instaliacija bus? Geriau krepšinio aikštelę padarytų.” / Atsakymai: “<...> netoli yra naujas stadionas - ten ką nėra vietos žaisti krepšinio?” / “<...> ten tų naujų namų gyventojams skirta.” / “<...> ten ne uždaro tipo stadionas , nėra abonementų , pakvietimų ar bilietų taip kad juo gali naudotis visi norintys o ne tik naujų namų gyventojai”

2023 06 20 18:00-20:00

Sodiname augalus su gyventojais. Mes su Evelina tą dieną susiperkame

2023 06 19

Kvietimas 4-iose Facebook grupėse:

Senukuose šiek tiek augalų, tam kad jų būtų, jeigu neateitų žmonių. Oras labai karštas, Senukuose nelabai randame ką pirkti - dauguma augalų padžiūvę.

Į sodinimą ateina: aš su Evelina, Neda (apie 35 metai) su 3 vaikais, Danutė (apie 65 metai) ir Milda (apie 30 metų). Pasiaiškinam, kad Neda, Danutė ir Milda matė mūsų kvietimą facebooke. Neda su vaikais atsineša gėlių, sodiname jas, vaikams duodame kasti duobes ir sodinti gėles. Danutė ateina kiek vėliau su maišu aukštų gėlių: sako atnešiau gėlių, galiu duoti dar daugiau, jeigu reikia. Sakom - reikia! Danutė sako, kad nubėgs iki parduotuvės, ir galime pas ją ateiti už pusvalandžio, duoda savo adresą, paaiškina kaip ateiti. Aš, Evelina ir Milda nueiname pas Danutę, labai maloniai pasikalbame ir paimame iš jos kelias labai dideles gėles. Tuo pačiu paprašome Danutės vandens, jis sutinka ir mes pasiimame turimas talpas. Vandenį nešame pro Aną, ji nebesisveikina, mes irgi nebeinicijuojame kontakto. Danutės gėles susodiname, jos didelės ir iš karto duoda gerą vaizdą. Vėliau dalis Danutės gėlių nudžiūsta, nes neprigyja - labai karšta.

“Tešiamie viešosios erdvės atnaujinimo darbus ties Markučių stotele! Kviečiame visus norinčius ir galinčius rytoj, antradienį (birželio 20 d.) 18-20 val. prisijungti prie tolimesnio augalų sodinimo, o jei yra galimybė - atsinešti ir savo augalą! Instaliaciją planuojama baigti iki liepos pradžios, instaliacijos autorės - architektės Evelina Vasiliauskaitė ir Margarita Kaučikaitė. <...>”

Reakcijos:

Vieninga Markučių bendruomenė - 9 like'ai, 1 komentaras:

“O Stebule tures laistyt. prisodinat tai patys ir priziurekit savo augalus”

Aktyvi Markučių bendruomenė - 25 like'ai, 7 komentarai, 3 share:

ANA “Ne tik atsineškite savo sodinukų, bet nepamirškite ir vandens. Nes tie sodinukai, kurie buvo pasodinti praėjusį kartą, nuvyto ir išdžiūvo.

Esant tokiam orui, daigus reikia laistyti du kartus per dieną, o ne kartą per mėnesį” / Atsakymai: “<...> Taip, ten saulėta vieta, būtina laistyti kasdien, kitaip išdžiūvinės sodinukai nuolat” / “<...> tai aš apie tai ir sakau”

“bus smagu pamatyti per žygį Markučių kontrastai- žygekskursija”

SIMONAS “O kokia funkcija šios instaliacijos?” / Atsako Evelina: “Ši intaliacija skirta ramiam poilsiui ir jaukesniam autobusų laukimui. Jei turite pasiūlymų dėl papildomų funkcijų bei tolimesnio erdvės panaudojimo - atekite į kitą susitikimą ir aptarsime juos gyvai. Apie kitą susitikimą informuosime facebook pranešimais” / Atsako Simonas:

“<...> geriau jau būtų kokia krepšinio aikštelė”

Paplaujos rajonas - 8 like'ai.

Paupio skelbimai - 6 like'ai, 2 komentarai:

“Bus smagu ir parodyti šią gražią vietą žygyje-ekskursijoje Markučių kontrastai- žygekskursija liepos 12 d.”

“Vau kokia puiki idėja!!!!”

POKALBIAI SU GYVENTOJAIS

1. Netoliese gyvenanti Danutė (apie 65 metus), atnešusi mums gėlių iš savo sodo.

2. Neda, atėjusi į du mūsų renginius su vaikais. Kalbame, kad gyvena netoliese, nuosavame name šalia sporto aikštyno. Pasakoja, kad su kaimynais kontaktų mažai, bet visi suaktyvėja dėl ne vietoje pastatytų mašinų arba lojančių šunų.

2023 06 21

Išsiunčiame Pijaus darytas instaliacijos nuotraukas Vilniaus muziejui - yra padarytas piešinys, sukastos žemės ir pasodinta dalis augalų (fotografuota 2023 06 14).

Su Gustina ir vietiniais pasodintų gėlių laistymas. Labai karšta, tad kurį laiką atvažiuojame gėles palaistyti vakarais. Gėlės kol kas atrodo liūdnai, labai laukiame, kol prigis. Kažkada atvažiavusios radome tuščioje vietoje pasodintų augalų (nežinom kas pasodino), kurie labai greitai nuvyto. Kažkada pavogė mūsų kelioms valandoms paliktus 2 kibirus su tuščiais buteliais vandeniui. Palikome po medžiais kiek nuošaliau. Nusprendėme, kad paėmė benamiai ir pridavė į tarą, o pilnus 5-litrius paliko, nes sunkūs nešti. Žmonės ir Gustina sakė, kad nepalikti daiktų, nes pavogs. Bet per viską laiką pavogė tik tuos kelis butelius. Visas kitas Gustinos šlamštas ar įrankiai liko neliesti. Vieną vakarą atvažiavome laistyti ir radome darbininkus, kurie laistė šalia esančius gėlynus. Paprašiau, kad mūsų gėles irgi palaistyti, tai mielai sutiko.

Narkomanai. Iš principo tiesiogiai nesutikome, tik išgirdome daug istorijų, o teritorijoje radome švirkštų. Vieną kartą, kai su Evelina sodinome gėles, vakarop išgirdome kaip moteris šaukė vyrui į krūmus, kad tuoj atvažiuos policija, kad nesirūpina vaikais. Tai iš krūmo link stotelės išlindo nuskuręs vyras, musiet bus narkomanas. Apie narkomanus daug žmonės rašo fb grupėse (gal pacituoti straipsnius internetinėje spaudoje, pvz. žinutė apie tai, kad prie konteinerių prie bendrabučių buvo rasti 2 mirę žmonės, spėjama perdozavo, žmones rado vietos gyventojai ir pranešė policijai).

Kurį laiką gėles laistome kas tris dienas. Galiausiai pagaliau pradeda dažniau lyti, tai nebelaistome reguliariai. Kelis kartus su Evelina sutariame palaistyti tos dienos vakare, bet Evelina vis atšaukia ir palaisto kažkada vėliau. Pasiduodu dėl laistymo, tai galiausiai paliekame gėles augti su lietumi, ir gėlės gerai suželia. Taip pat ir žolės. Kažkurį laistymą išsakau, kad katilėliai nudžiūvo ir šiaip yra negražūs, ir gal reiktų pakeisti kitais. Evelina priima kaip asmeninę kritiką. Nieko nenukerpam, tai katilėliai lieka augti kaip auga.

Toliau ieškome kas galėtų pastatyti mūsų medinę konstrukciją. Sukontaktuojau su Remigijumi. Remigijus sako, ai žinau tą vietą, nes namo pro šalį važiuojame. Mačiau mergaites kažkokias ten kažką darant. Sakau, ai tai ten mes buvom, taip. Remigijus pagalvoja ir laišku atsako, kad vis tik negalės mums padėti. Duoda kito žmogaus kontaktą.

2023 07 02

Rasa teiraujasi, kaip sekasi su instaliacijos medine dalimi.

2023 07 02

Rasos laiškas:

“Labas. Man reiktų Gustinos sutarties originalo. Man rodos, jos tarp sąskaitų nebuvo. Ar galėtumėt užnešti? Ir kaip sekasi Markučiuose? Rodos, tarėmės, kad iki liepos 3 viskas stovės?”

2023 07 04

Mūsų atsakymas:

“Labas, Rasa, Gustinos sutartį perduosiu kitą savaitę jei tiktų, šiom dienom nebebūsiu Vilniuj. Dėl struktūros, kuri liko, tai tenka atsiprašyti,

kad užtrukom, nes kai nusikėlė datos iš pavasario visi galimi meistrai užbookinti gavosi, tai ieškom dar fizinės pagalbos kelti tai aukštajai struktūrai, bet bet koku atveju pradedam surinkinėti nuo savaitgalio su suoliuku ir terasa.”

2023 07 08

Augalų sodinimas su gėlininke Evelina: Evelina labai ilgai derina darbus su gėlininke. Galiausiai iš pokalbio suprantu, kad aš turiu tą darbą padaryti: Evelina jo nepadarys. Paruošiu brėžinį per 10 minučių ir duodu Evelinai išsiųsti. Evelina suderina, kad sodinsime po savaitės nuo emailo, nes augalams reikia aklimatizuotis, kad pasodinti nenuvystų. Savaitės bėgyje sakau Evelinai, kad reikia pasiorganizuoti facebook postus Markučių grupėse - pakviesti žmones ateiti į sodinimą. Evelina sako, kad šitą veiklą reikia be žmonių daryti, nes reikia suvaldyti procesą. Išsakau nuomonę, kad taip praleisim vieną paskutinių progų įtraukti bendruomenę, bet nusileidžiu. Mintyse lieku prie nuomonės, kad blogai pasirinkom, nes akivaizdžiai nebepadarysime subūrimų iki rudens. Kol kas manau kad nepadarysime, bet dar pažiūrėsime iki rugsėjo galo. Gėles sodinant karšta, gėlininkė daug komentuoja, kaip blogai čia buvo padaryta, per daug nekommentuoju, nes ir taip akivaizdu. Sodinimo eigoje sutariame, kad reikia "pataisyti" mūsų su Gustina ir žmonėmis sodintą gėlių dalį. Gėlininkė siūlo smilgas ir dar kelis augalus išravėti, sutinkame. Klausia, ar gali išimti dar keletą augalų, nes jie gadina vaizdą ir yra vienmečiai. Tai mūsų pirkti ir žmonių atnešti augalai, tai aš sakau ne, o Evelina susilaiko. Gėlininkė sako supratau - negalima, tai žiūrime ką galima padaryti. Patvarko, kažką perkelia, kažką pasodina, kažką išrauna. Vaizdas labai pagerėja. Sau mintyse galvoju, kad blemba man tas su žmonėmis sodintas eklektiškas darželis gražesnis už naujus augalus. Gėlininkė sako, kad realiai mūsų gėlynui reikia dviejų metų, kad taptų normalus ir visi susodinti augalai suželtų be tarpų. Gėlininkė sako, kad jos pasiūlyti augalai realiai yra klasikinis, nuobodus pasirinkimas. Pakalbame, kad gėles laistyti reikia kas 2-3 dienas, tikrai ne kasdien, jie pritaikyti realiai laistyti kartą per savaitę. Po sodinimo paimame šiukšles ir išrautas gėles, Sode išmetame. Dalį augalų Evelina pasiima namo. Po kelių dienų sako, kad tų gėlių labai pagailo, tai sugrįžo ir viską pasiėmė iš konteinerio. Pasakoja, kaip gėlės atsigavo ir sužėlė. Sau galvoju, tikrai nesvarbūs tie augalai, bet Evelinai patinka tokios smulkmenos, tai vareva.

POKALBIAI SU ŽMONĖMIS

*Gėlininkė Evelina ir jos mama: pasirodo mama gyvenusi Markučiuose: dirbo mokytoja ir socialine darbuotoja, šeimoje kalba rusiškai. Pasakojo, kad vaikai vietomis nebeidavo į pamokas, nes eidavo rinkti sraigčių. Tada grįždavo į mokyklą su naujais kedais.
Evelinos pokalbis su menininku - V. Ozarinsko draugu, Markučių gyventoju (apie 60 metų). Susitiko kartą, kai Evelina atvažiavo viena laistyti gėlių, vyras buvo su šuniu. Vyras jautriai sureagavo į mūsų veiklą (projektą) ir į pokalbį su Evelina, kuri žinojo Ozarinską. Pasakojo, kad vietos bendruomenė yra susiskaldžiusi.*

2023 07 10 (pirm)

Paskambinu statybininkui Arvydui - pakalbame apie projekto medžio dalį - kainą, medžiagas, laiką. Iš balso palieka gerą įspūdį, tad siūlau Evelinai imti Arvydą. Su Arvydu sutariame susitikti vietoje trečiadienį (2023 07 12), tada perkeliame į penktadienį (2023 07 14), nes Nato Summit'as trukdo važinėti po miestą. Iki penktadienio, kol susitiksime su Arvydu kiek neramu. Galvoju, kad tik sutiktų imtis mūsų darbo, nes labai vėluojame -

žadėjome viską baigti iki liepos 1 d.

2023 07 12 (treč)

Pokalbis telefonu su Rasa dėl vėluojančios medinės dalies. Skambina Rasa, klausia tai koks planas? Ar vis dar ta medinė dalis aktuali? Balsas įsitempęs, matosi kad vėlavimas ją erzina. Mintyse pasipiktinu tokiu klausimu, suezinu ir aš. Kuo mandagiau sakau, kad prieš savaitę parašėme emailu, kaip planuojame daryti laike. Taip pat dar kartą paaiškinu kad sunkiai radome, kas pastatytą medžio dalį, bet planas yra trečiadienį susitikti su statybininku Arvydu ir žinosiu, per kiek konstrukcija bus pastatyta. Rasa sako, kad bet tai jeigu dar dvi savaites statys, tai visai mažai laiko liks iki rugsėjo galo - iki projekto pabaigos. Išsaku mintį, kad norėsime viską palikti bent iki pavasario. Rasa sako, bet tai klausimas ar reikalinga vietos žmonėms ta medinė dalis, ar čia sau statom. Mintyse supykstu, nes akivaizdžiai nesupranta, ką reiškia darbas su bendruomene ir kokia yra mūsų projekto idėja. Mintyse galvoju, kad turbūt Rasa mūsų rezultata vertina kaip prasčiausią, nes vėluojame. Mintyse pykstu, kad Rasa nepadės padaryti tęstinumo, suprantu, kad kiek mes pačios pasistengsime, tiek bus. Mintyse sau pažadu, kad davesim iki projekto pratęsimo, no matter what! Ir bus Rasai in your face. Nu žodžiu, esu nusivylusi Rasos nenoru matyti plačiau. Atrodo, kad esmė pasidėti pliusiuką. Rasa išsako nuomonę, kad augalus ir piešinį tai tikrai paliksim, o ta medinė dalis, tai klausimas ar jai yra poreikis iš bendruomenės, ar čia gal tik sau darom. Galvoju sau, ju iš kur Rasa tu žinai apie Markučių žmonių poreikį? Evelinai papasakoju apie pokalbį su Rasa, pasiguodžiu kad buvo sunkus pokalbis, nes jaučiasi, kaip užsakovas abejoja tavo projekto verte. Užknisa, kad Rasa su reikalais pirma skambina man, o jeigu aš neatsiliepiu, tik tada Evelinai - tai ne pirmame projekte jaučiama "hierarchija" mūsų duete.

Link proceso pabaigos jaučiu poreikį paskubėti, todėl bandau viską organizuoti negaištant. Derybas ir darbus koordinuoju aš, Eveliną tik informuoju arba pasitariu messengeriu. Dalį sprendimų priimu pati, nes reikia pasakyti greitai. Palengvėja, kai reikalai pajuda.

2023 07 14 (penkt)

Su Arvydu susitinkame sklype, ateinu anksčiau ir sutinku Arvydą, kol laukiame Evelinos pasikalbam apie tai, ką jis veikia, ir ką veikiu aš. Arvydas apie KAD yra girdėjęs, pažįsta kelis dirbtuvėse dalyvavusius savanorius. Evelina vėluoja, tad nebežinau, apie ką dar *small talk'inti*, tad pradėdam kalbėti apie mūsų medžio darbus. Susikalbame lengvai, ateina Evelina, pokalbį pratęsiame. Arvydui principe viskas aišku, nori pradėti darbus kuo greičiau, žada padaryti viską per 3 dienas, kai tik turės medžiagas. Paskambinėjau Arvydui ir Andriui ir Brolis Timber daug kartų, viską sutariame ir atrodo, kad valio - viskas bus gerai. Susiskambinu su Brolis Timber ir galutinai sutariu, kad medį atveš pirmadienio rytą (07-17). Su Evelina susėdame ir perdarome suoliuko idėją - anas variantas Evelinai pasirodo "ne mastelyje" - konstrukcija per smulki ir atrodo, kad netinka prie bendro vaizdo. Perbraižome ir siunčiame Arvydui. Po pokalbio su Arvydu palengvėja - sutiko!

2023 07 17-21 (pirm-penkt)

Pirmadienį paskambina Andrius iš Brolis Timber - tašai gali atkelti antradienio rytą, o lentos - tik ketvirtadienio rytą. Paskambinu Arvydui, pasikalbam, jis padūsauja, bet sutariam, kad tinka ir tegul veža dalimis.

Ketvirtadienį Evelina siunčia foto, kad terasos karkasas jau stovi.

Ketvirtadienį-penktadienį vis susiskambinam su Arvydu, jis paklausia manęs staigių sprendimų - atsakau kaip galiu tiksliau, padėjusi ragelį

susimąstau, ar gerai pasakiau. Jaučiu šiek tiek įtampos, nes medžio dalis yra statoma DABAR ir labai greitai! Atrodo, kad jeigu kažkas bus ne taip, ar kažką būsiu pasakiusi ne taip - nebebus progos pataisyti.

Penktadienį Arvydas paskambina, kad reiktų susiaurinti medžio dalį nuo 3.3 m iki 2.7 m, nes kitaip nesigaus sudėti pasuktų lentų - sakau ok, siaurinom. Po pokalbio susimąstau, kad vizualizacijoje yra lentos parodytos kampu, o paskutiniame brėžinyje parodėme tiesias lentas - Arvydas paskutinio brėžinio nežiūrėjo. Sau galvoju, kad lentos kampu gražiau, ir galvoju, rizikuojam - šiek tiek neramu, kad gali atrodyti keistai, bet neturiu su kuo pasitarti, tad sprendimą priimu pati ir staigiai. Parašau Evelinai, ką čia su Arvydu sukalbėjau ir ar ok kad paskeilinam viską ir lentos bus kampu. Evelina parašo "Supratau, ok". Tą dieną galvoju, kad tikiuosi atrodys gerai.

2023 07 21 (penkt)

Penktadienio rytą pagalvoju, kad gal reiktų fotografuoti šiandieną, nes Arvydas greitai dirba. Sutariu su Pijumi, kad nufotografuotų dronu terasos statybos procesą, sutariame susitikti Markučiuose apie 16:00. Kaip visada atėjau anksčiau, pasiėmiau šunį. Artėjant prie vietos, pasirado vos vos neramu - nes tuoj pamatysiu pradėtą statyti medinę dalį. Pamatau - jausmas "o wow kaip gražu", lentos naujos, lygios, termo medžio spalva puiki. Užlipu ant terasos, apžiūrinėjau, fotografuoju ir siunčiu nuotraukas Evelinai. Stotelėje žmonių nėra, vėliau rodos ateina kažkas. Visas nerimas dėl to, kad gal atrodo keistai, dingsta - atrodo puikiai, labai apsidžiaugiu, kad padarėme lentas kampu.

Parašau terasą stačiasiam Arvydui, kad darbas atrodo puikiai. Susirašom, kad pritrūko 5 tašų suoliukui. Vietoje paskambinu Arvydui ir pakalbam, paskambinu Brolis Timber ir pakalbam - užsakau 5 tašus, paskambinu Arvydui patvirtinti ir parašau Evelinai update'ą.

Pasisukioju aplink terasą iš visų pusių, pažiūriu į augalus - ar kas nenuvyto, pažiūriu į piešinį - galvoju, ar ji kažin blunka, reiktų jį prašluoti, nes apdulėjęs. Pastebiu, kad aplink nudažytą aikštelę jau ataugo labai aukšta žolė (aukštesnė nei pievoje). Susimąstau, nes čia kaip tik buvome privertę velėnos ir žemių, kai valėme aikštelę - pievai tai visai nepakenkė.

Augalai laikosi normaliai, pagalvoju kad jau reiktų vietomis paravėti ir kad vienos paskutinį kartą sodintos gėlės nuvyto ir bendrai neatrodo gerai, pagalvoju kad gal reiktų pakeisti kitomis.

Pijaus dar nėra, tad nebesugalvoju ką veikti. Nusprendžiu nueiti į kitą stotelės pusę ir pažiūrėti į projektą iš toliau. Atrodo įdomiai, galvoju apie tai, kad tokioje atviroje erdvėje labai tinka dideli daiktai, tokie kokius ir suprojektavome su Evelina, nes mažesni "išnyktų".

Prisėdu ant bortelio su šuniu, laukiu ir dairausi. Žmonių beveik nėra, praeina šuniukų vedžiotojai, kažkokia pora eina link Markučių dvaro. Jausmas - ramu, saugu, sava. Meškis sėdi šalia, kažką griaužia.

16:30 atvažiuoja Pijus, stotelėje sugenda 10 autobusas, atvažiuoja pagalba ir savo raudona mašina užstato projekto vaizdą - laukiame apie pusvalandį, kol baigs (kad "negadintų kadro"), kalbamės ir dairomės. Praeina vyras su šuniu, mano šuo ir jo šuo pažaidžia. Vis tebiu, ar kas nors užlips ant terasos. Pijus pradeda fotografuoti, ant terasos užlipa teta su žalia suknele (sakau Pijui-labai tinka prie piešinio), vėliau - teta su dukra, apsidžiaugiu kad pagaliau! Sugalvojam nesamone, kad nueisiu ant terasos su Meškiu ir iškelsiu jį kaip Simbą iš "Liūto karaliaus". Nueinu, teta su

dukra šalia terasos, aš su Meškiu ant terasos, keliu šunį, pasidaro labai juokinga nes jis pasipiktina - urzgia ir muistosi. Pasifotkinam su Meškiu, ateina senjorė ir pagaunu jos akių kontaktą - senjorė kaip visi klausia, kas čia bus? Pasikalbam, bandau paaiškinti, kad čia bus poilsio erdvė, kad aš esu viena iš autorių. Aiškinti sekasi sunkiai, nes atrodo, kad nėra kaip paprastai įvardinti, kas ta poilsio erdvė. Senjorė sako, aha aha smagu, tai čia jūs verslininkai? Sakau, nea - menininkai. Senjorė dar papasakoja, kad čia netoliese senokai gyveno ir čia seniai nesilankė, tai labai įdomu pamatyti, kas čia gero vyksta, atvažiuoja autobusas ir senjorė nuvažiuoja. Aš grįžtu pas Pijų į kitą stotelės pusę prie Markučių dvaro, neužilgo išeinam.

Jau ne pirmą kartą Markučių stotelės vietoje susimąstau, kad čia jaučiuosi gerai - nei ryte, nei vakare nėra nejauku, nesaugu. Vieta atvira, gerai matoma iš visų pusių. Nors daug žmonių pasakoja apie narkomanus, bet jie, pėju, tokioje atviroje vietoje nebūna, lenda į Vilnelės šlaitus apaugusius krūmus. Eidama pėsčiomis link projekto vis galvoju apie tai, kad reiktų tuos Vilnelės krantus išvalyti nuo smulkių medžių ir krūmų - kad šlaitai atsivertų. Galvoju, kad reikia parašyti projektą Markučių stotelės tęsiniai - rasti pinigų krūmų šlaituose išvalymui, nes jeigu jie atsivertų, vilnelė čia taptų labai graži.

2023 07 24 (pirm)

Pastatomas "ženklas" - pagaliau medinė dalis baigta!

2023 07 25

Rasų seniūnijos facebook postas apie baigtą instaliaciją su dvejomis telefonu darytomis nuotraukomis:

"Baigti instaliacijos "Markučių stotelės" įrengimo darbai. Vieta: Autobusų stotelė „Markučiai“ (Pavilnio g.1). Kviečiame apsilankyti. Labai Jūsų laukiame! Daugiau apie projektą <https://vilniausmuziejus.lt/vilniaus-muziejaus-projektas.../>"

Reakcijos: 12 like'ų, 1 share, 8 komentarai -

NEDA "O prie ko čia Vilniaus muziejus ir gatvių asfaltavimas ar Merko statyba? Čia Vilniaus muziejaus projektas, pasidomėkite iš pradžių, o tik tada blevyzgokit komentaruose"

DALIA "O neremontuotus nuo sovietų laikų, duobėtus Markučių šalvygatvius, sutvarkyti nėra prioritetas??? Visus mokėščių mokėtojų pinigus instaliacijom? Ką tą skylę simbolizuoja, kryptį kur dingsta Vilniaus gyventojų pinigai? <...> Čia todėl kad tie šalvygatviai ne jūsų, viena karta sulaužytumėt koją, greit nuomuone pasikeistu" / Atsakymas: "<...> yra baisnesniu dalyku nei jūsu tie šalvygatviai tai apsvaige asmenys ir čia atsikrauste romu tautybes žmogus"

DALIA "O taip atrodo instaliaciją "Subačiaus g., po gatvės valymo". Taip atrodo po ka tik praėjusios valymo mašinos, taip pat kaip ir prieš valymą!!!" (prisega nuotrauką)

ALICJA "Su Merko statyba susitvarkyti pirma reikia Markučiuose!!"

"Labai laukėm ir sulaukėm! Bus smagu parodyti žmonėms per žygius šį liepą Markučių kontrastai- žygekskursija ir rugsėjį Markučių kontrastai- žygekskursija"

2023 07 29

Pakeliui iš Kyviškių (vieno iš šios vasaros KAD miestelių) prasukam pro Markučių stotelę ir prisukam metalinę informacinę lentelę. Pirma mintis, kad reiktų sukti ant ženklo, bet man pasirodo labai negerai ant jo - prieštarauju, sakau reikia sukti ant terasos. Evelina nesutinka, bet nusileidžia (tipo nepatiks ant terasos Rasai). Galvoju dėl estetikos reikia nenusileisti ir nesvarbu, ką Rasa sakys. Tai prisukame priekyje, labai apsidžiaugiu, nes atrodo gerai. Išsukame ir išsivežame stendą į ofisą (vietoje paremtas prie medžio stovėjo tikrai kokią savaitę). Kol išaukinėjame stendą, ateina dvi tetos, viena atsisėda apskritime. Praeidama pakalbinu: ar patogų sėdėti? Pasijuokiam ir trumpai pasikalbam: tetos dirba Markučių dvare, kaip tik atėjo į stotelę važiuoti namo. Julija mus su Evelina nufotografuoja prie objekto, jausmas labai geras - projektas man labai gražus. Pakeliui iš Kyviškių taip pat pirmą kartą pamatome nudažytą stotelės grindinį. Atrodo super! Turėjau abejonių, ar tikrai reikia dažyti, ar būtina. Bet įspūdis fantastiškas: spalva stotelei duoda jaukumo ir svorio erdvėje, ir sujungia su aikštelės piešiniu. Labai džiaugiamės, esam labai patenkintos įspūdžiu.

2023 07 31 (pirm)

Paskambina Arvydas dėl suoliuko, pakalbame apie tai, ar tvirtinti į žemę - nesugalvoja kaip protingai tai padaryti. Sakau tai netvirtinkime, nes jis stovės pats savaime. Pajuokaujame, kad tegul būna socialinis eksperimentas apie tai, ar kas nors ir kada suoliuką nusineš. Arvydas pajuokauja, kad dviese nusinešti visai galima ir nesunku. Pasakau Arvydui, kad jo darbu esame labai patenkintos. Arvydas sako, kad suoliuką atveš artimiausiu metu. Kitą dieną Evelina klausia, gal jau suoliukas done. Sakau Arvydas nieko nerašė. Parašau Arvydui, atsiunčia iš karto, kad jau pastatyta. Persiunčiu Evelinai nuotrauką. Pagaliau viskas baigta!

Susitinku su Pijumi, klausiu gal sekmadienį galėtume pasidaryti fotosesiją? Su Evelina susirašome trečiadienį, išsakau mintį, kad reiktų fotkint kuo greičiau, nelaukiant. Evelina sutinka, bet sako, kad rodos tarėmės galutinį vaizdą fotografuoti rugpjūčio viduryje, darant renginuką. Galiausiai sutariame sekmadienį fotografuotis, tik pasitariame, kad prieš tai reiks prašluoti piešinį ir paravėti gėles.

2023 08 01

Informuojame Rasą ir Eglę, kad projektas baigtas. Jos labai giria ankstesnes nuotraukas, bet dėl viešinimo plano iš muziejaus pusės nieko neišsako. Galvoju, kad laikas normaliai viską išviešinti, iškart po sekmadienio fotosesijos.

2023 08 01

Laiškas Rasai:

“Labas, Rasa ir Egle, norime pasidalinti pačiomis geriausiomis naujienomis, kad projektas pastatytas: gėlės prigijo, medis susikalė ir dažai nuspalvino pilkus paviršius! Dalinamės proceso nuotraukomis (jose nesimato dar papildomų dalių, nes darytos praėjusią savaitę). Smagu stebėti žmonės, kurie naudojami objektu, paaugliai sėdi 'rate', kiti tiesiog laukiant autobuso ateina pasivaikščioti - žodžiu labai įdomu matyti, kad yra aktyviai naudojamasi prikelta erdve. <...>”

Rasos atsakymas:

“Atrodo nuostabiai. Iš tiesų, kaip foto montažas :) Labai faina, jau noriu nueiti ir nusiselfinti... O kur lentelė su info apie projektą? Ir suoliukas lyg turėjo būti pagal sumanymą?”

Eglės atsakymas:

“Labas, merginos. Antrino Rasai, atrodo tikrai įspūdingai. Dabar atrodo, kad tikrai toje erdvėje kažko trūko :) Ir man aktualus atsisėdimo klausimas. Reikia planuoti kelionę į Markučius :)”

Mūsų atsakymas su nuotrauka:

“Suoliukas yra priekyje, tarp stotelės ir terasos. Piešinys irgi atsiradęs ant stotelės-užsukit pažiūrėt!”

‘o lentelė yra ant terasos prie pat pėsčiųjų tako.’”

Instaliacijos “Markučių stotelė” proceso aprašas. Atliko Margarita Kaučikaitė
5 dalis. Instaliacijos įveiklinimas

Žymėjimas (tekstų spalvos): Tyrėjos dienoraštis, **El. laiškai, Facebook postai ir komentarai, nauja informacija,** panaudota kitose dalyse

TYRĖJOS DIENORAŠTIS	DOKUMENTAI, DATOS, FAKTAI Susirašinėjimai el. paštu ir messenger, facebook įrašai ir komentarai
<p>2023 08 04</p> <p>Į procesą ir Vilniaus muziejaus komandą įsitraukia Gabrielė Janilionytė, kurios darbas man pradžioje neaiškus: Rasa pamini, kad Gabrielė užsiims projektų viešiniu (facebook pranešimais). Sulaukiame el. laiško iš Gabrielės dėl mūsų planų daryti Markučių stotelės atidarymą-pikniką: Gabrielė siūlosi padėti iš Vilniaus muziejaus pusės pasiekti suinteresuotus asmenis (turbūt vietos gyventojus ir pan.). Galvoju sau, kad bus kaip anksčiau - nesuveiks priemonės, nes kol kas efektyviausias būdas yra būti vietoje ir kalbėtis su žmonėmis tiesiogiai. Mes su Evelina Gabrielei ilgai neatrašome, galiausiai Gabrielė su mumis susisiečia per messenger, sutariame online susitikimą (08 16).</p>	<p>2023 08 04, el. laiškas nuo Gabrielės: “Sveikos, Evelina ir Margarita, man Živilė iš Vilniaus muziejaus minėjo, kad jūs planuojate organizuoti naujoje įrengtoje Markučių vietoje laikinos instaliacijos atidarymą - pikniką. Kadangi aš muziejui padedu šiose Vilnelės vietose, kur yra įrengtos laikinos instaliacijos, suorganizuoti su vietos partneriais renginius, tad siūlau pasikooperuoti kartu, kad būtų lengviau, naudingiau ir daugiau pavyktų prikviešti žmonių vieną bendrą renginį. Gal galite pasidalinti trumpu aprašu, kada ir kokių formatu planuojate daryti pikniką.”</p>
<p>2023 08 06 (sekmadienis)</p> <p>Galutinė projekto fotosesija su Pijaus dronu. Su Evelina susitinkame 17:00 paravėti gėlių. Ateinu anksčiau, pasisukioju aplink, pažiūriu terasą ir ženklą, apeinu gėles. Galvoju, kur čia pavėsi radus. Tik paskutinį pamatau suoliuką, kurį atvežė praitą savaitę. Toks subtilus, kad nepastebimas. Kaip kietai, penktą valandą - tiesiai ant suoliuko pavėsis. Atsisėdu, žiūriu į ženklą ir terasą, galvoju - kokie dailūs abu. Žiūriu į stotelės grindinio piešinį ir spalvas, ir labai patinka. Stotelėje iškabinta Menas be stogo reklama, galvoju, tinka prie mūsų instaliacijos, gražus sutapimas. Galvoju, kad projekto mastelis labai gerai pagautas, jau apie tai su Evelina esam kalbėjusios, mažesni objektai išnyktų. Ateinant prasuku pro Maximą, pakeliui prasilenkiu pro daug apgirtusių arba apsvaigusių žmonių, kažkaip daug tokių - gal kad sekmadienis? Einu pro žalią namą Subačiaus g, ir kaskart prisimenu, ką žmonės pasakojo apie narkomanus, atkeltą socialinį būstą ir romus.</p>	
<p>Po penkių atvažiuoja Evelina, pradeda ravėti gėles. Viena dalis labai apaugusi žolėmis, kitur ok viskas. Labai karšta (virš 30 laipsnių), ravim ir kalbamės. Staiga Evelina sako, žiūrėk kažkoks vyras, toks jausmas aš jį šiandieną jau buvau sutikusi Panoramoje. Pakeliu akis: už mūsų ženklo pusiau pasislėpęs stovi apie 45 metų vyras, su medicinine kauke, žaliu (maroon) megztiniu (sportiniu, tokiu keliautojų), ilgomis kelnėmis. Iškart sureaguoju ir nueinu paimti mūsų su Evelina šalia gėlių padėtų rankinių. Vyras pamato, kad jį pastebėjome ir pradeda klausinėti klausimų iš tolo (mus skiria apie 4 metrai: ar ne per vėlai sodinate gėles (mes atsakom tai kad nesodiname, o ravime), ar jau užsiraugėte daržovių žiemai (mes</p>	

pažvengiam, kažką atsakome, klausiamo o jūs ar užsiraugėte). Sako ai man tai nusibodo, mano mama raugia. Susižvalgome su Evelina, pasikalbame kad kažkoks keistas, toliau dirbame ir bandome nereaguoti. Mano mintys, na kad nueitų greičiau. Evelina išsitraukia savo raudoną peilį, pradeda kažką daryti su gėlėmis (vėliau sakė išsitraukė specialiai). Aš bandau jam atsakyti trumpai, Evelina daugiau bendrauja, klausia jo klausimų. Vyras kažką pradeda pasakoti (neklausau), Evelina paklausia apie robotą siurbli, jis pradeda kalbėti su entuziazmu. Evelina man tyliai sako, jo čia tas pats bičas kur mane sekiojo ryte Panoramoje, ten buvo dar ir su akiniais nuo saulės. Po kokių 10 min jis neišėina, tai pradedu sakyti griežčiau: sureaguojau į jo pasakymus iš serijos "nepykit merginos, aš galėčiau ir diedų kokių paklausinėti", sakau gal jūs eikite pakalbinti kitų žmonių. Vyras jau iš po ženklo išlindęs, tarsi nueidinėja link parkingo, bet toliau stovi, pusiau pasisukęs 4 m nuo mūsų ir kalba. Apsimetu, kad man neįdomu, bet atidžiai nužvelgiu jį vis: atrodo ne benamis, kalba normaliai, galbūt negerai su galva, bet ne agresyvus. Paeina iki stulpo, pusiau jo pasislėpęs (darosi neramu ir keista, noriu kad jau jis eitų). Dar sako, prieš nueidamas: bet jūs nepykit, aš klausiu, nes man rūpi. Ir dar ne viską gavau iš jūsų. Galiausiai nueina link parkingo, su Evelina liekam neramios, pasišnekam, papasakoja Evelina kaip ryte jis ja sekiojo ir klausinėjo Panoramoje, sako ta prasme gal seka mane? Kiek paraminu ją, kad Vilnius mažas, gal jis čia gyvena ar pan. Sako jis buvo su mašina, pakalbam kad ir čia atvažiavo su mašina. Evelina sako, kad Panoramoj buvo su kažkoku juodu maišu, tai išeidama galvojo, kad einu ir už manęs Panorama sprogsta. Atrode kaip su bomba vaikščiotų.

Labai karšta, atsistojus nuo gėlių svaišta galva, tai išgeriu vandens ir prisėdame ant suoliuko. Kalbame kažką, biškį apie tą vyrą. Vyriui nuėjus pamenu Evelinai sakau, va kokia yra buvimo moterimi kaina: būti vienai pavojinga. Kalbam, kaip vyrai sako, kodėl viena nevaziuoja maudytis ar pan kažkur i miškus. Kuo toliau, tuo labiau jaučiu, kokia šita situacija buvo pavojinga. Ant suoliuko kalbame, kad tikrai važiavo pro šalį ir pamatę mus dirbančias sustojo. Pamenu sakau Evelinai - blyn pervertas. Jausmas baisus: kažkas tarp baimės ir nerimo, kai staiga supranti, kaip galėjo būti pavojinga. Sėdime, laukiame Pijaus, kalbame apie tą vyrą. Žiūrim atvažiavo 10 autobusas, Pijus neišlipa. Staiga prieš mus sustoja tamsiai mėlynai-žalia mašina, atidaro langą tas pats vyras. Šįkart jau su akiniais, sako "gal norit kukurūzų"? Aš pikta, sakau ne ačiū, kažką toliau kalba. Už jo atvažiuoja autobusas, galvoju - va išgelbėjimas. Autobusas už jo sustoja, aš rodau ranka vyriui "važiuok" ir mintyse galvoju "davai važiuok". Vyras pamato autobusą, supranta kad stovėti nebegali kažką dar pasako nepykit, kad žiūrime į jį piktai, rodos ziuri i Eveliną. Pasikelia akinius kalbėdamas, ir lėtai nuvažiuoja.

Neužilgo ateina Pijus, pasakojame apie vyrą, jis pradžioje nežiūri rimtai, kažką juokauja, pasakoja kad ir prie jo prieina keistų žmonių. Sakom čia buvo labai labai pavojinga. Iš tikro, pradėdame kalbėti kad buvo su kauke, akiniais ir ilgais drabužiais (virš 30 laipsnių). Sakau kad veido nesimatytų ir negalėtum atpažinti. Pijus, matau, pradeda suprasti kad čia buvo ne juokas, sako aha ir drabužiai kad sudejimo nesuprast. Galvoju, ką galėčiau pasakyti apie jį - liekno sudėjimo, rodos su kepure buvo, ir viskas. Nuvažiuojant vyriui susizgrimbu, kad reikėjo mašinos numerį įsiminti, bet nespėjau pamatyti - užstojo stotelė. Blyn galvoju, ir sakau Evelinai, kad reikėjo numerius užsirašyti, jinai sako - prisimenu, kokia mašina. Sutariame, kad jeigu dar kartą pamatysime jį, skambiname policijai iškart. Pakalbame, kad policija rimtai nežiūrės, sakau nesvarbu. Pasėdime ant suoliuko su Evelina ir Pijumi, pakalbame ir einame fotkintis.

Ravėdamos pastebime, kad atėjo teta į stotelę, bet ant mūsų suoliuko nesėdi. Kalbam su Evelina, kodėl nesisėda ant naujo suolo: nesijaučia, kad jų, nedrįsta nes mes esame. Vėliau irgi kažkiek žmonių ateina į stotelę ir sėdi ant seno suoliuko. Pijus nueina i kita gatvės pusę, mes su Evelina projekto

vietoje visaip pozuojame ir šiaip buname apie 40 min. Praeina moteris su dideliu šunimi, nepasisveikinu, ji irgi. Nueinam pas Pijų, jis pakuojasi droną, eidama pamatau tą patį šunį ir įsižiūriu į moterį. Atpažįstu kad tai Božena - bendruomenės pirmininkė (buvau pažiūrėjusi kaip ji atrodo facebooke iš KAD įpročio patikrinti žmogaus socialinius tinklus). Pasakau jai labai diena, pasisveikina atgal. Sekundę svarstau gal pakalbinti, bet iš kūno kalbos matau, kad gal ir suprato kas mes, ir kad nenori kalbėti. Palieku ją ramybėje, žiuriu į nueinančią ir galvoju, gal reikėjo pakalbinti iš principo. Sakau Evelinai tyliai, čia Božena. Kažką pakalbame, prisimenu kaip sakydavome, kad būtų įdomu sutikti Boženą, ir kad galvodavau, ar ateis Božena kadanors pas mus į statybas susipažinti.

2023 08 07

Pabaigus projekto statybas atrodo, kad tikrai reikia pasistengti sukurtą projektą palikti kuo ilgiau, nes kelių mėnesių procesas niekaip neįtakos vietos bendruomenės. Po pradinio Markučių feilų feilo ir kelių KAD bandymų mieste, esu kiek pasimetusi ir apmąstymuose: su Evelina isivaizdavome, kad KAD metodas yra universalus, ir jo sėkmė yra garantuota visada. Tai dabar vis pergalvoju, ką išgirdau Vilnelės Odisėjo simpoziume (pvz iš Fluxus Labo). Tada atrodė, kad gal jie blogai daro - nemoka priėti prie žmonių. Dabar galvoju, kad gal tai normalus procesas. Bet ta priemonė (koncertai, pasirodymai kiemuose) man vistiek abejotina, nes vienkartinė. KAD dirba su vieša erdve ir ilgalaikiu poveikiu.

2023 08 10

Persiunčiame galutines instaliacijos nuotraukas Vilniaus muziejui.

2023 08 11

Vilniaus muziejaus facebook postas su 9 Markučių stotelės nuotraukomis:

“Stotelė, kurioje norisi stabtelėti ilgiau. Keliais etapais kurtas architektų Evelinos Vasiliauskaitės ir Margaritos Kaučikaitės projektas „Markučių stotelė“ jau baigtas! Stotelę apželdinti augalais ir aikštėje vingiuojančią upę apgyvendinti spalvotomis žuvytėmis padėjo Markučių gyventojai. „Markučių stotelė“ – tai nauja erdvė susitikimams, pokalbiams, žaidimams ir vietos atradimams. Projektas humanizuoja stotelę, kuria aikštę iki šiol nenaudotoje vietoje ir kviečia atrasti šalia tekančią upę – atsisėdus O raidės formos nišoje galima išgirsti visai šalia, bet vis dėlto žemai apačioje tekančią Vilnelę <...>”

Reakcijos: 154 like'ai, 3 shares, 3 komentarai -

“Kaip super atrodo! Toji stotelė, pamenu, tikrai liūdnoka buvo, o dabar jau specialiai norisi į ją važiuoti”

“Dar viena proga miesto triukšme išgirsti mielą skubančios Vilnelės. Ačiū”

“Gražu”

2023 08 16

Online skambutis su Gabriele.

2023 09 02

Pasidarome facebook postą Keliaujančių architektūros dirbtuvių paskyroje.

Keliaujančių architektūros dirbtuvių facebook paskyra - postas su Markučių stotelės rezultato nuotraukomis:
“MARKUČIŲ STOTELĖ. 2023 metų vasarą KAD projekto vadovės Evelina Vasiliauskaitė ir Margarita Kaučikaitė kartu su Vilniaus muziejumi ir Markučių gyventojais sukūrė “Markučių stotelę”, kurios kūrimo procese buvo vadovautasi KAD vertybėmis ir metodu. Markučių stotelė - tai instaliacija Markučių rajone, kurios tikslas yra inicijuoti vietos bendruomenės santykį su Vilnele, kuri teka jų gyvenamojoje teritorijoje. Instaliacijai pasirinkta nenaudojama, bet didelį potencialą turinti atvira erdvė šalia autobusų stotelės “Markučiai”. Ši vieta yra vienintelis apžvalgos taškas administracinėse Markučių ribose, kur tiesiogiai atsiveria vaizdas į Vilnelės upę ir Pavilnio regioninį parką. Paprastomis priemonėmis (dažomais paviršiais, įrengtomis medinėmis terasomis, naujomis atsisėdimų vietomis ir želdynais) Markučių bendruomenė ir kiti Vilniaus miesto gyventojai yra kviečiami ramiai prisėsti ir pailsėti, susitikti ir burtis šventėms, renginiams, ekskursijoms ir leisti laisvalaikį naujai sukurtoje viešojoje erdvėje. <...>”
Reakcijos - 69 like'ai, 1 komentaras:
“oooo! Kaip įdomu!!!! Labai norėsiu aplankyti ir pamatyti gyvai! Šaunuolės :))”

2023 09 05

Vakarienė su Ulysses Odyssey vadovais Vilniuje. Su Evelina iš anksčiau aptariame, kad bus vakarienė ir jie lankys mūsų projektą, tai reiktų aprašyti gėles - jos greitai apauga žolėmis. Nuravėti žolių nespėjame. Evelina į vakarienę neateina, man irgi nepraneša, kad nebus. Aš į vakarienę einu, nes jaučiu kad reikia - tai susitikimas su užsakovais. Taigi vėl projekto rezultatus pristatau viena. Vadovai manęs klausia apie kažkokią vakarienę artai maisto gaminimą Markučių stotelėje, kažką jiems minėjo Rasa. Nieko nežinau, mintyse galvoju, kodėl nieko nežinau.

2023 09 12-27

Projektą kartu su dvejais Keliaujančių architektūros dirbtuvių projektais eksponuojame Malmės miesto bibliotekoje (Švedija), kartu su partneriais Vaxtvarket (Švedija) ir Aiming Spaces (Danija) rengiamoje parodoje.

2023 09 07

Keliaujančių architektūros dirbtuvių facebook paskyra: anonsas apie būsimą parodą.
Reakcijos - 16 like'ų, 1 share, 2 mūsų komentarai nuo nuorodomis į daugiau informacijos).

2023 09 23

Keliaujančių architektūros dirbtuvių facebook paskyra: postas apie įvykusį parodos atidarymą su atidarymo nuotraukomis.
Reakcijos - 24 like'ai, 1 komentaras, 1 share:
“Šlovė Romualdui Kučinskui:)KAD fenomenas”

2023 10 18

Gabrielės Janilionytės kvietimas Markučių Facebook grupėje “Aktyvi Markučių bendruomenė”:

PATIKSLINIMAS

Sveiki, Markučių bendruomenė, Vilniaus muziejus buria Markučių bendruomenę ir kviečia šalia instaliacijos „Markučių stotelė“ (buvusio restorano „Mėlynasis Dunojus“ vietoje) šį rudenį įgyvendinti renginį. Labai norime išgirsti jūsų idėjas/siūlymus, kokį renginį norėtumėte turėti ir kokiame

patys norėtumėte sudalyvauti Markučiuose. Kviečiame komentuose pasiūlyti įgyvendinamas dar šį rudenį renginio idėjas šalia instaliacijos „Markučių stotelė“.

Reakcijos: 8 like, 1 share
30 komentarų:

Kaip dėl helovyno idėjos?

Moliugu labirintas / Atsakymai: Kaip įsivaizduojate jį? Reikėtų dirbtuvių jiems pasidaryti / galima sunesti / Norime renginį daryti šalia instaliacijos „Markučių stotelė“ (buvusio restorano „Mėlynasis Dunojus“ vietoje). Ar manote, kad pavyktų?

Siūlau ant serpantino jau ištrupėjusio padaryt helovino šventę

Vienais metais kultūros centre buvo dirbtuvės muilo ir kitos, labai jaukiai su vietiniais pasisedeti. Tobulai buvo viskas. Užtenka arbatos ir jaukaus užsiemimo, kad visus suburti. Galėtų būti rudeninis spektaklis, moliūgų dažymo dirbtuvės, medžių ar gėlių sodinimas, šokiai kaip Ratilo, Raidžių #Markuciai dažymas. / Atsakymai: Sveiki. Ačiū už idėjas. Renginį norime daryti šalia instaliacijos „Markučių stotelė“ (buvusio restorano „Mėlynasis Dunojus“ vietoje). Ar nebūtų per šalta įgyvendinti dabartiniu laiku šias idėjas? / tikriausiai tik šokiams nebūtų šalta

Neturime savo rajone Dėkui stotelės? Gal visai super būtų mainytuves, ar atiduotuve, Žieminių drabužių, žiemos pramogų įranga ir pan. / Atsakymai: puiki idėja. Gal suorganizuokime matome vietoje šalia instaliacijos „Markučių stotelė“ (buvusio restorano „Mėlynasis Dunojus“ vietoje)? Kada geriausias laikas būtų?

Kalėdų proga jaukiai padabinti Markučių muziejaus parką, galėtų vykt kokie pardavimai karštos arbatos, šokolado, kavos ir t.t + kalėdinė muzika. Būtų gan visai nieko, mano manymu. / Atsakymai: Dar galima plius čiuožyklą ant prudelio padaryt, super būtų. / čia jau pavojinga.

norime renginį daryti šalia instaliacijos „Markučių stotelė“ (buvusio restorano „Mėlynasis Dunojus“ vietoje). Kviečiu pasiūlyti tiesiogiai Markučių dvarui dėl kalėdinių idėjų ir papuošimų.

musical, concert (jazz for example). I can perform by myself and also i have amazing 9-11 yo students singers

Markučių parkas apšviestas šviečiančiais moliūgų žibintais. Labai smagu su vaikais būtų pasivaikščioti, pasigrožėti kūriniais, o ir patys mielai prisidetume savo kurtais moliugais-žibintais, juk artėja šiuorpnaktis.. O parkui apšviesti/papuošti bei padovanoti galime kiekvienas iš mūsų! Moliūgų žibintų skaptavimas labai smagi veikla, kuri gali suburti jaukiam vakarui šeimas, draugus.. O jei tai taptų mūsų rajono bendruomenės tradicija ir parkas kartą metuose suspindėtų jaukiomis moliūgų žibintų sviesėmis?!... / Atsakymai: Sveiki. Renginį norime daryti šalia instaliacijos „Markučių

stotelė“ (buvusio restorano „Mėlynasis Dunojus“ vietoje). Taip pat kviečiu aktyviai savo idėjas išsakyti Markučių bendruomenei, seniūnijai, Markučių dvarui, kurie galėtų padėti jums didesnes idėjas įgyvendinti.

Sveiki, mielieji, labai džiugu, kad atsiliepiame į puikią idėją. Pritariu visiems siūlymams, bet norėtusi atkurti tvaresnę tradiciją nei moliūgų žibintų šventę. Kodėl? Apie Markučius daug senų kapaviečių, ten degs žvakučių ir jos nuo kalvų bus labai jautriai matomos. Neatmeskime protėvių tradicijos ir nesistenkime užgožti svetimu papročiu, lietuviai neturėjo šios tradicijos, o stenkimės senas puoselėti ir dar labiau jas gilinti. Moliūgų šventė būtų labai paprasta. Puoselėkime Markučių buvusias tradicijas, kurios išskirtinai būtų tik markutiečių, kurie įeitę į paveldą ir sutrauktą daug žmonių ir būtų tik Markučiams būdingos. Kodėl nepradėti kalėdiniam laikotarpiui iškepti BARONKAS, tas vienintelis, apie kurias sužinojom praėjusios ekskursijos metu, pagal tą vienintelį receptą? Tai būtų ir lėšos, ir nuostabus išskirtinis renginys, užimtumui ir tikros šventės pojūčiui, būtų įtraukiama visa bendruomenė: vieni keptų baronkas, kiti parduotų, tretį arbatą virtų, kiti grotų, visa bendruomenė darbuotusi !!! O pirmas renginys parodytų, ką dar galim padaryti išskirtinio. Taip pat gautume ir papildomų lėšų kitiems sumanymams įgyvendinti!!! Paskui galime pradėti galvoti apie išskirtinę UŽGAVĖNIŲ šventę, kiaušinių ridenimo šventę, JONINIŲ-RASŲ šventę - saulės pasitikimą maudynėmis Vilnelėje. Sveikatinimo renginiais: vantų rišimu ir dar daugiau... Rengiant panašias šventes natūraliai įsijungtume į aplinkos švarinimo ir gražinimo programas. Ne prieš moliūgų šventę, bet už tai, ko niekas kitas daugiau negali sugalvoti, nes neturi tradicijos, Markučiai turi daug pamirštų papročių. Daug gamtos erdvių, kurios šaukte šaukia...laukia daug gražių sumanymų. Pažadinkim snūduriuojančią praeitį Su pagarba / Atsakymai: Labai pritariu Jūsų siūlymams. Markučių dvaras ir parkas gamtos ir žmogaus sukurta drana gyvenimui ir juo džiaugimuisi. Puoselėkime kas vilnietiška, lietuviška nebūtina beždžioniauti kituose kontinentuose esančias tų kraštų tradicijas. Mes sau ir tam pačiam užseniečiui svečiui esame įdomūs kiek puoselėjame savo tradicijas. Apie vieną iš temų esame užsiminę muziejaus darbuotojams- kaip buvo restauruojamas Markučių dvaras ir kiti Vilniaus miesto objektai. / dėkinga už <http://xn--oalaikym-p8a.ir/> pritarimą Pagal šv.Raštą..."kur du melsis (prašys), ten ir aš būsiu".. kviečiame prisijungti ir daugiau, Maekučiai yra unikali vietovė, puoselėkime ,saugokime, gėrekimės ir rodykime.kitiems, ne tik gamtą, bet parokine ir kokie ŽMONĖS ten gyvena/ (parokine)parodykime

Sveiki. Ačiū už idėją. Renginį norime daryti šalia instaliacijos „Markučių stotelė“ (buvusio restorano „Mėlynasis Dunojus“ vietoje). Taip pat kviečiu aktyviai savo idėjas išsakyti Markučių bendruomenei, seniūnijai, Markučių dvarui, kurie galėtų padėti jums didesnes idėjas įgyvendinti.

Žirgai, arkliai ir Markučių dvaras. Prasminga kūrybinė veikla nuo 1 iki 12 klasės moksleiviams konkursas.
https://www.facebook.com/photo?fbid=321638537181880&set=a.199472126065189&locale=lt_LT

Siūlau žvakutėmis apšviesti taką nuo muziejaus pro koplyčią iki įvažiavimo. Ir pareikalauti kad savivaldybė įrengtų ten normalų apšvietimą, kad rudenį-žiemą būtų galima saugiai pasivaikščioti po parka ne tik laiptais / Atsakymai: Sveiki. Norime renginį daryti šalia instaliacijos „Markučių stotelė“ (buvusio restorano „Mėlynasis Dunojus“ vietoje). Dėl apšvietimo kviečiu kreiptis į seniūniją: Markučiai: rasu.seniunija@vilnius.lt (seniūnė Lina Rimkevičienė) / puiku džiaugiuosi. O seniūnų galimybių deja nežinote

Šiek tiek mažoka vietos renginiui šalia stotelės. Nebent viena šeima gali ten pasilinksminti. Kitu atveju žiūrovai/dalyviai netilps ir pavojingai išsisklaidys į važiuojamąją dalį. Arba nudardės nuo stataus šlaito žemyn.

2023 10 19

Gabrielės Janilionytės kvietimas Markučių Facebook grupėje “Paplaujos rajonas”:

Sveiki, Vilniaus muziejus kviečia šalia instaliacijos „Markučių stotelė“ (buvusio restorano „Mėlynasis Dunojus“ vietoje) šį rudenį įgyvendinti renginį Markučiuose. Labai norime išgirsti, kokiame renginyje norėtų sudalyvauti vietos žmonės. Kviečiame komentuose pasiūlyti įgyvendinamas dar šį rudenį renginio idėjas šalia instaliacijos „Markučių stotelė“.

Reakcijos: 0 reakcijų

2023 10 19

Autorių laiškas Vilniaus muziejui:

Sveiki, turiu du klausimus: 1. Ar planuojamas lauko renginys vyks mūsų objekte? Nes komunikacijoje fb neištransliuota tai ir žmonės siūlo Markučių dvarą, ir galiausiai jei primesim po laiko, kad darom mūsų objekte-gali kilti pasipiktinimas. Kokia strategija čia, nes renginys kaip ir Odisėjos dalis. Ir pasidalinta tik vienoj grupėj, jų yra bent 4. (dalinomės jų sąrašu). 2. Koks planas dėl objekto išsaugojimo, nes artėja šalnos ir reikia ruošti augalus žiemos sezonui.

Živilės atsakymas:

Labas, Evelina, Gal patikslinsi, kurį renginį turi omeny? Kažkaip pasimečiau.

Gabrielės atsakymas:

Sveiki, Aš parašysiu, kad neįvyktų sugedęs telefonas. Vakar parašiau bendrą klausimą į Markučių grupes (ne visur, deja, turbūt administratorius sutiko pasidalinti). Taip, galvojau minėti jūsų vietą, bet aš norėjau tiesiog pirmines idėjas išgirsti. O jei manote - galima pakoreguoti ir papildyti, bet suprantame realiai, kad renginys visą laiką neišbūtų toje vietoje (būtų judantis ar pusiau lauke vykty). Ir čia nepamirškim, kad tik idėjos siūlomos. Bet jei manai, kad reikia tikslinti - nematau čia problemos.

Rasos atsakymas:

Labas, Evelina. Aš galiu atsakyti tik į antrą klausimą, nes nebesusigaudau apie kokią fb komunikaciją rašai...Kol savivaldybė galvoja, pasilikti instaliacijas ar ne, už jas atsako Vilniaus muziejus ir autoriai. Tad reiktų gėles paruošti žiemai. Tikėtina, kad jei ne visos, tai bent kelios instaliacijos liks, tuomet rudeninei priežiūrai galėtumėm naudoti lėšas, skirtas demontavimui. Kažin ar jūs dar jų turit, ar sumokėjot instaliuotojui už sutvėrimą ir už demontavimą iš karto.

Instaliacijos “Markučių stotelė” proceso aprašas. Atliko Margarita Kaučikaitė
6 dalis. Instaliacijos išsaugojimas

Žymėjimas (tekstų spalvos): Tyrėjos dienoraštis, [El. laišakai](#), [Facebook postai ir komentarai](#), [nauja informacija](#)

TYRĖJOS DIENORAŠTIS	DOKUMENTAI, DATOS, FAKTAI Susirašinėjimai el. paštu ir messenger, facebook įrašai ir komentarai
PROJEKTO IŠSAUGOJIMAS	
<p>2023 09 21 4-iose facebook grupėse paskelbėme kvietimą išreikšti nuomonę dėl projekto išsaugojimo. Facebook grupės - Aktyvi Markučių bendruomenė, Vieninga Markučių bendruomenė, Paupio skelbimai, Paplaujos rajonas.</p> <p>Apklauskos rezultatai iki 2023 10 10: Facebook paskyra “Aktyvi Markučių bendruomenė” Viso komentarų: 29 (26 asmenys pritaria, 1 asmuo nepritaria) Viso reakcijų (like): 64</p> <p>Facebook paskyra “Vieninga Markučių bendruomenė” Viso komentarų: 37 (29 asmenys pritaria, 1 asmuo nepritaria, 1 asmens nuomonė neaiški) Viso reakcijų (like): 30</p> <p>Facebook paskyra “Paplaujos rajonas” Viso komentarų: 24 (23 asmenys pritaria) Viso reakcijų (like): 21</p> <p>Facebook paskyra “Paupio skelbimai” Viso komentarų: 12 (12 asmenų pritaria) Viso reakcijų (like): 11</p>	<p>2023 09 21 Mūsų Facebook postas su instaliacijos nuotrauka: “Mieli Markučių gyventojai! Šią vasarą su Vilniaus muziejumi sukūrėme laikiną poilsio ir laisvalaikio paskirties instaliaciją “Markučių stotelė”. Instaliacijos įrengimo metu turėjome galimybę susipažinti su nemažai draugiškų žmonių, gyvenančių Markučiuose arba keliaujančių pro šį istorinį rajoną ir matome prasmę instaliaciją palikti ilgiau, jeigu tam pritaria vietos gyventojai. Prie stotelės pasodintus augalus, sukurtą piešinį ir medinę konstrukciją norėtume palikti gyventojų ir svečių naudojimui (su savivaldybės ir seniūnijos pritarimu priimti prižiūrėti) ir išmontuoti tada, kai instaliacijos elementai nusidėvės. Kviečiame komentuose parašyti savo nuomonę - pritariate, kad reiktų palikti ar siūlote išardyti? <...>”</p> <p>Komentarai: Vieninga Markučių bendruomenė - “Palikti” (26 komentarų) “Labai šaunus projektas! Palikti!” “Superinis projektas, vienareikšmiškai palikti!” “Kažkada buvo Vasaros kavinė, TsRs laikais. Vienais metais alus, kitais gira pilstydavo iš kitos pusės” / Atsakymas: “<...> ne tik mes eidavom ledu tenai valgyt. pats skaniausias plombyras budavo ten” Ta pati moteris rašo 3 atskirus komentarus: 1. “Kiek kainavo? Kam reikalinga? Betikslis pinigų švaistymas! "Skyle</p>

	<p>Lietuvos biudžietė kur įkrenta mokesčių mokėtojų pinigai" taip galima šią betikslė nesamone pavadinti. Idomų man ar 10 autobuso žiedė yra įrengtas tualetas vairuotojams...kur jie galėtu atsigaivint."</p> <p>2. "Geriau padarytumet mažą amatų turgelį nei šią nesamone. Vietiniai gyventojai nors galėtu ateit tarkim kas šeštadienį ir isigyti patikusią prekę arba sendaikčių turgelį kur kaimynai galėtu parduoti, padovanoti, iškeisti daiktus."</p> <p>3. "Kiek kainavo šita nesamone? Koks jos tikslas!!!???" antra karta klausiu kiek milionu eur kainavo šita nesamone!?" / Atsakymas: "<...> pasidomėkite iš pradžių ir nustokit blevyzgot! Jau jūsų komentarai įkyrėt pradeda!"</p> <p>"Palikit, geras projektas, Markuciams reikia!" / Atsakymai: "<...> kuom jis geras? Pijokai ilsesis?" / "<...> nenusisnekek"</p> <p>Aktyvi Markučių bendruomenė - "Palikti" (22 komentarai) "palikti, bet siūlyčiau reguliariai prižiūrėti, nes dažai nusilupa ir atrodo nekaip" "Palikti. Palaikome puikias iniciatyvas ir toliau gražinti Markučius" GUSTINA "Aisku palikti.. tiek jegu sudeta, nors ir neivardinta. grozis neturi nykti..." "Labai graži iniciatyva, žinoma palikime" SIMONAS "Nesamone, geriau būtų įrengę krepšinio ir treniruoklių aikštelę" / Atsakymai: "<...> taigi jau yra kas yra. Klausimas ar palikt ar isardyt" / "<...> išardyt".</p> <p>Paplaujos rajonas - "Palikti" (21 komentaras) "Palikti, puošia rajoną. Logiška būtų perduoti savivaldybei su priežiūros ir išmontavimo pareiga, bei tam numatytomis lėšomis. Labai neapibrėžta laike "kai instaliacijos elementai nusidėvės" "Teigu būna. Reiktų atnaujinti ir įėjimo į parką elementus. Gaila, kad jį užstoja autobusų stotelės paviljonas, beje visiškai nereikalingas, nes ten keleiviai tik išlaipinami, o autobuso laukia čia pat kitoje stotelėje prie</p>
--	---

	<p>instaliacijos” / Atsakymas: “<...> 13 autobuso laukia. (Į Žemąjį Pavilnių)”</p> <p>Paupio skelbimai - “Palikti” (10 komentarų) “O kam gali trukdyti tokie dalykai?” “Būtinai palikite, labai smagu čia pradėti žygį Markučių kontrastai-žygekskursija”</p>
<p>2023 09 25 Emailu informuojame Rasą, Eglę, Živilę ir Gabrielę apie apklausos rezultatus, siunčiu facebook posto ir komentarų printscreenus.</p>	<p>2023 09 25, laiškas Rasai: “Labas, Rasa, rugsėjo 21 d. padarėme kvietimus išreikšti pritarimą/nepritarimą dėl Markučių stotelės išsaugojimo, siunčiu balsavimo rezultatus - fb komentarų printscreen'us ir aprašą. Ką mums reiktų daryti toliau? Ar savivaldybei, seniūnijai ir parkui šitą balsavimą perduoti mums, ar tai padarysite jūs? Ką mes iš savo pusės norime padaryti, tai persiųsti mūsų projekto nuotraukas savivaldybei, seniūnijai ir parkui, kad turėtų ir, galbūt, paviešintų per savo kanalus. <...>”</p> <p>2023 09 25, Rasos atsakymas: “Ačiū, Margarita, įrodymus gavau :) Sveikinu su tokiu pripažinimu! Įdomu, kad visi apie instaliaciją žino ir niekas neklausia apie ką čia kalba :) Ryt dar kartą perkalbėsiu telefonu su seniūnais ir išsiūsiu užklausa savivaldybei dėl visų trijų instaliacijų. Jums daryti nieko nebereikia. <...>”</p>
<p>2023 09 27 Evelinai paskambina Rasa iš Vilniaus muziejaus: sako, kad Rasų seniūnė Lina į seniūnijos facebook paskyrą yra gavusi LABAI (neaišku, kas tas labai) daug neigiamų atsiliepimų apie Makučių stotelės instaliaciją. Sako taip pat, kad projekto nuotraukas reiktų persiųsti Linai, kad ji pati postą padarytų. Mano mintys tokios - Rasa bando mus <i>micromanage'inti</i>, kad nepadarytume jai gėdos. Jausmas nemalonus, nes atrodo, kad tuoj</p>	<p>2023 09 28 Rasų seniūnijai išsiunčiame laišką su intaliacijos išsaugojimo tekstu ir viena instaliacijos nuotrauka: “Sveiki, Lina, Rasa iš Vilniaus muziejaus paprašė su Jumis pasidalinti tekstu ir nuotrauka skirta seniūnijos facebook įrašui dėl Markučių stotelės projekto išsaugojimo. <...>”.</p>

<p>gausim prašymą viską išmontuoti.</p> <p>Iš šito pokalbio jaučiu, kad yra abejonių, ar Lina norės projektą pavišinti per Rasų seniūnijos facebook paskyrą - galbūt nenorės viešinti neigiamų nuomonių, kurios po postu bus surašytos. Sau galvoju apie kontrastą tarp žmonių, kurie parašė po 4 facebook postais nuomonę dėl instaliacijos išsaugojimo, ir šių komentarų Rasų seniūnijos paskyroje. Labai norėčiau juos pamatyti, nes įdomu, kas nepatinka ir kuo skundžiasi konkrečiai. Susinervinu, nes to feedback'o iš seniūnijos neturime, nes neturime normalaus dialogo tarp šalių - Vilniaus muziejus prastai tarpininkauja, nesidomi mūsų eiga, labiau jaučiu, kad džiaugiasi, jog pagaliau baigta. Apie refleksiją sužinome tik tada, kai Vilniaus muziejus pradeda kažką daryti - nes šiuo atveju reikia su savivaldybe, parku ir seniūnija suderinti instaliacijos palikimą.</p>	
<p>2023 09 28</p> <p>Pamačiusi Rasų seniūnijos facebook postą nustembu, nes jame panaudotas mūsų paruoštas tekstas, tačiau iškomunikuota, kad instaliacijos išsaugojimo klausimą kelia autorės (ne muziejus ar seniūnija). Mintys dviprasmiškos: mūsų apklausų rezultatai labai geri (surinkome daug pritarimų), tačiau Rasų seniūnė nusprendžia padaryti papildomą apklausą savo kanale. Jaučiu, kad mūsų apklausa yra nepasitikima. Susimąstau, kaip reaguoti ir nusprendžiu parašyti keliems žmonėms iš Markučių, kuriuos pažįstu - Rasų seniūnijos facebook paskyrą seka mažai žmonių, tad galvoju, kad daugelis tikrai šio posto nepamatys. Subalsuoja keletas pažįstamų žmonių, likusieji nepažįstami. Jau anksčiau po kitais mūsų instaliacijos postais rašę ALYCJA ir SIMONAS iš principo pakartoja savo ankstesnes mintis.</p>	<p>2023 09 28</p> <p>Rasų seniūnija padaro facebook postą: Mieli Markučių gyventojai! Šią vasarą Vilniaus muziejus kartu su architektėmis Evelina Vasiliauskaite ir Margarita Kaučikaite sukūrė laikiną poilsio ir laisvalaikio paskirties instaliaciją "Markučių stotelė". Instaliacijos įrengimo metu autoriai turėjo galimybę susipažinti su nemažai draugiškų žmonių, gyvenančių Markučiuose arba keliaujančių pro šį istorinį rajoną ir mato prasmę instaliaciją palikti ilgiau, jeigu tam pritaria vietos gyventojai. Prie stotelės pasodintus augalus, sukurtą piešinį ir medinę konstrukciją norėtų palikti gyventojų ir svečių naudojimui (su savivaldybės ir seniūnijos pritarimu priimti prižiūrėti) ir išmontuoti tada, kai instaliacijos elementai nusidėvės. Kviečiame komentaruose parašyti savo nuomonę - pritariate, kad reiktų palikti ar siūlote išardyti? <...></p> <p>Reakcijos (iki 2023 10 10): 31 like'as, 43 komentarai (10 komentarų - spam žinutės), 2 share'ai - "Palikti" (16 balsų)</p>

	<p>“Pritariu palikti. Aukštos kokybės meno kūrinys, kuris puošia Markučius”</p> <p>“Palikti, tikrai palikti! Labai graži instaliacija, džiugina kaskart pamačius”</p> <p>“Labai palaikau ir siūlau palikti. Taip pat, inicijuoti daugiau panašau pobūdžio kultūrinių erdvių!”</p> <p>“Palikti, prižiūrėti, gražiai užlaikyt”</p> <p>ALICJA “Kiek kainavo nesamone!!!”</p> <p>ALICJA “Prašau pavišinti kiek milionu eur kainavo šį nesamone! Kokiu tikslu įrengta?”</p> <p>ALICJA “Taip reaguojate i gyventojų klausimus!!!jokio atsakymo!”</p> <p>“palikti, tačiau siūlyčiau reguliariai prižiūrėti, nes nusilupę dažai atrodo labai nekaip”</p> <p>ALICJA “Kiek kainavo idomu šita nesamone!? Naudos jokios”</p> <p>SIMONAS “Geriau būtų krepšinio aikštelę su treniruokliais įrengę, o ne tokias instaliacijas, kurios po poros sezonų pavirs į apleistą, atgrasų objektą”</p> <p>“<...> mūsų darbą reikia išsaugot. Tu kaip iš Markučių pasirašyk peticiją”</p> <p>DALIA “Butu dar gražiau jeigu Rasų seniunija pradėtų dirbti ir sutvarkytų Subačiaus g. šaligatvius, vietoj dalyvavimo šventėse ir mokejimo po 29000eur. už pabaisas, gąsdinančias vaikus”</p> <p>“Palikti! Prideda jaukumo Markučiams”</p> <p>“Vat nueisim paziuret” / Atsakymas: “<...> o dar nebuvote? Ateikite šį šeštadienį, nuo 14.00 Markučio dvaro kalne, bus Rasų seniūnijos bendruomenių šventė”</p> <p>“Palikti. O jei nuspręsite ardyti, geriau priglausime pas save meno kūrinį”</p>
<p>2023 10 05</p> <p>Parašome Rasai, kokia situacija su instaliacijos išsaugojimu. Rasa atrašo, kad savivaldybei reikia pateikti šios dienos nuotraukas, tad su Evelina greit suplanuojame, kad nuvažiuosime už valandos, nufotografuosime ir persiūsime nuotraukas. Nuvažiuojam išfotografuoti instaliacijos iš visų</p>	<p>2023 10 05</p> <p>Laiškas Rasai:</p> <p>“Labas, Rasa,</p> <p>norime paklausti, kaip sekasi su Markučių stotelės palikimo klausimu?</p> <p>Matome, kad balsavimas Rasų seniūnijos facebook paskyroje įvyko,</p>

<p>pusių. Fotografuoju į stotelę, stotelėje stovi moteris, mane pamato ir nisisuka (mato kad fotografuoju). Prieinu arčiau ir pasakau jai “atsiprašau, kad jus fotografuoju, bet reikia išfotografuoti situaciją, tad jus fotografavau iš toli”. Moteris nusišypso, paliksi galva, paeina kad galėčiau be jos nufotografuoti stotelę iš kitos pusės.</p> <p>Sėdam į mašiną ir bevažiuodamos pamatom, kad prie instaliacijos Rasa. Išlipu są užkalbinti, pasikalbame. Rasa sako, kad neturėjo omeny, kad mes turime pačios nufotografuoti instaliaciją - patikinu, kad išfotografavome pilnai ir galime atsiųsti nuotraukas. Rasa sako, kad atsiųstume iš karto. Ateina mašiną pastačiusi Evelina, pasikalbame tryse. Rasa sako “o, gėlės nuravėtos”. Atsakome, kad nuravėjome žoles prieš Markučių rudens šventę (vyko šeštadienį, spalio 7 d.).</p> <p>Rasos klausiu, kokius komentarus gavo seniūnė, Rasa atsako, kad gavo emailų, tačiau jai jų turinio nerodė. Klausiu kaip toliau spęs seniūnė, Rasa atsako, kad kol kas viskas ok, nes pritarimus po facebook postu gavo (duoda suprasti, kad abejonių nebėra).</p> <p>Klausiu dėl savivaldybės sprendimo, sako čia yra visų trijų instaliacijų išsaugojimo sprendimas - savivaldybė dabar vertina, kiek ir ką reiktų prižiūrėti.</p> <p>Su Evelina važiuodamos iki instaliacijos ir atgal kalbamės apie kylančias išsaugojimo abejones - akivaizdu, kad seniūnė, seniūnija, savivaldybė ir Vilniaus muziejus nenori instaliacijos prižiūrėti - ypač nenori perimti augalų, nes juos reiks laistyti ir ravėti, persodinti ir pan., t.y. sprendžiamas ne instaliacijos vertės, o priežiūros klausimas.</p>	<p>surinkti 29 pritarimai, 2 nepritariai. Ką darome toliau?”</p> <p>Rasos atsakymas: “Labas. Savivaldybė paprašė pateikti šios dienos instaliacijų nuotraukas. Tada spęs toliau. Kol kas kabo tas reikalas, bet tikiu, kad viskas išsispęs teigiamai”.</p>
<p>2023 10 11</p> <p>Pasitariam, kad aktyviau paklausinėjam Rasos dėl instaliacijos išsaugojimo reikalų. Evelina užklausia dėl projekto išsaugojimo, pasiteirauja apie atlygį.</p>	<p>2023 10 11</p> <p>Emailas Rasai: “Sveiki, norėjau pasiteiraut kokia situacija su derinimu, ar minėjo per kokį terminą duos atsakymą? Taip pat noriu paklaust, kad gal atlikta apklausa iš mūsų pusės facebook puslapiuose yra pakankamas pagrindas paskutiniam atsiskaitymui, prisimenant savivaldybės derinimą pavasarį tai užtruko net kelis mėnesius.”</p> <p>Rasos atsakymas: “Labas, Evelina. Savivaldybė nepasakė, kiek laiko jie galvos. Šiandien</p>

	<p>parašė, kad VM turėtų parašyt prašymus dėl leidimų pratęsimo, bet nenurodė kokiam laikui, tai ryt pasiklausiu. Manau, kad su galutiniu mokėjimu geriau palaukti savivaldybės sprendimo - jei reikės išmontuoti, tai sumokėsiu po visko, o jei nuspręs palikti, padarysim sutarties keitimą ir sumokėsim už autorinę priežiūrą.”</p>
<p>2023 10 19 Autorių laiškas Vilniaus muziejui: Sveiki, turiu du klausimus: 1. Ar planuojamas lauko renginys vyks mūsų objekte? Nes komunikacijoje fb neištransliuota tai ir žmonės siūlo Markučių dvarą, ir galiausiai jei primesim po laiko, kad darom mūsų objekte-gali kilti pasipiktinimas. Kokia strategija čia, nes renginys kaip ir Odisėjos dalis. Ir pasidalinta tik vienoj grupėj, jų yra bent 4. (dalinomės jų sąrašu). 2. Koks planas dėl objekto išsaugojimo, nes artėja šalnų ir reikia ruošti augalus žiemos sezonui.</p> <p>Živilės atsakymas: Labas, Evelina, Gal patikslinsi, kurį renginį turi omeny? Kažkaip pasimečiau.</p> <p>Gabrielės atsakymas: Sveiki, Aš parašysiu, kad neįvyktų sugedęs telefonas. Vakar parašiau bendrą klausimą į Markučių grupes (ne visur, deja, turbūt administratorius sutiko pasidalinti). Taip, galvojau minėti jūsų vietą, bet aš norėjau tiesiog pirmines idėjas išgirsti. O jei manote - galima pakoreguoti ir papildyti, bet suprantame realiai, kad renginys visą laiką neišbūtų toje vietoje (būtų judantis ar pusiau lauke vykty). Ir čia nepamirškim, kad tik idėjos siūlomos. Bet jei manai, kad reikia tikslinti - nematau čia problemos.</p> <p>Rasos atsakymas: Labas, Evelina. Aš galiu atsakyti tik į antrą klausimą, nes nebesusigaudau apie kokią fb komunikaciją rašai...Kol savivaldybė galvoja, pasilikti instaliacijas ar ne, už jas atsako Vilniaus muziejus ir autoriai. Tad reiktų gėles paruošti žiemai. Tikėtina, kad jei ne visos, tai bent kelios instaliacijos liks, tuomet rudeninei priežiūrai galėtumėm naudoti lėšas, skirtas demontavimui. Kažin ar jūs dar jų turit, ar sumokėjot instaliuotojui už sutvėrimą ir už demontavimą iš karto.</p>	
<p>2023 11 03 Rasos laiškas Autorėms: Laba diena. Praeitą trečiadienį vyko savivaldybės organizuotas susitikimas su Rasų ir Naujosios Vilnios seniūnais ir miesto priežiūros skyriumi. Smagu pranešti, kad visi daug neabejodami sutarė, kad pasilieka ir perima visas tris mūsų instaliacijas :) Iki perėmimo, kuris greičiausiai užtruks apie mėnesį, turim padaryt šiek tiek namų darbų: - Margarita ir Evelina už deinstaliavimo pinigus turėtų pasirūpint augalų paruošimu žiemai (kad nenušaltų);</p>	

- kartu su Margarita ir Evelina turim surašyt paruoštuką Rasų seniūnei dėl Markučių stotelės dažų nusidėvėjimo - kad tai normalu ir nieko čia baisaus (gyventojai piktinasi, ji prašo pagalbos; aš surašysiu tekstą ir atsiųsiu jums pažiūrėt);
- reikia pasiruošt ir užsisakyt naujas info lenteles - segu tekstus, pažiūrėkit ar tinka; VM už jas sumokės;
- aš turiu paruošt priedą prie sutarčių, kuriame nurodysiu, kad likę pinigai sumokami jums už autorinę instaliacijų priežiūrą;
- aš turiu paruošt perdavimo dokumentus - instaliacijos taps iniciatyvos "Dovana Vilniui" objektais :) Gali reikėt jūsų pagalbos, parašysiu, jei ką.
<...>

2023 11 06

Eglės laiškas:

Kokia puiki žinia! Sveikinu visus :)

Autorių laiškas (su situacijos fotofiksacija):

Labas, Rasa, augalai paruošti žiemoti - vieni nuskabyti, kiti turi likti su savo lapais, nes natūraliai taip peržiemos, dengti jų gėlynininkė atsisakė, nes sakė kad būtent šitoms gelėms nereikia. Laukiame tada paskutinio rašto už atliktus darbus. <...>

Rasos atsakymas:

Liuks! Ačiū. Ruošiu raštus.

2023 11 06

Rasos laiškas Autorėms:

Labas vakaras. Segu dokumentus, kuriuos reiktų pasirašyti ir man grąžinti. Būtų gerai, kad patikrintumėt ar nepalikau kartais klaidų :) Rasų seniūnei siūlau siųsti tokį atsakymo į pretenzijas tekstą: “Betono aikštelė ir šaligatvis prie stotelės buvo nudažytas ir ištapytas nesiekiant sukurti ilgalaikį efektą. Jei jo būtų siekta, betono aikštelės paviršius pirmiausiai būtų suremontuotas. Autorės tyčia kūrė laikiną piešinį, nes šioje instaliacijoje svarbi laiko tėkmė ir kaita, o blunkantis piešinys ją labai gerai atspindi. Piešinio turėtų apskritai nelikti per maždaug pusmetį. Taigi, blunkantis piešinys nėra nepriežiūros ženklas. Tai autorių sumanymas, kuris turi savo prasmę”. Ką manote? <...>

2023 11 07

Autorių laiškas Rasai:

Labas, Rasa, gal būtų galimybė į priedą ir priėmimo aktą įrašyti papildomą punktą, kad Savininkas su Autoriais turi suderinti visus pakeitimus, jeigu tokių atsirastų? Nes kol kas tik mes įsipareigojame konsultuoti savininką, kas yra ok bet neaišku, ar savininkas kreipsis dėl konsultacijų planuodamas kažką pakeisti. Norėtume taip apsaugoti savo autorines teises į kūrinį ir sukurti abipusį ryšį su savininku - kad visus instaliacijos reikalus toliau derintume kartu. Dar kilo klausimas, kas tiksliai toliau instaliacijomis rūpinsis - seniūnijos, t.y. Markučių atveju Lina? Ir ką reiškia 2024 m. sausio 8 diena - kodėl iki jos muziejus naudojasi (čia šiaip tiesiog liko neaiški vieta ką šita data reiškia).

Rasos atsakymas:

Labas. Į sutarties priedą įrašiau Muziejaus įsipareigojimą suderinti visus pakeitimus su Autorėmis (3.1 punktas). Manau, kad akte to kartoti nereikia, nes ten vardinami tik jūsų atlikti darbai, už kuriuos mokame. Už Savivaldybę negaliu įsipareigoti. Tokią eilutę įrašysim dovanojimo sutartyje. Segu patikslintus priedus. Toliau instaliacijomis rūpinsis savivaldybės Miesto tvarkymo ir aplinkos apsaugos skyrius. Jie formaliai turi perimti instaliacijas iki sausio 8 d. Dėl to ir atsirado priede sausio 8 d. Iki perėmimo instaliacijomis rūpinasi Vilniaus muziejus. O kaip tekstas Rasų seniūnei dėl dažų? Ji jau šiandien skambino, klausė kur pradingau :) <...>

Autorių atsakymas:

Labas, siunčiu pasirašytus. Dėl teksto, man jie iš esmės ok, bet turiu jausmą, kad reiktų gal kitaip formuluoti - tik dar nespėjau sugalvoti. Gal dar gali duoti laiko iki rytojaus pietų?

2023 11 08

Rasos laiškas Autorėms:

Laukiu labai teksto...

Autorių atsakymas:

Papildomą tekstą: Piešinys ant esamos betoninės aikštelės ir šaligatvio prie stotelės buvo nudažytas ir ištapytas siekiant atnaujinti esamą erdvę, pagyvinti esančius infrastruktūros elementus nesiekiant sukurti ilgalaikio meninio efekto. Jei jo būtų siekta, betono aikštelės paviršius pirmiausiai būtų suremontuotas. Autorės tyčia kūrė laikiną piešinį, nes šioje instaliacijoje svarbi laiko tėkmė ir kaita, o blunkantis piešinys ją labai gerai atspindi, taip galime "išbandyti" tokios meninės priemonės efektą ir nusprendus tęsti menišką erdvės apipavidalinimą-ieškoti kitokių priemonių. Taigi, blunkantis piešinys nėra nepriežiūros ženklas. Tai autorių sumanymas, kuris turi savo prasmę.

Rasos atsakymas:

Liuks, ačiū!

2023 11 10

Rasų seniūnijos Facebook postas:

Dėkojame visiems gyventojams pateikusiems savo nuomonę apie Vilniui dovanotą laikiną poilsio ir laisvalaikio paskirties instaliaciją „Markučių stotelė“. Informuojame, kad dauguma respondentų pritarė siūlymui instaliaciją palikti.

Nuspręsta Vilniaus muziejaus kartu su architektėmis Evelina Vasiliauskaite ir Margarita Kaučikaite sukurta piešinį ir medinę konstrukciją palikti ir išmontuoti tada, kai instaliacijos elementai nusidėvės.

Primename, kad piešinys ant esamos betoninės aikštelės ir šaligatvio prie stotelės buvo nutapytas norint vasaros mėnesiais pagyvinti esamą erdvę ir infrastruktūros elementus, bet nesiekiant sukurti ilgalaikį meninį efektą. (Jei jo būtų siekta, betoninės aikštelės paviršius pirmiausiai būtų suremontuotas.) Autorės tyčia kūrė laikiną piešinį, nes šioje instaliacijoje svarbi laiko tėkmė ir kaita, o blunkantis piešinys ją labai gerai atspindi. Taigi, blunkantis piešinys nėra nepriežiūros ženklas. Tai autorių sumanymas, kuris turi savo prasmę.

16 like'ų, 2 shares

2023 11 13

Autorių laiškas Rasai:

Labas, gavome fb komentarą nuo aktyvios Alicijos. Gautas komentaras: “Viskas aišku! Atsakymo kiek kainuos piliečiams ši nesamone nera. Pinigai paleisti vejui!!. Instaliacija centu verta o pasisavinsit milijonus! Nei čia kas vaikšto nei čia kam reikalinga! Idomu tik kas prasuko bizni ar buvusio parazyto Šimašiaus ar dabartinio, naujo mero chebra”. Manau, kad reikia atsakyti, nes jis vienintelis po Rasų seniūnijos postu su mūsų projekto nuotrauka. Norėčiau atsakyti, bet nežinau ar turiu kompetenciją rašyti dėl finansavimo gal galėtumėme įvardinti kad instaliacijai buvo skirta 6000 eur? <...> Klausiu jūsų abiejų nuomonės, nes nenoriu netyčia kažkam pakenkti su įsitraukimu šiose platformose.

Rasos atsakymas:

Labas. Taip, gerai būtų atsakyti. Kelias detalytes pakeičiau:

“Alicja Wysocka Sveiki, esu viena iš šios instaliacijos bendraautorių. Noriu sureaguoti ir galiu atsakyti į Jūsų iškeltus klausimus. Instaliacija Markučiuose yra kelis metus vykstančio tarptautinio projekto "ULISAS Europos Odisėja“ dalis. Šį projektą įgyvendina Vilniaus muziejus, agentūra Critical+Xwhy ir dar 15 partnerių kitose Europos šalyse. Taigi:

1. Šis projektas nėra niekaip finansuojamas iš Vilniaus savivaldybės ar tiesiogiai iš mokesčių mokėtojų pinigų.
2. Projekto lėšos skirtos meninėms instaliacijoms, ne kelių tvarkymui. Kitaip šių lėšų net nebuvo galima panaudoti.
3. Įgyvendinant projektą savivaldybė leido dirbti su esama infrastruktūra, konsultavo gerbūvio klausimais, nurodė ką galime daryti, o ko negalime daryti stotelėje ir ant anksčiau čia išlietos betoninės aikštelės. Mes, autorės savo ruožtu norėjome ne sukurti kažką visiškai naujo, o pagerinti esamą situaciją, todėl atsirado gėlynas ir medinė dalis, todėl nuvalėme aikštelę. Tai yra meninė instaliacija, tačiau stengėmės padaryti ją kuo praktiškesnę.
4. Kelis mėnesius stebėjome aplinką, kalbinome žmones ir žinome, kad instaliacija yra naudojama tiek kaip susitikimų vieta, tiek laukiant autobuso, tiek kaip ramaus poilsio vieta”.

Ok? Manau, kad neverta veltis į instaliacijos kainos dalykus. Realiai ji kainavo 8000, nes jūsų honorarai irgi skaitosi :)

Autorių atsakymas:
Okay. Atsakysiu tada.

Instaliacijos “Markučių stotelė” proceso aprašas. Atliko Margarita Kaučikaitė
7 dalis. Instaliacijos naudojimas

Žymėjimas (tekstų spalvos): Tyrėjos dienoraštis, [El. laišakai](#), [Facebook postai ir komentarai](#)

TYRĖJOS DIENORAŠTIS

2023 09 28 15:00-17:30 (ketvirtadienis)

Nuvažiuojame su Evelina paravėti Markučių stotelės gėles - link rugsėjo, kai prasidėjo dažnesni lietūs, gėlės visai greitai apauga žolėmis. Diena pasitaiko labai karšta - pataikome kaip tik ant karščiausios pastarąjį mėnesį. Žolių tikrai daug, ravime intensyviai, kaistam, daug kalbame apie Rasų seniūnės facebook postą ir projekto išlikimo reikalus-daug emocijų, spėliojimų.

Per ravėjimo laiką instaliaciją aplanko visai daug žmonių, su daugeliu persimetame keliais žodžiais:

1. Ateina 3 paauglės (13-15 metų), dvi susėda į apskritimą, viena fotografuoja. Su Evelina pamatom, sugalvoju, kad būtų puiku jas nufotografuoti - prieinu ir paprašau leidimo jas nufotografuoti iš tolo, merginos sutinka. Klausiu, ar dažnai čia ateina, sako - čia esam pirmą kartą.
2. Moteris su kūdikiu (apie 30 metų)
3. Dar viena moteris su kūdikiu (apie 30 metų)
4. Vyras ir moteris su kūdikiu: privažiuoja terasa prie instaliacijos, moteris sėda į apskritimą, vyras fotografuoja). Prieinu paklausti, ar galiu juos nufotografuoti iš tolo, sutinka. Pora kalba rusiškai, pasakau, kad mes instaliacijos autorės - apsidžiaugia ir sako, kad labai gražus projektas.
5. Vyras su šuniu (apie 60 metų): praiena pro mus ravinčias su dideliu šuniu, jeigu gerai pamenu, pasisveikinu linktelėjimu. Grįždamas pakalbina Eveliną - girdžiu, kad pakalba apie instaliaciją ir apie šunį.
6. Moteris (apie 60 metų): tik pasisveikiname.
7. Vaikas: ateina vienas, atsisėda apskritime, susižiūrim mes ir jis iš tolo, nieko nekalbam.
08. Su Evelina vėl pakalbam, kad ant mūsų suoliuko niekas nesėdi. Beravint į stotelę ateina vaikinai (25-30 metų), apeina instaliaciją, nueina iki skardžio krašto. Pamatau, kad atsisėda ant suoliuko. Su Evelina apsidžiaugiam, slapta iš nugaros jį nufotografuoju.
9. Vyras (apie 60 metų): beravint ateina iš stotelės pusės į instaliacijos šoną arčiau krūmų ir šešėlio, prisėda ant žolės. Su Evelina susižvalgom ir tyliai pasakau “nu va pradeda rinktis keisti vyrai”. Vyras pasėdi, su mumis visiškai nekontaktuoja, atvažiuoja autobusas ir jis įlipa. Palengvėja, nes jis tiesiog laukė autobuso, mintyse pagalvoju, kaip čia greit šitą dėdę pasmerkiau.
10. Ana iš muziejaus: raviu ir pakeliu galvą, pamatau ant terasos Aną iš Markučių dvaro muziejaus. Pasiveikinu, atsistoju pakalbinti. Trumpai pakalbam kaip sekasi, sakau, mačiau kad šeštadienį bus rudens šventė dvare, Ana klausia, ar ateisim.

2023 10 13 (penktadienis)

Penktadienio vakaras, su Evelina prasukam pro instaliaciją - turime šiek tiek laiko tarp KAD reikalų ir esame netoliese. Evelina prisėda į apskritimą, aš atsiremiu šalia. Kažką kalbam, ateina vyras (apie 35 metai) ir moteris (apie 60 metų), praeina pro mus terasa - pasisveikinam, nusišypsom. Ilgai

neužsibūnam, pasidairom, kad viskas tvarkoje ir išvažiuojam. Vyras ir moteris pasivaikšto aplinkui, nueina iki skardžio. Su Evelina pakalbame, galbūt mūsų apskritimas veikia - žmonės nueina "paieškoti" Vilnelės skardžio apačioje. Prieš išvažiuojant prisimename vieną facebook komentarą, kur moteris siūlo sutvarkyti ir kitą stotelę Markučių dvaro pusėje - pabrainstorminam ką galėtume ten faino padaryti.

2023 10 29 12:35- 12:50 (sekmadienis)

Prasuku pro instaliaciją vedžiodama šunį.

Aplink gėles sukiojasi moteris (70 metų), stengiuosi nespoksoti, matau kad moteris nueina su nedidele gėlių puokšte, atrodo panašios į mūsų šalavijus, nusprendžiu, kad pasiskynė mūsų gėlių, arba savivaldybės sodintų gėlių iš stotelės žiedo.

Praeina pora (30 m.) su korgiu, korgis susiuosto su mano šunimi, kažką pašnekam trumpai ("ar jūsų šuo mergaitė ar berniukas", sakau kad "mano šuo gali būti piktas" ir pan.). Pora apeina terasą.

Stoviu prie gėlių, pamatau du tarp stotelės ir šlaito ant šaligatvio sustojusius vyrus (40 m.). Atrodo neaiškūs, pasižiūriu į juos, jie pasižiūri į mane.

Nusisuku, vėl pažiūrėjusi matau, kaip nueina šlaitu žemyn į narkomanų vietą.

Nuo Markučių parko ateina 2 moterys (40 m.), apžiūri instaliaciją, nusifotografuoja, pastovi ant terasos ir nueina link parkingo.

2023 11 02 14:07-14:27 (ketvirtadienis)

Prasuku pro instaliaciją vedžiodama šunį. Oras gražus, lauke daug žmonių. Matosi, kad dalis žmonių yra atvažiuavę su mašinomis ir eina pasivaikščioti į parką.

Stotelėje iš viso stovi 5 žmonės.

Instaliaciją apžiūri vyras (30 m.) ir prisėda ant mūsų suoliuko. Tai pamačiusi labai apsidžiaugiu - paprastai matome, kad stotelėje laukiantys žmonės ant jo nesėdi.

Prie skardžio stovi 2 moterys (nusprendžiu kad tai 40 m. mama ir 20 m. dukra) su nedideliu šuniu. Mūsų šuniukai susiuosto, trumpai pakalbame ("berniukas-mergaitė, koks amžius, kodėl jų šuo be uodegos"). Abi nueina iki terasos, mama su šuniu atsisėda apskritime (slapta nuo jų nufotografuoju vaizdą).

Instaliaciją apžiūrinėja vaikinai ir mergina (25 m.).

Instaliaciją apžiūri moteris (40 m.).

14:14 visi stotelėje laukiantys žmonės išvažiuoja 10 autobusu.

Dar lūkuriuoju prie instaliacijos. Ateina tėtis (40 m.) su dukra (7 m.). Girdžiu, kaip dukra pasakoja tėčiui "sėdi ant rato, o kur mėlyna vaikai žaidžia".

Ateina mama (40 m.) su kita dukra (7 m.), dukra sako "o koks gražus piešinys". Dukra prisėda apskritime, mama ją fotografuoja. Mergaitės atrodo kaip dvynukės. Tėtis nueina iki autobusų vairuotojų tualetu, grįžta iki instaliacijos, prisėda, o vėliau prigula apskritime. Dukros žaidžia ant piešinio gaudynių, po to rodos su lėlėmis. Į apskritimą vėliau prigula abi dukros, jas mama fotografuoja. Mergaitės kalba apie piešinį, vandenį ir žuvelę, žaidžia su žaislais ant terasos krašto.

2023 11 04 (šeštadienis)

Su Evelina sutariame susitikti paruošti gėles žiemai. Susitinkame 10:00. Iš anksčiau pasitariame su gėlininke strategiją-kirpti ir dengti dabar nereikia, tai nusprendžiame tik nuravėti, nuskinti pageltusius lapus ir užpilti mulčiu, surinktu iš miško. Pageltusiu lapus nuskiname tik tam, kad gėlynas atrodytų prižiūrėtas ir tvarkingas. Gėlyną tvarkėme valandą, per tą laiką prie instaliacijos atėjo pora (35 m.) su vaiku. 11:00 nuvažiavome į mišką prisirinkti nukritusių medžio žievių. Žieves susmulkinome, supylėme - atrodo labai gerai, nes atrodo pasirūpinta. Jausmas instaliacijos vietoje geras - vieta jau jaučiasi sava ir saugi.

2023 11 11 14:40-14:50 (šeštadienis)

Prasuku pro instaliaciją vedžiodama šunį. Pabuvau neilgai, tradiciškai apžiūrėjau gėles, atkreipiau dėmesį į vieną kitą pageltusį lapą. Pažiūrėjau medį ir piešinį. Mulčias ir gėlės atrodo gerai, dalis dar smarkiai žydi. Medis idealiai tvarkingas, piešinys tik vietomis pasitrynęs.

Nuo parkingo atėjo vaikas ir mergina (25 m.), pažiūrėjo instaliaciją, paskaitė lentelę, nuėjo iki skardžio ir pažiūrėjo į proskyną, tada nuėjo link Markučių parko. Užtruko apie 5 min.

Galvoju, kad reiktų surašyti rekomendacijas savivaldybei dėl instaliacijos priežiūros ir tęstinumo.

2023 11 12 11:05-11:20 (sekmadienis)

Prasuku pro instaliaciją vedžiodama šunį. Oras nekoks-vėjas ir dulksna.

Stotelėje laukia moteris (65 m.).

Pamatau, kad prie skardžio kažką veikia kita moteris (40 m.). Rodos, kad kviečia gyvūnėlį ateiti pas ją. Atrodo keistai, nes bendrauja su kažkuo, ko nesimato. Atvažiuoja autobusas, moteris iš stotelės nuvažiuoja. Moteris prie skardžio atsistoja, rūko, pasidairo, žiūri į panoramą. Liekam dviese, galvoju "kaip čia neatrodžius keistai", tai pasivaikštau su šuniu pirmyn atgal šaligatviu.

Pro šalį praeina šeima (5-6 asmenys), vyras užsuka į vairuotojų tualetą, kiti jo palaukia ir kartu nueina link parkingo, instaliacijos neapžiūri.

Matau kaip moteris (35 m.) su vaiku (10 m.) apžiūri Verkių parko stendą. Moteris su vaiku ateina iki instaliacijos, užlipa ant terasos - apsidžiaugiu, nes jau norėjau išeiti. Pasisukioja ir nueina link Markučių parko.

Pradeda lyti, moteris ant skardžio tebetupi. Jau noriu eiti, bet dar lūkuriuoju. Meškis kramto žolę, tai apsimetu, kad čia aš šiaip į telefoną žiūriu ir kažką rašau. Praeina mergaitė su mažu šuniuku, šuniukas paurzgia ant mano šuns.

Pro mane praeina moteris nuo skardžio - pasirodo čia vietos gyventoja Rasa, kuri pro mus vis praeidavo ir pasakydavo kažką keisto. Rasa praeina su oranžiniu katinu ant pečių - pasirodo ji ant skardžio kvietė katiną.

2023 11 18 12:50-13:15 (šeštadienis)

Moteris (60 m.) laukia autobuso. Pasisukioju aplink instaliaciją: augalai jau rudėja, dažai vienoje pusėje labiau pasitrynę, paklibinu terasą-biškį priekyje juda. Vilnelė nuo skardžio matosi puikiai.

13:00 Nueinu į kitą stotelės pusę, tuščia, šaltas oras, į instaliaciją atbėga oranžinis katinas (rodos maciau ji paskutinį kartą su Rasa iš bendrabučių), toks jausmas kad įlindo į instaliacijos vidų.

Praeina vyras (40 m.)

Prabėga moteris (30 m.)

Praeina 3 žmonės (50 m.) eina iš parkingo link Markučių dvaro su gėlėmis
Praeina vyras (40 m.) su sūnumi (13 m.)-atrodo kaip į renginį Markučių dvare
Moteris praeina link Markučių dvaro (40 m.).

2024 02 18 13:40 (sekmadienis)

Prisėdu ant suoliuko stoteleje su šuniu. Apskritime sėdi dvi moterys su šuniu, žiūri į panoramą link Vilnelės. Pasėdi truputį, eina pro mane, šunys susiuosto, pasikalbame kol šuniukai uostosi. Diena saulėta, matosi kad žmonės ateina į parką: link parko nueina 3 poros su šunimis ir 1 pora su kūdikio vežimėliu, link parkingo praeina pora.

13:45 Aplink instaliaciją tuščia.

13:48 Sutinku matytą vyrą (apie 45 m.) vedantį juodą šunytę, pagaunu šunytę, nes bega pas mano šunį ir neatsišaukia. Trumpai pasikalbame, kiek pamenu, apie tą patį - kad jo ir mano šuo būtų labai gražių šuniukų tėvai, bet deja, jo šunytė sterilizuota.

Du vyrai (20-30 m.) ateina nuo tiltelio per Vilnelę pusės, nueina link instaliacijos, prieina prie instaliacijos, pasižiūri į apskritimą, ir eina atgal link tiltelio.

13:50 ateina vyresnio amžiaus moteris nuo tiltelio per Vilnelę pusės į stotelę, pažiūri į tvarkaraštį, nueina iki apskritimo, apžiurinėja jį iš visų pusių, nueina link panoramos. Per tą laiką bent pora žmonių pasinaudoja biotualetu.

2024 03 02 13:23 (šeštadienis)

Ateinu su šuniu, saulėta šilta diena. Stoteleje pensininkė skaito žurnalą, prie skardžio stovi vyras su vaiku (panašus į instaliacijos renginiuose dalyvavusį Vytautą su sūnumi). Pravažiuoja pora dviratinkų, mergina su paspirtuku, parkingas pilnas mašinų. Prisėdu kitoje stoteles puseje pastebėti veiksmą.

Vytautas su sūnum pastovi prie skardžio, nueina link stotelės. Vytautas atsisėda ant mūsų suoliuko (labai apsidžiaugiu), sūnus kažką judina iš stotelės konstrukcijos (girdžiu metalo garsą). Atvažiuoja du vyrukai dviratinkai, sustoja parkingo pakraštyje, kalbasi apie bėgius, matosi, kas sustojo pailsėti. Vytauto sūnus nubėga iki apskritimo, užsoka ir atsigula apskritime. Vytautas ateina iki sūnaus, fotografuoja gulintį.

Du vyrai ir dvi moterys ateina nuo parkingo, kalba angliškai, praeina pro instaliaciją, tik pažiūri ir nueina link Markučių Maximos.

Atvažiuoja 10-tas autobusas, vairuotojas nueina į lauko tualetą.

Pravažiuoja 13-tas autobusas. Pora (apie 25 m.) nueina į parką.

Vytautas su sūnumi išvažiuoja su autobusu (13:33 jau jų nebėra).

Pora (apie 45 m.) nuo parkingo nueina į parką.

13:39 nueinu iki instaliacijos, apžiūriu gėles: žemuogių lapai jau žali, kitos pamažu leidžia žalius lapelius. Mano šuo kramto žolę, aš galvoju, kad jau bus metas apkarpyti žiemai paliktus sudžiūvusius gėlių stagarus. Kitos gatvės pusės augalai nukirpti, galvoju-įdomu kada kirpo, ir kodėl mūsų šaliai nekirti (t.y. Kodėl savivaldybė neprižiūri mūsų augalų). Parke buvusi teta su anūke praeina pro stotelę, pažiūriu kad nueina į namą, iš kurio skolinomės vandenį, pagalvoju kad tai turbūt bus jau pažįstama Ana.

13:45 einu toliau su šuniu pasivaikščioti link geležinkelio.

2024 04 06 (šeštadienis)

13:15 Baigiau ravėti gėles (iš namų išėjau po dvylikos), kol dirbau pakalbino praeivis (apie 40 m.). Stotelėje buvo keli žmonės, prabėgo begikai, pravažiavo dviratininkas.

2024 04 21 13:50 (sekmadienis)

Ateinu iki instaliacijos su šuniu, iš tolo pamatau šviesiai papilkėjusią instaliacijos medieną. Pirmiausia apžiūriu gėles-nuo apravėjimo atrodo paaugusios ir gražiai sužaliavusios. Stotelėje laukia moteris (50 m.) geltona striuke, stovi prie stotelės paviljono. Veliau pamatau, kad stovi šalia instaliacijos suoliuko, ant jo pasidėjusi daiktus (apsidžiaugiu). Prieinu prie instaliacijos, randu 3 išlaužtas lentas apskritimo viršuje.

13:55 atvažiuoja 10-as autobusas, moteris išvažiuoja. Pro vietą važiuoja daug mašinų, iš tolo matau į lauko wc užsukančią moterį. Kitoje ženklo pusėje randu lentą ir alaus skardinę. Iš nusileidimo (kur sako yra narkomanų vieta) girdžiu balsus, pamatau išeinančius du vyrus juodais drabužiais, vyrai nueina link Maximos, eidami pasižiūri į mane.

14:00 atidžiai apžiūriu gėles, randu kad kur galvojau nudžiūvę krūmeliai, augalai išleido lapus. Pro ženklą praeina vyras ir moteris, eina palei skardį, apsidairo, nueina link parkingo. 14:02 praeina vyras su šuniu, pasisveikiname, mano šuo paurzgia. Vyras praeina panašiai kaip pora-palei skardį.

14:07 pro stotelę letai praeina dvi moterys (65 m.), išgirstu jų balsus, bet nesustoja-nueina link parkingo. Į stotelę ateina vyras (65 m.) su dviem tašėmis, pasideda ant stotelės paviljono suoliuko ir prisėda stotelės paviljone. Į galinę stotelę atvažiuo 10-as autobusas.

14:11 privažiuoja 10-tas, vyras neįsėda. Stoviu pievoje ir galvoju, kaip būtų galima perdažyti piešinį. Aplink ramu, iš tolo pamatau nuo parko laiptelių sugrižtantį vyrą su šuniu, mano ir jo šunys susižvalgo, vyras nueina link Maximos, iš kur atėjo.

14:13 pamatau nuo parko pusės pusės ateinančius vyrą ir moterį (70 m.) su meškerėmis. Praeidami užkalbina vyrą stotelėje, pasisveikina šiltai ir pasikalba rusiškai, kažką pajuokauja ("i liudi smijutsa"). Pro šalį praeina pora (40 m.), nueina link parko. Iš parko pareina mama su dviem vaikais (paauglys ir vaikas), eina neskubėdami.

14:16 atvažiuoja 13-tas autobusas, vyras iš stotelės ilipa, mama su vaikais nueina link Maximos. Visą laiką pro šalį važiuoja 1-3 mašinos, oras apsiniaukęs, nėra šilta, bet ir ne šalta.

14:18 praskrenda lėktuvas, per debesis nesimato, pravažiuoja vyras su motociklu, mašinos. Praeinančių žmonių nematau, bet pastebiu vyrą parkinge.

14:19 į galinę stotelę atvažiuoja autobusas.

14:20 baigiu stebėjimą.

2024 05 11 (šeštadienis)

16:35 ateinu su šuniu, apskritime sedi moteris (30 m.) su kudikiu vežimėlyje, žiūri į telefoną. Apžiūriu gėles, labai smarkiai sužėlusios, dalis žydi, apsidžiaugiu. Prisėdu ant mūsų suoliuko šešėlyje, nes labai saulė šviečia. Stotelėse žmonių nėra, pravažinėja mašinos, girdėjau balsus nuo parkingo, bet kol kas žmonių nematau aplink.

16:41 nuo Maximos pusės praeina mama (40 m.) su dukra (6 m.), nueina link parkingo. Nuo parko ateina 3 moterys į stotelę (apie 45 m.), rodos Markučių muziejaus darbuotojos, nes viena panaši į ten dirbančią Aną, kurią žinau. Stotelėje sustojusios pažiūri į mane.

16:43 pravažiuoja autobusas. Pastebiu, kad viena moteris yra prisėdusi ant mūsų suoliuko, pasidėjusi du maišus, žiūri į mūsų gėles.

16:44 mama su kūdikiu atsistoja nuo apskritimo ir išeina.

Sugrižta mama su dukra. Dukra pamato atsilaisvinusį apskritimą ir nubėga į jį, mama ateina irgi ir prisėda į apskritimą. Kažką kalbasi rusiškai, turinio negirdžiu. Teta su maišais nueina iki tvarkaraščių, po minutės sugrižta ir toliau sėdi. Iš parko ateina vyras (40 m.) ir sūnus (10 m.), nueina link parkingo. Pravažiuoja dviratininkas.

16:47 Į galinę stotelę atvažiuoja autobusas. Po minutės autobusas atvažiuoja į stotelę, trys muziejaus moterys įlipa, teta su maišais lieka. Pro šalį prabėga vaikinai (16 m.) mėlyna maikute. Pravažiuoja dviratininkas.

16:50 pastebiu, kad aplink mūsų gėles nupjovė žolę, nes kai ravėjome, buvo palikti nenupjauti kuokštai. Apeinu iš kito instaliacijos šono, matau kad mergaitė apskritime guli.

16:53 teta ant suoliuko kalbasi telefonu. Mama su dukra išeina link Maximos, as paraviu kelias žoles iš gėlių.

Praeina vyras su šuniu, tada moteris su šuniu link parko.

16:58 Į stotelę ateina paauglys, įlipa į atvažiuojantį autobusą.

Teta vis dar sėdi ant suoliuko. Iš šlaito apačios (narkomanų vietos) girdžiu kelių žmonių balsus.

17:01 atvažiuoja 13-tas autobusas, teta su maišais įlipa. Į stotelę ateina porėlė (30 m.), prisėda stotelės paviljone.

Nuo parko praeina moteris ir vyras su 2 šunimis.

Į parkingą nuo parko nueina pora. Nuo šlaito apačios girdžiu kosėjimą, vyro balsą.

17:05 baigiu stebėjimą.

2024 08 23 13:24 (penktadienis)

Arvydas parašė, kad sutvarkė sulaužytą instaliacijos medžio terasos fragmentą, nueinu apžiūrėti. Atėjus nieko nėra, bet po 5 minučių iš autobuso į stotelę islipa moteris ir vaikas, ateina 2 moterys (70 m.), dvi paauglės. Po kelių minučių visi sulipa į 10-ą autobusą ir išvažiuoja. Moteris (70 m.) laukdama autobuso prisėda ant mūsų suoliuko, vaikas sėdi ant stotelės paviljono suoliuko. Autikui išvažiuojant praeina 13 jaunuolių (25 m.) link parkingo. Rašau sėdėdama ženkle.

13:28 žmonių erdvėje nebelieka, einu paravėti gėlių.

13:35 baigiu ravėjimą, žmonės neateina. Kitoje gatvės pusėje sustoja kelio valymo mašina, šalia stotelės atvažiuoja dar viena, sustoja, vairuotojas kažką patvarko priekyje. Prisirišu šunį ir nueinu.

2024 02 12

Autorių laiškas Rasai:

Labas, Rasa, radome mums įdomų Vilniaus savivaldybės kvietimą, kuris galėtų būti aktualus Markučių stotelės tęsiniai -

<https://paslaugos.vilnius.lt/service/290> Mums su Evelina vis kyla minčių, kaip būtų galima Markučių stotelę pratęsti, galbūt muziejui būtų įdomu su mumis pateikti šią paraišką? Galimas biudžetas - iki 5000 eurų, galėtume sugalvoti papildomų elementų ir konkrečių edukacinių veiklų vietos žmonėms - susieti su augalų, papildomų lauko baldų kūrimu arba renginiais. Lauksim Tavo minčių.

2025 01 26

Laiškas iš Rasos:

Labas sekmadienis. Gruodį baigėsi trejų metų projektas "Ulisas. Europos Odiseja" :) Atspausdintos dvi projekto knygos, norėčiau jums jas perduoti <...>

2025 02 26 15:19 (trečiadienis)

Prasukame su Evelina pro instaliaciją mašina-lėtai pravažiuojame ir trumpai sustojame stotelėje, iš mašinos neišlipame. Randame pakeistą sulaužytą terasos lentą, lentos spalva skiriasi nuo termomedienos atspalvio. Nustembame, apsidžiaugiamo ir kalbamės, kas galėjo lentą pakeisti. Svarstome gal seniūnija ar savivaldybė, galbūt mūsų medžio meistrai "Meistarnė" (vienas kolega gyvena Markučiuose ir vieną lentą mūsų prašymu jau buvo pakeitęs). Nusprendžiame, kad mažai tikėtina. Kalbamės, gal tai galėtų būti Vaiva ir "Vilniaus parkų", su kuria Evelina susipažino VDA renginyje ir sutarė, kad Vaiva įtrauks instaliaciją į miesto želdinių planą (tada jie bus laistomi ir prižiūrimi). Nuvažiuodamos sutariame, kad pasiaiškinsime, kas lentą pakeitė-kad įdomu ir mums būtų svarbu žinoti. Taip pat pasidžiaugėme, kad pagaliau instaliacija lėtai gyvena savo gyvenimą-atsiranda jos "savininkų", elementai pataisomi be mūsų įsitraukimo.

Nuvažiuojant Evelina prisimena, kad valant aikštelę piešinio kūrimui, betone buvo kyšantis armatūros fragmentas, kurį ji planavo nupjauti, žmonės taip pat facebooke komentavo kad gali kliūti. Evelina prisiminė, kad po kurio laiko rado armatūrą nupjautą-kas nupjovė nežinome.

Aš nuvažiuojant peržvelgiu augalus-matosi mūsų dėl apsaugos nuo šalčio paliktos gėlių sudžiūvusios šakelės ir šakelių krūmeliai, išsiskiria aukšti ramunių stiebai, bendrai atrodo gerai viskas.

2025 03 05

Laiškas iš Rasos su nuotrauka, kurioje apskritime guli mergina su ausinėmis:

Linkėjimai iš Markučių :) Mergina nežinojo, kad ją fotografuoja ir nedavė sutikimo, tad viešint, deja, negalime...Bet šiaip smagu pamatyti :)

2025 03 10

Autorių atsakymas Rasai:

Džiugina matyti, kad naudojama erdvė. Beje, Vaiva iš Vilniaus parkų sakė dar papildys ir pažiūrės gėlynus kai jie pradės darbus lauke.

2025 03 30 10:30 (sekmadienis)

10:30-11:47 Ateinu iki instaliacijos su šuniu, nuraviu nuo žiemos likusias sudžiūvusias gėlių dalis. Gėlės išleidusios naujus lapelius, labai tvarkingai neraviu, galvoju kad laikas parašyti Vaivai iš Vilniaus parkų. Apžiūriu naujai pakeistą lentą, ji vos vos storesnė nei originalios, pagalvoju-idomu, kas pakeitė.

Per stebėjimo laiką matyti žmonės:

1. Prabangiais laisvalaikio rūbais apsirengusi šeima (tėtis, mama ir du berniukai) laukia autobuso stotelės paviljone, atėjusi vaikus randu apskritime, neužilgo visi išvažiuoja autobusu.
2. Apskritime pasėdi paauglė, neužilgo išvažiuoja autobusu.
3. Aplink stotelę laukia vyras (60 m.), apeina teritoriją, pastovi ant terasos, neužilgo išvažiuoja autobusu.

4. Mergina kalba telefonu ant šaligatvio.
5. Trumpai pasikalbu su šuniuko vedžiotoja.
6. Keletas žmonių su šuniukais praeina i parką.
7. Ilgai laukiantis autobuso vyras (45 m.).
8. Stotelėje sustoja vyras su juoda kepure: rūko, nusispjauna.
11:52 pasuku link namų. Nueidama pamatau mamą su mažais vaikais-maža dukra ir vyresniu broliu. Eidami vaikai parodo į apskritimą ir nubėga į jį: sulipa, garsiai šnekasi ir laipioja visaip. Ateina dar viena teta su vaiku (jie iš tos pačios kompanijos), vaikai visi sulipa, tetos fotografuoja vaikus. Vaikai sako "dabar mane vieną". Berniukai stumdosi. Tetos vaikus fotografuoja po vieną.
11:55 Išeinu link Markučių Maximos.

NAUJA (neįtraukta į tyrimą)

2025-04-23 (penktadienis) 11:00-11:15

Atvažiuojame su Evelina autobusu pažiūrėti instaliacijos. Gėlės sužėlusios, apžiūrinėjame visus elementus. Ant instaliacijos suoliuko sėdinti mergina su mumis pasisveikina, prieina ir pradeda pasakoti apie save: pusiau lietuviškai, pusiau rusiškai, pusiaus angliškai. Atrodo silpnescnio mastymo, pasakoja kad tėtį išvežė į ligoninę, taip pat pasakoja apie pinigus. Mergina nueina iki apskritimo, sako "patinka čia labai, galima pagulėti ir pasėdėti, ant terasos buvo dėdė paslydęs. 11:15 išvažiuojam su 13-tu autobusu.

Papildymas važiuojant autobusu: Atvažiuojam su 13-tu autobusu, dauguma žmonių išlipa stotele anksčiau. Apžūrime gėles, piktžolių yra, gėlės daug kur labai gerai sužėlusios- didelis skirtumas nuo šakelių nupjovimo dienos. Lauke šalta, žmonių mažai. Sustojam ant terasos ir kalbamės, ant suoliuko sėdėjusi mergina atsisuka į mus, pagauna akių kontaktą ir pasisveikina. Pradeda kalbėti sakiniiais kaip su pažįstamomis (nes jos nežinome), kalbėdama prieina arčiau, įsižiūrim su Evelina ir suprantom, kad mergina keista. Pakalba, aš nežiūriu į akis, Evelina palaiko akių kontaktą. Pasisuku į ją nugarą tarsi žiūrėdama į apskritimą, mergina nustoja kalbinti mus, nueina link apskritimo, sako kad jai apskritimas labai patinka - galima pagulėti. Pasakoja, kad dėdė ant terasos paslydo, ir neužilgo nueina atgal at instaliacijos suoliuko. Iš atvažiavusio 10-to autobuso išlipa mergina, keista mergina ją iš karto užkalbina (pasisveikina ir kažką kalba). Mergina atsako ir nueina link stoteles paviljono. Atvažiuoja 13-tas autobusas, su Evelina įsėdam, suoliuko mergina įsėda ir pavažiuoja iki Zarasų stoteles. Oras šaltas, instaliacijos vietoje būti šaltoka. Atvažiavusios eidamos nuo stoteles iki instaliacijos, apžiūrim žiedo gėles, kalbam apie tai kad jos sutvarkytos, svarstom kada tvarkė, dabar ar rudenį.

2025 04 25 (penktadienis)

Autorių el. laiškas su nuotrauka iš instaliacijos Rasai:

Labas, Rasa, buvome prie instaliacijos ir matome, kad kažkas nusuko lentelę. Gal ką nors žinai? Galvojame ar kas pavogė ar čia suplanuota.